

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 9 Μαρτίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 863

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΤΟ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

Η διπλωματία περιπλέκει το καλώδιο

Σε διπλωματικές ατραπούς με απροσδιόριστες, επί του παρόντος, επιπτώσεις για την υλοποίησή του, έχει περιπλεχθεί το ηλεκτρικό καλώδιο. Η απόφαση για πάγωμα των εργασιών βυθομέτρησης μέχρι νεωτέρας ενισχύει τις ανησυχίες για το ρίσκο του έργου. **Σελ. 3**

ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΥΣΠΙΣΤΙΑ

Αλλαγές και στο Μαξίμου

Ζήτημα ημερών φαίνεται ότι είναι οι αλλαγές στο κυβερνητικό σχήμα. «Κλειδί» θα είναι οι αποφάσεις για τη σύνθεση του επιτελείου του Μαξίμου. Ποια τα σενάρια των μετακινήσεων των στελεχών και πώς η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας θα επιχειρήσει να αλλάξει το κλίμα. **Σελ. 18, 19**

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ

Πώς θα σταθούν έναντι του Τραμπ

Χωρίς να έχει ξεπεράσει το σοκ της κάλπης, το κόμμα των Δημοκρατικών αναζητεί, μεταξύ ηττοπαθούς αδράνειας και ακτιβισμού, τον τρόπο για να αντιπολιτευθεί τον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ, χωρίς προς ώρας να τα καταφέρνει. **Σελ. 22**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

Η Κύπρος σ' έναν κόσμο που αλλάζει

Ο σχεδιασμός της Λευκωσίας μπροστά στον απρόβλεπτο Ντόναλντ Τραμπ

Το μπούλινγκ που υπέστη ο Ουκρανός Πρόεδρος στον Λευκό Οίκο άνοιξε αυτόματα τη συζήτηση για το πώς αναδιαμορφώνεται το διεθνές σκηνικό. Η Ευρώπη μελετά τον τρόπο αντίδρασής της, ενώ η Λευκωσία εξετάζει κατά πόσο οι στενοί δεσμοί που είχαν δημιουργηθεί τους τελευταίους μήνες με τις ΗΠΑ ενδοχομύνως να διασφαλιστούν. Άνοιγει η συζήτηση για το ποιοι παράγοντες μπορεί να κρίνουν ανατροπές στην ισορροπία δυνάμεων. **Σελ. 5**

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Στο τραπέζι οι προτάσεις μας

Θέση μας, η συνέχιση της διαδικασίας από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά, διαφυλάσσοντας πλήρως το κεκτημένο της τελευταίας προσπάθειας, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Ε/κ διαπραγματευτής. **Σελ. 8**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Τρία σενάρια στη Γενεύη

Τρία σενάρια προκύπτουν από την προετοιμασία της ελληνοκυπριακής πλευράς και την οργάνωση που προέκυψε από τη διάσκεψη. Η καλή, η κακή και η ενδιάμεση έκβαση ως προς τα αποτελέσματα της Γενεύης. **Σελ. 7**

ΑΤΥΠΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Το Εθνικό πάει στην Ελβετία

Παρόλες τις διαφωνίες που έχουν, τα κόμματα θα παρευρεθούν στην Ατυπική Σύνοδο της Γενεύης. Θα απουσιάζει μόνο το ΕΛΑΜ. Παρών θα είναι και ο τέως πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης. **Σελ. 6**

ΑΠΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Εξηγήσεις για το θέμα των Takata ζητεί η Ε.Ε.

Εν αναμονή πληροφοριών

Ενημέρωση από τη Λευκωσία για τους Takata και τη διαχείριση των κοινοποιήσεων του συστήματος ταχείας προειδοποίησης, Rapex/Safety-Gate, ζήτησε η Κομισιόν. Σε αντίθετη περίπτωση δύναται να ενεργοποιήσει προδικαστική διαδικασία. Επί του παρόντος, η Ε.Ε. δεν έχει στοιχεία για ευθύνες του κυπριακού κράτους. **Σελ. 4**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΜΥΝΑ

Πού βρίσκεται η Λευκωσία

Η Κυπριακή Δημοκρατία επιδιώκει να ενταχθεί στην ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία διά της πλαγίας οδού της εξειδίκευσης στην έρευνα και την καινοτομία. Είναι επίσης υπέρ της θέσης πως οι χώρες που ήδη επενδύουν στην άμυνα να μπορούν να επωφεληθούν. **Σελ. 10**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Οδηγός μας το διεθνές δίκαιο

Η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται σε μία ιδιαίτερη γεωπολιτική γεωγραφική θέση, με το 37% της επικράτειάς της να είναι εδώ και μισό αιώνα υπό τουρκική στρατιωτική κατοχή. Και επειδή, όπως φάνηκε τα τελευταία χρόνια, τίποτε δεν παραμένει σταθερό σε παγκόσμιο επίπεδο, η χώρα μας θα πρέπει να επιμένει απαρσάλευτα σε ό,τι ορίζει το διεθνές δίκαιο και μακριά από πρόσκαιρες και μη σταθερές συμμαχίες. Οδηγός θα πρέπει να είναι το μακροπρόθεσμο συμφέρον της χώρας, και ιδιαίτερα η επάνεωση του νησιού και όχι οι πρόσκαιρες επικοινωνιακές σχέσεις.

ΑΛΛΑΖΕΙ Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Κέρδη και εξαγορές φέρνει το 2025

Κέρδη, εξαγορές και μερίσματα περιλαμβάνει το μενού του τραπεζικού τομέα για το 2025. Δεν αποκλείεται να λάβει τραπεζική άδεια και

κάποια από τις fintech εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Θα αλλάξει ξανά ο τραπεζικός χάρτης. **Οικονομική, σελ. 3**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Γιατί δεν έχουμε ηγέτες στον κόσμο

Ο καθηγητής Ψυχιατρικής Ελίας Αμμουτζαζούνης μιλάει για το κενό ηγεσίας που παρατηρείται. Αποδομεί τη «βιομηχανία ηγεσίας», η οποία, όπως υποστηρίζει, έχει δημιουργήσει ένα σύστημα που δεν μπορεί να παραγάγει καλούς ηγέτες. **Τέχνες, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Η Σαμάνθα Χάρβεϊ μιλάει στην «Κ»

Η συγγραφέας Σαμάνθα Χάρβεϊ έλαβε το βραβείο Μπούκερ, για το μυθιστόρημά της «Τροχιές», ένα βιβλίο για την εμπειρία του Διαστήματος. Μιλάει στην «Κ» και εξηγεί πώς έγραψε το μυθιστόρημα που της χάρισε το βραβείο. **Τέχνες, σελ. 4**

αντομοιβή

ΑΚΟΥ ΤΗΝ ΤΣΕΠΗ ΣΟΥ

Σε κάθε επόμενη κίνηση Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

SQUARE BANG UNICO KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τα μαξιμαλιστικά

Η επίσκεψη της βασίλισσας Μάξιμα της Ολλανδίας στις πατατοφυτείες της Ξυλοφάγου υπήρξε πηγή έμπνευσης για την κυπριακή λαϊκή ποιητική δημιουργία. Έτσι γεννήθηκε μια νέα κατηγορία τσιτατιστών, αντίστοιχα σημαντική με τα δημοφιλή «μυλλωμένα»: Τα λεγόμενα «μαξιμαλιστικά». Η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού μάλιστα, που διατηρεί αξιοσημείωτα κονέ με την περιοχή, εμπιστεύτηκε στη στήλη δύο μαξιμαλιστικά δείγματα γραφής τα οποία «τσιτάτισαν» λεβεντογέννες αγρότισσες, σκορπώντας ρίγη συγκίνησης στα οικήματα των Λαϊκών Οργανώσεων Κοκκινόχωριων.

«Έεεεε, Μάξιμα, γιορ μάτζεστι, είσαι για τον χωρκόν μας (δics), κρομμύν στην τπάνισην χαλλούμιν στον νορόν μας (δics)». «Έεεεε, Μάξιμα μου, το πετικιούρ εγέμωσεν με βρώμαν (δics), ήντα 'θέλες να περπατάς στο κότσινον το χώμαν (δics)».

Στο καρέ υπήρξε ομοφωνία: Ζήσαμε μεγάλες στιγμές! Ή όπως γλαφυρά λέχθηκε: «Αυτό δεν ήταν βασιλική επίσκεψη αλλά ο στιλιστικός Αρμαγεδδών!». Από πού να ξεκινήσουμε και πού να τελειώσουμε αλήθεια; Από το βελούδινο ντραπέ φόρεμα, μέρα μεσημέρι στο περιβόλι του Προεδρικού; Από την τουαλέτα με τις παγιέτες στη δεξίωση ή την καπελαδούρα στα φυλάκια της πράσινης γραμμής; Η στιλιστική εξωστρέφεια της βασίλισσας γέννησε βασανιστικά ερωτήματα στους κοσμικούς κύκλους της αστικής Λευκωσίας. Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον είχε και γι' αυτό μια πειστική απάντηση:

«**Η μεγαλειότητα** άκουσε “προεδρικό μέγαρο” και το πήρε τοis μετρητοίς. Σκέφτηκε, για να το λένε ΜΕ-ΓΑ-ΡΟ θα κυριολεκτούν. Εξ ου και η βελούδινη πανδαισία λες και πήγαινε για επίσκεψη στο Μπαλμόραλ. Όταν κατάλαβε πού ακριβώς βρισκό-

Η επίσκεψη της βασίλισσας Μάξιμα προκάλεσε ρίγη συγκίνησης στα σαλόνια της αστικής Λευκωσίας και ενέπνευσε τους τσιτατιστάρηδες στα Κοκκινόχωρια.

ταν ήτο πλέον αργά: Ντράπηκε το ντραπέ! Οπότε συνέχισε το ίδιο αγέρωχη το πρόγραμμά της και μόνο όταν έφτασαν στην Ξυλοφάγου τα πήρε στο βασιλικό κρανίο. “Φέρτε μου φλατ παπούτσια, γιατί δεν θα έχουμε μούτρα ν’ αντικρίσουμε τον Christian Louboutin”. Σε αντίθεση πάντως με τη βασίλισσα που άφησε τις γόβες της στο αμάξι, η Μαρία Αντουανέτα του υπουργείου Γεωργίας περπάτησε στο κοκκινόχωμα με τα τακούνια της. Αγέρωχη η Μαρία Παναγιώτου, πλην όμως για τους λάθος στιλιστικούς λόγους».

«**Βομβάρδισε** τους πατατοπαργαγούς με ερωτήσεις το βασιλικό ζεύγος - “Φαίνεται ότι κατέχουν το αν-

τικείμενο” (δήλωση ιδιοκτήτη σκευαστηρίου στο Λιοπέτρι)». Η είδηση έτυχε σημειολογικής ανάλυσης από το καρέ στο Pralína της Στασικράτους. Η Ιουλία, φορώντας μια vintage δημιουργία του Paco Rabanne (μάξι φόρεμα, ως φόρο τιμής στη στιλιστική εξωστρέφεια της Μάξιμα), ομολόγησε θαρραλέα: «Εδώ κοτζάμ βασιλιάδες το κατέχουν το αντικείμενο. Ενώ η αστική Λευκωσία το μόνο που καταλαβαίνει από αγροτικά είναι η φρουταρία της Μυρούλας στον Άγιο Ανδρέα. Καλές μουλάρες είμαστε κι εμείς».

Η πιο πάνω είδηση ξεχώρισε σε τοπικό επίπεδο. Αν μιλάμε όμως για πανελλήνια εμβέλεια, ο τίτλος που

έκλεψε τις εντυπώσεις ανήκει στο Πρώτο Θέμα: Το εθνόσημο της Ουκρανίας με το σήμα της Maserati μπέδρεψε πρώην υπουργός της Κύπρου - «Ακολουθούσε ενδυματολογική επιλογή Τσίπρα», είπε. Το καρέ φυσικά δεν χρειαζόταν να πληροφορηθεί από τον υπότιτλο το όνομα της Έμιλυσ Γιολίτη. «Η υπουργός πρετ α πορτέ!» αναφώνησαν οι κυρίες εν χορώ κι έπειτα είδαν το viral video όπου η εν λόγω κυρία κάνει μια σε βάθος στιλιστικο-πολιτική ανάλυση της νέας παγκόσμιας τάξης πραγμάτων, με λαϊκές εκφράσεις τύπου «έσειι πιττιν» αλλά με... εξοφροδιανή φινέτσα.

Μπορεί να ήταν η νύξη για την ΟΞ-

φόρδη ή πάλι μπορεί να ήταν ο βασιλικός αέρας που έπνεε τις τελευταίες ημέρες στα σαλόνια της αστικής Λευκωσίας. Σε κάθε περίπτωση ο σχολιασμός του σκανδάλου του English School μονοπώλησε το ενδιαφέρον του καρέ. Ιδιαίτερα η στάκα της τέως προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου «We lie every day», η οποία δικαίως τοποθετείται σε περίοπτη θέση, δίπλα από το «This is Cyprus» του Συλλούρη. Αν και το πιο αξιοπρόσεκτο σε αυτή την ιστορία χρεώνεται στον σύμβουλο εκπαίδευσης της Σχολής Tony Little, ο οποίος σε επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ανέφερε: «Συχνά οι Διευθυντές μπορούν να ασκήσουν κάποια δια-

κριτική ευχέρεια σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, ιδιαίτερα όταν υπάρχει ποιμαντική ανησυχία για το παιδί». Ποιμαντική ανησυχία! Το γλωσσολαστικό εύρημα άρεσε τόσο πολύ στο καρέ που η Ιουλία απέδωσε τα εύσημα από καρδιάς: «Chapeau, Mr Μικρούτσικε!».

Ένας λαός που «ψεύδεται καθημερινά» αλλά διακρίνεται για τις «ποιμαντικές ανησυχίες» του έχει και τους πολιτικούς που του αξίζουν. Διδακτικό παράδειγμα: ο άνθρωπος που εξασφάλισε 70.000 ψήφους και μια θέση στο ευρωκοινοβούλιο. Ο Φειδίας Παναγιώτου, ο οποίος σε μια ακόμα αντισυνημική εμφάνιση στο καρναβάλι της Λεμεσού, έδωσε ένα πχηρό χαστούκι στο κατεστημένο. Εμφανίστηκε γυμνός από τη μέση και πάνω, φορώντας μόνο μια γραβάτα, και βγάζοντας τη γλώσσα στις κάμερες σαν ρεπλικα ροκ σταρ. «Στον καιρό μας σπάγαμε πλάκα με τον Ούτοπο. Τώρα σπάνε πλάκα οι Ούτοποι της νέας πολιτικής σκηνής με όλους εμάς», είπε η Ιουλία και οι κυρίες κατανεύσαν σιωπηλά.

Αυτή η βδομάδα όμως δεν προσφέρεται για δύσθυμες σκέψεις. Η επίσκεψη της βασίλισσας Μάξιμα ανέβασε επιτέλους το πεσμένο στιλιστικό ηθικό της αστικής Λευκωσίας και τροφοδότησε με χιούμορ την τιμημένη κυπριακή επαρχία. Η κόκκινη Κουλλίτσα, αξιοποιώντας τις διασυνδέσεις της με τον αγροτικό κόσμο, εξασφάλισε για τη στήλη ένα ακόμα μιτζουδάκι της Ουϊκής Θυμοσοφίας: «Έεεε, τζι ήρτεν η Μάξιμα μας πέρα στου Ξυλοφάου (δics), εφόρεν το καππελούδιν της τζιαι επάταν λάου λάου (δics)».

Υγ. Ο γράφων δεν έχει κανένα απολύτως τάλεντο στα τσιτατιστά. Θερμές ευχαριστίες στους αναγνώστες της στήλης που είχαν έμπνευση και κέφια.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
9.3.1935

Καλές σχέσεις: Αγγέλλεται εξ Αγκύρας ότι εις τας ενώπιον της εθνοσυνελεύσεως προγραμματικές δηλώσεις του ο πρωθυπουργός Ισμέτ Ινονού αναφερόμενος εις την εξωτερικήν πολιτικήν της κυβερνήσεως εδήλωσεν: «Αι προθέσεις μας, και δεν αμφιβάλλομεν

περί της αμοιβαιότητος αυτών, είνε να διατελούμεν εις καλὰς σχέσεις και μάλιστα να ενισχύσωμεν την μετά της Βουλγαρίας φιλίαν μας. Ανώτερα αμοιβαία συμφέροντα των δύο χωρών επιβάλλουν την διατήρησιν της ειρήνης εν τοις Βαλκανίοις». Εν συνεχεία ετόνισεν

ότι η φιλία μετά των Σοβιέτ ως και το Βαλκανικόν σύμφωνον έχουσι μεγίστην αξίαν διά την διατήρησιν της διεθνούς ειρήνης. Μετά τας προγραμματικές δηλώσεις η κυβέρνησις έτυκεν ομοθύμους ψήφους εμπιστοσύνης των παρόντων 376 βουλευτών εν' αυτών.

Κατάσκοπος: Εις την Βρέστην της Γαλλίας συνελήφθη μια ωραιότατη γυναίκα, ονόματι Λυδία Οσβαλντ, ηλικίας 28 ετών, η οποία ως απεδείχθη εκ των ανακρίσεων ήτο κατάσκοπος και ελάμβανε μηνιαίως 4.500 φράγκα παρά της Γερμανίας διά τας υπηρεσίας τας οποίας προσέφερεν. Η Λυδία εδήλωσεν ότι δεν έλαβε τον καιρόν να δράσιν εις την Γαλλίαν, εν τούτοις εξηκριβώθη ότι παρουσιάζετο ως δημοσιογράφος και υπό την ιδιότητα ταύτην κατώρθησε να επισκεφθή διάφορα πολεμικά πλοία. Επίσης απεκαλύφθη ότι η κατάσκοπος έπαιξε ύποπτον ρόλον εις την Αγγλίαν, εις την Ελβετίαν και εις την Αμερικήν. Η γαλλική αστυνομία κατώρθησε να την εξιχνιάσιν και να θέσιν τέρμα εις την δράσιν της.

Σατανάς: Οι διαλαλταί του εσπερινού παραρτήματος διά την εκ Βόλου πληροφορίαν περί του τραυματισμού του αρχιστασιαστού [σ.σ.: εννοείται ο Ελ. Βενιζέλος] εχαρακτήρισαν επιγραμματικώς και διά την ιστορίαν όλου του κόσμου το είδος του αισθήματος, το οποίον εμπνέει εις τον Ελληνικόν Λαόν ο οικτρός άνθρωπος. Οι μικροί πωληταί του παραρτήματος εκρούαζον «Ο τραυματισμός του σατανά!» και οι διαβάται αμέσως αντελαμβάνοντο περί τίνος επρόκειτο...

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΩΡΑΣ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η πράσινη φορολογία και τα πράσινα άλογα

Την άλλη βδομάδα διορίζει 456 αζάδες.

Κάποιοι από τους αντιδημάρχους ζητούν την ανάκληση των 209 προσφάτως διορισθέντων από τον Πρόεδρο κοινοταρχών. Πιθανόν –και πολύ λογικά– να σκέφτονται πως έχουμε ήδη αρκετές εκατοντάδες αργόσχολων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (ονόματα δεν λέμε, υπολήψεις δεν θίγουμε) οπότε ποιος ο λόγος να προσθέσουμε και άλλους με τα ίδια ακριβώς ανύπαρκα καθήκοντα; Η δε κυβέρνηση, μετά που κατάλαβε τι πατάτα έκανε με τους κοινοτάρχες (καμία σχέση με τις πατάτες που δείξαμε στη βασίλισσα) δηλώνει πως είναι πρόθυμη να συζητήσει το θέμα αλλά μετά τις προεδρικές του 2028! Άστε, ρε πονηροί.

Οργανώθηκαν πάντως οι αντιδήμαρχοι για να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Ακόμη λίγο θα κάθονται και συντεχνία. Και φανταστείτε πως ακόμη δεν έχουν καν καθήκοντα. Τρέμω στη σκέψη τι μπορεί να ζητήσουν αν κάνουν και καμιά δουλειά. Φυσικά τώρα τρέχουμε (όπως πάντα εκ των υστέρων) να καθορίσουμε με νομοσχέδιο τις αρμοδιότητες των αντιδημάρχων. Πρέπει να είμαστε η μόνη χώρα στον κόσμο που πρώτα εκλέγει αξιωματούχους και μετά κάθεται να σκεφθεί τι θα μπορούσαν να κάνουν. Επικό.

Κάποιοι πολυμήχανοι κρατούμενοι προσπάθησαν να περάσουν κινητά

τηλέφωνα στις φυλακές, κρύβοντάς τα σε μικρό ψυγείο. Ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη η ιδέα τους, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τον κρατούμενο που είχε περάσει κινητά τηλέφωνα στις φυλακές κρύβοντάς τα στον πρωκτό του και με ρύθμιση στο silent.

Μας λένε τώρα πως θα μπορούσαμε να αποφύγουμε τις πράσινες φορολογίες (που θα κάνουν δυσχερέστερη τη θέση πολιτών και επιχειρήσεων) αφού η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν υποχρέωνε στην εφαρμογή τους πριν από το 2027. Το διάβασα και βίωσα όλα τα χρώματα του Ουράνιου Τόξου, αφού ενώ περίμενα να δω μια άσπρη μέρα ήρθαν οι πράσινες φορολογίες για να μου κάνουν

μαύρη την ψυχή. Όπως περίπου λέει και το τραγούδι, τα όνειρά μου κόκκινα, οι φόροι σου πράσινοι, ρούχα μαζί που πλύθηκαν και έχουν γίνει ροζ. Πράσινα άλογα, ή όπως είναι το σωστό «πράσσειν άλογα».

Ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάρκο Ρούμπιο εμφανίστηκε σε τηλεοπτική συνέντευξή του με ζωγραφισμένο σταυρό στο μέτωπο. «Ου Γριστός, θαύμα» αναφώνησε θρησκευόμενη θεία μου μόλις είδε το σχετικό βίντεο στο δελτίο ειδήσεων. Πάντως, όπως πάει η νέα αμερικανική κυβέρνηση δεν αποκλείω σύντομα να δούμε και τον Ελον Μασκ με σταυρό, εκείνο της Κου Κλουξ Κλαν. Δείξαμε τις πατάτες μας στο βασιλικό ζεύγος αλλά παραλείψαμε να

δείξουμε το εθνικό φρούτο της Μπανανίας μας, που είναι φυσικά οι μπανάνες Πάφου, ενώ κάποιοι επιμένουν πως θα τους εντυπωσιάσαμε ακόμη περισσότερο αν τους δείχναμε τα φημισμένα μας διεθνώς αγγούρια Χλώρακας.

Στην προχθεσινή έκτακτη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι Ευρωπαίοι συζητήσαν το Ουκρανικό –που υποτίθεται ήταν και ο λόγος της σύσκεψης– για 15 μόνο λεπτά. Διαβάζω πως ο Ζελένσκι πήρε αγκαλιές, παχιά λόγια και χαμόγελα, μα τίποτα πιο ουσιαστικό. Όπως τραγούδησε προηγουμένως κάποτε και η Μαντώ «Αγκαλιτσες και φιλάκια και χαρούλες και λόγια γλυκά, αγκαλιτσες και φιλάκια κι απ' την άλλη μου κάνεις νερά...».

Η υπόθεση με τη θέση του διευθυντή Ειδήσεων στο ΡΙΚ έχει γράψει ιστορία που θα μπορούσε εύκολα να μπει και στο ρεκόρ Γκίνες. Έχουμε διορισμούς, προσφυγές, ενστάσεις, δίκες, ακυρώσεις διορισμού, επαναδιορισμούς και πάλι απ' την αρχή! Θα μπορούσε να γίνει σενάριο για την πιο κωμική σειρά όλων των εποχών. Το ΡΙΚ είναι σίγουρα το κωμικοτραγικό ίδρυμα που μας αξίζει και σαφέστατα μια μικρογραφία της φαιδρότητας της κοινωνίας μας. Όσοi έχετε γερό στομάχι μελετήστε λίγο αυτή την ιστορία. Θα πάθετε την πλάκα σας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδολου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Σε διπλωματικές ατραπούς το καλώδιο

Η απόφαση για πάγωμα των εργασιών βυθομέτρησης μέχρι νεωτέρας ενισχύει τις ανησυχίες για το γεωπολιτικό ρίσκο του έργου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 η εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συμμετείχε στη σύσκεψη της Λευκωσίας για το ηλεκτρικό καλώδιο, σε μια προσπάθεια να κάμψει τους δισταγμούς της κυπριακής πλευράς για μια σειρά ρυθμιστικών ζητημάτων, διαβεβαίωνε πως η Ε.Ε. θα συνδράμει προκειμένου να εκλείψουν οι ανησυχίες της Λευκωσίας για το γεωπολιτικό ρίσκο του έργου. Επτά μήνες μετά, το επίσημο πάγωμα των εργασιών για πόντιση του ηλεκτρικού καλωδίου, τα όσα έβαζε στο τραπέζι η κυπριακή πλευρά αποδεικνύεται πως δεν ήταν υπεκφυγές, όπως είχε εκτιμηθεί τότε από παράγοντες του έργου, προκειμένου η Λευκωσία να δημιουργήσει υπόβαθρο για τις δεύτερες σκέψεις που γινόντουσαν για τη μετοχική της παρουσία στο ηλεκτρικό καλώδιο.

Ο απόπλους του ιταλικού σκάφους Ievoli Relume που ήταν αγκυροβλημένο στο Ηράκλειο Κρήτης για τη Μεσσία της Σικελίας, ενώ είχε προηγηθεί η αναχώρηση και του δεύτερου πλοίου, NG Worker, δείχνει πως παρά τα όσα εκφράσθηκαν δημόσια το προηγούμενο διάστημα, το ηλεκτρικό καλώδιο έχει περιπλεκθεί σε διπλωματικούς και γεωπολιτικούς ατραπούς με απροσδιόριστες, επί του παρόντος, επιπτώσεις για την υλοποίησή του. Μια εξέλιξη που ενδυναμώνει τις απόψεις εκείνες που επιμένουν πως υποτιμήθηκε ο γεωπολιτικός παράγοντας συνεπεία των παράνομων τουρκικών διεκδικήσεων μετά το λεγόμενο τουρκοливικό σύμφωνο. Επίσημα η ματαιώση των ερευνητικών εργασιών από τα δύο ιταλικά σκάφη αποδόθηκε σε οικονομικούς

λόγους, ωστόσο, πίσω από την απόφαση φαίνεται να βρίσκεται ένα πλούσιο διπλωματικό παρασκήνιο το αποκορύφωμα του οποίου είναι το νέο περιβάλλον που προέκυψε πέραν του Ατλαντικού, το οποίο προκαλεί ήδη γενικότερη αβεβαιότητα στη Γηραιά Ήπειρο και ειδικότερα ερωτηματικά αν η Ουάσιγκτον συνεχίζει την ισχυρή στήριξη του ενεργειακού έργου.

Το πάγωμα

Τα δύο ιταλικά σκάφη, «Ievoli Relume» και «NG Worker», που ναυλώθηκαν από τη γαλλική εταιρεία NEXANS, ξεκίνησαν τον περασμένο Ιούλιο της εργασίες βυθομέτρησης για πόντιση του καλωδίου σε διεθνή ύδατα στη νοτιή γραμμή Κάσου και Καρπάθου. Η παρουσία των δύο ερευνητικών πλοίων προκάλεσε την αντίδραση της Τουρκίας, η οποία απέστειλε στην περιοχή πολεμικές μονάδες επιφανείας, προκαλώντας επεισόδιο, με αποτέλεσμα οι εργασίες να διακοπούν και τα πλοία να επιστρέψουν στο Ηράκλειο αναμένοντας το πράσινο φως για επανέναρξη των εργασιών. Οκτώ μήνες μετά και με τις πληροφορίες να φωνάζουν πως η ελληνική πλευρά εμφανίζεται διστακτική ένεκα του γεωπολιτικού παράγοντα, διαρροές το προηγούμενο διάστημα επέμεναν πως οι εργασίες θα ξεκινούσαν αρχές Μαρτίου. Αντί αυτού, την περασμένη Πέμπτη ανακοινώθηκε επίσημα από το υπουργείο Ενέργειας στην Αθήνα πως ο ΑΔΜΗΕ, Φορέας Υλοποίησης του Έργου, προχωρά σε προσωρινό πάγωμα πληρωμών προς τη NEXANS ύψους €70 εκατ. λόγω της παρατεταμένης αβεβαιότητας σε σχέση με την πορεία της ηλεκτρικής διασύνδεσης

Οι εξελίξεις γύρω από τις εργασίες για το ηλεκτρικό καλώδιο βρέθηκαν στις επαφές του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κυριάκο Μητσοτάκη, το Σάββατο στην Αθήνα.

Κρήτης - Κύπρου. Πηγές στην ελληνική πρωτεύουσα υποστηρίζουν πως η απόφαση για προσωρινό πάγωμα ήταν πολιτική και λήφθηκε από το υπουργείο Εξωτερικών και το υπουργείο Ενέργειας. Η απόφαση αυτή είχε ως αποτέλεσμα και το δεύτερο ιταλικό σκάφος, «Ievoli Relume», να σκώσει άγκυρες και να γυρίζει πίσω στην Ιταλία με άγνωστη την ημερομηνία επιστροφής του.

Η διπλωματία

Αρμόδιες πηγές και στη Λευκωσία υποστηρίζουν πως η απόφαση της Αθήνας να παγώσει προσωρινά τις ερευνητικές εργασίες ενδεχομένως να δημιουργήσει τετελεσμένα αναφορικά με τις παράνομες διεκδικήσεις της Τουρκίας. Ωστόσο,

όπως σημείωναν οι ίδιες πηγές, το τοπίο παραμένει θολό τόσο σε διπλωματικό όσο και επιχειρησιακό επίπεδο και θα ξεκαθαρίσει το επόμενο διάστημα από τις κινήσεις που θα γίνουν από την ελληνική κυβέρνηση. Ένα άλλο στοιχείο που δεν μπορεί να αγνοηθεί και που ενδεχομένως να είχε ιδιαίτερο βάρος στις αποφάσεις που λήφθηκαν, είναι οι επαφές του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών στην αμερικανική πρωτεύουσα, με τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών, αλλά και η αλλαγή προτεραιοτήτων της γαλλικής πλευράς μετά την εκλογή Τραμπ. Όπως διαφάνηκε και στη σύσκεψη της Λευκωσίας τον περασμένο Σεπτέμβριο, η ελληνική πλευρά πόνταρε αρκετά στη στάση της Γαλλίας σε αυτό που ονομάζεται γεωπολιτικό

ρίσκο ένεκα και της εμπλοκής δύο γαλλικών εταιρειών στην ηλεκτρική διασύνδεση. Της NEXANS, κατασκευάστριας εταιρείας του υποβρύχιου καλωδίου αλλά και του γαλλικού fund Meridiam, με το οποίο ο ΑΔΜΗΕ φέρεται να έχει συμφωνήσει για συμμετοχή στο μετοχικό σχήμα του καλωδίου με ποσοστό 49,9%. Στα θετικά υπό τις περιστάσεις θα πρέπει να εκληφθεί η αντίδραση της NEXANS, η οποία παρά την προσωρινή αναστολή πληρωμών ανακοίνωσε πως η συνεργασία της με τον ΑΔΜΗΕ δεν επηρεάζεται και πως συνεχίζει κανονικά την κατασκευή του καλωδίου.

Η Λευκωσία

Στην κυπριακή πρωτεύουσα, όπως έλεγε αρμόδια πηγή της «Κ», οι εξελίξεις παρακολουθούνται με προσοχή, κυρίως για ενδεχόμενες επιπτώσεις στη μεγάλη εικόνα που είναι η ηλεκτρική διασύνδεση της Κύπρου με τα ευρωπαϊκά δίκτυα μέσω Ελλάδας και λιγότερο για το εμπορικό κομμάτι από τη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στο μετοχικό σχήμα του έργου, ένεκα και των ενστάσεων που φαίνεται ότι συνεχίζουν να υπάρχουν. Οι ίδιες πηγές σημείωναν με νόημα πως οι παρατηρήσεις των Αμερικανών συμβούλων της κυβέρνησης επιβεβαιώνονται και θα παίξουν σημαντικό ρόλο στις τελικές αποφάσεις που θα ληφθούν. Αρμόδιες πηγές έλεγαν στην «Κ» πως η Λευκωσία ενημερώθηκε για την απόφαση προσωρινού παγώματος πληρωμών. Το θέμα του καλωδίου ήταν στην ατζέντα των επαφών του προέδρου της Δημοκρατίας με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας στην Αθήνα, χθες Σάββατο.

Η Κομισιόν

Πολύ μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τοποθέτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο προσωρινό πάγωμα των εργασιών, νοουμένου ότι η ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου-Κρήτης έχει ενταχθεί στη λίστα των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος και έχει λάβει επιχορήγηση ύψους €657 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο της διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF), η οποία είναι η υψηλότερη επιχορήγηση CEF για ένα μεμονωμένο έργο. Το έργο προορίζεται επίσης για στήριξη ύψους 100 εκατ. ευρώ από τη διευκόλυνση της Ε.Ε. για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα (δάνειο). Μέχρι την Παρασκευή που έκλεινε το φύλλο της «Κ» δεν υπήρξε αντίδραση από τις Βρυξέλλες, οι οποίες με δημόσιες τοποθετήσεις έχουν υποστηρίξει το έργο πολιτικά και οικονομικά. Η αρμόδια επιτροπή της Κομισιόν σε τοποθέτησή της στην «Κ» είχε διαβεβαιώσει πως «όπως για όλα τα Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραμένει πλήρως προσηλωμένη στο έργο και θα βοηθήσει τους φορείς υλοποίησής του έργου και τα επηρεαζόμενα κράτη-μέλη να διασφαλίσουν την υλοποίησή του».

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΝΤΟΥΜΠΑΪ

τα έχει όλα

FLY BETTER

Ετοιμαστείτε για ένα εκπληκτικό καλοκαίρι στο Ντουμπάι. Ζήστε την περιπέτεια στα διασκεδαστικά υδάτινα πάρκα ή τα μαγευτικά ενυδρεία. Πετάξτε με την Emirates και ξεκινήστε τις διακοπές σας από τη στιγμή της επιβίβασης, με νόστιμα τοπικά γεύματα, δωρεάν εκλεκτά ποτά και βραβευμένη ψυχαγωγία για όλη την οικογένεια.

Emirates

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ενίσχυση ενημέρωση από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας ζητάει, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Κομισιόν αναφορικά με το ζήτημα των επικίνδυνων αερόσακων Takata και τη διαχείριση των κοινοποιήσεων του συστήματος ταχείας προειδοποίησης, Rapex/Safety-Gate. Όπως δημοσιεύσαμε, το σύστημα ταχείας προειδοποίησης της Ε.Ε., εξέπεμψε σήμα κινδύνου 57 φορές, με αφετηρία το 2019, κοινοποιώντας σε όλα τα κράτη-μέλη την «επικινδυνότητα» των αερόσακων Takata. Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις το κυπριακό κράτος και δη η αρμόδια αρχή, δηλαδή το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ) απουσίαζαν, καθώς δεν ενεργοποιήθηκαν, κάτι που προκύπτει ευθέως εκ του αποτελέσματος. Έτσι, μετά από έξι ολόκληρα χρόνια καθυστέρησης από την πρώτη κοινοποίηση του συστήματος Rapex/Safety-Gate και αφού έχασαν τη ζωή τους δύο άνθρωποι, φτάσαμε στο 2025, με το κυπριακό κράτος να επιχειρεί κάποια «πρώτα βήματα» στο ζήτημα διαχείρισης των συνεπειών των Takata.

Όπως λοιπόν είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η Κομισιόν βρίσκεται σε επικοινωνία με τις κυπριακές Αρχές προκειμένου να αντλήσει ενημέρωση και πληροφορίες γύρω από το θέμα που δημιουργήθηκε. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι επί του παρόντος η Ε.Ε. δεν έχει πληροφορήσει ή αποδεικτικά στοιχεία που θα μπορούσαν να θεμελιώσουν υποψίες περί ευθύνης του κυπριακού κράτους. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, οι πληροφορίες που θα συλλέξουν επί του προκειμένου οι αρμόδιες υπηρεσίες της Κομισιόν, ήτοι η διεύθυνση για τη Δικαιοσύνη και το Κράτος Δικαίου (που έχει αρμοδιότητα γύρω από τη λειτουργία του συστήματος Rapex/Safety-Gate), θα καθορίσουν τη στάση που θα τηρήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία εάν κρίνει ότι το κυπριακό κράτος ενήργησε στο πλαίσιο των κοινοτικών του υποχρεώσεων, τότε το ζήτημα θα θεωρείται λήξαν, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, η Κομισιόν δύναται να ενεργοποιήσει προδικαστική διαδικασία (infringement procedure).

Καθοριστικής σημασίας για την εξέλιξη του ζητήματος θα είναι ο τρόπος με τον οποίο η Κομισιόν θα υπολογίσει τη συμμετοχή του

κυπριακού κράτους στο σύστημα Rapex/Safety-Gate. Εάν κρίνει γενικά τη συμμετοχή της Κύπρου, στη βάση των ενεργειών της Υππ-

ρεσίας Προστασίας Καταναλωτή, που όπως πληροφορούμαστε είχε 65 κοινοποιήσεις και δύο ανατροφοδοτήσεις του συστήματος τα-

χείας ειδοποίησης στη διάρκεια του 2024, τότε ενδεχομένως η Κομισιόν να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι το κυπριακό κράτος υλοποιεί τις υποχρεώσεις του. Ωστόσο, εάν κρίνει ειδικά τη συμμετοχή της Κύπρου στο ζήτημα των κοινοποιήσεων για τους επικίνδυνους αερόσακους Takata, από το 2019, (με την ευθύνη να βαραίνει την αρμόδια υπηρεσία του Τμήματος Οδικών Μεταφορών και το αρμόδιο Υπουργείο), τότε θα διαπιστώσει εκ των πραγμάτων την παντελή απουσία του κυπριακού κράτους και άρα η απόφαση των Βρυξελλών θα είναι, πιθανόν, πολύ διαφορετική. Σημειώνεται ότι με βάση την κοινοτική νομοθεσία, έκαστο κράτος-μέλος οφείλει να συμμετέχει στο σύστημα ταχείας προειδοποίησης Rapex/Safety-Gate, προβαίνοντας σε κοινοποιήσεις και ανατροφοδοτώντας (follow-up) κοινοποιήσεις άλλων κρατών-μελών, στις περιπτώσεις που ένα προϊόν συνιστά «σοβαρό κίνδυνο». Κάτι που δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ισχύει στην περίπτωση των αερόσακων Takata.

Υπάρχουν ωστόσο και κάποιοι παράγοντες, οι οποίοι θα μπορούσαν να προσμετρήσουν θετικά για το κυπριακό κράτος. Ο πρώτος παράγοντας αφορά στη γενική συμμετοχή που καταγράφει η Κύπρος στο σύστημα Rapex/Safety-Gate, με τρανταχτή όμως εξαίρεση το μείζον θέμα των επικίνδυνων αερόσακων Takata, για το οποίο δεν έχει αρθρώσει λέξη, με τις γνωστές συνέπειες. Ο δεύτερος παράγοντας αφορά στην υποχρέωση κατασκευαστών και διανομέων να ενημερώνουν για ενδεχόμενες ανακλήσεις. Υποχρέωση η οποία είναι μεν δεδομένη, αλλά δύσκολα μπορεί να ξεπλύνει ένα ολόκληρο κράτος που ύπνωτε για έξι σχεδόν χρόνια. Παρά το γεγονός ότι οφείλει να προβεί σε ελέγχους, στη βάση των ενημερώσεων του συστήματος ταχείας προειδοποίησης της Ε.Ε. για τους επικίνδυνους αερόσακους, που είχε καταγράψει δεκάδες κοινοποιήσεις από το 2019.

Ας δούμε ποιες είναι οι υποχρεώσεις των 27 κρατών-μελών, συνεπώς και της Κύπρου, ως επίσης και ποια επιμέρους στοιχεία θα μπορούσαν να συνυπολογιστούν από τις Βρυξέλλες.

Κομισιόν καλεί Λευκωσία για τους Takata

Η Ε.Ε. ζητάει ενημέρωση – Τι λέει η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις υποχρεώσεις της Κύπρου και το Safety Gate

Εάν η Κομισιόν κρίνει ότι το κυπριακό κράτος ενήργησε στο πλαίσιο των κοινοτικών του υποχρεώσεων, τότε το ζήτημα θα θεωρείται λήξαν, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, η Κομισιόν δύναται να ενεργοποιήσει προδικαστική διαδικασία (infringement procedure).

Οι υποχρεώσεις της Κύπρου

Η χρήση/συμμετοχή στο σύστημα ταχείας προειδοποίησης της πύλης ασφαλείας της Ε.Ε. προβλέπεται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και ειδικότερα από το άρθρο 26 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/988 για τη Γενική Ασφάλεια Προϊόντων (GPSR). Ειδικότερα, τα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, έχουν την υποχρέωση να κοινοποιούν τα διορθωτικά μέτρα που λαμβάνουν οι αρχές τους ή οι οικονομικοί φορείς σε σχέση με επικίνδυνα προϊόντα που παρουσιάζουν σοβαρό κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών. Άρα, όπως αβίαστα συνάγεται, η Κύπρος, οφείλει αφενός να λάβει διορθωτικά μέτρα υπό το φως των κοινοποιήσεων του συστήματος ταχείας προειδοποίησης της Ε.Ε. και αφετέρου να γνωστοποιήσει τα μέτρα που είχε λάβει. Κάτι που δυστυχώς δεν έγινε (από τις αρχές του 2019 μέχρι και το τέλος του 2024).

Σημειώνεται ότι ακόμη και για επικίνδυνα προϊόντα που παρουσιάζουν «λιγότερο σοβαρό κίνδυνο», τα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, υποχρεούνται να ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αν και η χρήση του συστήματος ταχείας προειδοποίησης Safety Gate δεν είναι υποχρεωτική για αυτές τις περιπτώσεις.

Σε ό,τι αφορά στα μέτρα που κοινοποιούνται από ένα κράτος-μέλος σχετικά με προϊόν που παρουσιάζει σοβαρό κίνδυνο, «τα λοιπά κράτη-μέλη κοινοποιούν μέσω του συστήματος ταχείας προειδοποίησης/πύλης ασφαλείας τα διορθωτικά μέτρα ή άλλες ενέργειες που ελήφθησαν στη συνέχεια σχετικά με τα ίδια προϊόντα». Ως επίσης «και οποιοσδήποτε άλλες σχετικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων δοκιμών ή αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν, χωρίς αδικαιολόγητη κα-

θυστέρηση. Αυτά είναι τα λεγόμενα μέτρα παρακολούθησης».

Κατά συνέπεια, οι αρμόδιες αρχές της Κύπρου, οφείλαν από την πρώτη κιόλας κοινοποίηση που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2019 για τους Takata στο σύστημα Rapex/Safety Gate με πρωτοβουλία της Ρουμανίας για έξι μοντέλα της αυτοκινητοβιομηχανίας Mazda, να εξετάσουν εάν υπήρχαν ανάλογα επικίνδυνα προϊόντα και στην Κύπρο και να ανατροφοδοτήσουν το σύστημα Rapex/Safety Gate.

Σημειώνεται ότι γενικότερα, σε περιπτώσεις που τα κράτη-μέλη δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους, εναπόκειται στην Κομισιόν να εξετάσει το ενδεχόμενο λήψης των κατάλληλων μέτρων, λαμβά-

νοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης (για παράδειγμα εάν πρόκειται για μεμονωμένο ζήτημα ή για συστημικό πρόβλημα). Σε περίπτωση που η Επιτροπή διαπιστώσει σοβαρές και συστημικές παραβιάσεις του δικαίου της Ε.Ε., θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο κίνησης διαδικασίας επί παραβάσει κατά του οικείου κράτους-μέλους. Να ενεργοποιήσει δηλαδή προδικαστική διαδικασία.

65 κοινοποιήσεις Κύπρου

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν ενώπιόν τους οι Βρυξέλλες, στη διάρκεια του 2024, η Κύπρος έχει υποβάλει 65 κοινοποιήσεις και 2 ανατροφοδοτήσεις, στο σύστημα Safety Gate, για επικίνδυνα προ-

ϊόντα. Κάτι που θα μπορούσε να εκληφθεί ως μια απτή απόδειξη ότι το κυπριακό κράτος συμμετέχει ως οφείλει στο σύστημα ταχείας προειδοποίησης Safety Gate. Ωστόσο, αυτές οι κοινοποιήσεις που καλώς έγιναν, στο πλαίσιο της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή, αφορούν άλλες υποθέσεις επικίνδυνων προϊόντων και όχι τους αερόσακους Takata, για τους οποίους η ευθύνη ανήκει στο ΤΟΜ και η πολιτική ευθύνη στο υπουργείο Μεταφορών, που από το 2019 δεν έκαναν το παραμικρό. Ούτε σε επίπεδο κοινοποιήσεων, ούτε σε επίπεδο ανατροφοδότησης, follow up, του συστήματος Rapex/Safety-Gate.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η διαπίστωση η όχι της ύπαρξης συ-

στημικού προβλήματος, στη συμμετοχή της Κύπρου στο σύστημα Rapex/Safety-Gate, θα έχει διαφορετική κατάληξη εάν η Κομισιόν κρίνει γενικά αυτή τη συμμετοχή, η οποία υφίσταται μέσω της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή. Και εάν την κρίνει ειδικά, στην περίπτωση ζητημάτων οδικής ασφαλείας και των επικίνδυνων αερόσακων Takata, καθώς εν προκειμένω, η συμμετοχή του ΤΟΜ και κατά συνέπεια του κυπριακού κράτους είναι από το 2019, ανύπαρκτη.

Σημειώνεται ότι η Κομισιόν δεν παραγνωρίζει και τις υποχρεώσεις των κατασκευαστών, σχετικά με τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα προϊόντα που διαθέτουν στην αγορά της Ε.Ε. καθίστανται επικίνδυνα. Άλλωστε, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 8 του GPSR, όταν ένας κατασκευαστής θεωρεί ή έχει λόγους να πιστεύει, με βάση τις πληροφορίες που έχει στην κατοχή του, ότι ένα προϊόν που έχει διαθέσει στην αγορά είναι επικίνδυνο, πρέπει αμέσως να λαμβάνει τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων της απόσυρσης ή ανακλήσεως. Παράλληλα, οφείλει να ενημερώνει τους καταναλωτές σχετικά, σύμφωνα με το άρθρο 35 ή το άρθρο 36 ή και τα δύο. Ως επίσης και να ενημερώνει σχετικά, μέσω του Safety Business Gateway, τις αρχές εποπτείας της αγοράς των κρατών-μελών, στα οποία το προϊόν έχει διατεθεί στην αγορά.

Οι υποχρεώσεις των κατασκευαστών είναι μεν δεδομένες και δεν αμφισβητούνται. Δύσκολα όμως μπορούν να συγκεντρώσουν την αποκλειστική ευθύνη για όσα δεν έκανε ένα ολόκληρο κράτος. Όταν από το 2019 το σύστημα Rapex/Safety Gate βοούσε με δεκάδες κοινοποιήσεις για την επικινδυνότητα των αερόσακων Takata και το κυπριακό κράτος ήταν αν μη τι άλλο, αδρανές.

Οι υποχρεώσεις των κατασκευαστών είναι μεν δεδομένες και δεν αμφισβητούνται. Δύσκολα όμως μπορούν να συγκεντρώσουν την αποκλειστική ευθύνη για όσα δεν έκανε ένα ολόκληρο κράτος.

Η χρήση/συμμετοχή στο σύστημα ταχείας προειδοποίησης της πύλης ασφαλείας της Ε.Ε. προβλέπεται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και ειδικότερα από το άρθρο 26 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/988 για τη Γενική Ασφάλεια Προϊόντων (GPSR).

Η Κύπρος, οφείλει αφενός να λάβει διορθωτικά μέτρα υπό το φως των κοινοποιήσεων του συστήματος ταχείας προειδοποίησης της Ε.Ε. και αφετέρου να γνωστοποιήσει τα μέτρα που είχε λάβει. Κάτι που δυστυχώς δεν έγινε (από τις αρχές του 2019 μέχρι και το τέλος του 2024).

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε εκφράσει την αντίθεσή του με την παρουσία της Τουρκίας στη Σύνοδο Κορυφής, εγείροντας ερωτήματα, αν μιλούσε στο εσωτερικό, επικειρώντας να κερδίσει πολιτικούς πόντους, ή αν θεωρεί πως η καλύτερη λύση είναι η δημιουργία ενός αντιτουρκικού μπλοκ.

Χριστοδουλίδης και Κυπριακό σε σκηνικό διεθνούς ρευστότητας

Πολιτική κάτω από το ραντάρ επιχειρεί να εφαρμόσει η Λευκωσία μπροστά στον απρόβλεπτο Τραμπ

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η **ζωντανή** αναμετάδοση της βαναυσότητας που υπέστη ο Ουκρανός πρόεδρος από τον πρόεδρο και αντιπρόεδρο των ΗΠΑ, προκάλεσε αμέσως σωρεία συζητήσεων για το πώς αναδιαμορφώνεται η διεθνής πολιτική σκηνή και κατά πόσο ανατρέπεται ο κόσμος όπως τον γνωρίζαμε. Όσα εκτυλίχθηκαν ήταν αρκετά για να σταλεί το μήνυμα και στους πλέον δύσπιστους πως η δεύτερη θητεία Τραμπ δεν θα είναι επανάληψη της πρώτης. Ήταν παράλληλα μία ευκαιρία να εμπεδωθεί το μήνυμα πως το διεθνές δίκαιο εύκολα υποσκάπτεται και οι διαχρονικές συμμαχίες χωρών μπορούν να ανατραπούν αναλόγως του ποιος βρίσκεται στην Προεδρία των ΗΠΑ. Αυτό από μόνο του άνοιξε τη συζήτηση για την ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια. Ήταν όμως και ένα μήνυμα στους μέχρι σήμερα συμμάχους των ΗΠΑ ότι επί Προεδρίας Τραμπ τίποτα δεν είναι δεδομένο. Μέσα σε αυτό το ευμετάβλητο διεθνές σκηνικό, το ερώτημα που εγείρεται είναι πώς θα κινηθεί η Λευκωσία, δεδομένου ότι το τελευταίο διάστημα είχε εναποθέσει τις ελπίδες και τις προσδοκίες της σε αυτή την ενισχυμένη συνεργασία με τις ΗΠΑ. Τόσο για τη στήριξη της στο Κυπριακό όσο και για την ενίσχυση του ρόλου της χώρας στην περιοχή.

Μία πρόσκληση και μία συμμαχία

Η πρόσκληση του Νίκου Χριστοδουλίδη στην Ουάσινγκτον και η συνάντηση που είχε με τον τέως πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν τον περασμένο Νοέμβριο αποτέλεσε σημείο καμπής για την εξωτερική πολιτική της χώρας, καθώς σφράγισε τη δυτική

της πλεύση χωρίς υποσημειώσεις, αλλά αποτέλεσε παράλληλα και σημείο καμπής για την αλλαγή ψυχολογίας μιας κυβέρνησης που βρισκόταν μέχρι τότε συνεχώς στον τοίχο από τις αλληπάλληλες κρίσεις. Ήταν αφενός ένα σωσίβιο σε μία δύσκολη χρονική συγκυρία για τον κυβέρνηση, και αφετέρου και κίνηση με ουσία, καθώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα ήταν ο πρώτος πρόεδρος που θα επισκεπτόταν τον Λευκό Οίκο μετά τον Γλαύκο Κληρίδη. Για τη συνάντηση Μπάιντεν-Χριστοδουλίδη είχε εργαστεί σκληρά η Αμερικανίδα πρέσβειρα Τζούντι Ντέιβις, η οποία εκτός του ότι είχε αποκτήσει μία πολύ στενή σχέση με τον Πρόεδρο και κατ' επέκταση σημαντική επιρροή στη χώρα από την ημέρα εκλογής του, επεδίωξε να επιβραβευθεί με κάποιο τρόπο για την σαφή δυτικό προσανατολισμό της χώρας, αλλά και τη λευκή επιταγή διερεύνησης στοιχείων που έδωσε στο FBI για τις κυρώσεις έναντι της Ρωσίας.

Ευφορία και τακτικισμοί

Στο ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής, ο Νίκος Χριστοδουλίδης υπήρξε σαφής ως προς το ότι η Κύπρος ανήκει στη Δύση, εγκαταλείποντας τις ρωσικές εξαρτήσεις και προς έκπληξη πολλών άνοιξε παράλληλα το κεφάλαιο πρόθεσης ένταξης στο ΝΑΤΟ. Στο πλαίσιο αυτής της ευφορίας βεβαίως δεν παραλείφθηκαν επικοινωνιακές υπερβολές και μία μάχη των εντυπώσεων. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι που είδαν σκαμπόττα τη ζέση του Προέδρου Χριστοδουλίδη να αποκαλύψει κρυφή συνάντηση στο Προεδρικό με στενό συνεργάτη του Τραμπ –χωρίς να τον κατονομάζει– λίγο πριν από τις αμερικανικές

εκλογές για να διαβεβαιώσει ότι οι ισχυρές σχέσεις που κτίστηκαν θα συνεχιστούν και με την εκλογή Τραμπ. Όπως ερωτήματα προκάλεσε και η χρονική συγκυρία της διαρροής του Προεδρικού για πρόθεση της κυβέρνησης να αιτηθεί αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ μετά τη λύση του Κυπριακού. Αυτή η πρόθεση Χριστοδουλίδη ήταν κάτι που προφανώς καλωσόρισαν οι ΗΠΑ, χωρίς ωστόσο να σημαίνει –όπως λανθασμένα ερμηνεύτηκε– πως δεσμεύονται να βοηθήσουν τη χώρα προς αυτή την κατεύθυνση. Σημαντικά είναι όσα συμφωνήθηκαν στο εξοπλιστικό κομμάτι, χωρίς ωστόσο να παραιτεί-

Η αποχώρηση της Τζούλι Ντέιβις, ο διάδοχος και τι σηματοδοτεί για το παγκόσμιο σκηνικό το μπουλινγκ Τραμπ προς Ζελένσκι.

πονται και υπερβολές σε ό,τι έχει να κάνει με την επένδυση στη βάση Ανδρέας Παπανδρέου. Πέραν των τακτικισμών βεβαίως, στην ουσία ήταν ένα τρίμηνο ιδιαίτερα θετικό για την εξωτερική πολιτική της χώρας με ξεκάθαρη κατεύθυνση και προσανατολισμό. Το ερώτημα που εγείρεται πλέον είναι αν οι τελευταίες εξελίξεις στις ΗΠΑ ανατρέπουν τις προσδοκίες της Λευκωσίας και αν λήγει άδοξα ο μήνας του μέλιτος μεταξύ των δύο χωρών εξαιτίας δύο σημαντικών πτυχών.

- Ο Ντόναλντ Τραμπ φαίνεται να μην είναι αξιόπιστος εταίρος καθώς δεν τηρεί κανόνες του διεθνούς δικαίου.
- Η Τουρκία ενισχύεται συνεχώς

λόγω των τελευταίων πολιτικών εξελίξεων στην περιοχή.

Η αλήθεια είναι πως στο Προεδρικό είδαν με σχετική ανησυχία τις τελευταίες δηλώσεις του Τραμπ. Δεν ήταν μόνο ο τρόπος αντιμετώπισης του Ουκρανού Προέδρου. Ήταν και όσα προηγήθηκαν με τις εμπρηστικές δηλώσεις για τη Γροιλανδία, τον Καναδά, ακόμη και το όραμα ανοικοδόμησης της Γάζας, εκτοπίζοντας τους Παλαιστίνιους από την περιοχή. Στην τελευταία περίπτωση πολλοί ήταν εκείνοι που έκαναν –ανήσυχoi– συνηριμούς για το τι μπορεί να σκεφτεί για την περικλειστη πόλη της Αμμοχώστου. Ο νέος Αμερικανός Πρόεδρος άλλωστε, δεν νιώθει υπόχρεος απέναντι στην Κύπρο για τον δυτικό προσανατολισμό της, τον απεγκλωβισμό της από τη Ρωσία και την προθυμία που έδειξε να συνεργαστεί με το FBI για τις κυρώσεις έναντι της Ρωσίας. Είναι γνωστός ο θαυμασμός του άλλωστε για τον Πούτιν και τον Τούρκο Πρόεδρο και είναι πολύ καλά γνωστό πως δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο τι συμφέρει οικονομικά τόσο τον ίδιο όσο και τις ΗΠΑ. Με αυτά ως δεδομένα και με την αποχώρηση της Αμερικανίδας πρέσβειρας Τζούντι Ντέιβις τους προσεχείς μήνες, υπάρχουν σχετικές ανησυχίες για το ενδεχόμενο αλλαγής στάσης και πολιτικής.

Σε ό,τι αφορά την αλλαγή σκυτάλης στην πρεσβεία, το Προεδρικό επιβεβαιώνει τις πολύ στενές σχέσεις Ντέιβις-Προέδρου, ωστόσο θεωρούν δεδομένο ότι η καλή σχέση θα συνεχιστεί και με τον/τη διάδοχό της, ασχέτως αν δεν γνωρίζουν ακόμη το πρόσωπο που θα αναλάβει. Γενικότερα, αν και το Προεδρικό παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις, προς το παρόν δεν επηρεάζει σοβαρά ανησυχία για το ενδεχόμενο αλλαγής στάσης των ΗΠΑ απέναντι στην Κύ-

προ για μία σειρά παραγόντων όπως υποστηρίζουν:

- Ο Στρατηγικός Διάλογος υπογράφηκε επί διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη κατά την πρώτη θητεία Ντόναλντ Τραμπ.

- Η ισχυρή σχέση που έχει κτίσει η Κύπρος με το Ισραήλ επηρεάζει, όπως λέγεται, θετικά και τη στάση που τηρεί η Ουάσινγκτον.

- Η σημαντική θέση της Κύπρου στην περιοχή και όσων συμβαίνουν στη Συρία.

Είναι όμως όλα αυτά αρκετά για να προκαλέσουν εφυσουχισμό με δεδομένο πως η Κύπρος εναπόθεσε όλες τις προσδοκίες της σε δύο χώρες, ΗΠΑ και Ισραήλ, που πλέον αμφισβητούν κάθε έννοια του διεθνούς δικαίου. Αυτό που επιχειρείται διπλωματικά είναι μία πολιτική να περάσει η Κύπρος κάτω από το ραντάρ. Να μην προκαλέσει δηλαδή με κάποιον τρόπο την μίνι τον Αμερικανού Προέδρου ή να διασαλεύσει με τις κινήσεις της τα οικονομικά συμφέροντά του ώστε να οδηγήσει σε αντίστοιχες δυσάρεστες για την Κύπρο δηλώσεις. Το πρώτο τεστ του πού βαδίζουν οι σχέσεις των δύο χωρών δόθηκε την Τετάρτη που πέρασε με την τηλεφωνική επικοινωνία που είχε ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος με τον Αμερικανό ομόλογό του Μάρκο Ρούμπιο.

Όπως μαθαίνει η «Κ», επιβεβαιώθηκαν οι καλές σχέσεις των δύο χωρών, η στενή συνεργασία τους στο ενεργειακό κομμάτι με την Εξοχη, ενώ παράλληλα ανταλλάξαν απόψεις για όσα εκτυλίσσονται στη Συρία και ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος της Τουρκίας. Δεν αποκλείεται, όπως αναφέρουν διπλωματικές πηγές, να υπάρξει σύντομα επίσκεψη του κ. Ρούμπιο στην Κύπρο που σίγουρα θα μειώσει τις όποιες ανησυχίες και τον αναβρασμό.

Ο παράγοντας θέση

Στοιχείο που φαίνεται να βοηθά την Κύπρο ή που να προκαλεί εφυσουχισμό στην κυβέρνηση αποτελεί η θέση της στην περιοχή, ιδιαίτερα αυτή τη χρονική συγκυρία που επικρατεί αναβρασμός. Είναι άλλωστε γνωστό πως Κύπρος, Ιορδανία και Αίγυπτος αποτελούν αυτή τη στιγμή τον πυλώνα σταθερότητας στην περιοχή για τη διεθνή κοινότητα. Απόδειξη αυτού θεωρείται και το παρασκήνιο που εκτυλίχθηκε τον προηγούμενο μήνα όταν ο Ισραηλινός Πρόεδρος συνάντησε στο Προεδρικό τον Πρωθυπουργό των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων για να συζητήσουν τις εξελίξεις στην περιοχή. Αυτό βεβαίως τείνει να

προκαλέσει σε κάποιους –ακόμη και στο κυβερνητικό στρατόπεδο– την ψευδαίσθηση ότι η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει πυλώνα και ρόλο κλειδί σε τέτοιο σημείο που χώρες να μπορούν να αντιπαραθούν με την Τουρκία για τα συμφέροντά της Κύπρου. Όσο και αν το Ισραήλ θέτει ζήτημα για την Τουρκία και τις πολιτικές της, έχει διαμνησθεί με σαφήνεια στη Λευκωσία πως δεν πρόκειται να μπει στην πρώτη γραμμή υπεράσπισης της Κύπρου, αν υπάρξει τελικώς ένταση μεταξύ των δύο χωρών. Φάνηκε άλλωστε πως η Τουρκία παίζει έναν πρωταγωνιστικό ρόλο σε όσα εκτυλίσσονται στη Συρία

και επεκτείνεται πλέον με το Ουκρανικό. Δεν θα πρέπει να περνά απαρατήρητο πως ενώ επικροτείται ο ρόλος της Κύπρου στην περιοχή, στη συνάντηση για τη Συρία που έγινε με πρωτοβουλία της συμμαχού κατά τα άλλα Γαλλίας, η Κύπρος διά του υπουργού Εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμπου και παρά την παρουσία άλλων Ευρωπαίων υπουργών Εξωτερικών δεν προσκλήθηκε, καθώς κύριος προσκεκλημένος και συνομιλητής ήταν η Τουρκία. Μία κίνηση που στέλνει το μήνυμα ότι διαχρονικοί μας σύμμαχοι αντιλαμβάνονται πλέον τον καιρό ρόλο της Τουρκίας, τόσο σε ό,τι αφορά τη Συρία όσο και στο ευρωπαϊκό

σκηνικό ευρύτερα. Αυτός ο κόσμος που αλλάζει έχει ήδη κινητοποιήσει τη μέχρι σήμερα αμήχανη Ε.Ε. και ανοίγει πλέον επίσημα τη συζήτηση για το πώς μπορεί να αποτελέσει το αντίβαρο. Καίριο ρόλο προσπαθεί να αποκτήσει σε όλο αυτό τον διάλογο για την Ουκρανία τόσο η Βρετανία, όσο και η Γαλλία που πλέον θεωρεί έναν σημαντικό σύμμαχο την Τουρκία σε αυτές τις επιδιώξεις. Το ερώτημα εδώ είναι πώς η ίδια η Λευκωσία θα αντιδράσει σε κάτι τέτοιο και ποιο ρόλο θα έχει. Υπάρχει μπροστά της το ενδεχόμενο να θέσει προσκόμματα για τη συμμετοχή της Τουρκίας παρά το παράδοξο ότι παράλληλα προσπαθεί να

ενταχθεί σε έναν συνασπισμό, το ΝΑΤΟ όπου έχει ρόλο η Τουρκία. Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιμείνει σε ένα αντιτουρκικό μπλοκ όπως διαφάνηκε για παράδειγμα με την αντίδραση του Νίκου Χριστοδουλίδη στην παρουσία της Άγκυρας στη Σύνοδο Κορυφής. Κίνηση που σίγουρα προσθέτει πόντους σε μία μερίδα της κοινωνίας στο εσωτερικό, όμως παράλληλα δημιουργεί σύγχυση για το ποιες τελικά είναι οι επιδιώξεις και ποιοι θα τη στηρίξουν σήμερα σε ένα τέτοιο εγχείρημα. Υπάρχει βεβαίως και το ενδεχόμενο η Κύπρος να επιτελέσει έναν ρόλο βοηθητικό σε αυτό το ευμετάβλητο περιβάλλον, συστρα-

τεύομενη πλήρως με το νέο κεφάλαιο που επιχειρεί να ανοίξει η Ευρώπη στο θέμα της ασφάλειας και της άμυνας. Το σίγουρο είναι πως πλέον ο κόσμος αναδιαμορφώνεται και η Κύπρος θα κληθεί να αποφασίσει αν θα είναι στη Δύση, όπως άλλωστε εξήγγειλε ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Μία Δύση που διαμορφώνεται σε προσήλωτο σε αρχές διεθνούς δικαίου. Πλέον το ιδεολογικό διακύβευμα δεν είναι Δύση-Ανατολή, αλλά η Δύση που εκπροσωπεί φιλελεύθερες δημοκρατίες έναντι απολυταρχικών καθεστώτων και χωρών που καταστρατηγούν δικαιώματα και κανόνες διεθνούς δικαίου.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η εβδομάδα που πέρασε κορύφωσε τις διεργασίες προετοιμασίας της άτυπης διάσκεψης για το Κυπριακό τόσο σε επίπεδο οργάνωσης –εκ μέρους των Η.Ε.– όσο και στο επίπεδο της προπαρασκευαστικής διπλωματίας των εμπλεκόμενων μερών. Το διήμερο 17-18 Μαρτίου, στη γνώριμη για το Κυπριακό Γενεύη της Ελβετίας, αποτελεί και τυπικά την πρώτη οργανωμένη προσπάθεια του ΟΗΕ να εξετάσει αν υπάρχει περιθώριο επανέναρξης του διαλόγου μετά από την κατάρρευση της διαδικασίας στο Κραν Μοντανά, το 2017. Παρά το γεγονός πως όσοι ασχολούνται με το Κυπριακό διατηρούν χαμηλές προσδοκίες ως προς το απτό αποτέλεσμα της διάσκεψης, αυτό που πλέον αρχίζει να διαφαίνεται είναι πως όσα εξελιχθούν δεν θα αποτελούν την κατάληξη της μακράς ιστορίας των διαπραγματεύσεων στο Κυπριακό. Φυσικά, ούτε αυτό αναιρεί πως στον δημοφιλή, διπλωματικά, προορισμό της Ελβετίας δεν ελλοχεύουν εκβάσεις με θετικό, αρνητικό αλλά και... «ενδιάμεσο» πρόσημο.

Η «χορογραφία» της διάσκεψης

Όπως ανακοινώθηκε από τα Η.Ε. η διάρθρωση της άτυπης διάσκεψης περιστρέφεται γύρω από

Το διήμερο 17ης-18ης Μαρτίου κορυφώνει την προσπάθεια των ΗΕ να δοκιμάσουν άρση του αδιεξόδου του Κυπριακού μετά από σχεδόν μια δεκαετία.

το άνοιγμά της, την πρώτη μέρα με επίσημο γεύμα που θα παραθέσει ο γ.γ. του ΟΗΕ προς τους δύο ηγέτες και ακολούθως, την Τρίτη, θα αρχίσουν οι επαφές του κ. Γκουτέρες με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Τα Η.Ε. ουσιαστικά επιβεβαιώνουν τη θέση που καταρρίπτει το επιχείρημα της πλευράς Τατάρ για διάσκεψη τύπου «4+1», μιας και οι τρεις εγγυήτριες δυνάμεις θα εκπροσωπούνται σε υψηλό επίπεδο (ΥΠΕΣ Ελλάδας και Τουρκίας, Γεραπετρίτης και Φιντάν, Βρετανός ΥΦΥΠΕΞ για θέματα Ευρώπης, Ντότι). Φυσικά πέραν της έκβασης της διάσκεψης και αναλόγως σεναρίων, η δεύτερη ημέρα μπορεί να έχει πολλαπλές καταλήξεις, με την «Κ» να γνωρίζει από ενημερωμένες πηγές πως εξαρ-

τάται, σε αυτό το επίπεδο, από τον ίδιο τον γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, που ηγείται της διαδικασίας.

Τα σενάρια

Τα τρία σενάρια που προκύπτουν τόσο από την προετοιμασία της ελληνοκυπριακής πλευράς όσο και από τα όσα έχουν διαμειφθεί «καθ' οδόν» για την οργάνωση της διάσκεψης –ιδίως μετά την περασμένη Νέα Υόρκη και τον διορισμό ειδικής απεσταλμένου από τον γ.γ. για το Κυπριακό– περιλαμβάνουν καλή, κακή και ενδιάμεση έκβαση ως προς τα αποτελέσματα της Γενεύης:

- Το καλό σενάριο: Σε αυτή την περίπτωση και παρά το γεγονός πως κανείς δεν θα προσέλθει την

επομένη της Γενεύης στο τραπέζι των συνομιλιών για να λύσει άμεσα το Κυπριακό, μια διάσκεψη σε καλό κλίμα θα μπορούσε να οδηγήσει τη διαδικασία σε παράταση. Ήδη, τα Η.Ε. διά του εκπροσώπου Τύπου του γ.γ., Στεφάν Ντουζαρίκ, έχουν αποστείλει το σινιάλο μιας διαδικασίας σε καλό κλίμα. Πώς θα μπορούσε αυτή να επισφραγιστεί; Με μια κίνηση συναίνεσης όπου μια συμφωνία για τη διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης (οδοφραγμάτων) και νέων ΜΟΕ (Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης) θα συντηρούσε τη διαδικασία του Κυπριακού, εκτός αδιεξόδων, με ζητήματα όπως η αλλαγή παραδείγματος στα Κατεχόμενα (π.χ. απομάκρυνση του Τατάρ από την ηγεσία της τ/κ κοινότητας

τον προσεχή Οκτώβριο ή νωρίτερα σε πρόωρες «εκλογές») να οδηγούν εντός του 2026 σε επιστροφή στη διαδικασία. Μια τέτοια έκβαση περνά μέσα και από τον επαναδιορισμό ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό ή την επανεμπλοκή της κας ντι Κάρλο – δεδομένης της ιεραρχικής της θέσης στον ΟΗΕ.

- Το κακό σενάριο: Σε ένα σενάριο που θα οδηγούσε σε σοβαρές επιπλοκές στο Κυπριακό, όπως το γνωρίσαμε ιστορικά, μια «κακή» διάσκεψη όπου οι δύο ηγέτες θα επιμένουν εμφατικά στις αφετηριακές τους θέσεις, εντεινοντας το αδιέξοδο χρόνων, θα μπορούσε να οδηγήσει σε κήρυξη αδιεξόδου. Ο κ. Γκουτέρες, σε ό,τι ακολούθησε της τριμερούς του 2019 και της

πενταμερούς του 2021, είχε μεν ευχνηθεί «καλή τύχη» στις δύο κοινότητες, ωστόσο στη δεύτερη περίπτωση είχε «αποκρούσει» την εμμονή του Τατάρ, πλέον στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας, για λύση δύο κρατών, τονίζοντας την απόσταση αυτού του πλαισίου «από τους όρους εντολής του». Αν και θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο να επαναλάβει κάτι τέτοιο αν η διάσκεψη της Γενεύης αποτύχει, το ενδεχόμενο –θεωρητικά– να καταφύγει στο Σ.Α. του ΟΗΕ για να αλλάξει τα δεδομένα του ιστορικού πλαισίου επίλυσης του Κυπριακού δεν πρέπει να αποκλειστεί.

- Το ενδιάμεσο σενάριο: Υπάρχει φυσικά και το τρίτο και «ενδιάμεσο» σενάριο, το οποίο επί της αρχής,

διαπραγματευτικά, δεν ικανοποιεί την ελληνοκυπριακή πλευρά. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ο κ. Γκουτέρες θα αποφάσιζε μια συμβιβαστική φόρμουλα που θα προσπαθούσε να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των αφετηριακών θέσεων των δύο πλευρών που είναι εκ διαμέτρου αντίθετες («συνέχιση των συνομιλιών από εκεί που διακόπηκαν το 2017» VS «λύση στη βάση της κυριαρχικής ισότητας»). Ούτε αυτό το σενάριο μπορεί να αποκλειστεί επί της αρχής και σε κάθε περίπτωση θα έβαζε, μεσοπρόθεσμα, στο τραπέζι των συνομιλιών ζητήματα όπως τα λεγόμενα «3Α» (απευθείας εμπόριο, απευθείας πτήσεις, απευθείας σχέσεις των Κατεχομένων) αναβαθμίζοντας ουσιαστικά πτυχές της λεγόμενης «ΤΑΒΚ».

Φυσικά τα παραπάνω σενάρια συνδυάζονται και αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, με τη μεγάλη εικόνα ωστόσο να είναι πως η Γενεύη ούτε θα επαναρχίσει τις συνομιλίες του Κυπριακού, αλλά ούτε και θα κηρύξει αδιέξοδο στη διαδικασία με εμφαντικό τρόπο.

Η διπλωματική προετοιμασία

Χθες, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επισκέφθηκε την Αθήνα –στον απόηχο και του ναυαγίου για την ηλεκτρική διασύνδεση αλλά και σε μια συγκυρία που ο Έλληνας πρωθυπουργός τελεί υπό πίεση λόγω της υπόθεσης των Τεμπών. Φυσικά ο μέγιστος συντονισμός Λευκωσίας-Αθηνάς αποτελεί προτεραιότητα δεδομένου ότι αμέσως μετά την άτυπη διάσκεψη, ακολούθει το Ανώτατο Συμβούλιο Ελλάδας-Τουρκίας. Την Παρασκευή, επίσης στη Λευκωσία, βρέθηκε και ο αρμόδιος υπουργός για θέματα Ευρώπης, Στίβεν Ντότι, όπου συνάντησε διαδοχικά τους δύο ηγέτες. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του είχε, επίσης, επαφές με τον υπουργό Εξωτερικών, Κωνσταντίνο Κόμφο, την υφυπουργό για Ευρωπαϊκά Θέματα, Μαριλένα Ραουνά, την πρόεδρο της Βουλής και πρόεδρο του ΔΗΣΥ, Αννίτα Δημητρίου και τον γ.γ. του ΑΚΕΛ, Στέφανο Στεφάνου. Επίσης, στα Κατεχόμενα συναντήθηκε και με τον ηγέτη του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (CITP), Τουφάν Ερκιουρμάν. Όπως αναφέρουν αρμόδιες πηγές στην «Κ», ο Βρετανός αξιωματούχος, που θα είναι σε επίπεδο εκπροσώπησης στην άτυπη διάσκεψη, επισκέφθηκε την Κύπρο για σκοπούς, επίσης, προετοιμασίας προκειμένου και το Λονδίνο να αποκτήσει εικόνα του κλίματος που επικρατεί για μια τόσο κρίσιμη διάσκεψη.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Τέμπη: Διάρτητος ΟΣΕ, κράτος-μπάχαλο, υπουργοί-παρατηρητές

Για όποιον επιμένει να σκέπτεται ορθολογικά και αμερόληπτα (διόλου αυτονόητο), το πόρισμα του Εθνικού Οργανισμού Διερρευνας Σιδηροδρομικών και Αεροπορικών Ατυχημάτων και Ασφάλειας Μεταφορών (ΕΟΔΑΣΑ-ΑΜ) για το δυστύχημα των Τεμπών είναι εξαιρετικά χρήσιμο. Τεκμηριώνει επιχειρησιακές πράξεις και παραλείψεις, και περιγράφει το ευρύτερο οργανωσιακό-θεσμικό πλαίσιο του δυστυχήματος. Τι μαθαίνουμε; Αρκετά.

Κατ' αρχάς, καταρρίπτεται η θεωρία του αμύγις ανθρώπινου λάθους. Τη θεωρία αυτή υποστήριξαν υπουργοί και το πόρισμα της ΝΔ. Στην καφενειακή εκδοχή της θεωρίας, το ανθρώπινο λάθος γίνεται αντιληπτό ως βλακεία («Η τραγική δύναμη της βλακείας», Τ. Θεοδωρόπουλος, «Καθημερινή», 26/2/25). Το πόρισμα ερευνά πώς προέκυψαν τα λάθη του σταθμάρχη Λάρισας και του μηχανοδηγού της IC-62. Δεν ήταν βλάβες ή εγγενώς απερίσκεπτοι. Για να κατανοήσουμε τις ενέργειές τους, γράφει το πόρισμα, πρέπει να τις εντάξουμε στο πλαίσιο τους. Ποιο ήταν αυτό;

Πρώτο, το εργασιακό-συστημικό πλαίσιο. Ο πίνακας ελέγχου είχε εγκατασταθεί στο σταθμό της Λάρισας το 2022, αλλά ο συγκεκριμένος σταθμάρχης δεν είχε εκπαιδευθεί επαρκώς στη χρήση του. Αν και ο ΟΣΕ είχε δώσει οδηγίες για την αυτόματη χάρη των δρο-

μολογιών, ήταν κοινή πρακτική η χειροκίνητη χάρη. Ο σταθμάρχης έκανε χειροκίνητη χάρη του συγκεκριμένου δρομολογίου, αλλά ξέχασε να γυρίσει το κλειδί 118 Α/Β στην κύρια θέση του, η οποία θα έστελνε την αμαξοστοιχία στη σωστή γραμμή. Δεν αντελήφθη το λάθος του. Γιατί;

Ο πίνακας ελέγχου που χρησιμοποιούσε ο σταθμάρχης για να χειριστεί εξ αποστάσεως τα κλειδιά, «μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση» άπειρους σταθμάρχες, όπως ο συγκεκριμένος. Ο συνήθης φόρτος εργασίας του επιβαρύνθηκε, το μοιραίο βράδυ, από σειρά παραγόντων, όπως: τεχνικές βλάβες, πληθώρα επικοινωνιών, και τη «γνωστική και συναισθηματική» περίσπαση του σταθμάρχη από τη διόρθωση προηγούμενου λάθους του. Ο σταθμάρχης υπηρετούσε ένα μόνο μήνα στο απαιτητικό πόστο του, όταν απαιτείται ένας-ενάμιση χρόνος για την απόκτηση επαρκούς πείρας. Η αλληλοεπικάλυψη των βαρδιών ήταν ασαφής – «έλειπαν σαφείς διαδικασίες και πρακτικές».

Την εντολή του σταθμάρχη στον μηχανοδηγό της επιβατικής αμαξοστοιχίας IC-62 να αναχωρήσει από τη Λάρισα δεν επιβεβαίωσε ο μηχανοδηγός, ως όφειλε, ούτε ο σταθμάρχης αντέδρασε στη μη επιβεβαίωση. Δεν υπάρχει τυποποιημένο πρωτόκολλο επικοινωνιών στον ΟΣΕ, ενώ το μέσον επικοινωνίας (ο ασύρματος) είναι «αναχρο-

Ο σταθμάρχης υπηρετούσε ένα μόνο μήνα στο απαιτητικό πόστο του, όταν απαιτείται ένας-ενάμιση χρόνος για την απόκτηση επαρκούς πείρας. Η αλληλοεπικάλυψη των βαρδιών ήταν ασαφής – «έλειπαν σαφείς διαδικασίες και πρακτικές».

νιστικό». Ο μηχανοδηγός δεν αντέδρασε στη λάθος θέση του κλειδιού 118 Α/Β. Γιατί; «Δεν ήταν ασυνήθιστο να κατευθύνονται οι μηχανοδηγοί στην αντίθετη γραμμή». Η φωτοσήμανση δεν λειτουργούσε. Ο σταθμάρχης έπρεπε να δίνει προφορικά εντολή στον μηχανοδηγό να αγνοεί το κόκκινο. Στο επιχειρησιακό σύμπαν του ΟΣΕ κυριαρχεί η εικονικότητα – «κόκκινο» και «πράσινο» δεν έχουν το συνήθες νόημα. Εν ολίγοις, οι συνθήκες για ένα δυστύχημα ήταν παρούσες. Έλειπε μόνο η ευθυγράμμισή τους. Επύλθε, τυχαία, στις 28 Φεβρουαρίου 2023.

Δεύτερο, το ευρύτερο οργανωσιακό πλαίσιο. Το ελληνικό σιδη-

ροδρομικό δίκτυο έχει τις χαμηλότερες δαπάνες συντήρησης και ανανέωσης ανά γραμμή χιλιόμετρου στην Ευρώπη. Ο ΟΣΕ επηρεάστηκε δυσμενώς από τη μνημονιακή λιτότητα, η οποία οδήγησε «σε κακοσυντηρημένες και όλο και πιο υποβαθμισμένες υποδομές, και σε διαρθρωτική έλλειψη προσωπικού». Ο ΟΣΕ «δεν προβαίνει σε προληπτική συντήρηση των περιουσιακών του στοιχείων. Οι παρεμβάσεις πραγματοποιούνται μόνο όταν [αυτά] αποτυγχάνουν».

Επιπλέον, «ο τρόπος με τον οποίο ο ΟΣΕ διαχειρίζεται τις αρμοδιότητες-δεξιότητες των σταθμαρχών του δεν εγγυάται ότι αυτοί είναι

ικανοί στις εργασίες τους που σχετίζονται με την ασφάλεια». Δεν υπάρχει αξιολόγηση, «αφήνοντας τον ΟΣΕ σε άγνοια για οποιαδήποτε επιδείνωση των επιδόσεων των σταθμαρχών».

Η δεσποζούσα αντίληψη περί ασφάλειας ήταν επικίνδυνα απλοϊκή. «Κυριαρχούσε η ισχυρή πεποίθηση ότι όλοι οι λειτουργικοί κίνδυνοι μπορούν να ελεγχθούν αρκεί να εφαρμόζονται αυστηρά οι κανόνες». Αυτό, άλλωστε, ήταν το πνεύμα της κατάθεσης του πρώην υπουργού Μεταφορών Κ. Καραμανλή στη Βουλή, όπως και του πορίσματος της ΝΔ. Αν όλοι έκαναν τη δουλειά τους καλά, ισχυρίστηκαν, δεν θα υπήρχε πρόβλημα. Σωστά. Κι αν δεν την έκαναν; Υπήρχαν δικλίδες ασφαλείας; Όχι. Το σύστημα ήταν διάτρητο. Ένα τέτοιο σύστημα βεβαίωνε τη Βουλή ως «ασφαλές» ο κ. Καραμανλής (22/2/23).

Τρίτο, η πρώτη απόκριση στο δυστύχημα. Η κρατική απόκριση ήταν αμήχανη, ερασιτεχνική, χωρίς συντονισμό. «Ο τρόπος του δυστυχήματος δεν αντιμετωπίστηκε ως φέρων οποιαδήποτε πολύτιμη στοιχεία, δεν συλλέχθηκαν δείγματα και δεν κρατήθηκε προσεκτικά καταγραφή των συντριμμίων πριν τα βραδιά μηχανήματα σπκώσουν και μαπαζώσουν τα πάντα. Δεν υπήρξε ουσιαστικός επιχειρησιακός συντονισμός διαφορετικών υπηρεσιών στο σημείο της σύγκρουσης. Δεν

υπήρχε καμία συνολική δομή διοίκησης σε ισχύ, κανένας Διευθυντής Επιχειρήσεων δεν διορίστηκε». «Το Σχέδιο Διαχείρισης Ανθρώπινων Απωλειών δεν ενεργοποιήθηκε ποτέ επίσημα». Το υπουργείο Πολιτικής Προστασίας ψευδώς ισχυριστηκε το αντίθετο. Και το κορυφαίο: «Η κυβέρνηση ήταν παρούσα στο σημείο από τις πρώτες ώρες μετά το ατύχημα, με ανακληρωτές υπουργούς και γενικούς γραμματείς διαφορετικών υπουργείων, αλλά όλοι λειτουργήσαν στον ρόλο του «παρατηρητή», χωρίς κάποιος να ενεργεί με μια επίσημη ιδιότητα εκδίδοντας εντολές». Τι χαμένη ευκαιρία: θα μπορούσαν να είχαν κάνει επίτιμο ρεπορτάζ!

Αντιλαμβάνεται η κυβέρνηση του «επιτελικού κράτους» πόσο αυτογελοιοποιείται όταν επικαλείται το επιχείρημα του «παρατηρητή» προς υπεράσπισή της; Την πιο κρίσιμη ώρα, οι πολιτικοί αξιωματούχοι, αντί να συντονίζουν και να εντέλλονται την εφαρμογή των πρωτοκόλλων, απλώς «παρατηρούσαν» - παρέλυσαν! Δεν μπορώ να φαντασθώ πιο θεαματική διάψευση της θεωρίας του λεγόμενου επιτελικού κράτους.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Σε αυτή τη φράση δεν έχουμε κάποια ένδειξη διαφοροποίησης της στάσης της άλλης πλευράς και επανόδου στο συμφωνημένο πλαίσιο.

Μενέλαος Μενελάου, Ε/κ διαπραγματευτής στο Κυπριακό

Στόχος να διαφυλαχθεί το κεκτημένο του Κραν Μοντανά

Μέρος αυτού είναι η ομοσπονδιακή βάση λύσης, οι συγκλίσεις και τα έξι σημεία Γκουτέρες

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Ζητούμενο** είναι να έχουμε επόμενα βήματα προς την κατεύθυνση της αναζωογόνησης μιας διαδικασίας συνομιλιών με στόχο την επίτευξη λύσης στο πλαίσιο που ορίζουν τα ψηφίσματα των Η.Ε.», δηλώνει ο διαπραγματευτής της Ε/κ πλευράς Μενέλαος Μενελάου σε συνέντευξη στην «Κ» ενόψει της διευρυμένης διάσκεψης για το Κυπριακό που θα πραγματοποιηθεί 17 και 18 Μαρτίου στη Γενεύη. Κληθείς να σχολιάσει τη στάση της τουρκικής πλευράς αναφέρει ότι το τι θα κάνει η άλλη πλευρά είναι κάτι που θα φανεί στην πράξη, ωστόσο, επισημαίνει

ότι σε αυτή τη φάση δεν υπάρχει κάποια ένδειξη διαφοροποίησης και επανόδου στο συμφωνημένο πλαίσιο. Ο κ. Μενελάου αναφέρει ότι θέση της Ε/κ πλευράς είναι η συνέχιση της διαδικασίας από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά, διαφυλάσσοντας πλήρως το κεκτημένο της τελευταίας προσπάθειας και να εργαστούμε για να καλύψουμε την απόσταση που έχει απομείνει.

—**Ανακοινώθηκε ότι η διευρυμένη διάσκεψη για το Κυπριακό θα πραγματοποιηθεί στις 17 και 18 Μαρτίου στη Γενεύη. Ποιος είναι ο στόχος;**

—Ζητούμενο είναι η προσπάθεια

που γίνεται το τελευταίο διάστημα να παραμείνει στις ράγες και να έχουμε επόμενα βήματα προς την κατεύθυνση της αναζωογόνησης μιας διαδικασίας συνομιλιών, με στόχο την επίτευξη λύσης στο πλαίσιο που ορίζουν τα ψηφίσματα των Η.Ε.

—**Άρα η επιδίωξη αυτή τη στιγμή είναι απλώς να κρατηθεί η διαδικασία σε εξέλιξη;**

—Αποτιμώντας την κατάσταση με βάση τα δεδομένα που έχουμε μπροστά μας αυτή τη στιγμή, το βασικό ζητούμενο είναι να έχουμε επόμενα βήματα. Θα δούμε μέσα από την προεργασία που είναι σε

εξέλιξη και κυρίως μέσα από την προσπάθεια που θα γίνει στην ίδια τη διευρυμένη συνάντηση, πόσο μακριά θα μπορέσουμε να φτάσουμε.

—**Συνήθως λέμε ότι αυτές οι διασκέψεις πρέπει να είναι καλά προετοιμασμένες για να μην καταλήξουν σε ναυάγιο, διότι σε τέτοια περίπτωση οι επιπτώσεις για την ουσία του Κυπριακού θα είναι χειρότερες. Με δεδομένες τις θέσεις που εκφράζει η τουρκική πλευρά, θα πάμε στη Γενεύη για να επαναλάβει εαυτόν ο κ. Τατάρ;**

—Συμμεριζόμαστε την ανάγκη για εξαντλητική προετοιμασία όπως και το ότι το ναυάγιο δεν αποτελεί επιλογή. Τι θα κάνει η άλλη πλευρά είναι κάτι που θα φανεί στην πράξη.

—**Υπάρχουν ενδείξεις για αλλαγή στη στάση της τουρκικής πλευράς;**

—Όχι, σε αυτή τη φάση δεν έχουμε κάποια ένδειξη διαφοροποίησης και επανόδου στο συμφωνημένο πλαίσιο.

—**Πώς αυτό θα καταστεί εφικτό;**

—Αυτό είναι κάτι που θα διαφανεί στην πορεία. Έως τώρα δεν έχει γίνει. Όμως δεν πρέπει να προεξοφλούμε ότι δεν θα γίνει. Έχουμε δει και στο παρελθόν να γίνονται αναπροσαρμογές σε θέσεις που διατυπώνονταν από τουρκικής πλευράς. Πάντως, είναι απολύτως ξεκαθάρο χωρίς καμιά αμφιγλάντευση από τη διεθνή κοινότητα, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι το Κυπριακό πρέπει να λυθεί στο ομοσπονδιακό πλαίσιο και αυτό η Τουρκία και η τ/κ πλευρά το ακούν και δεν μπορούν να μην το λαμβάνουν υπόψη.

—**Αποκλείεται τα Ηνωμένα Έθνη να αναζητήσουν τη μέση λύση ανάμεσα σε ομοσπονδία και δύο κράτη;**

—Δεν τίθεται τέτοιο θέμα και αυτό είναι απολύτως ξεκαθαρισμένο από μέρους της διεθνούς κοινότητας και του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η βάση λύσης του Κυπριακού είναι το ομοσπονδιακό πλαίσιο.

—**Έχουμε λάβει τέτοια διαβεβαίωση από τα Ηνωμένα Έθνη;**

—Η σταθερή διαβεβαίωση είναι τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, τα οποία είναι απολύτως σαφή.

—**Έχουμε ενδείξεις αν προτίθεται να καταθέσει κάτι ο κ. Γκουτέρες στη διάσκεψη;**

—Όχι. Ο ρόλος των Η.Ε. στο πλαίσιο που ορίζουν τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι να υποβοηθήσουν τους εμπλεκόμενους σε μια ειρηνευτική διαδικασία, έτσι ώστε να διαμορφώσουν έναν δρόμο προς την επίτευξη μιας συμφωνίας.

—**Δεν θα μπορούσε να βοηθήσει καταθέτοντας κάποιες ιδέες;**

—Υπάρχει το κεκτημένο του Κραν Μοντανά. Μέρος αυτού του κεκτημένου είναι η ομοσπονδιακή βάση λύσης, οι συγκλίσεις και τα έξι σημεία που ο γ.γ. είχε μοιραστεί με όλους τους εμπλεκόμενους στο Κραν Μοντανά.

—**Τελικά ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης αποδέχεται τα έξι σημεία**

Γκουτέρες ως έχουν ή ισχύουν όσα έλεγε προεκλογικά και μετεκλογικά μέχρι ενός σημείου;

—Η θέση μας είναι ότι η προσπάθεια θα πρέπει να συνεχιστεί από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά, διαφυλάσσοντας πλήρως το κεκτημένο της τελευταίας προσπάθειας και να εργαστούμε για να καλύψουμε την απόσταση που έχει απομείνει.

—**Θα μπορούσε να καταθέσει κάποιον οδικό χάρτη για τη συνέχεια ο κ. Γκουτέρες;**

—Το αποτέλεσμα θα το γνωρίζουμε όταν γίνει η συνάντηση. Η προσπάθεια και το ζητούμενο είναι να έχουμε συνέχεια.

—**Γιατί τότε ο γ.γ. ΟΗΕ να μαζέψει όλα τα μέρη σε μια διάσκεψη αν όντως δεν υπάρχει κάτι επί της ουσίας; Έστειλε την κα Ολγκίν,**

“

Ζητούμενο από τη διάσκεψη είναι να έχουμε επόμενα βήματα προς την κατεύθυνση της αναζωογόνησης μιας διαδικασίας συνομιλιών, με στόχο την επίτευξη λύσης στο πλαίσιο των ψηφισμάτων των Η.Ε.

Είναι ξεκάθαρο από τη διεθνή κοινότητα ότι το Κυπριακό πρέπει να λυθεί στο ομοσπονδιακό πλαίσιο και αυτό η Τουρκία και η τ/κ πλευρά το ακούνε και δεν μπορούν να μην το λαμβάνουν υπόψη.

έστειλε την κα ντι Κάρλο, γιατί τώρα προσκαλεί όλα τα μέρη και θα είναι ο ίδιος παρών;

—Διότι γίνεται αντιληπτό και από τα Ηνωμένα Έθνη ότι στο γενικότερο πλαίσιο της κατάστασης που επικρατεί περιφερειακά και διεθνώς είναι αναγκαίο να υπάρχουν πολιτικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση διεθνών προβλημάτων εντός του πλαισίου του διεθνούς δικαίου και να συνεχίζονται οι προσπάθειες, έτσι ώστε αυτές οι διαδικασίες να έχουν βιώσιμη προοπτική. Το εναλλακτικό σενάριο θα ήταν η απουσία οποιωνδήποτε κινήσεων, η έλλειψη κάθε προοπτικής που αποτελεί πρόσφορο έδαφος για επιπλοκές και επιδείνωση.

—**Οι προτάσεις του Προέδρου θα είναι στο τραπέζι της διάσκεψης;**

—Ασφαλώς. Τις έχουμε μοιραστεί

με τα Ηνωμένα Έθνη με γνώμονα να υποβοηθήσουμε την προσπάθεια που διεξάγεται από τον γ.γ. ΟΗΕ για να γίνουν βήματα προς τα εμπρός.

—**Αγγίζουν και την ουσία και τη διαδικασία του Κυπριακού;**

—Ναι, αφορούν και την ουσία του Κυπριακού και τον τρόπο μέσα από τον οποίο μπορεί να υποβοηθηθεί αυτή η προσπάθεια έτσι ώστε να έχουμε ουσιαστική πρόοδο.

—**Αφορούν και πτυχές κεφαλαίων του Κυπριακού;**

—Δεν χρειάζεται να πούμε περισσότερα δημοσίως. Θέλουμε να υποβοηθήσουμε να υπάρξει πρόοδος και είμαστε προσπλωμένοι σε αυτό.

—**Έχουμε κάποιο σχόλιο από την τουρκική πλευρά;**

—Συνεχίζεται από μέρους των Η.Ε. η προετοιμασία της διάσκεψης και στο πλαίσιο των επαφών τους γίνονται συζητήσεις με όλους τους εμπλεκόμενους.

—**Υπάρχει κάποια εξέλιξη σχετικά με τις επαφές για διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης;**

—Και σε αυτό το θέμα συνεχίζεται η προσπάθεια. Είναι γεγονός ότι δεν έχει υπάρξει μέχρι τώρα ο βαθμός ανταπόκρισης από μέρους της άλλης πλευράς που θα επέτρεπε να πούμε ότι έχουμε κάνει την πρόοδο που θα θέλαμε. Αλλά η συζήτηση είναι ακόμη σε εξέλιξη.

—**Μπορεί να υπάρξει νέα συνάντηση νηγτών για το θέμα των οδοφραγμάτων πριν από τη Γενεύη;**

—Ελπίζουμε να έχουμε πρόοδο και να γίνει συνάντηση για να ανακοινωθεί συμφωνία. Με τα μέχρι στιγμής δεδομένα δεν μπορούμε να πούμε ότι έχουμε αυτή την πρόοδο.

—**Ο κ. Τατάρ υποστηρίζει ότι η Ε/κ πλευρά ζητεί τράνζιτ διελύσεις και ότι αυτό παραβιάζει το πνεύμα της συναντίληψης της Νέας Υόρκης. Τα Ηνωμένα Έθνη συμφωνούν μαζί του ή θεωρούν ότι οι προτάσεις μας είναι εντός πλαισίου;**

—Κατά το δέιπνο στη Νέα Υόρκη αποφασίστηκαν δύο πράγματα. Η πραγματοποίηση της διευρυμένης συνάντησης και η διερεύνηση του ενδεχομένου διάνοιξης νέων σημείων διέλευσης. Εμείς υποβάλαμε εισηγήσεις για τα σημεία διέλευσης, που διαμορφώνουν ένα πλαίσιο αμοιβαίου οφέλους. Τα Ηνωμένα Έθνη δεν κρίνουν τις προτάσεις της κάθε πλευράς. Υποβοηθούν τη συζήτηση και την προσπάθεια να υπάρξει αποτέλεσμα. Τα περί εισηγήσεων που είναι «εκτός πλαισίου» είναι θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς. Δεν εγείρεται τέτοιο θέμα. Έχουν συμφωνηθεί και στο παρελθόν διευθετήσεις ως μέρος συμφωνιών για τη διάνοιξη σημείων διέλευσης. Για παράδειγμα, όταν συμφωνήθηκε η διάνοιξη του σημείου διέλευσης στον Λιμνίτη συμπεριληφθηκαν διευθετήσεις για την πρόσβαση των Τουρκοκυπρίων από και προς τον θύλακα των Κοκκινών.

—**Ούτε θεωρούν ότι το γεγονός ότι βάλαμε κι άλλα πράγματα στην εξέλιξη δημιουργήσε πρόβλημα;**

—Όχι, τουναντίον.

Υπάρχουν παράγοντες-καταλύτες για την Τουρκία στο Κυπριακό

—**Η στάση Τραμπ στο Ουκρανικό μάς προβληματίζει; Ασκή πιεση στο Κίεβο να αποδεχθεί τα τετελεσμένα της ρωσικής εισβολής και κατοχής.**

—Το βασικότερο μήνυμα από τα τεκταινόμενα διεθνώς και στην Ουκρανία και αλλού, είναι ότι το περιβάλλον όπως διαμορφώνεται υπογραμμίζει ακόμη περισσότερο την ανάγκη εντατικοποίησης των πολιτικο-διπλωματικών πρωτοβουλιών, ότι το κενό και η αδράνεια δεν πρέπει ποτέ να αποτελούν επιλογή και ότι είναι ψευδαίσθηση ότι υπάρχει αυτό που περιγράφει ο όρος στάτους κβο, ο οποίος αναφέρεται συχνά και σε σχέση με το Κυπριακό.

Η πραγματικότητα δεν είναι ποτέ στατική, η ιστορία εξελίσσεται διαρκώς, σε κάποιες συγκυρίες οι

Οι προτάσεις του Προέδρου Χριστοδουλίδη θα είναι στο τραπέζι της διάσκεψης.

ταχύτητες επιταχύνονται και οι ζυμώσεις μπορεί να επιφέρουν εξελίξεις που επιδρούν στο ευρύτερο πλαίσιο και δεν αφήνουν κανέναν ανεπηρέαστο.

—**Φαίνεται πάλι να αναβαθμίζεται ο ρόλος της Τουρκίας με αφορμή τις εξελίξεις στη Συρία και το Ουκρανικό. Γιατί ο Ερντογάν να μπει στη διαδικασία έστω να συζητήσει για το Κυπριακό; Γιατί να συζητήσει επιστροφή εδαφών, όταν βλέπει τους Αμερικανούς να λένε**

στον Ζελένσκι να ξεχάσει τα εδάφη που έχασε από τη Ρωσία στον πόλεμο;

—Αυτοί είναι εύλογοι προβληματισμοί. Το κρίσιμο ερώτημα που πιστεύω θα πρέπει να μας απασχολήσει είναι «εμείς τι πρέπει να κάνουμε;». Θα αρκεστούμε στη διαπίστωση ότι μέσα σε μια τέτοια δύσκολη συγκυρία δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να αποδεχθούμε παθητικά και μοιρολατρικά ότι τίποτα δεν μπορεί να γίνει; Η δική μας προσέγγιση είναι ότι ακριβώς όταν βρίσκεσαι σε μια ομολογουμένης πολύ δύσκολη συγκυρία, εκείνο που πρωτίστως χρειάζεται είναι να είσαι περισσότερο ενεργητικός.

—**Υπάρχει κάτι που να αποτελεί κίνητρο για τον Ερντογάν ακόμη**

και μέσα σε αυτό το περιβάλλον για να συζητήσει το Κυπριακό;

—Υπάρχουν παράγοντες που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως καταλύτες για την Τουρκία σε σχέση με το Κυπριακό. Είναι κρίσιμης σημασίας για την Τουρκία να έχει μια σταθερή σχέση με την Ε.Ε. Σε αυτό το πεδίο πιστεύουμε ότι υπάρχουν περιθώρια για να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε. Υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες μέσα από τους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν αμοιβαία επωφελείς συνθήκες.

—**Αναφέρεστε στα ενεργειακά;**

—Η επίλυση του Κυπριακού και η εξομάλυνση των σχέσεων θα επιφέρει φυσιολογικά δυνατότητες σε όλους τους τομείς.

—**Μπορεί η Κύπρος να βασίζεται**

στον Ε.Ε. για το Κυπριακό, βλέποντας πώς αντιδρά σε όσα συμβαίνουν στο Ουκρανικό με την αλλαγή στάσης των ΗΠΑ;

—Είναι εξαιρετικά κρίσιμης σημασίας το γεγονός ότι σε αυτό το δύσκολο περιβάλλον, η Κύπρος είναι κράτος-μέλος της Ε.Ε. Το Κυπριακό και οι υποχρεώσεις της Τουρκίας είναι μια βασική παράμετρος που δεν μπορεί να παραγνωρισθεί στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών με βάση και τις αποφάσεις της ίδιας της Ε.Ε.

—**Δικαιολογημένα Κύπριοι πολίτες εκφράζουν παράπονο για τη στάση της Ε.Ε. στο Ουκρανικό και ζητούν ανάλογη αλληλεγγύη και στο Κυπριακό; Ή άλλο Ουκρανία και άλλο Κύπρος;**

—Υπάρχει στήριξη και αλληλεγγύη

από μέρους της Ε.Ε. έναντι της Κύπρου. Υπάρχουν οι αποφάσεις της Ε.Ε. για τα ευρωπαϊκά που διασυνδέονται ρητά με το Κυπριακό. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα πτυχών του Κυπριακού για τις οποίες η ιδιότητα της Κύπρου ως κράτους-μέλους της Ε.Ε. έχει επενεργήσει καταλυτικά για την επίτευξη σημαντικών συγκλίσεων. Μην ξεχνούμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει γίνει μέλος της Ε.Ε. με το σύνολο της επικράτειάς της με αναστολή της εφαρμογής του κεκτημένου στις κατεχόμενες περιοχές, η οποία θα αρθεί με τη λύση του Κυπριακού.

Δεν νομίζω, εξάλλου, ότι υπάρχει αυτή τη στιγμή ισχυρότερο κίνητρο για λύση του Κυπριακού από την προοπτική μιας ενωμένης Κύπρου ως μέλους της Ε.Ε.

Τεχνογνωσία που δε γνωρίζει σύνορα

Η ALUMIL αποτελεί μία από τις ηγέτιδες εταιρείες παγκοσμίως στον σχεδιασμό και την παραγωγή αρχιτεκτονικών συστημάτων αλουμινίου, διαθέτοντας πάνω από 30 χρόνια εμπειρίας και ένα ισχυρό διεθνές δίκτυο πωλήσεων, σε περισσότερες από 60 χώρες. Κύρια αποστολή της εταιρείας μας είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων, ενισχύοντας την επίδοση των κτιρίων τους με προϊόντα υψηλής ποιότητας, τεχνολογίας και αισθητικής.

Οι αρχές της κυκλικής οικονομίας και της αειφόρου δόμησης αποτελούν τον βασικό οδηγό μας. Γιατί για εμάς ο σεβασμός στο περιβάλλον δεν αποτελεί επιλογή, αλλά αναγκαιότητα.

Vancouver House
Vancouver, Canada

Event Center
Ayia Napa Marina
Ayia Napa, Cyprus

Crown Sydney
Sydney, Australia

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η ρητορική έκκληση και οι προτάσεις της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για επανεξοπλισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα, και την αμυντική βιομηχανία ειδικότερα, οι χειρισμοί του Αντόνιο Κόστα για κοινό πλαίσιο –έστω– των 26 για την Ουκρανία χωρίς εξαντλητική διαπραγμάτευση επί των λέξεων, και η αναζήτηση ξεκάθαρων συμμάχων μεταξύ των Ευρωπαίων από τον Βολοντίμιρ Ζελένσκι, καθώς ο Αμερικανός πρόεδρος ενεργεί ως απολογητής του Κρεμλίνου, θα συνεχίσουν να κυριαρχούν στη συζήτηση στις Βρυξέλλες καθ’ όλη τη διάρκεια του Μαρτίου. Και την ίδια στιγμή, σε αυτό το περιβάλλον όπου πολλές βεβαιότητες βρίσκονται στον αέρα, η Κύπρος, ως μικρή χώρα που άφησε πίσω τη Ρωσία και βρισκόταν εν μέσω μιας στροφής προς τις ΗΠΑ, αναζητεί πλέον ένα πιο σταθερό πλαίσιο ασφάλειας εντός του σχήματος που με δυσκολίες διαμορφώνεται στην Ε.Ε. Λοξοκοιτάζοντας με νευρικότητα προς την Τουρκία και τον ρόλο που η χώρα διεκδικεί σε μια ευρωπαϊκή δομή ασφάλειας, με ή χωρίς NATO.

Η Άγκυρα παραμένει στο τραπέζι των συζητήσεων παρά τις ανησυχίες της Λευκωσίας. Διπλωματικές πηγές στις Βρυξέλλες, άλ-

Η Κύπρος ελπίζει σε ώθηση των προσπαθειών ανάπτυξης εξειδικευμένης αμυντικής βιομηχανίας, καlobλέπει τις δημοσιονομικές χαλαρώσεις, αν και ο ΠτΔ δηλώνει άνετος για το χρέος.

λωστε, επισημαίνουν πως η Τουρκία είναι μια χώρα που αν χρειαστεί να παρέχει εγγυήσεις ασφαλείας με ειρηνευτές δεν αντιμετωπίζει τους ίδιους εσωτερικούς περιορισμούς για την ανάπτυξή τους που ορίζουν τις ενέργειες των δημοκρατικών κρατών της Ε.Ε., είναι μία από τις ισχυρότερες στρατιωτικές δυνάμεις του NATO, και θα μπορούσε να γίνει ευπρόσδεκτη και από την Ουκρανία και από τη Ρωσία.

Όμως η θέση της Κύπρου στο νέο σκηνικό της άμυνας της Ευρώπης δεν καθορίζεται μόνο από το πού βρίσκεται η Τουρκία. Η Λευκωσία έχει κάθε λόγο να επενδύει στο να παραμείνει ένας από τους εταίρους που διατηρεί συνεργασία με τις ΗΠΑ, προβάλλοντας με θέρμη προς τον Τύπο την επίσκεψη του «USS Mount Whitney» στην Κύπρο, και βλέποντας ως θετική περιφερειακή ένδειξη την παραμονή της ναυτικής βάσης στην Αλεξανδρούπολη. Παράλληλα, η Κύπρος επιδιώκει να ενταχθεί στην ευρωπαϊκή

αμυντική βιομηχανία διά της πλαγίας οδού της εξειδίκευσης στην έρευνα και την καινοτομία.

Τουρκία και NATO

Φτάνοντας στη Σύνοδο Κορυφής την Πέμπτη ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης με ιδιαίτερη ένταση από 1.000 άστεγοι, από 18.000 τη δεκαετία του 1980.

Προγράμματα της φιλοσοφίας του «Σπίτι Πρώτα» έχουν δοκιμαστεί και σε πολλές άλλες χώρες, με παρόμοια αποτελέσματα. Είναι κοστοβόρα, βεβαίως. Κοστίζουν δεκάδες εκατομμύρια ευρώ όλα αυτά τα σπιτία. Ξέρετε τι άλλο είναι κοστοβόρο, όμως; Η αστεγία. Το κόστος της αστυνόμευσης, της εγκληματικότητας, της πίεσης στο σύστημα υγείας, οι εξωτερικότητες της δημόσιας ασφάλειας, της ελ-

στελέχνη του οργανισμού προσέφεραν και συμβουλευτικές υπηρεσίες για αιτήσεις για εργασία και επιδόματα, καθώς και άλλες μορφές στήριξης και, ως εκ θαύματος, έχοντας τα απολύτως βασικά, οι άνθρωποι έβρισκαν τον δρόμο τους.

Το αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν εντυπωσιακό. Οι τέσσερις σκατοί πέντε ωφελούμενοι κατόρθωσαν να μείνουν στο σύστημα, να βρουν δουλειές, σε κάποιες περιπτώσεις να μετακομίσουν και σε καλύτερη μόνιμη στέγη. Πλέον σε ολόκληρη τη χώρα υπολογίζεται ότι υπάρχουν λιγότεροι από 1.000 άστεγοι, από 18.000 τη δεκαετία του 1980.

Προγράμματα της φιλοσοφίας του «Σπίτι Πρώτα» έχουν δοκιμαστεί και σε πολλές άλλες χώρες, με παρόμοια αποτελέσματα. Είναι κοστοβόρα, βεβαίως. Κοστίζουν δεκάδες εκατομμύρια ευρώ όλα αυτά τα σπιτία. Ξέρετε τι άλλο είναι κοστοβόρο, όμως; Η αστεγία. Το κόστος της αστυνόμευσης, της εγκληματικότητας, της πίεσης στο σύστημα υγείας, οι εξωτερικότητες της δημόσιας ασφάλειας, της ελ-

ρών κρατών μελών, και αφετέρου κατά της παρουσίας σε κάποιες από αυτές και της Τουρκίας, λόγω της μη ευθυγράμμισης με τις κυρώσεις της Ε.Ε. και του ότι κατέχει με στρατεύματά της μέρος κράτους μέλους.

Ερωτηθείς από την «Κ» πώς μπορεί να τύχει διαχείρισης στην πράξη του γεγονότος πως κράτη μέλη

θέλουν την Τουρκία στο τραπέζι, ο ΠτΔ επανέλαβε απλώς τις προηγούμενες δηλώσεις του. Μετά τη συνάντηση περιορίστηκε να σημειώσει τη θετική τροποποίηση των συμπερασμάτων όπου τονίστηκε η σημασία της ασφάλειας σε όλα τα σύνορα – και όχι μόνο στα ανατολικά.

Την τροποποίηση αυτή είδαν

ως θετική εξέλιξη και άλλα κράτη μέλη στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., δηλαδή η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία, για διαφορετικούς λόγους η καθεμία, αλλά και γιατί αναγνωρίστηκε ο ρόλος της ασφάλειας όλων των συνόρων στη συνολική ασφάλεια της Ε.Ε., και ως εκ τούτου της σημασίας των επενδύσεων και εκεί. Στα συμπεράσματα πάντως

Η Κύπρος στην εποχή της ευρωπαϊκής άμυνας

Με την εξειδίκευση σε έρευνα και καινοτομία επιδιώκει η Λευκωσία να ενταχθεί στην ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία

Η Λευκωσία ελπίζει στην κατά το δυνατόν περισσότερη ενότητα, ώστε να μη μείνει εκτός από σύμπραξη NATOϊκών εταιρών, αλλά και για να κρατήσει χαρτιά απέναντι στην Τουρκία. Στη φωτογραφία ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης με τον Ούγγρο πρωθυπουργό Βίκτορ Ορμπαν στη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες, στις 6 Μαρτίου.

EPANOLIVER MATTHYS

δεν κατονομάζεται άλλη χώρα ως απειλή από τη Ρωσία και τη Λευκορωσία. Η θέση της Τουρκίας στο παζλ επιβεβαιώθηκε την Παρασκευή το πρωί με την τηλεδιάσκεψη των Κόστα, Φον ντερ Λάιεν και της υπατης εκπροσώπου Κάγια Κάλας με «ομοϊδέατες εταίρους» του NATO, και ειδικότερα του Ηνωμένου Βασιλείου, της Τουρκίας, του Καναδά, της Νορβηγίας και της Ισλανδίας, για ενημέρωση για όσα συζητήθηκαν την Πέμπτη. Το παρόν του στην τηλεδιάσκεψη έδωσε ο ίδιος ο Ταγίπ Ερντογάν, αντί ο Χακάν Φιντάν που είχε μεταβεί στο Λονδίνο προ ημερών με πρόσκληση του Κιρ Στάρμερ.

Το Κυπριακό πάντως δεν είναι άσχετο με τη συζήτηση για την άμυνα, καθώς η συμμετοχή της χώρας σε συνεργασίες της αμυντικής βιομηχανίας και προγράμματα της Ε.Ε. περιορίζεται εκ των πραγμάτων από το άλυτο πρόβλημα.

Εξοπλισμοί και δάνεια

Πριν και μετά τη Σύνοδο της Πέμπτης, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ήταν ιδιαίτερα αισιόδοξος για τις δυνατότητες της Κύπρου και τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι προτάσεις που διαμορφώνονται ενόψει του επόμενου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 20 Μαρτίου, και θα συγκεκριμενοποιηθούν ακόμα περισσότερο μέσω της έκθεσης (white paper) της Κομισιόν για την άμυνα.

Ειδικότερα, στις δηλώσεις του λίγο πριν από το τέλος της συζήτησης για την άμυνα, ο ΠτΔ αναφέρθηκε στα μέτρα ενίσχυσης της αμυντικής βιομηχανίας, μέσα από δάνεια τα οποία θα κατευθύνονται κυρίως σε ευρωπαϊκές εταιρείες μέσω κρατών μελών, και επεσήμανε πως και στην Κύπρο υπάρχουν εταιρείες που μπορούν να αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες, υπενθυμίζοντας και την πρόσφατη σύσταση του Συμβουλίου Αμυντικής Βιομηχανίας από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Είναι, ωστόσο, κατανοητό πως η συνεισφορά της Κύπρου δεν είναι της ίδιας κλίμακας με αυτή άλλων χωρών, αλλά πως μπορεί μέσω της εξειδίκευσης και της έρευνας και καινοτομίας να εστιάσει στην παραγωγή υψηλής τεχνολογίας εξαρτημάτων ή λογισμικού, στο πλαίσιο ευρύτερων πανευρωπαϊκών συνεργασιών.

Το άλλο μεγάλο μέτρο, οι χαλαρώσεις στους δημοσιονομικούς κανόνες, είναι κάτι που θεωρητικά δεν χρειάζεται η Κύπρος καθώς οι αμυντικές δαπάνες επί του ΑΕΠ είναι αρκετά ψηλές, περίξ του 1,5% που είναι ο στόχος, με την κυβέρνηση να έχει δηλώσει την πρόθεση να φτάσει ακόμα και στο 2%, ενώ, κατά τον ΠτΔ, το ποσοστό του δημόσιου χρέους κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Παρόλα αυτά η Κύπρος ήταν μεταξύ των χωρών που είναι υπέρ της θέσης πως πρέπει και οι χώρες που ήδη επενδύουν στην άμυνα να μπορούν να επωφεληθούν, μέσω της εξαιρέσεως από το χρέος δαπανών που ήδη γίνονται.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Δεν θα υπάρχουν άστεγοι στη Φινλανδία

Η είδηση έγραφε: «Σε λίγο δεν θα υπάρχουν άστεγοι στη Φινλανδία». Πώς τα κατάφεραν; Πώς γίνεται να έλυσαν ένα πρόβλημα κοινό στις περισσότερες μεγάλες πόλεις του κόσμου;

Το 2007, λέει, το φινλανδικό κράτος έβαλε στόχο να μη δενήσει τον αριθμό των αστέγων στη χώρα μέσα στα επόμενα 20 χρόνια. Την επόμενη χρονιά ξεκίνησαν το πρόγραμμα «Housing First» – «Σπίτι Πρώτα», το οποίο ακολουθούσε μια καινοτόμο μεθοδολογία: αντί να βρίσκουν δουλειές στους αστέγους ή να τους δίνουν βραχυπρόθεσμη στέγαση σε δομές, βοηθώντας τα επιδόματα, τους έδιναν κάτι άλλο: σπίτι. Συγκεκριμένα, συστάθηκε ένας οργανισμός ο οποίος έχτιζε ή αγόραζε και ανακαίνιζε μικρά διαμερίσματα εκεί πληρώνοντας χαμηλό ενοίκιο έπειτα από ένα διάστημα. Η ιδέα είναι ότι πρώτα πρέπει να λυθεί το πρόβλημα της ασφαλούς, αυτόνομης στέγης γι’ αυτούς τους ανθρώπους και μετά έπονται όλα τα άλλα. Στη συνέχεια,

στελέχνη του οργανισμού προσέφεραν και συμβουλευτικές υπηρεσίες για αιτήσεις για εργασία και επιδόματα, καθώς και άλλες μορφές στήριξης και, ως εκ θαύματος, έχοντας τα απολύτως βασικά, οι άνθρωποι έβρισκαν τον δρόμο τους.

Το αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν εντυπωσιακό. Οι τέσσερις σκατοί πέντε ωφελούμενοι κατόρθωσαν να μείνουν στο σύστημα, να βρουν δουλειές, σε κάποιες περιπτώσεις να μετακομίσουν και σε καλύτερη μόνιμη στέγη. Πλέον σε ολόκληρη τη χώρα υπολογίζεται ότι υπάρχουν λιγότεροι από 1.000 άστεγοι, από 18.000 τη δεκαετία του 1980.

Προγράμματα της φιλοσοφίας του «Σπίτι Πρώτα» έχουν δοκιμαστεί και σε πολλές άλλες χώρες, με παρόμοια αποτελέσματα. Είναι κοστοβόρα, βεβαίως. Κοστίζουν δεκάδες εκατομμύρια ευρώ όλα αυτά τα σπιτία. Ξέρετε τι άλλο είναι κοστοβόρο, όμως; Η αστεγία. Το κόστος της αστυνόμευσης, της εγκληματικότητας, της πίεσης στο σύστημα υγείας, οι εξωτερικότητες της δημόσιας ασφάλειας, της ελ-

Το ερώτημα είναι πιο βασικό και θεμελιώδες. Πώς είναι αυτό να είναι κάτι που έχουμε επιτρέψει να συμβαίνει; Δεν είναι κομμάτι της ανθρωπίνης φύσης. Δεν ζούσαν πάντα οι άνθρωποι έτσι.

κυστικότητας μιας πόλης ως τουριστικού προορισμού, της απώλειας εργατικού δυναμικού. Στη Φινλανδία, χάρη στο πρόγραμμα αυτό, το κράτος δαπανά 15.000 ευρώ λιγότερα ανά ωφελούμενο από ό, τι δαπανούσε πριν.

Ωραία όλα αυτά και αισιόδοξα. Μακάρι να λειτουργούσε και στην Ελλάδα ένα τέτοιο πρόγραμμα. Αλλά αυτό δεν είναι το αντικείμενο του σημερινού άρθρου. Διαβάζοντας τα αποτελέσματα του «Housing First» η πρώτη μου αντίδραση δεν ήταν «α, μπράβο τους, πάλι καλά

τα έκαναν οι Σκανδιναβοί», αλλά κάτι εντελώς διαφορετικό: κάτι έχει πάει πάρα πολύ στραβά στον κόσμο μας. Κάπου το έχουμε πάρει το πράγμα λάθος. Το σκέφτηκα και τον προηγούμενο μήνα, περπατώντας στο Λονδίνο, βλέποντας σωρούς από πλαστικές σακούλες που δεν ήταν σκουπίδια, αλλά αυτοσχέδιες κατασκευές αστέγων που κοιμούνταν στο πεζοδρόμιο υπό βροχή. Το 2% του πληθυσμού του Λονδίνου καταγράφεται ως «άστεγο», σχεδόν 5.000 άνθρωποι κάθε μέρα κοιμούνται στον δρόμο. Και βέβαια, κάθε μέρα το θυμόμαστε και στην Αθήνα, όπου το πρόβλημα είναι λιγότερο έντονο, αλλά επίσης εμφανές.

Το ερώτημα είναι πιο βασικό και θεμελιώδες. Πώς είναι αυτό να είναι κάτι που έχουμε επιτρέψει να συμβαίνει; Δεν είναι κομμάτι της ανθρωπίνης φύσης. Δεν ζούσαν πάντα οι άνθρωποι έτσι. Τον 17ο αιώνα, όταν διάφορες φυλές της Βόρειας Αμερικής ήρθαν για πρώτη φορά σε επαφή με τους Ευρωπαίους αποίκους, έπαθαν πολιτισμικό σοκ. Μέλη των Χιούρον, μιας φυλής

που ζούσε στις όχθες της λίμνης Οντάριο, δεν μπορούσαν να συλλάβουν ότι υπάρχει κάτι που τους περιέγραψαν ότι υπάρχει στις γαλλικές πόλεις: ζητιάνοι. Οι Μίκμακ θεωρούσαν τους Γάλλους αγροίκους, ζηλόφθονες και κακότερους και τους έκανε ιδιαίτερα μεγάλη εντύπωση ότι δεν μοιράζονταν τον πλούτο και την τροφή, με αποτέλεσμα μέλη της κοινότητάς τους να πεινάνε – κάτι που θεωρούσαν αδιανόητο και απάνθρωπο. Αλλά και πολυάριθμες άλλες κοινότητες από όλο τον κόσμο ζούσαν με εντελώς διαφορετικό τρόπο από αυτόν που έχουμε συννηθίσει εμείς ως δεδομένο. Κάτι άλλαξε κάποια στιγμή, κάποιος παράγοντας μπήκε σε κάποιες από τις ανθρωπίνες κοινωνίες και άλλαξε τα κίνητρα και τις προτεραιότητές μας. Το ποιος ήταν αυτός ο παράγοντας και το τι πήραν οι κοινωνίες σε αντάλλαγμα, είναι θέμα για άλλο άρθρο. Αλλά κάποια στιγμή, κάπως ελφθη η απόφαση ότι αυτό το πράγμα είναι φυσιολογικό.

Η ιδέα ότι υπάρχουν μεταξύ μας άνθρωποι, μέλη της κοινότητας

στην οποία έχουμε επιλέξει να ζούμε, οι οποίοι δεν έχουν τίποτα και μένουν να πεινάνε στους δρόμους μας, φαίνεται κάτι φυσιολογικό. Στενάχωρο, μιν, αλλά μέρος της κανονικότητας. Πυροδοτεί συναισθήματα, θα θέλαμε να μη συμβαίνει, μπορεί και να μας ωθεί να αγοράσουμε και κανένα τεύχος της «Σχεδίας». Αλλά μέχρι εκεί. Συμβαίνουν αυτά τα πράγματα. Κάποιοι έχουν και κάποιοι δεν έχουν. Δεν γίνεται αλλιώς. Όταν προσπαθούμε να εξηγήσουμε στα παιδιά μας, που κοιτάζουν τους ανθρώπους αυτούς με απορία, τι είναι αυτό που βλέπουν, βεβαίως, όλες και όλοι το καταλαβαίνουμε: πάνω στην προσπάθεια, μέσα στις αδέξιες δικαιολογίες μας, συνειδητοποιούμε ότι αυτό το πράγμα δεν στέκει. Οτι δεν βγάζει νόημα. Δεν υπάρχει δικαιολογία. Κάτι θεμελιωδώς λάθος υπάρχει στον τρόπο με τον οποίο έχουμε επιλέξει να ζούμε μαζί. Οπότε μπράβο στους Φινλανδούς, αλλά με τα ωραία τους μέτρα καταπολεμούν το σύμπτωμα. Το πρόβλημα, κι εκεί και παντού, παραμένει άλυτο.

Στις μέρες μας, δυστυχώς, συνεπικουρούντων και των ΜΚΔ, δεν παρατηρούνται απλώς φαινόμενα γλωσσικής πενίας, απαντώνται φαινόμενα γλωσσικής μιζέριας.

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Η Ελένη Ξένου παρακολούθησε τη συζήτηση που διεξήχθη με θέμα τον δημοσιογραφικό λόγο και με κύριο ομιλητή τον γλωσσολόγο Γεώργιο Μπαμπινιώτη και καταγράφει τους προβληματισμούς που αναδείχθηκαν σε σχέση με τη γλωσσική πενία που κυριαρχεί σήμερα στα ΜΜΕ.

Δημοσιογραφία και γλώσσα πάνε μαζί. Σαφής τοποθέτηση από τον συντονιστή κ. Φοινικαρίδη στον πρόλογο της συζήτησης. Και οι προκλήσεις, με τις οποίες έρχονται σήμερα αντιμέτωποι οι δημοσιογράφοι, πολλές. Ταχύτητα και προχειρότητα. Ξύλινη γλώσσα και φράσεις κλισέ. Επιταγές πολιτικής ορθότητας. «Δημοσιογραφία» των πολιτών στα ΜΚΔ. Επίπλαστες ειδήσεις. Τεχνητή νοημοσύνη. Πώς μπορεί λοιπόν να παραμείνει ο δημοσιογράφος επιδραστικός δάσκαλος της γλώσσας –όπως τον χαρακτήρισε ο κ. Μπαμπινιώτης– όταν όλα γύρω του συνηγορούν στην υποβάθμιση της από αξία σε εργαλείο; Αυτό το βασικό ερώτημα κλήθηκαν οι συμμετέχοντες στη συζήτηση που διεξήχθη στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών να απαντήσουν.

1

Τι οφείλει να επιδιώκει ο δημοσιογράφος;

«Δυστυχής ύπαρξη ο δημοσιογράφος», λέει ο κ. Μπαμπινιώτης, παραθέτοντας τις πρώτες του σκέψεις. Και επεξηγεί: «Εξ ορισμού πρέπει να είναι πολύ δυνατός γνώστης της γλώσσας και άριστος χρήστης». Πόσο εύκολο ωστόσο είναι κάτι τέτοιο; «Εγώ ως γλωσσολόγος ξέρω ότι δεν είναι καθόλου εύκολο, επομένως ο δημοσιογράφος έχει επιωμιστεί ένα μεγάλο βάρος, στο οποίο πρέπει να ανταποκριθεί.». Και πώς θα ανταποκριθεί; «Πρέπει να έχει απαιτήσεις από τον εαυτό του, ώστε να ψάχνεται και να ποικίλει τον λόγο του, και διά της ποικιλίας του λόγου του να διδάσκει». Ξεκάθαρη η απάντησή του και κατηγορηματική: «Η νοηματική και γλωσσική αλληλουχία δεν είναι μόνο όροι γλωσσολογικοί, είναι πράξη δημοσιογραφική, και ο δημοσιογράφος πρέπει πάντοτε να στοχεύει στην ποιότητα λόγου. Να παράγει έναν ποιοτικό λόγο, ανεβάζοντας το επίπεδο της επικοινωνίας. Να επιδιώκει την εγκυρότητα. Να στοχεύει στο να γίνεται κατανοητός και όσο πρέπει επιδραστικός. Ο δημοσιογράφος είναι στην πράξη δάσκαλος των αρχών επικοινωνίας».

2

Έχει παρέλθει ανεπιστρεπті η εποχή της ποιότητας λόγου;

Η εποχή, την οποία αναπολεί ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Frederick, κ. Γιώργος Δημοσθένους, όπου αγωνιούσε να ξεμερώσει Κυριακή, για να τρέξει στα περίπτερα και να αγοράσει τις πρωινές εφημερίδες, έχει μάλλον παρέλθει ανεπιστρεπті. «Σ' εκείνες τις εφημερίδες», επισημαίνει, «υπήρχε μια σημαντική γραφίδα, που αποτυπωνόταν μέσα από κείμενα σπουδαίων δημοσιογράφων, οι οποίοι δεν σπούδασαν καν δημοσιογραφία». Η νοσταλγική

(ΜΕΡΟΣ Α ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ)

Η αξιακή σημασία της γλώσσας και η γλωσσική πενία των ΜΜΕ

“

Δυστυχής ύπαρξη ο δημοσιογράφος. Εξ ορισμού πρέπει να είναι πολύ δυνατός γνώστης της γλώσσας και άριστος χρήστης της.

Η ταχύτητα προέχει της εγκυρότητας, ο ανταγωνισμός είναι περισσότερο από ποτέ έντονος, και η εντυπωσιοθηρία γίνεται σε βάρος της υπεύθυνης ενημέρωσης.

Αναφέρεται στη δημοσιογραφία των κλικ, το λεγόμενο clickbait. «Αν στα fake news η πρόθεση είναι η εξαπάτηση, εδώ είναι η παραπλάνηση –παραπλανητικοί τίτλοι και πληροφορίες– που αποσκοπεί στην αύξηση της επισκεψιμότητας, η οποία στα νέα μέσα μεταφράζεται σε αύξηση κέρδους.» Ο κ. Αντωνίου ευτύχησε, λέει, να υπηρετήσει μια δημοσιογραφία που, παρά τα ελλείμματά της, είχε σαν ευαγγέλιο την εγκυρότητα. «Καλύτερα να χάσουμε μια είδηση παρά την αξιοπιστία μας» ήταν η απαράβατη αρχή της εποχής του. Και τώρα; «Τώρα η ταχύτητα προέχει της εγκυρότητας, ο ανταγωνισμός είναι περισσότερο από ποτέ έντονος, και η εντυπωσιοθηρία γίνεται σε βάρος της υπεύθυνης ενημέρωσης.»

4

Πόσο απέχει η αλήθεια από το ψέμα και την ηθική;

Πώς οι γλωσσικές επιλογές των δημοσιογράφων επηρεάζουν την ηθική της δημοσιογραφικής πρακτικής; Η πρόεδρος της Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας κα Έλλη Κοτζιάμη λέει κατηγορηματικά πως «ηθική και δεοντολογία στη δημοσιογραφία είναι συνώνυμα». «Ο δημοσιογράφος οφείλει να μελετά τη γλώσσα που θα χρησιμοποιήσει και να βεβαιώνεται ότι αυτή δεν παραβιάζει τις αρχές της δημοσιο-

γραφίας και τις διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας.» Ποιες είναι όμως αυτές οι αρχές; «Η πρώτη υποχρέωση του δημοσιογράφου είναι απέναντι στην αλήθεια. Στους καιρούς ωστόσο που ζούμε το αληθές δεν απέχει και πολύ από το ψευδές. Στην εποχή της τεχνολογίας και της ΑΙ (Τεχνητής Νοημοσύνης), υπάρχει και μια ανεξέλεγκτη ροή πληροφοριών από το σύνολο των μέσων (ΜΜΕ και ΜΚΔ), όπου όλοι γίνονται λίγο δημοσιογράφοι. Έτσι το ψέμα εύκολα μετατρέπεται σε αλήθεια και μάλιστα εδραιώνεται, επειδή εύκολα το υιοθετεί η κοινή γνώμη, ιδιαίτερα αν τύχει ευρείας μετάδοσης.» Μια ακόμα αρχή που πλήττεται από τα σημεία των καιρών είναι η επαλήθευση. «Αυτή την αρχή, η οποία ήταν ανέκαθεν η πεμπτοσύια της δημοσιογραφίας, πλέον την προσπερνούμε στην προσπάθειά μας να ανταγωνιστούμε τα άλλα μέσα, και την παραβιάζουμε, προκειμένου να προλάβουμε την ταχύτητα». Εξίσου σημαντική αρχή η εμπιστοσύνη σε συνάρτηση με την ανεξαρτησία, αλλά και με την ανάλυση και συμπερίληψη. Η πληθώρα ωστόσο των παραδειγμάτων παραβίασης αυτής της εμπιστοσύνης οδηγεί τον δημοσιογράφο υπό αμφισβήτηση». Πότε και πώς συμβαίνει; Η κα Κοτζιάμη απαντά: «Ο δημοσιογράφος συχνά χρησιμοποιεί γλώσσα που ωθεί την κοινή γνώμη να υιοθετεί συγκεκριμένες απόψεις και θέσεις. Έτσι γίνεται ταύτιση είτε με πολιτικά κόμματα και πολιτικούς είτε με αξιώματα ή άλλους φορείς που χρησιμοποιούν την κοινή γνώμη για δικούς τους σκοπούς και όχι ορθά. Έχουμε επίσης συχνά παράνομα για τη χρήση γλώσσας από δημοσιογράφους, η οποία συνιστά ρητορική μίσους. Όλα αυτά βάζουν τους δημοσιογράφους στο στόχαστρο και η ποιότητα της δημοσιογραφίας τίθεται υπό αμφισβήτηση», καταλήγει.

5

Υπάρχει απάντηση στα φαινόμενα γλωσσικής πενίας των ΜΜΕ;

Δυστυχώς ούτε και ο πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών κ. Φράγκος «έχει ευχάριστα νέα να μας πει». «Κάποτε, και συγκεκριμένα τον 19ο αιώνα», περιγράφει, «η δημοσιογραφία και η λογοτεχνία ήταν διδύμες αδελφές, τον 20ό αιώνα έγιναν ξαδελφές και τον 21ο αιώνα έχουν καταλήξει μακρινοί συγγενείς. Η αναγνωστική κουλτούρα, η φιλιαναγνωσία ακολουθούν φθίνουσα πορεία εδώ και δεκαετίες, κι αυτό μοιραία αντικατοπτρίζεται στην ποιότητα και το βάθος του λόγου που εκφέρεται δημοσίως. Τέτοιος είναι ο πολιτικός

λόγος όπως επίσης και ο δημοσιογραφικός. Ο δημοσιογραφικός λόγος φθίνει. Η εξατομικευμένη γραφή, το προσωπικό ύφος και στίλ σπανίζουν. Τα εκφραστικά μέσα της δημοσιογραφικής κοινότητας πένονται, το λεξιλόγιο συρρικνώνεται, οι κλισέ φράσεις και τα στερεότυπα ηγεμονεύουν, οι αγγλισμοί πληθαίνουν αναφομοίωτα, η δε σύνταξη και η γραμματική δεινοπαθούν. Η φτώχεια στην έκφραση οδηγεί μοιραία σε φτώχεια στη σκέψη και σε φτώχεια στη γνώση. Στις μέρες μας, δυστυχώς, συνεπικουρούνταν και των ΜΚΔ, δεν παρατηρούνται απλώς φαινόμενα γλωσσικής πενίας, απαντώνται φαινόμενα γλωσσικής μιζέριας». Παρότι κάνει μικρή διάκριση μεταξύ του έντυπου δημοσιογραφικού λόγου, τον οποίο και βρίσκει σε καλύτερη μοίρα από τον ηλεκτρονικό, ο κ. Φράγκος δεν παύει να πιστεύει πως συντρέχουν σοβαροί λόγοι ανησυχίας. Μία και μοναδική οδό βλέπει ο ίδιος, για να ανακοπεί η φθίνουσα πορεία: «Το συνεχές, επίμονο, προσεκτικό και συστηματικό διάβασμα λογοτεχνικών έργων. Η προσφυγή στη λογοτεχνία είναι η σωσίβια λέμβος για τη δημοσιογραφία και για την ποιότητα του λόγου που εκφέρεται». Την ίδια ώρα, ωστόσο, επειδή θέλει να είναι ρεαλιστής, αποκαλύπτει πως «εδώ και τρία χρόνια τα τμήματα διόρθωσης όλων των ημερήσιων εφημερίδων έχουν καταργηθεί για λόγους οικονομικής περισυλλογής».

6

Πόση ευθύνη αναλογεί στο εκπαιδευτικό σύστημα;

Η ευθύνη ποιον βαραινει περισσότερο τελικά γ' αυτή τη γλωσσική πενία του δημοσίου λόγου και δη του δημοσιογραφικού; Ισχύει πως πρέπει να την αναζητήσουμε στη δημόσια παιδεία; Η κα Ειρήνη Ροδοσθένους, πρώτη λειτουργός Εκπαιδευσος, είναι της άποψης ότι όντως η ευθύνη βαραινει περισσότερο το εκπαιδευτικό σύστημα, γιατί εκεί είναι που θα πάρουν «τα πρώτα εφόδια τα παιδιά μας, πιο στοχευμένα όσον αφορά στην ελληνική γλώσσα». Και με έμφαση στη σημασία της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης, λέει πως «εάν θέσει έναν ουσιαστικό προβληματισμό: Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί μέσα στις τάξεις, έτσι ώστε να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν αυτή την κριτική σκέψη; Με παραπομπή στη μέθοδο του Σωκράτη, η κα Ροδοσθένους πιστεύει πως «οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αφήσουν τα παιδιά να συνομιλήσουν, να επικοινωνήσουν, να αναπτύξουν πρωτοβουλία μέσα στην τάξη, να υπάρχει αυτή η πειθαρχημένη δράση σ' αυτή την επικοινωνία και μέσω αυτής της αναζήτησης της αλήθειας να απαλλαγούν ακόμη και από προκαταλήψεις και στερεότυπα. Με αυτόν τον τρόπο θα βοηθηθούν, ώστε να κινηθούν έξω από το κουτί, να έχουν τη διανοητική ετοιμότητα να επεξεργαστούν και να αξιολογήσουν πληροφορίες και να δώσουν τη δική τους θέση με ακρίβεια, σαφήνεια και διάκριση σχολίων και γεγονότων». Και βέβαια να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο της γλώσσας ως εργαλείου σκέψης. «Να συνειδητοποιήσουν», λέει η κ. Ροδοσθένους, «ότι οι λέξεις δεν είναι απλώς κενές μονάδες αλλά εμπεριέχουν έννοιες, ιστορία, κουλτούρα, προσφέροντας το υπόβαθρο για μια ουσιαστική κατανόηση των εννοιών».

Ζητούνται απαντήσεις

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ο ΟΑΥ αποφάσισε πως δεν θα συνάψει συμβόλαιο με την κα Γιαννάκη μετά την αφυπηρέτησή της. Τα ερωτήματα, ωστόσο, που προκλήθηκαν από αυτή την ιστορία παραμένουν αναπάντητα. Με κυριότερο ποιος φέρει ευθύνη για το ότι ο Οργανισμός παραμένει ανέτοιμος να αναλάβει το πρόγραμμα αποστολής ασθενών στο εξωτερικό, όπως προβλέπει η νομοθεσία. Και επίσης, γιατί το εν λόγω πρόγραμμα είναι τόσο εξαρτημένο από ένα άτομο ώστε να προωθείται συστηματικά η εντύπωση (και η πεποίθηση) πως μετά την αφυπηρέτησή του θα επικρατήσει το χάος.

Μήπως είναι η εύκολη λύση να ρίξουμε όλη την ευθύνη στον ΟΑΥ για το ότι δεν προετοιμάστηκε να αναλάβει το πρόγραμμα; Διότι ακόμα κι αν δεχτούμε ότι αυτά τα δύο χρόνια κωλυσιεργούσε ο ΟΑΥ, δεν υπάρχει προϊστάμενη αρχή να το ελέγξει; Βεβαίως και υπάρχει. Και αυτή είναι το υπουργείο Υγείας. Άρα, γιατί το υπουργείο Υγείας δεν μερίμνησε, όταν και αν διαπιστώνε κωλυσιεργία από τον ΟΑΥ, να επιβάλει την επίσηυση της διαδικασίας;

Ή γιατί δεν μερίμνησε εξ αρχής και προληπτικά να δρομολογηθούν όλες οι διαδικασίες μεταφοράς της εν λόγω υπηρεσίας, ώστε να αποτραπεί οποιοδήποτε ενδεχόμενο κωλυσιεργίας; Δεν φέρει ευθύνη το υπουργείο Υγείας γι' αυτό; Ή μήπως φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη; Αυτή η μεταφορά, εκτός από νομοθεσία απαιτεί και πολιτική βούληση κι αν ο υπουργός Υγείας δεν έχει αυτή την πολιτική βούληση ή δεν την εκφράζει ως οφείλει επιβάλλοντας με αποφασιστικότητα την προώθηση των διαδικασιών, τότε ο ΟΑΥ τι μπορεί να κάνει; Αν λ.χ. ο ΟΑΥ μέσα σ' αυτά τα δύο χρόνια έστελνε πρόσωπα να εκπαιδευτούν στο Υπουργείο, αλλά δεν τύχχαναν της ανάλογης προσοχής επειδή δεν υπήρχε αυτή η πολιτική βούληση, τότε ποιος ευθύνεται, ο ΟΑΥ ή το Υπουργείο; Και επίσης ποιος ευθύνεται που το πρόγραμμα μεταφοράς ασθενών στο εξωτερικό κατάντησε τόσο εξαρτημένο από τη γενική διευθύντρια και πόσο υπηρετεί κάτι τέτοιο τη διαφάνεια;

Και η γενική διευθύντρια, δεδομένης της αφυπηρέτησής της, γιατί δεν μερίμνησε αυτά τα δύο χρόνια να παραδώσει τη γνώση στον ΟΑΥ, ώστε να μείνει ήσυχη πως θα εξακολουθούσε το πρόγραμμα να λειτουργεί τόσο καλά όσο υπό την εποπτεία της; Δεν είναι πιο λογικό αυτός που αφυπηρείται και προϊστάται ενός τόσο σημαντικού προγράμματος, από το οποίο εξαρτώνται ανθρώπινες ζωές—όπως αρέσκεται ο κ. Διπλάρης να μας υπενθυμίζει— να φροντίσει εγκαίρως να υπάρξει η διάδοχη κατάσταση και η μεταφορά αυτής στον ΟΑΥ το συντομότερο; Κι αν κινδυνεύουν ζωές, γιατί τι μέγιστη ευθύνη δεν την έχει η κα Γιαννάκη και ο υπουργός που, από ό,τι διαφάνηκε, δεν έκαναν τίποτα γι' αυτή τη μεταφορά, αλλά την έχει μόνο ο ΟΑΥ; Και ο πρόεδρος του Δ.Σ. του ΟΑΥ γιατί δεν μιλάει πιο ξεκάθαρα καταγγέλλοντας δημόσια όποιον έδειξε απροθυμία να στηρίξει αυτή τη μεταφορά και περιορίζεται μόνο στο πρόβλημα υποστελέχωσης; Δεν αντιλαμβάνεται το Δ.Σ. του ΟΑΥ ότι είναι υπόλογο πρωτίστως στους πολίτες; Και οι βουλευτές που κόπτονται τόσο για την υγεία του κόσμου, γιατί δεν φρόντισαν να επισπεύσουν το νομοσχέδιο του ξεπαγώματος, το οποίο όπως δηλώνει το υπουργείο Οικονομικών εκκρεμεί στη Βουλή; Και τα κόμματα γιατί σιωπούν; Γιατί αντί να θέτουν αυτά τα ερωτήματα προς την κυβέρνηση προτιμούν τις περιστροφικές κινήσεις γύρω από τη στενή ανάγνωση των γεγονότων; Μήπως επειδή ούτε αυτά έχουν την πολιτική βούληση να झλωθεί κάτι το οποίο τους εξυπηρετεί μικροκομματικά;

Μήπως συμβαίνει αυτό που με θάρρος δήλωσε ο κ. Παμπορίδης σε ραδιοφωνική εκπομπή; Πως «η διαδικασία εξυπηρέτησης των συμπολιτών μας που βρίσκονται σε τόσο μεγάλη ανάγκη είναι το ιδανικότερο όπλο για τους πολιτικούς να κάνουν ρουσφέτι»; Κι αν όντως εκεί οφείλεται αυτή η δυσομορία που αναδύεται από όλη αυτή την ιστορία, τότε η κυβέρνηση, η οποία δεσμεύτηκε να πολεμήσει τις κατεστημένες νοοτροπίες, γιατί δεν το πράττει και συμπεριφέρεται ως προστάτης του συστήματος; Υπάρχει κανείς να μας δώσει απαντήσεις ή ρίχνουμε αβγά στον τοίχο;

elenixenou11@gmail.com

Η καλλιτέχνις και υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Jocelyn Bartolome εργάζεται σε μια τοιχογραφία για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, στα κεντρικά γραφεία της ομάδας για τα δικαιώματα των γυναικών «Gabriela» στο Quezon City, Metro Manila, Φιλιππίνες, 07 Μαρτίου 2025.

Η μικρογραφία της παρακμής

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης προκαλούσε σκωπτικά σχόλια όταν προεκλογικά χαρακτήριζε διαπλοκή ακόμη και την κίνηση γονιών να αλλάζουν το παιδί τους σχολείο από αυτό που ορίζεται βάσει της διαμονής τους, ένα γεγονός δύο χρόνια μετά την εκλογή του αποτελούσε την απόλυτη ειρωνεία των τότε λεχθέντων του, τα οποία έβρισκε μπροστά του. Η ηχογραφημένη συνομιλία που διέρρευσε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τις προηγούμενες μέρες, παρουσίαζε την πρόεδρο του Δ.Σ. της Αγγλικής Σχολής να ασκεί πίεση στον διευθυντή να επιτρέψει την εισδοχή μαθητή, γόνου μέλους του Δ.Σ. του σχολείου, που δεν κατάφερε να περάσει στις εισαγωγικές εξετάσεις. Και ενώ ο διευθυντής αρνείτο να το κάνει, υποστηρίζοντας μεταξύ άλλων πως αν έκανε κάτι τέτοιο θα έλεγε ψέματα στον εαυτό του, η ίδια, με τον αφοριστικό κυνισμό της, ανταπαντούσε πως λέμε ψέματα στον εαυτό μας κάθε μέρα.

Η εν λόγω έκφραση, ήταν για κάποιους μία φτιασιδωμένη μετάλλαξη της φιλοσοφίας «This is Cyprus». Και σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο έλεγαν πως αυτά συμβαίνουν παντού και καθημερινά. Πως μπροστά στη σωρεία σκανδάλων που προηγήθηκαν όλα αυτά τα χρόνια και έπληξαν κατ' επέκταση το όνομα της χώρας, είναι αφέλεια και κυρίως υπερβολή να πέφτουμε σήμερα από τα σύννεφα για όσα εκτυλίχθηκαν στον μικρόκοσμο της Αγγλικής Σχολής. Είναι όμως ένα θέμα που αφορά την Αγγλική Σχολή αποκλειστικά, ή την κοινωνία μας ευρύτερα; Αν κάτι ανέδειξε το σκάνδαλο, είναι ακριβώς το τι πάει λάθος στην Κύπρο. Ήταν η αντανάκλαση της κυπριακής πραγματικότητας και η θλιβερή συνειδητοποίηση της παρακμής που περιβάλλει πτυχές αυτού του κράτους.

Η παυθείσα πλέον πρόεδρος του Δ.Σ., η οποία πιάστηκε με τη γίδα στην πλάτη, δεν ηγείτο απλώς του συγκεκριμένου σχολείου, αλλά εκπροσωπεί την Εισαγγελία ως δικηγόρος Α της Δημοκρατίας. Ακούσαμε συνεπώς έναν κατά τα άλλα θεματοφύλακα των νόμων του κράτους να πιέζει τον υφιστάμενό της να ξεφύγει από το νομικό πλαίσιο. Ακούσαμε

να ζητάει βόλεμα μμετέρων «που θα μείνει σε αυτό το δωμάτιο», υποσκάπτοντας τον ρόλο της ως προέδρου του Δ.Σ., αλλά κυρίως τον θεσμό της δικαιοσύνης που κατά τα άλλα εκπροσωπεί.

Ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, θα έπρεπε να είχε κινητοποιηθεί αμέσως η Γενική Εισαγγελία διενεργώντας αυτεπάγγελα έρευνα. Τόσο για να διαπιστώσει αν υπάρχουν ποινικές ευθύνες, αλλά και για να περιώσει μέσω αυτής της κίνησης το κύρος ενός θεσμού που υπονομεύεται καθημερινά εκ των έσω.

Όμως, η ιστορία είναι βαθιά πολιτική και ηθική. Δεν είναι μόνο ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης έμεινε εκτεθειμένος από έναν ακόμη κακό διορισμό. Είναι το ποιόν των ανθρώπων που διαχρονικά αναλαμβάνουν θέσεις κλειδιά. Μία ελίτ που θεωρεί ότι δικαιωματικά τους ανήκουν θέσεις, συγκεκριμένα προνόμια και ευνοϊκή μεταχείριση. Έστω κι αν αυτή παρακάμπτει νόμους, οδηγεί στην αναξιοκρατία και στο βόλεμα μμετέρων. Από το σκάνδαλο των διαβατηρίων, όταν μία συγκεκριμένη κάστα ανθρώπων λάβωσε το όνομα της χώρας για να πλουτίσει, μέχρι και τα ρεζιλίκια σήμερα στην Αγγλική Σχολή.

Πρόσωπα που έχουν το θράσος να διερωτώνται τι έκαναν λάθος και κουνούν το δάκτυλο σε όσους εκτεθειμένους από έναν ακόμη κακό διορισμό. Πρόσωπα, όμως, που αναλαμβάνουν εξουσία χωρίς να συνειδητοποιούν ότι έχουν την ηθική υποχρέωση να μην επωφελούνται έναντι άλλων. Και που αποδεικνύουν μέρα με τη μέρα πως για τους ίδιους η ανάληψη θέσεων δεν είναι το μέσο για να εκσυγχρονίσουν τον τόπο ή ένα σχολείο, αλλά να τον κρατήσουν πίσω, εξυπηρετώντας αποκλειστικά τα συμφέροντά τους και του περιγυρού τους. Το πιο ανησυχητικό σε όλη αυτή την κατάσταση είναι που εμπεδώνεται μέρα με την ημέρα στην ίδια την κοινωνία, ότι το βόλεμα μμετέρων, η ευνοιοκρατία και η παρακάμψη νόμων, είναι η νέα κανονικότητα. Και πως λέγοντας ψέματα στον εαυτό μας καθημερινά θα πρέπει να αποδεχτούμε πως αυτή τελικά είναι η Κύπρος που μας αξίζει.

economidoum@kathimerini.com.cy

Κραυγές από το δωμάτιο της εξουσίας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Το Δωμάτιο της Εξουσίας είναι το δωμάτιο των εξαπατημένων ονειροπόλων. Είναι δύσκολο να είσαι σε θέση να βλέπεις αυτό που πιστεύεις σαν την καλύτερη λύση, να γίνεται το μεγαλύτερο πρόβλημά σου». Αυτό ανάμεσα σε άλλα είπε ο Ανδρέας Παπανδρέου στον Θανάση Λάλα σε μια εκ βαθέων εξομολόγηση. Μιλώντας δε για τα μυστικά που κρύβονται πίσω από τις κλειστές πόρτες του, υπήρξε αφοπλιστικός: «Αν ομολογούντο, θα μας απορρυθμίζαν, θα επηρέαζαν τη σκέψη και τη στάση των άλλων απέναντί μας. Είναι η ντροπή μας, οι μικρότητές μας, οι ενοχές μας, οι φόβοι μας, τα ανεξήγητα που μας εξηγούν πιο ολοκληρωμένα σαν προσωπικότητες! Μην ξεχνάτε ότι είμαστε κι αυτά που αγνοούν οι άνθρωποι για μας, είμαστε το σκοτάδι μας. Η όποια λάμψη μας μεγεθύνεται από το σκοτάδι μας». Βαριά φιλοσοφημένη σκέψη, από ένα πρόσωπο που άφησε το αποτύπωμά του στη σύγχρονη ελληνική πολιτική Ιστορία.

Αναρωτιέμαι αλήθεια, τι θα έλεγε ένας πολιτικός όπως ο ιστορικός ηγέτης του ΠΑΣΟΚ σήμερα, εάν έβλεπε τα παράθυρα και τις πόρτες του δωματίου της εξουσίας να χάσκουν ορθάνοικτα. Αυτή την αίσθηση είχα πάντως παρακολουθώντας το βίντεο της συνάντησης Ντόναλντ Τραμπ και Βολοντίμιρ Ζελένσκι στο Οβάρ Γραφείο, παρουσία του αντιπροέδρου Τζέι Ντι Βαυς. Ο οποίος, καταργώντας κάθε κανόνα διεθνούς διπλωματίας ή απλώς ευπρέπειας, κατηγόρησε τον Ουκρανό πρόεδρο για αχαριστία απέναντι στην αμερικάνικη γενναιοδωρία, ρωτώντας τον ευθέως: «Έχετε πει έστω και μία φορά ευχαριστώ κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης;». Όσα απίστευτα έγιναν μπροστά στις κάμερες συνιστούν ένα πρωτοφανές πολιτικό μπούλινγκ. Αυτό που ο σχολιαστής του τηλεοπτικού δικτύου Rossiya24 χαρακτήρισε ως «δημόσιο μαστίγωμα». Ο δε Τραμπ, με τον κυνισμό που τον διακρίνει, έβαλε την τελευταία πινελιά απευθυνόμενος στους δημοσιογράφους: «Αυτό είναι πολύ καλή τηλεόραση», είπε.

Κακή τηλεόραση ή όχι το μόνο σίγουρο είναι πως ό,τι παρακολούθησε εμβρόντητη η υφύλης ήταν πολιτική. Τρέχουσα πολιτική, στον άναρχο κόσμο που εγκαινίασε με τυμπανοκρουσίες ο Ντόναλντ Τραμπ. Αλλά είναι και κάτι παραπάνω από αυτό: η συνειδητοποίηση ότι γυρίσαμε οριστικά σελίδα. Γιατί αυτό που παρακολούθησαμε είναι Ιστορία. Όσο ακραίο κι αν ακουστεί, πρόκειται για τη νέα Γιάλτα, με τον Τραμπ απόλυτο κυρίαρχο του παγκοσμίου να χαράσσει τα σύνορα του νέου κόσμου. Δεν είναι μόνο η Ουκρανία, όπου ειρήσθω εν παρόδω μαθαίνουμε ότι οι ΗΠΑ μεθοδεύουν το ζήλωμα Ζελένσκι συζητώντας με τη Γιούλια Τιμοσένκο και μέλη του κόμματος του πρώην προέδρου Πετρό Ποροσένκο. Είναι και ο Κόλπος του Μεξικού, είναι και η Γροιλανδία, είναι ενδεχομένως και άλλα στην ατζέντα που δεν αποκαλύφθηκαν ακόμη. Να παρακαλούμε να μη στραφεί προς την Ανατολική Μεσόγειο, γιατί δεν θα είναι καθόλου απίθανο το σενάριο μιας «αγοραπωλησίας» εν είδει σχεδίου λύσης του Κυπριακού.

Μετά απ' όλα αυτά, η αποστροφή του Ανδρέα Παπανδρέου «είμαστε το σκοτάδι μας» ακούγεται τουλάχιστο ρομαντική. Γιατί τώρα πα το σκοτάδι δεν είναι μια εξωτερική υπόθεση των ενοίκων του δωματίου της εξουσίας. Ο Ντόναλντ Τραμπ, αφού άνοιξε διάπλατα πόρτες και παράθυρα εκθέτοντας σε κοινή θέα αυτό που επί αιώνες καλυπτόταν πίσω από μυστήριο, έριξε το σύνθημα στην αρένα: όλα στο φως. Ας μη μείνει τίποτε κρυφό—ούτε λόγια, ούτε απειλές, τίποτε. Ποντάροντας μάλλον στο προφανές: ότι οι μάζες των κοινωνικών δικτύων είναι τόσο αποχαυνωμένες και τόσο τυφλωμένες από θυμό που θα το χάσουν; Πως αυτό που βλέπουμε, αυτό είναι. Πως όσα συμβαίνουν στο δωμάτιο της εξουσίας αποτελούν μέρος του πραγματικού κόσμου όπου όλα λύνονται με λεφτά και ισχύ. Ας ελπίσουμε ότι οι Ευρωπαίοι εταίροι είναι αρκετά υποψιασμένοι ώστε να μην αναλάβουν ρόλους κομπάρσων στο καουμποϊκό b -monie της διακυβέρνησης Τραμπ. Ο αντιπρόεδρος του άλλωστε ήταν σαφής, ενώ κουνούσε επιτιμητικά το δάκτυλο στην Ε.Ε.: «Υπάρχει ένας νέος σερίφης στην πόλη».

Υγ. Ο τίτλος αποτελεί παράφραση του βιβλίου του Θανάση Λάλα «Ψιθυρίο από το δωμάτιο της εξουσίας»- Ανδρέας Παπανδρέου: «Δεν μετανιώνω για ό,τι κι αν έζησα, γι' αυτό αποφασίζω να σ' τα διηγηθώ» (Εκδόσεις Αρμός).

stavros.christodoulou@gmail.com

Από τον Καρούσο στον Βαφεάδη

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Στις 24 Φεβρουαρίου, η «Κ» δημοσίευσε πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες, η Ε.Ε. γνωστοποίησε προς όλα τα κράτη-μέλη τον «κίνδυνο» που ενέχουν οι αερόσακοι που ελέγχουν το σύστημα ταχείας προειδοποιήσεων Rapex/Safety Gate. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δημοσιεύσαμε, το σύστημα ταχείας προειδοποιήσεων «ήπνησε» 57 φορές, με αφετηρία το 2019, επισημαίνοντας ότι «εάν ανοίξουν οι αερόσακοι, μπορεί να προκληθούν θραύσματα από το φουσκωτό τους μέρος και να τραυματιστούν οι επιβάτες του οχήματος», εξηγώντας ότι «το προωθητικό νιτρικού αμμωνίου που χρησιμοποιείται στον αερόσακο μπορεί να αποστεί αλλοίωση με την πάροδο του χρόνου λόγω υποβάθμισης που συμβαίνει μετά από παρατεταμένη έκθεση σε υγρασία και υψηλές θερμοκρασίες».

Σήμερα, η «Κ» δημοσιεύει πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες η Κομισιόν έχει ζητήσει ενημέρωση και πληροφόρηση από

τη Λευκωσία. Παράλληλα, παραθέτουμε την ευρωπαϊκή νομοθεσία που καθιστά σαφή την υποχρέωση όλων των κρατών να συμμετέχουν στο σύστημα ταχείας προειδοποιήσεων της Ε.Ε., σε περίπτωση που ένα προϊόν θεωρείται πολύ επικίνδυνο. Όπως δηλαδή η περίπτωση των αερόσακων Takata, για τους οποίους το σύστημα Rapex/Safety Gate, βοούσε από το 2019, αλλά το κυπριακό κράτος και η αρμόδια αρχή του, το Τμήμα Οδικών Μεταφορών, ήταν στην καλύτερη περίπτωση, απόντες.

Ανεξαρτήτως της εξέλιξης της έρευνας της Κομισιόν, το κυπριακό κράτος είναι πολιτικά και ηθικά εκτεθειμένο. Ενώ τα αποτελέσματα της αδράνειάς του, από το 2019, για έξι ολόκληρα χρόνια, είναι και γνωστά, είναι και τραγικά.

Υπό το φως λοιπόν των πληροφοριών για τις 57 κοινοποιήσεις του Rapex/Safety-Gate, ο τώας υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καρούσος, ρωτήθηκε από τον Ανδρέα Κημήτρη, στο πλαίσιο συνέντευξης στην «Κ», «πώς γίνεται να μην πήρατε ειδοση

τη γινόνταν»; Και είπε ο κ. Καρούσος: «Αυτό πρέπει να το απαντήσει η υπηρεσία που χειρίζεται το θέμα, το Τμήμα Οδικών Μεταφορών αλλά και η Υπηρεσία Καταναλωτή». Ο κ. Καρούσος ήταν ο πολιτικός προϊστάμενος του Τμήματος Οδικών Μεταφορών και άρα είχε πολιτική ευθύνη για την αδράνεια του κυπριακού κράτους και όσα δεν έγιναν σε σχέση με τους Takata.

Πολιτική ευθύνη, η οποία ελλιπώς κάποια στιγμή να γίνει αντιληπτή, σε αυτό τον τόπο. Κι αν δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή, ας αναλάβει το κυπριακό κράτος να κάνει δωρεάν σεμινάρια για την έννοια της πολιτικής ευθύνης/ευθιξίας, σε όσους φιλοδοξούν να γίνουν πολιτικές περσόνες. Το μόνο σίγουρο είναι ότι οι αίσουσες των σεμιναρίων θα είναι ασφυκτικά γεμάτες.

Διότι και ο διάδοχος του κ. Καρούσου, ο Αλέξης Βαφεάδης, νυν υπουργός Μεταφορών, έδωσε μια εξέλιση απογοητευτική απάντηση, όταν κλήθηκε να τοποθετηθεί γύρω από την υποχρέωση συμμετοχής του κράτους στο σύστημα Rapex/Safety Gate

(πηγή ΚΥΠΕ): «Η ευθύνη για την ενημέρωση, η οποία διοχετεύεται από το RAPEX στην Υπηρεσία Καταναλωτή, στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ), παράλληλα και βάσει της νομοθεσίας, η ευθύνη για ενημέρωση δεν καταλήγει στο ΤΟΜ, αλλά η ενημέρωση είναι ευθύνη του διανομέα που ενεργεί εκ μέρους του κατασκευαστή». Τα ελληνικά και τη σύνταξη του υπουργού, τα παρακάμπτω. Την ουσία όμως δεν είναι εύκολο.

Ο κ. Βαφεάδης, λοιπόν, όπως εμφανώς προκύπτει, επιχειρεί να φορτώσει την ευθύνη στους κατασκευαστές/διανομείς, αποφεύγοντας να αναφέρει λέξη για τη δεδομένη αδράνεια και κατά συνέπεια ευθύνη του κυπριακού κράτους, στο σκάνδαλο Takata.

Είναι βεβαίως ορθό ότι οι κατασκευαστές και οι διανομείς έχουν υποχρέωση να ενημερώνουν για τις ανακλήσεις, αλλά εν προκειμένω και σε σχέση με το σύστημα Rapex/Safety Gate, ευθύνη έχει και το ίδιο το κράτος και το ΤΟΜ, το οποίο από το

2019 μέχρι και το 2025 δεν έχει κουνήσει το δακτυλάκι του, παρά τις 57 κοινοποιήσεις του συστήματος Rapex/Safety Gate για τους επικινδύνους Takata. Άλλωστε, η υποχρέωση συμμετοχής στο σύστημα ταχείας προειδοποιήσεων της Ε.Ε. ανήκει στο κράτος και όχι στους κατασκευαστές και στους διανομείς, πίσω από τους οποίους επιχειρεί να οχυρωθεί ο κ. Βαφεάδης.

Σε κάθε περίπτωση, ο τρόπος με τον οποίο πολιτεύονται Καρούσος και Βαφεάδης παραπέμπει σε ένα ανεύθυνο πολιτικά και ουσιαστικά κράτος, το οποίο τόσο επί προηγούμενης κυβέρνησης, όσο και στην υφιστάμενη κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη, επιχειρεί να μεταθέσει κάθε ενδεχομένη ευθύνη του, αλλού. Κάτι βεβαίως που δεν αποτελεί ίδιον αναγνωρισμένων χωρών και δη κρατών-μελών της Ε.Ε., όπως είναι η Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά θυμίζει άλλου είδους μορφωτάτα. Έχω την πεποίθηση ότι η Κύπρος αξίζει κάτι καλύτερο.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η Ελλάδα και η νέα Γιάλτα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Πριν από 80 χρόνια, η γεωπολιτική μοίρα της χώρας σφραγίστηκε πάνω σε ένα κομμάτι χαρτί που έδωσε στους ομο-τράπεζούς του ο Ουίνστον Τσώρτσιλ. Σήμερα έχει κανείς την αίσθηση πως ο πλανήτης θα ξαναμοιραστεί. Οχι ακριβώς όπως έγινε στη Γιάλτα το 1945. Γιατί ούτε η Ελλάδα είναι η δικασμένη, ρηγυμένη χώρα του τέλους του πολέμου. Αλλά και γιατί ο πλανήτης είναι πολύ πιο άναρχος και δεν είναι καθαρό ούτε ποιος είναι ο νικητής και ποιος ο ηττημένος, ούτε επίσης ποιοι θα καθίσουν στο τελικό τραπέζι, όπου θα χαραχτούν οι νέες σφαίρες επιρροής.

Αφήστε επίσης που με τον Τραμπ και τον Πούτιν στο τραπέζι, δεν ξέρεις πού μπορείς να καταλήξεις. Ο μεν Τραμπ μπορεί εύκολα να σε ανταλλάξει με κάτι που δεν μπορείς καν να φανταστείς, ο δε Πούτιν παίζει αριστοτεχνικά το παιχνίδι χωρίς να ανοίγει ποτέ τα χαρτιά του.

Η Ελλάδα έχει τα τελευταία 60 χρόνια δύο μεγάλες αγωνίες: Η πρώτη είναι να κινείται πάνω σε σταθερές ράγες, που την προφυλάσσουν από περιπέτειες και εκτροπές, διασφαλίζοντας τον συνεχή εκσυγχρονισμό της. Αυτό μας διασφάλισε η Ε.Ε. Η δεύτερη αγωνία ήταν και παραμένει η Τουρκία. Γι' αυτό το ζήτημα είχαμε εναποθέσει τις ελπίδες μας στις σχέσεις με τις ΗΠΑ. Θεωρούσαμε ότι σε οριακές στιγμές η Ουάσινγκτον θα παρενέβαινε για να αποτρέψει έναν πόλεμο στο Αιγαίο ή στην Κύπρο. Κυρίως, γιατί δεν θα ήθελε να διαταραχθεί η συνοχή της δυτικής συμμαχίας. Όπως λέει συχνά ένας βετεράνος και έμπειρος διπλωμάτης, «εμείς παριστάναμε ότι θα στεκόμασταν στο πλευρό των ΗΠΑ σε έναν γε-νικευμένο πόλεμο και εκείνοι ότι μας παρείχαν εγγυήσεις ασφαλείας». Τώρα, όμως, έχουμε περάσει

από την εποχή των ασφαλών υποθέσεων και της διπλωματικής υποκρισίας στον απολύτως στεγνό κόσμο της συναλλαγής. Εκείνο το πα-λιό κλισέ κάθε Έλληνα πολιτικού όταν απευθυνόταν σε Αμερικανό συνομιλητή του, ότι «η Ελλάδα είναι το λίκνο της Δημοκρατίας», ελάχιστος αφορά και μοιάζει γρα-φικό όταν βλέπεις πώς συμπεριφέρεται ο Τραμπ στον Καναδά, τη χώρα με την οποία οι ΗΠΑ διατη-ρούν τις πιο στενές σχέσεις.

Είμαστε πια σε έναν κόσμο όπου η ερώτηση, πριν συμμετάσχεις στο μοίρασμα της τράπουλας, είναι «και εσύ τι φέρνεις στο τραπέζι;». «Εκεις στρατό; Μάλιστα. Είσαι δια-τεθειμένος να ρισκάρεις να τον στείλεις σε μια επικίνδυνη απο-στολή για λογαριασμό των συμμά-χων σου;», «Εκεις φυσικούς πόρους, έλα να κάνουμε ένα ντιλ», «Διθέτεις σοβαρή πολεμική βιομηχανία; Εκεις να προσφέρεις καινοτομία ή πα-ραγωγή οπλικών συστημάτων;».

Δυστυχώς, έχουμε αποδυναμώ-σει μόνοι μας κάποια από τα χαρτιά μας. Ο εγχώριος λαϊκισμός και η διαχρονική φαυλότητα και ανε-πάρκεια του πολιτικού μας συστή-ματος διέβρωσαν την απαραίτητη κουλτούρα ασφαλείας. Στα λόγια «είμαστε Ισραήλ», στην πράξη ό,τι να 'ναι σε κρίσιμους τομείς. Έχουμε πάντως αποδειχθεί καλοί στο να παίζουμε τα γεωπολιτικά χαρτιά μας από τον Μαυροκορδάτο έως τις μέρες μας. Με λίγη ευρηματι-κότητα και επιμονή, θα βρούμε το ασφαλές γεωπολιτικό μονοπάτι. Αρκεί να σοβαρευτούμε, ενωμένοι αν γίνεται... Γιατί το πιο βασικό σε αυτό το άναρχο και επικίνδυνο σκηνικό είναι να μπορείς –στα δύ-σκολα– να βασιστείς στις δικές σου δυνάμεις. Το έμαθε το μάθημα η Ουκρανία, που κινδυνεύει να μην καθίσει στο μεγάλο τραπέζι που αφορά το δικό της μέλλον και η οποία είδε τις γεωπολιτικές βεβαι-ότητες και προσδοκίες της να κα-ταρρέουν σε λίγες ώρες.

Βοναπαρτισμοί της Ε.Ε.

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Οίστρος πολεμικός κυριεύσε τους Ευρω-παίους ηγέτες, που ασπαζόμενοι αλλή-λους και με τον πρό-εδρο της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι, διαβουλεύ-θηκαν προ τριημέρου στις Βρυξέλ-λες αναζητώντας τρόπους για να καλύψουν το κενό ασφαλείας έναντι της Ρωσίας του προέδρου Πούτιν, διότι προεξοφλούν ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ σκο-πεύει να αποχωρήσει στρατιωτικάς από την ευρωπαϊκή ήπειρο.

Είναι να απορεί κανείς ότι πο-λιτικοί, ηγούμενοι κρατών –κάποια εκ των οποίων με ιστορία αιώνων–, μπορεί όντως να πιστεύουν πως είναι δυνατόν ποτέ να υπάρξει ηγέ-της του Ηνωμένων Πολιτειών που θα εγκαταλείψει την Ευρώπη στο έλεος οιοιδήποτε. Ο κ. Τραμπ απαι-τήσε απλώς, δικαίως, δραματική αύξηση των αμυντικών δαπανών των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ και το επέτυχε.

Με δεδομένη όμως την οικονο-μική κρίση στην οποία βυθίζεται η Ευρώπη έπρεπε να υπάρχει αξιό-πιστη απειλή, που δεν είναι άλλη από την προβληθείσα εκτίμηση ότι εάν η Ρωσία δεν ηττηθεί στον πόλεμο με την Ουκρανία, θα ει-σβάλει στην Ευρώπη, με ορισμένους να υποστηρίζουν ότι αυτό θα πρέπει να αναμένεται σε μια πενταετία.

Η επίκληση, βεβαίως, μιας θα-νασίμου απειλής είναι απαραίτητη για να πειστούν οι πολίτες ότι θα πρέπει να υποστούν θυσίες. Στη βάση αυτής της λογικής κινήθηκε επί δεκαετίες και η αμερικανική εξωτερική πολιτική. Θανάσιμος εκ-θρός των ΗΠΑ και εν γένει της πο-λιτισμένης ανθρωπότητας ήταν ο Σαντάμ Χουσεΐν του Ιράκ, ο Χαφέζ αλ Ασάντ της Συρίας και σήμερα ο Βλαντιμίρ Πούτιν.

Ο κ. Τραμπ έσπασε την παρά-δοση αυτή, δίχως να εξυπηρετεί

τα ρωσικά συμφέροντα ή τις φιλο-δοξίες τους προέδρου Πούτιν. Απλώς ανησυχεί δικαίως για μια κλιμάκωση του ουκρανικού πολέ-μου ακόμη και με χρήση πυρηνι-κών. Και ήταν τραχύς αλλά σαφέ-στατος όταν απευθυνόμενος στον πρόεδρο Ζελένσκι είπε ότι «τόζοφαι να προκαλέσει Γ' Παγκόσμιο Πό-λεμο».

Κινούμενος στην εκ διαμέτρου αντίθετη κατεύθυνση, ο βοναπα-ρτιστής πρόεδρος της Γαλλίας Εμα-νουέλ Μακρόν διεκήρυξε ως ει «αστραγαλίζω μετὰ παιδων» επέ-κταση της πυρηνικής ομπρέλας της χώρας του στη Γερμανία, για να εισπράξει τα ειρωνικά σχόλια του προέδρου Πούτιν.

Προσεκτικότερος ο Βρετανός πρωθυπουργός σερ Κιρ Στράμερ επέλεξε να διαδραματίσει ρόλο εν-διάμεσου Ουάσινγκτον και Ευρώπης, δίχως να διακινδυνεύσει πυρηνική κάλυψη της Ευρώπης. Δεν υποδύε-ται τον ρόλο του Ουίνστον Τσώρ-τσιλ. Το παράδειγμα της Μάργκαρετ Θάτσερ έχει μάλλον υπ' όψην του, η οποία μετά την εισβολή της Αρ-γεντινής στα Φώκλαντ τον Απρίλιο του 1982 εκήρυξε τον πόλεμο και έπειτα από ένα χρόνο κέρδισε για μια φορά ακόμη τις εκλογές.

Πολύς ο λόγος περί αναπτύξεως ευρωπαϊκής ειρηνευτικής δυνάμεως στην Ουκρανία μετά το τέλος του πολέμου. Δεν θα είναι όμως του πολέμου. Δεν θα είναι όμως του πολέμου των ειρηνευτικών δυνάμεων στην Κύπρο, οι άνδρες των οποίων έχουν ανάγκη ενός «μπερéné» ανταπλιακών. Θα είναι δύναμη τα-ξιαρχίας, μάχιμης, με σοβαρό κίν-δυνο εμπλοκής.

Ας αφήσουν, λοιπόν, ταπεινού-μενοι τον πρόεδρο Τραμπ να επε-ξεργασθεί μια συμφωνία, όπως εξάλλου ταπεινώθηκαν όταν ακο-λούθησαν τον πρόεδρο Τζο Μπάιν-τεν εμπλεκόμενοι στον ρωσοου-κρανικό πόλεμο, για να εισπράξουν όσα εισέπραξαν έως τώρα.

Τι γυρεύει ο Πούτιν στο Βατερλώ;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Βλαντιμίρ Πούτιν απάντησε στο προχθεσινό διάγγελμα του Εμανουέλ Μακρόν, υπενθυμίζοντάς του την τύχη του Ναπολέοντα. Το διάγγελμα του Μακρόν αφορούσε τη δημιουργία ενός συστήματος ευρωπαϊκής άμυνας στο οποίο η Γαλλία θα προσφέρει την πυρηνική της δύ-ναμη. Μετά την αποχώρηση της Αγγλίας από την Ευρωπαϊκή Ενω-ση, η Γαλλία είναι η μόνη πυρ-ηνική δύναμη στην Ε.Ε. Δεν ξέρω πποιους μπορεί να εντυπωσιάσει ο πρόεδρος Πούτιν, όμως οφείλω να διατυπώσω τις απορίες μου. Ο Ναπολέων με τη Μεγάλη Στρατιά του έφτασε έως τη Μόσχα, την οποία είχαν εγκαταλείψει οι Ρώσοι. Αντιμέτωπος με τον αμείλικτο ρω-σικό χειμώνα αναγκάστηκε να υποχωρήσει, θυσιάζοντας τις ζω-στικές δυνάμεις του στρατού του. Τα περιγράψει με ακρίβεια ο Λέον Τολστόι στο «Πόλεμος και Ειρήνη» – ένα αριστούργημα, που ακόμη κι αν το έχετε διαβάσει αξίζει να το ξαναδιαβάσετε. 1812, μια ου-βερτούρα του Τσαϊκόφσκι. Ο ητ-τημένος Ναπολέων επιστρέφει στη Γαλλία, όπου αποκαθίσταται η μοναρχία με τον Λουδοβίκο 18ο και ο ίδιος εξορίζεται στη νήσο Ελβα. Την ατμόσφαιρα της εποχής

την καταγράφει ο Δουμάς στον «Κόμη Μόντε Χρίστο». Ο Ναπο-λέων όμως δεν παραδίδεται. Επι-στρέφει στη Γαλλία και οργανώνει την εκστρατεία των 100 ημερών. Ο Λουδοβίκος εγκαταλείπει το Παρίσι – πάσχοντας από ποδάγρα, είπε αργότερα ότι αυτό που επι-θύμησε τις ημέρες εκείνες ήταν οι παντόφλες του. Και κάπως έτσι φτάνουμε στο Βατερλώ. Ενα το-πωνύμιο στο Βέλγιο, όπου έγινε η μάχη που διαμόρφωσε την πο-ρεία της Ευρώπης τον 19ο αιώνα. 1815. Σημειωτέον ότι είναι η χρο-νιά που ο λόρδος Ελγιν επρόκειτο να πουλήσει τα λάφυρά του από τον Παρθενώνα στο Βρετανικό Μουσείο. Λόγω των γεγονότων η πώληση αναβλήθηκε.

Το Βατερλώ είναι συνώνυμο της ήττας. Οχι μόνον του Ναπο-λέοντος, αλλά οποιασδήποτε ήτ-τας. Απόδειξη ότι η Ιστορία δεν φτιάχνεται μόνον από τους νικη-τές. Ενίοτε τη διαμορφώνουν και οι ηττημένοι. Στις 18 Ιουνίου του 1815 οι δυνάμεις των Αγγλών υπό τον Ουέλινγκτον και των Πρώσων υπό τον Μπλίχερ κατατρόπωσαν τις δυνάμεις των Γάλλων υπό τον Ναπολέοντα. Δύο αριστουργή-ματα αποδίδουν την ατμόσφαιρα της ημέρας εκείνης. Το ένα είναι

«Οι Αθλοιοι» του Βίκτωρος Ουγκώ, το άλλο «Το Μοναστήρι της Πάρ-μας» του Σταντάλ. Να το πω και πάλι. Αν τα έχετε διαβάσει αξίζει να τα ξαναδιαβάσετε. Είναι ανε-ξάντλητα.

Το μόνο βέβαιο είναι ότι στο Βατερλώ οι Ρώσοι ήσαν στη Ρωσία. Θα μου πείτε ότι η ήττα της Με-γάλης Στρατιάς στην εκστρατεία της Ρωσίας οδήγησε στην πτώση του Ναπολέοντα. Στο σημείο αυτό προκύπτουν δύο στοιχεία που αναδεικνύουν την παρανοϊκή ρη-τορεία του Πούτιν. Το πρώτο είναι ότι η Ρωσία δεν απειλείται από την Ευρώπη. Η σύγκριση του Μα-κρόν με τον Ναπολέοντα ακού-γεται και λίγο σαν κακόγουστο αστείο.

Αντιθέτως, η Ευρώπη αισθά-νεται ότι απειλείται από τη Ρωσία. Αν η Αμερική της επιτρέψει να επιβάλει με τους δικούς της όρους μια συνθήκη ειρήνης με την Ου-κρανία, η Ευρώπη οφείλει να ανα-λάβει τις ευθύνες της για να προ-στατεύσει τις δημοκρατίες της. Το δεύτερο είναι ότι ο Ναπολέων ηττήθηκε σε έναν ευρωπαϊκό πό-λεμο. Τον διαδέχθηκαν κι άλλοι, και στον 19ο και στον 20ό αιώνα.

Ολα αυτά ανήκουν στην Ιστο-ρία. Το παρόν όμως μοιάζει να

την περιφρονεί. Και μόνο το γε-γονός ότι στον ανταγωνισμό συμ-μετέχουν τα πυρηνικά όπλα δεί-χνει ότι έχουμε περάσει σε άλλο ιστορικό κεφάλαιο. Το προηγού-μενο περιέγραφε έναν κόσμο φορ-τωμένο με πυρηνικά, τα οποία όμως υπήρχαν για να μη χρησι-μοποιηθούν. Κάτι σαν το προπα-τορικό αμάρτημα. Σήμερα όμως; Ποιος μπορεί να χειραγωγήσει τον κυνισμό του Τραμπ ή να συγ-κρατήσει την παράνοια των έγ-κλειστων του Κρεμλίνου;

Απ' αυτήν την άποψη εμείς οι Έλληνες είμαστε ευτυχείς. Μας απασχολεί το «μπάζωμα» στα Τέμ-πη. Και έτσι μπορούμε να κοιτά-ζουμε τον κόσμο που μεταμορ-φώνεται απ' υψηλού. Ο κόσμος καίγεται και επί τρεις ημέρες οι εκπρόσωποί μας στη Βουλή τσα-κώνονταν σαν τις νοικοκυρές που θέλουν να απλώσουν τα πλυμένα στην ταράτσα. Δεν είναι अपαραι-τήτως κακό. Στο κάτω κάτω η ήττα του Ναπολέοντα στο Βατερ-λώ μάς ευνόησε από μια άποψη. Το δεύτερο είναι ότι ο Ναπολέων ηττήθηκε σε έναν ευρωπαϊκό πό-λεμο. Τον διαδέχθηκαν κι άλλοι, και στον 19ο και στον 20ό αιώνα. Ολα αυτά ανήκουν στην Ιστο-ρία. Το παρόν όμως μοιάζει να

ΣΚΙΤΖΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Το Σύνταγμα που έγινε συντρίμμα

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Είμαστε όλοι για διαδηλώση; Φυσικά είμαστε. Όλοι οι ενή-λικοι που μπορούμε να κα-ταλάβουμε γιατί διαδηλώνουμε, τι ακριβώς ζητούμε, εάν πράγματι η διαδήλωσή μας εξυπηρετεί το γενικό καλό, και άλλα διάφορα. Στα νιάτα μου κατέβηκα σε διά-φορες διαδηλώσεις για την Κύπρο, και τώρα πια ξέρω ότι άλλοτε συ-νέβαλα σε μια εκδήλωση ομοψυ-χίας προς τους Κυπρίους, χρήσιμη ως διαπραγματευτικό όπλο της πα-τρίδας μου, άλλοτε όμως, ανυπο-ψίαστα, πρόσθεσα τη φωνή μου σε μια λανθασμένη πολιτική, που τελικά έβλαψε και εμάς και τους Κυπρίους.

Ναι, λοιπόν, είμαστε όλοι για διαδήλωση, όλοι όσοι έχουν αρ-κετές γνώσεις ώστε ψύχραιμα να ζυγιάσουν ποιος και γιατί τους κα-λεί, τι ακριβώς ζητείται, εάν υπάρχει φόβος να καπελωθεί η εκδήλωση από κάτι άλλο, εάν υπηρετεί το γε-νικό καλό, και τι θα κοστίσει στο σύνολον αυτή η διαδήλωση. Πράγ-ματα δηλαδή που κανένας στα μι-κρά του νιάτα δεν μπορεί να κάνει, αφού ούτε γνώσεις έχει προφθάσει να αποκτήσει ούτε έχει καθόλου πείρα ζωής.

Εμένα λοιπόν μόνον λύπη μου προκάλεσε η εικόνα παιδιών του γυμνασίου, του λυκείου και του δημοτικού ακόμη, που τα κατέβα-σαν στη διαδήλωση είτε παρατά-ξεις, είτε δημοτικές αρχές, είτε οι γονείς τους. Για τις παρατάξεις το

καταλαβαίνω, είναι ένας τρόπος στρατολογίας. Για τους δημάρχους επίσης – πειθάνιους ψηφοφόρους θέλουν. Με τους γονείς όμως απο-ρώ. Εκεί που το πήγαν το παιδάκι τους, τι του διδάζαν; Οτι για να διορθώσει κάτι «κακό», ένας τρόπος είναι να κατεβεί στον δρόμο να φωνάζει. Οτι αρκεί να εμπιστεύεται κάποιον –τόν γονιό του στην προ-κειμένη περίπτωση, αλλά γιατί όχι αύριο έναν ρασοφόρο, τον προ-πονητή του σε κάποιο άθλημα ή έναν φίλο που θαυμάζει;– για να πάει να γίνει μέρας μιας ανάκατης ομάδας, της οποίας δεν γνωρίζει ούτε ακριβώς τη φυσιογνωμία ούτε εάν έχει και άλλους, ανομολόγητους σκοπούς. Και αδιαφορώντας για το οικονομικό βάρος που ρίχνει πάνω σε άλλους.

Διότι αυτό συνεπάγεται κάθε διαδήλωση τις τελευταίες δεκαε-τίες. Πρώτον γιατί όταν υποστη-ρίζεται από μια γενική απεργία χά-νουν πάμπολλοι το μεροκάματο ή τις εισπράξεις του μαγαζιού τους. Συγκρούσεις του κράτος χάνει – δεν ξέρω πόσα, αλλά σίγουρα πολλά εκατομμύρια. Που φυσικά θα λεί-ψουν από τον γενικό κορβανά. Διαδήλωσαν ένα εκατομμύριο πο-λίτες; Τα υπόλοιπα εννέα εκατομ-μύρια πολίτες θα πληρώσουν κι αυτοί τα σπασμένα του ενός που διαδήλωσε.

Και όταν λέω «σπασμένα» εννοώ αυτό ακριβώς. Γιατί πάνε τρεις, του-λάχιστον, δεκαετίες όπου κάθε δια-

δήλωση συνοδεύεται από μια εξόρ-μηση αντιεξουσιαστών / αναρχικών / μπακαλάκηδων, που είναι πάντα μασκοφόροι και που κρατώντας φονικά στελιάρια και σφενδονί-ζοντας πέτρες ορμούν στο πλήθος. Που σημαίνει πολύ μεγάλη κινη-τοποίηση της Αστυνομίας για να προστατεύσει τους διαδηλωτές. Ακολουθούν σύγκυση, τρεχάλες, ταραχή, και έπειτα η επίθεση στους αστυνομικούς. Οι οποίοι, ύστερα από κάθε διαδήλωση, κάνουν τον σταυρό τους ότι τι γλιτώνω μονάχα με μερικά σπασμένα κόκαλα και τραυματισμούς, και δεν θρήνησαν άλλον έναν Γιώργο Λυγγερίδη, του οποίου τον μαρτυρικό θάνατο υπο-μένουν σιωπηλά οι γονείς, και για τον οποίον Λυγγερίδη κανείς δεν ακούω να ζητάει «δικαίωση».

Οι ίδιοι αυτοί ιδεολόγοι «νεαροί» τα τελευταία χρόνια κουβαλούν και βαριοπούλες, με τις οποίες τσα-κίζουν κάθε μάρμαρο που βρίσκουν απροστάτετο – πρώτα απ' όλα τα πεζοδρόμια, τα σκαλιά της «Με-γάλης Βρεταννίας» και γενικά την πλατεία Συντάγματος. Φέτος δεν έκαναν μόνο το Σύνταγμα συν-τρίμμα, αλλά έσπασαν και την πε-ρίφραξη του αρχαιολογικού χώρου του Ολυμπίου Διός και ξεκόλλησαν μάρμαρα από την πλακόστρωση του αρχαίου ναού για να τα σφεν-δονίσουν στους αστυνομικούς.

Οι γονείς λοιπόν που κατέβασαν το παιδάκι τους στη διαδήλωση, του διδάζαν ότι όταν κάτι θέλει,

και το θεωρεί σωστό, θεμιτό είναι να χτυπήσει αστυνομικό και να τσακίσει ό,τι μάρμαρο βρει εμπρός του, ακόμη και τα έργα του αρχαίου πολιτισμού σαν βάνδαλος. Θλίβομαι λοιπόν για τους γονείς. Δεν κατα-λαβαίνουν τι κάνουν;

Αλλά εμφανίστηκαν και δάσκα-λοι της πρωτοβάθμιας και της δευ-τεροβάθμιας εκπαίδευσης που έβγαλαν τις τάξεις τους στις πλα-τείες με ντυντούκες, να διασπεί-ρουν παραλογισμό και μίσος. «Δεν είναι ατύχημα, είναι δολοφονία!», κανοναρχούσαν οι δασκαλοι, και τα παιδάκια επαναλάμβαναν το σύνθημα σαν πρόβατα.

Αυτή την ντυντούκα είχα να την ακούσω από το κουμμουνι-στικό κίνημα του 1944/45, με τις φρικαλεότητες στην Ούλεν και την ομηρία εκατοντάδων Αθηνά-ιων. Χωνή το ονόμαζαν τότε και προσωποποιούσε την ηγεσία του κομμουνιστικού κόμματος. «Είπε το κουνί να κατεβείτε όλοι στον δρόμο». «Είπε το κουνί να κλείσετε όλα τα παντζούρια»... Είναι δυνατόν να υπάρχουν γονείς που επιτρέ-πουν σε δασκάλους να χρησιμο-ποιούν έτσι τα παιδιά τους; Αντί να τους διδάσκουν πώς να σκέ-πτονται, να τα μαθαίνουν πώς να βελάζουν; Δεν θα υψώσουν καμία φωνή οι σύλλογοι γονέων;

Ωραία τιμάται έτσι η μνήμη των νεκρών!

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Μία συνάντηση για γερά νεύρα

Της ΣΙΜΕΪΝ ΜΠΟΥΣΝΕΛ

Ως Αμερικανίδα που ζει στην Κύπρο, έχω παρακολουθήσει πώς εξελίχθηκε ο τρόπος ηγεσίας της χώρας μου υπό τον Ντόναλντ Τραμπ, αλλά τίποτα δεν με είχε προετοιμάσει αρκετά για την πρόσφατη συνάντηση στο Οβάλ Γραφείο μεταξύ του Ντόναλντ Τραμπ, του αντιπροέδρου Βανς και του Ουκρανού προέδρου Βολοντιμίρ Ζελένσκι. Ήταν ανατριχιαστικό. Αυτό που θα έπρεπε να ήταν μια σοβαρή διπλωματική συνομιλία μετατράπηκε σε μια αμήχανη μάχη εξουσίας, με τον κ. Τραμπ και τον κ. Βανς να κατηγορούν τον κ. Ζελένσκι ότι δεν έδειξε αρκετή ευγνώμοσύνη για τη στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ που εστάλη στην Ουκρανία, για να πολεμήσει τη Ρωσία. Παρακολουθώντας τη συνάντηση, δεν μπορούσα να σκεφτώ τι έπρεπε να είχε κάνει ο Ουκρανός πρόεδρος. Να γονατίσει, με τα χέρια υψωμένα, λέγοντας ευχαριστώ;

Ο Ζελένσκι, εμφανώς σε άβολη θέση, αναγκάστηκε να αμυνθεί μπροστά στις κάμερες. Διόρθωσε τον Τραμπ για τη χρονιά που η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία –ο Τραμπ είπε λανθασμένα το 2015, στην πραγματικότητα ήταν το 2014– και στη συνέχεια ρώτησε τον Βανς, μάλλον επιδεικτικά, αν είχε πατήσει ποτέ το πόδι του στην Ουκρανία. Ήταν μια τολμηρή κίνηση, αλλά η γλώσσα του σώματός του έλεγε μια διαφορετική ιστορία. Καθόταν σχεδόν στην άκρη της πολυθρόνας, σχεδόν σαν να ήταν έτοιμος να βγει έξω. Μπορείς να τον κατηγορήσεις; Βλέποντας αυτό να συμβαίνει, ήταν δύσκολο να μην αναρωτηθεί κάποιος: Τι θα συμβεί μετά, ένα αναγκαστικό τάιμ άουτ για ανασυγκρότηση από πλευράς της Ουκρανίας; Αυτό που πραγματικά έκανε αυτή τη συζήτηση τόσο άβολη, όμως, ήταν η έντονη ανισορροπία ισχύος. Αν ο κ. Τραμπ είχε φερθεί με αυτόν τον τρόπο στον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν, ο κ. Πούτιν θα είχε αντιδράσει εντελώς διαφορετικά και μάλλον θα προετοιμαζόμασταν για τον Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αλλά δεδομένου ότι η Ουκρανία δεν είναι ούτε Ρωσία ή ΗΠΑ, ήταν ένας εύκολος στόχος για παρόμοιο εκφοβισμό. Ήταν σαν να βλέπεις τον νταή της παιδικής χαράς να επιδεικνύει τη δύναμή του, γνωρίζοντας ότι το άλλο παιδί δεν έχει άλλη επιλογή από το να κάνει πίσω. Και αυτό ακριβώς έκανε ο Ζελένσκι, αν και η γλώσσα του σώματός του σούρλιαζε ότι δεν ήταν σίγουρος τι έπρεπε να πράξει... να κλάψει ή να παραδοθεί...

Η σκηνή στο Οβάλ Γραφείο μου θύμισε την πρόσφατη συνέντευξή μου με τον John Koenig, τον πρώην πρέσβη των ΗΠΑ στην Κύπρο. Μου είχε πει ότι, πριν από μήνες, έλεγε στους Ευρωπαίους φίλους του να σταματήσουν να βασίζονται στην Αμερική. Ο κ. Koenig είδε αυτή την αλλαγή να έρχεται πολύ πριν καν ο Τραμπ αναλάβει τα καθήκοντά του. Σύμφωνα με τον κ. Koenig, οι ΗΠΑ δεν είναι πλέον ο αξιόπιστος σύμμαχος που ήταν κάποτε. Αν αυτό δεν ήταν ξεκάθαρο πριν, είναι σίγουρα τώρα. Δεν έχει να κάνει πλέον με συνεργασία και αμοιβαίο σεβασμό – έχει να κάνει με την επίδειξη των μπράτσων και της δύναμής σου, και να βάλεις τους συμμάχους σε άβολες θέσεις. Ποιος χρειάζεται τη διπλωματία όταν έχεις μια καλή, παλιομοδίτικη δημόσια επίκληση;

Όλο αυτό μου θύμισε επίσης πόσο έχει αλλάξει η παγκόσμια δυναμική υπό την ηγεσία του Τραμπ. Η Αμερική, που κάποτε θεωρείτο παγκόσμια δύναμη σταθερότητας, είναι τώρα τόσο απρόβλεπτη όσο ένα μικρό παιδί, που κρατάει ένα γεμάτο όπλο. Το στίλ ηγεσίας του Τραμπ ταιριάζει λιγότερο για ουσιαστικό διάλογο και περισσότερο για τη διεκδίκηση της κυριαρχίας. Καμία προσπάθεια συναντίληψης, καμία προσπάθεια οικοδόμησης σχέσεων – απλώς επίδειξη δύναμης για να υπενθυμίσει στον Ζελένσκι (και σε οποιονδήποτε άλλο) ποιος είναι πραγματικά ο κύριος της κατάστασης... και σίγουρα δεν είναι ο Ζελένσκι. Για την Ευρώπη, αυτό το συμβάν πρέπει να είναι στιγμή αφύπνισης. Εάν οι ΗΠΑ δεν είναι πλέον αξιόπιστος σύμμαχος, ίσως είναι καιρός να αρχίσετε να σκέφτεστε τη δική σας αμυντική στρατηγική – ειδικά αν δεν θέλετε να καταλήξετε σε αδιέξοδο στην επόμενη μεγάλη παγκόσμια συνάντηση. Η Ευρώπη πρέπει να αναλάβει τον έλεγχο του μέλλοντός της, ξεκινώντας από την ενίσχυση της άμυνάς της και τη δημιουργία ισχυρότερων περιφερειακών εταιρικών σχέσεων. Ποιος θα φανταζόταν ότι οι ΗΠΑ θα ήταν αυτές που θα έδειχναν στην Ευρώπη πώς να μην ηγείται;

Ως Αμερικανίδα δεν μπορώ παρά να νιώθω απογοητευμένη. Η προσέγγιση του Τραμπ στις εξωτερικές σχέσεις δεν είναι απλώς ενοχλητική – είναι επιζήμια για τις ΗΠΑ στην παγκόσμια σκηνή. Έχουμε γίνει μια χώρα που χρησιμοποιεί τη δύναμη για να εκφοβίσει, αντί να οικοδομήσει μόνιμες σχέσεις.

bushnells@kathimerini.com.cy

Διασώστες επί το έργον μετά από ρωσικό βομβαρδισμό στο Χάρκοβο της βορειοανατολικής Ουκρανίας. Τουλάχιστον οκτώ άνθρωποι τραυματίστηκαν όταν ρωσικοί πύραυλοι έπληξαν περιοχή κοντά σε τριώροφο κτήριο και σε σημαντική υποδομή στο Χάρκοβο.

Καταιγισμός με ευκαιρία

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ας πούμε σχηματικά ότι η Πενταμερής είναι το 50% του Κυπριακού, το υπόλοιπο, ως πλαίσιο που το κινεί, βρίσκεται στις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας. Στη συγκυρία, η αναβάθμιση της ευρωτουρκικής σχέσης. Τηλεφώνημα ανάμεσα σε Τ. Ερντογάν - Αντόνιο Κόστα, συζητήσεις και με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, προ δύο περίπου μηνών. Τίτλοι και αριθμοί ζαλίζουν:

Ρεπορτάζ, Π. Ξανθοπούλης, Καθημερινή, 2/3: «Εκπόνηση οδικού χάρτη για αναζωογόνηση όλου του φάσματος των ευρωτουρκικών σχέσεων, κάτι που συνεπάγεται την επανένταξη και των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, οι οποίες κρίθηκε ότι βρίσκονται σε αδιέξοδο από το 2018.

• Συμμετοχή της Τουρκίας στον σχεδιασμό της πολιτικής άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε.

• Δρομολόγηση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας που εκτιμάται ότι θα υπερδιπλασιάσει τον όγκο ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών που το 2023 ανήλθε σε 206 δισεκατομμύρια ευρώ.

• Τερματισμός της υποχρέωσης θεωρήσεων διαβατηρίων. Η Ε.Ε. εμφανίζεται έτοιμη να παράσχει “διευκολύνσεις” για φοιτητές και επιχειρηματίες.

• Υπογραφή Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας» Η τρέχουσα ε/κ πολιτική δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αυτά τα ζητή-

ματα. Ο λόγος απλός: η κατάκτηση της ένταξης και η αντιμετώπιση των δύο κρίσιμων στοιχημάτων της, δεν πέρασε από τη Λευκωσία. Τα διαχειρίστηκαν ο Γ. Κρανιδιώτης το 1995 και ο Κ. Σημίτης το 1999. Έτσι το πολιτικό μας προσωπικό δεν εκπαιδεύτηκε στην τέχνη της διεκδίκησης μέσα στο κοινοτικό πλαίσιο, δεν εκπαιδεύτηκε να σχεδιάζει μόνο του, να προσπαθήσει, να φάει τα μούτρα του, να κερδίσει κ.λπ. Έμεινε στις γενεολογίες, ζητούσε το άριστο και κρυβόταν στα δύσκολα – θα πετούσε αλλού ευθύνες, αυτή τα «είπε», κ.λπ.

Ειδικότερα, 1995, οι συζητήσεις για την Τ.Ε. Τουρκίας-Ε.Ε. Ο Γ. Κρανιδιώτης σε παρέμβασή του στο Συμβούλιο Υπουργών, 19 Δεκεμβρίου 1994, είπε μεταξύ άλλων: «Η Ελλάδα θεωρεί ότι η Τ.Ε. με την Τουρκία συνιστά ένα ποιοτικό βήμα μπροστά στις σχέσεις Τουρκίας-Ε.Ε., και έχει σημαντικό πολιτικό χαρακτήρα. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν θα συμφωνήσει στην Τ.Ε. με την Τουρκία, εκτός και αν πάρει σε αντάλλαγμα κάτι στην Κύπρο. Αν οι εταίροι μας είναι τόσο πρόθυμοι για αυτή τη συμφωνία, πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους κάποιες από τις ελλενικές απαιτήσεις...».

Ο Γ. Κρανιδιώτης, αφού πήρε τον ορισμό ημερομηνίας για έναρξη ενταξιακών συνομιλιών για την Κύπρο, ήρε τις ενστάσεις του για την αναβάθμιση της Τ.Ε.-Τουρκίας-Ε.Ε. Καμία πολιτική δύναμη στη νήσο δεν στήριξε τους χειρισμούς Κρανιδιώτη.

Σήμερα επανέρχεται μετά από

30 χρόνια η ίδια θεματολογία – αναβάθμιση της Τ.Ε. Τουρκίας-Ε.Ε. Βέβαια, σε άλλες συνθήκες.

1. Ο καταλυτικός ρόλος αυτή τη φορά ανήκει στη Λευκωσία, σχέδιο, κινητοποίηση, πολιτική του συγκεκριμένου.

2. Η ελληνική κυβέρνηση δεν θα πάρει πρωτοβουλίες, αν όμως η Κύπρος κινηθεί, θα τη στηρίξει.

3. Η Κύπρος χρειάζεται να απογαλακτιστεί, να σχεδιάσει δικές της πρωτοβουλίες, να δείξει ότι έμαθε.

Δύο θέματα που και κατά μια πολύ σπάνια χρονική σύμπτωση, συμβαδίζουν: Τ.Ε. Τουρκίας-Ε.Ε., Κυπριακό Πενταμερής στη Γενεύη, 17-18/3. Μπορεί να είναι συγκοινωνούντα δοχεία, μόνο αν η Λευκωσία ενδιαφέρεται να αξιοποιήσει τη διπλωματική σκέψη Κρανιδιώτη.

Βέβαια αυτό δεν γίνεται στο κενό, μόνο πάνω σε πολύ συγκεκριμένες πτυχές, όπως λ.χ. ενδεχόμενες εισηγήσεις για αλλαγές στο Πλαίσιο Γκουτέρες που δεν θα αλλάζουν την κύρια φιλοσοφία του.

Ειδικότερα, Γενεύη, 17-18 Μαρτίου: Το τρίπτυχο «στρατεύματα, επεμβατικά δικαιώματα, μία ψήφος», τα δύο πρώτα για την ε/κ, το τρίτο για την τ/κ πλευρά, θα κυριαρχήσουν στη διαβούλευση των δύο ημερών. Ο πιο επωφελής στόχος για την Κύπρο είναι η ανάκτηση του διαπραγματευτικού κεκτημένου, όπως διαγράφεται μέσα στις πρόνοιες τού από τα Έξι Σημεία «Πλαισίου Γκουτέρες».

Σημείο 1. «Χρειαζόμαστε τον τερματισμό του μονομερούς επεμβα-

τικού δικαιώματος και της Συνθήκης Εγγυήσεως. Οι εγγυήτριες δυνάμεις δεν μπορούν να εφαρμόσουν και να εποπτεύουν τους εαυτούς τους».

Σημείο 2: «Σχετικά με τα στρατεύματα, δραστική μείωση από την πρώτη ημέρα. Και μετά σε ένα χαμηλό αριθμό, για να φτάσουμε τα επίπεδα των στρατευμάτων του 1960». Το κεφάλαιο «καθολική ψηφοφορία, στάθμιση στο 20%», με τη μία θετική ψήφο» συνιστά κομβικό σημείο για όλο το πακέτο. Εμφανώς βελτιώνει ουσιαδώς τις πρόνοιες στο σύστημα αποφάσεων του '60 – βέτο εφ' όλης της ύλης από πρόεδρο/αντιπρόεδρο, συν ξεχωριστές διαδικασίες εκλογής τους.

Η συμφωνία για καθολική ψηφοφορία των Κυπρίων με στάθμιση της ψήφου στο 20% για να μην εκλέγουν οι Ε/κ και τον αντιπρόεδρο, συνιστά μία εξαιρετικά προοδευτική εξέλιξη. Με τη στάθμιση, πρώτο ρόλο θα έχουν όσοι πολιτικοί διαθέτουν παγκύπρια απήχηση, γι' αυτό και απορρίπτουν την πρόνοια αυτή οι οπαδοί της χωριστικής πολιτικής.

Πίσω στη μεγάλη εικόνα. Αναβάθμιση της ευρωτουρκικής σχέσης έναντι επίλυσης. Τ. Ερντογάν με Αντόνιο Κόστα και Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Η τάση στην Ε.Ε. για εκσυγχρονισμό της Τ.Ε. Τουρκίας-Ε.Ε. είναι σαρωτική. Μπορεί να είναι και το κυπριακό πλεονέκτημα, εφόσον δούμε τον καταιγισμό των γεωπολιτικών αλλαγών ως ευκαιρία.

www.larkoslarkou.org.cy

Διατλαντικοί και διακομματικοί

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Οι ηγέτες της Ευρώπης με πολλή δυσκολία άρχισαν να δέχονται πως το καθεστώς που κτίει γύρω του ο Ντόναλντ Τραμπ δεν είναι φιλικό προς την Ευρώπη στην καλύτερη περίπτωση, και σύμμαχος του καθεστώτος Πούτιν στον διαμελισμό μιας ευρωπαϊκής χώρας, στη χειρότερη. Μετά από αρκετές εβδομάδες εκκλήσεων στην ιερότητα των διατλαντικών δεσμών, με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να προσπαθεί να αναδείξει την ανθρώπινη διάσταση των στατιστικών για τα τρισεκατομμύρια διατλαντικού εμπορίου μέσω των σχέσεων των επιχειρήσεων, α ναί, και των πολιτών, οι ηγέτες της Ε.Ε. άρχισαν να αντιλαμβάνονται στην πράξη τι συμβαίνει.

Και άρχισαν να κάνουν αυτό που κάνουν καλύτερα, και που στο τέλος αποδίδει, αν και πάντα με

μια καθυστέρηση που κοστίζει στην Ευρώπη ζωές, αξιοπρέπεια και στο τέλος-τέλος, χρήμα: άρχισαν τις συναντήσεις και τις διεργασίες.

Η έκτακτη Σύνοδος Κορυφής της Πέμπτης ήταν μεν επιτυχία όσον αφορά τη συμφωνημένη πρόοδο σε απτά μέτρα που αποδίδουν ευρώ και επενδύσεις για τόνωση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Όστε μια ήπειρος 27 χωρών, συλλογικά πιο ευμερούσες και ισχυρές από τη Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν, να σταθεί στα δικά της πόδια. Απέναντι στη Μόσχα, αλλά και ενδεχομένως οποιονδήποτε άλλον, από το Πεκίνο μέχρι και –πού ξέρεις– την Ουάσινγκτον.

Η σύννοδος ήταν δε αποτυχία όσον αφορά το στοίχημα η Ε.Ε. να βγει με μια ισχυρή φωνή για το πώς βλέπει και προωθεί τον εαυτό της όχι μόνο ως οικονομικός αλλά και ως γεωπολιτικός παίκτης, αν δηλαδή θα είναι ακόμα μία από τις μεγάλες

δυνάμεις, ή αν παραμένει εγκλωβισμένη μεταξύ της φθίνουσας ισχύος των ΗΠΑ και της αυξανόμενης ισχύος της Κίνας (ο Πούτιν μπορεί να φαντάζεται και να θέλει τη Ρωσία να είναι μεγάλη δύναμη, όμως τα νούμερα δεν βγαίνουν).

Αυτή είναι και η μεγάλη εικόνα, το πολυβασανισμένο παροιμιώδες δάσος, ενώ Προεδρικό και ΑΚΕΛ κοντράρονται για το παροιμιώδες και χτυπημένο από συνεχή ρητορικά σκάγια δέντρο. Το ΑΚΕΛ θα μπορούσε να έχει ουσιαστική κριτική να ασκήσει εστιάζοντας από την αρχή στο παραφούσκωμα από το Προεδρικό της στάσης της Κύπρου για να αποφευχθεί η Τουρκία να αναδειχθεί σε παίκτη στο νέο σκηνικό ασφάλειας της Ευρώπης.

Ωστόσο, το ΑΚΕΛ ξεκίνησε τον χαρτοπόλεμο μιλώντας για τη στρατιωτικοποίηση της Ευρώπης, σε μια εποχή όπου για πρώτη φορά η Ευρώπη κινδυνεύει να βρεθεί απο-

στάτευτη μεταξύ μιας ακροδεξιás ιμπεριαλιστικής και νεο-ορθόδοξης Ρωσίας, μιας αυταρχικής υπερκαπιταλιστικής με κόκκινη επίφαση Κίνας, και των ΗΠΑ που έχουν πάρει επικινδυνούς δρόμους.

Το Προεδρικό απάντησε με ευκολία, κατηγορώντας την άλλη πλευρά για δογματικές προσεγγίσεις, και προτάσσοντας το ότι η Κύπρος παίρνει πρωτοβουλίες και δεν μένει στον απομονωτισμό. Για το πρώτο έχει δικαίο – είναι πάντα το αδύναμο σημείο του ΑΚΕΛ, και έχει δικαίο ακόμα και για το δεύτερο, για τον τρόπο με τον οποίο η κυβέρνηση είναι ενεργή τουλάχιστον στην εξωτερική της πολιτική (δεν ξέρουμε ακριβώς πώς να περιγράψουμε αυτό που είναι στην εσωτερική πολιτική εκτός από –κατά το ηπιότερο– ασυντόνιστο).

Ο απομονωτισμός στον οποίο αναφέρθηκε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετμυ-

πώτης, δεν ξέρουμε σε τι αναφέρεται, γιατί η Κύπρος δεν ήταν ποτέ μια χώρα που θα μπορούσε να αποσυρθεί από τη διεθνή σκηνή. Και ως κατηγορία δεν φαίνεται να τεκμηριώνεται από την αρχική τοποθέτηση του ΑΚΕΛ.

Τέλος πάντων, και για να μην κουραζόμαστε με τον χαρτοπόλεμο δηλώσεων που δεν αφορούν ουσιαστικά κανέναν εκτός από τα στενά ακροατήρια των αντιμαχόμενων, η δήλωση που ακολούθησε από τον εκπρόσωπο του ΑΚΕΛ, Γιώργου Κουκουμά, χτυπούσε εκεί που κωράει σχολιασμός στους στόχους και τα αποτελέσματα της προσέγγισης της Κύπρου: δηλαδή την καλλιέργεια μιας εικόνας για το εσωτερικό ακροατήριο, από το κτήριο Ευρώτα των Βρυξελλών, πως η Κύπρος μπορούσε να αφήσει την Τουρκία εκτός νυμφώνος στη συζήτηση για το μέλλον της ασφάλειας της Ευρώπης. Η αναφορά των συμ-

περασμάτων την οποία διεκδικεί η κυβέρνηση ως επιτυχία δεν αναφέρεται στην Ανατολική Μεσόγειο ή στην Τουρκία. Όμως ανοίγει το κάδρο των απειλών προς την ασφάλεια όλης της Ε.Ε. στις απειλές σε όλα τα σύνορά της, πέρα από την υπαρκτή απειλή της Ρωσίας. Είναι ένα πρακτικό εργαλείο για την αντίληψη κονδυλίων, αλλά και συμβολικό για μια Κύπρο που συχνά (όχι άδικα) θεωρείται μονοθεματική και εμμονική. Και στις διακομματικές διαμάχες, καλό είναι να βλέπουμε το δάσος. Οι μεν να μην ακυρώνουν κάθε εξέλιξη κολλημένοι σε ένα φαντασικό που δεν τους επιτρέπει να είναι η αποτελεσματική αντιπολίτευση που χρειαζόμαστε, και οι δε να μην πουλούν τις ρούχινες κορδέλες για μεταξωτές, γιατί μετά ακόμα και οι πρακτικές ρούχινες κορδέλες φαντάζουν φούκια.

ykakouris@gmail.com

Επικίνδυνα διατάγματα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ασπρομάλληδες και καραφλοί, όταν ακούν τη λέξη διατάγματα, σπκώνονται οι τρίκες της κεφαλής τους. Όσοι γεύτηκαν τους πικρούς καρπούς της χούντας των Αθηνών ακόμη κλαίνε και οδύρονται. Οι δικτάτορες κυβέρνησαν την Ελλάδα με διατάγματα. Μπορεί να έφτιαξαν δρόμους και να έκτισαν νοσοκομεία, αλλά έφεραν και την καταστροφή της Κύπρου και την ταπείνωση του Ελληνισμού. Στην Κύπρο, τα τελευταία χρόνια η Βουλή των Αντιπροσώπων όλο και πιο συχνά απεμπολεί δικές της εξουσίες και δίνει το δικαίωμα στην κυβέρνηση να εκδίδει διατάγματα. Η διαφορά μεταξύ νομοθεσιών και διαταγμάτων είναι ουσιαστική και όχι τυπική. Τα διατάγματα αγγίζουν και ξεπερνούν, σε πολλές περιπτώσεις, τις συνταγματικές διατάξεις περί διαχωρισμού των εξουσιών.

Οι νομοθεσίες ουσιαστικά θέτουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να κινηθεί η εκτελεστική εξουσία. Τα διατάγματα ουσιαστικά δίνουν το δικαίωμα στην εκτελεστική εξουσία να ενεργεί χωρίς νομοθετικό πλαίσιο. Οι δικηγόροι, παλαιοί και νέοι, διχάζονται για τη συνταγματικότητα των διαταγμάτων και ίσως σε κάποια στιγμή θα κληθεί το Συνταγματικό Δικαστήριο να ξεκαθαρίσει το θέμα. Τα νομοσχέδια ετοιμάζονται από την κυβέρνηση και οι προτάσεις νόμου από τους βουλευτές. Ωστόσο, για να καταστούν νόμοι, θα πρέπει να εγκριθούν από την Ολομέλεια της Βουλής και να υπογραφούν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Σε περίπτωση διαφωνιών, υπάρχει και ο δρόμος του Ανώτατου Δικαστηρίου, ο οποίος είναι και ο τελικός κριτής της νομιμότητας μιας νομοθεσίας, στη βάση των προνοιών του Συντάγματος. Τελευταία δύσκολη υπόθεση, τα διατάγματα για τα προβληματικά εξαρτήματα αυτοκινήτων και κυρίως για τους αερόσακους «ΤΑ-ΚΑΤΑ», διατάγματα τα οποία οδήγησαν σε ένα πραγματικό μπάχαλο. Οι εισαγωγείς ή διανομείς αυτοκινήτων, όπως και αν λέγονται, φαίνεται ότι «παίζουν πεللόν» εδώ και πολλά χρόνια χωρίς να συγκινείται κανείς. Διατάγματα για ακινητοποιήσεις αυτοκινήτων, διατάγματα για να αντικατασταθούν οι «βόμβες» στα αυτοκίνητα, διατάγματα ακόμη μελετώνται και για να μην πληρώνουν τα «θύματα» των προβληματικών εξαρτημάτων. Και όλα αυτά, για ένα λυμένο παγκοσμίως πρόβλημα εδώ και δεκαετίες. Αν ένα εξάρτημα είναι προβληματικό από το εργοστάσιο, αντικαθίσταται χωρίς καμία επιβάρυνση από τους εισαγωγείς ή διανομείς. Κατά τα άλλα, λένε ότι θα διενεργήσουν έρευνες για ένα αυταπόδεικτο και συνεχιζόμενο σκάνδαλο. Καλά, τα τελευταία 21 χρόνια, δεν ξέρουν ποιοι ήταν οι ακριβοπληρωμένοι διευθυντές του

Τμήματος Οδικών Μεταφορών και της Υπηρεσίας Προστασίας του Καταναλωτή, οι οποίοι έχουν, λένε, την ευθύνη για την «κινητή τρέλα» στους δρόμους; Δεν διάβασαν άραγε τις 57 προειδοποιήσεις των Βρυξελλών; Αν ακολουθείτο ο δρόμος των νομοθεσιών, αντί των διαταγμάτων, θα έπρεπε να γίνουν απλώς καταγγελίες, να επέμβει η Αστυνομία και να οδηγηθούν οι υπεύθυνοι στη Δικαιοσύνη. Τόσο απλά θα λυνόταν το πρόβλημα.

Η ιστορία των διαταγμάτων δεν είναι ιστορία μόνον με αίσθημα δικαιοσύνης, με κορυφαίο παράδειγμα τα πρωτοφανή σε αυστηρότητα διατάγματα για τον κορωνοϊό. Στο όνομα της υγείας του λαού, μέσω των διαταγμάτων, «καταπατήθηκαν» βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η ελευθερία διακίνησης και η ελευθερία της έκφρασης, ενώ κατέστη ουσιαστικά υποχρεωτική η λήψη εμβολίων, μέσω πολλών άλλων περιορισμών. Η τότε κυβέρνηση εφάρμοσε μέσω των διαταγμάτων, ίσως τα σκληρότερα μέτρα στην Ευρώπη, ενδεχομένως και στον κόσμο, με φοβερότερο την απαγόρευση επιστροφής Κυπρίων φοιτητών στον τόπο τους. Η Αστυνομία ανέλαβε τη «δυσάρεστη» υποχρέωση να κυνηγά όσους παρανομούσαν στη βάση διαταγμάτων, καταγγέλλοντας ακόμη και ιεράρχες. Η δικαιοσύνη ακολούθως ανέτρεψε ουσιαστικά τα διατάγματα, αθώνοντας τους υπόπτους, αλλά ήταν πλέον πολύ αργά. Οι συνέπειες, ψυχολογικές και σωματικές, λόγω του εγκλεισμού, της μετατροπής όλου του νησιού σε ανοικτή φυλακή, ακόμη δεν μελετήθηκαν και το πιο πιθανό ποτέ δεν θα μελετηθούν. Το μόνο σίγουρο σήμερα είναι ότι έχουν με δραματική αύξηση τον θάνατον στην Κύπρο, όπως δείχνουν και οι στατιστικές. Σε άλλες χώρες, όπου δεν εφαρμόστηκαν δρακόντεια μέτρα, με διατάγματα για τον κορωνοϊό, τα δεδομένα στο τέλος της ημέρας, ήταν σίγουρα πολύ καλύτερα. Όσοι ταξίδεψαν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, εκείνη την εποχή, διαπίστωσαν ότι η Κύπρος ξεπέρασε κάθε όριο λογικής. Ήταν και πάλι μάλλον πειραματόζωο, όπως στο κούρεμα των καταθέσεων. Οι Κύπριοι είναι λαός της υποταγής, λόγω και των πολλών κατακτιτών οι οποίοι πέρασαν από το νησί. Ωστόσο, είναι και λαός της βίαιης αντίδρασης, όταν το βάρος και η αδικία ξεπεράσουν κάθε όριο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι παρομοιάζονται οι Κύπριοι με τα κυπριακά γαϊδούρια, τα οποία αντέχουν βάρη όσο κανένα άλλο γαϊδούρι στον κόσμο. Αλλά διαθέτουν και την ισχυρότερη, φωνική κλωστή, όταν ξεπεράσουν τα όρια οι ιδιοκτητές τους. Τα διατάγματα είναι επικίνδυνες πρακτικές και αλίμονο αν ξεπεράσουν τα όρια, γιατί τότε «γαία πυρί μυχθήτω».

kaparispan@yahoo.gr

Ισότητα των φύλων – γιατί μιλάμε ακόμη γι’ αυτήν;

Των ΕΛΕΟΝΩΡΑΣ ΜΕΛΕΤΗ, ΛΟΥΚΑ ΦΟΥΡΛΑ και ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΤΖΗΠΑΝΤΕΛΑ

Φανταστείτε να εργάζεστε θεωρητικά για ολόκληρο τον χρόνο, αλλά ουσιαστικά να εργάζεστε δωρεάν τον τελευταίο ενάμιση μήνα. Για τις γυναίκες στην Ε.Ε., οι οποίες αμείβονται κατά μέσο όρο 13% λιγότερο από τους άνδρες συναδέλφους τους, αυτό το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα τους. Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε;

Για τις γυναίκες με παιδιά, το χάσμα απασχόλησης ανέρχεται στο εντυπωσιακό 26%, σχεδόν διπλάσιο από το 14% που παρατηρείται στον γενικό πληθυσμό. Δεν πρόκειται μόνο για ευκαιρίες σταδιοδρομίας που χάνονται. Πρόκειται για την απλήρωτη εργασία που επιμίζονται οι γυναίκες, περιορίζοντας την οικονομική τους ανεξαρτησία. Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε;

Το μαγείρεμα, η καθαριότητα και η φροντίδα των μελών της οικογένειας, βασικά καθήκοντα που δεν εμφανίζονται ποτέ στη μισθοδοσία, εξακολουθούν να επιβαρύνουν δυσανάλογα τις γυναίκες. Αυτή η ανισορροπία όχι μόνο περιορίζει την προσωπική ελευθερία και τον ελεύθερο χρόνο, αλλά επιπλέον επηρεάζει την ικανότητα των γυναικών να συμμετέχουν πλήρως στη δημόσια και οικονομική ζωή. Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε;

Το αόρατο όριο: ακόμη και όταν οι γυναίκες ανεβαίνουν στην εταιρική ιεραρχία, συχνά περιορίζονται σε χαμηλότερα αμειβόμενους ρόλους με περιορισμένη επιρροή. Πάρα πολλές γυναίκες παραμένουν παγιδευμένες, οι φιλοδοξίες τους περιορίζονται από αόρατα εμπόδια.

Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε;

Στις τελευταίες κοινοβουλευτικές εκλογές της Ε.Ε., μόνον το 39% των εκλεγμένων αντιπροσώπων ήταν γυναίκες, ενώ στα εθνικά κοινοβούλια κυμαίνονται γύρω από ένα θλιβερό ποσοστό 3% γυναικείας εκπροσώπησης. Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε;

Οι προκλήσεις της ανισότητας των φύλων εκτείνονται πέρα από τον χώρο εργασίας. Οι παγκόσμιες κρίσεις, από τις γεωπολιτικές συγκρούσεις έως το αυξανόμενο κόστος ζωής, επιπράζουν δυσανάλογα την ψυχική και σωματική υγεία των γυναικών. Επιπλέον, οι κρίσεις τείνουν να εντείνουν τη βία κατά των γυναικών, διαβρώνοντας περαιτέρω την ευημερία και την ασφάλειά τους. Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε;

Η σεξουαλική βία κατά των γυναικών παραμένει ευρέως διαδεδομένη, σοβαρή και δεν καταγγέλλεται. Για ποια λοιπόν ισότητα μιλάμε; Με αυτές τις σκληρές πραγματικότητες, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η ισότητα των φύλων παραμένει ένα πιεστικό ζήτημα στην Ε.Ε. Σήμερα, μιλάμε γι’ αυτό με πρόσθετη έμφαση, επειδή ο τελευταίος Δείκτης Ισότητας των Φύλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μάς αναγκάζει να αντιμετωπίσουμε μια δυσάρεστη αλήθεια: παρά τις δεκαετίες αγώνων και προόδου, η ισότητα των φύλων παραμένει μια ψευδαίσθηση σε πολλούς τομείς.

Μπορούμε να δούμε πόσο απληλή είναι η ισότητα των φύλων από τη δυσάρεστη ιστορία που λένε οι αριθμοί του Δείκτη. Παρά κάποιες μικρές νίκες, για παρά-

δειγμα, ένα μέτριο άλμα στον τομέα της «εξουσίας», η πρόοδος προς την ισότητα των φύλων είναι οδυνηρά αργή και άνιση. Ενώ είναι πολύ ευπρόσδεκτο το γεγονός ότι περισσότερες γυναίκες παρά άνδρες αποφοιτούν τώρα από το πανεπιστήμιο, πάρα πολλές γυναίκες παραμένουν παγιδευμένες σε παραδοσιακούς ρόλους, περιορισμένες από προκαταλήψεις και ευάλωτες στη βία τόσο στην εργασία, όσο και στο σπίτι. Πόσο ακόμα πρέπει να περιμένουν οι γυναίκες για πραγματική ισότητα;

Η ισότητα των φύλων δεν είναι απλώς θέμα δικαιοσύνης – είναι ένας θεμελιώδης πυλώνας της οικονομικής, κοινωνικής και ηθικής ευημερίας της κοινωνίας μας. Η ανισορροπία μεταξύ των φύλων, για παράδειγμα, κοστίζει στην Ε.Ε. περίπου 370 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Πέρα από το οικονομικό κόστος, τα έμφυλα πρότυπα μελέτης συνεχίζουν να ενισχύουν ξεπερασμένα στερεότυπα σχετικά με τους ρόλους ανδρών και γυναικών, αποδυναμώνοντας τον ίδιο τον ιστό της κοινωνίας μας. Και πού βρίσκεται η ηθική στη σωματική και ψυχολογική κακοποίηση των γυναικών που παραμένει μολάνη κληίδα στη θέση της Ε.Ε. στον κόσμο; Η ισότητα κατ’ όνομα δεν σημαίνει τίποτα χωρίς ισότητα στην πραγματικότητα.

Το φετινό θέμα της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας «Επιτάχυνση της δράσης» είναι κάτι περισσότερο από μια κραυγή συσπείρωσης: είναι ένα αίτημα. Ο χρόνος για να αναρωτηθούμε γιατί μιλάμε για ισότητα των φύλων έχει τελειώσει. Το πραγματικό ερώτημα είναι: τι

κάνουμε για να συμβεί αυτό; Ευτυχώς, δεν ξεκινάμε από το μηδέν. Ο δείκτης ισότητας των φύλων της Ε.Ε. για το 2024 δεν είναι απλώς μια έκθεση – είναι μια εντολή για πραγματική, επείγουσα αλλαγή.

Η ισότητα των φύλων δεν είναι μόνο θεορία λόγια. Ο καθένας από εμάς έχει έναν ρόλο να παίξει. Είτε είστε υπεύθυνος χάραξης πολιτικής, επιχειρηματίας, εκπαιδευτικός ή απλώς ενημερωμένος πολίτης, οι φωνές και οι ενέργειές μας μπορούν να βοηθήσουν ή να εμποδίσουν τον στόχο της ισότητας των φύλων. Μπορούμε όλοι να αμφισβητήσουμε τις δικές μας προκαταλήψεις. Μπορούμε όλοι να υποστηρίξουμε οργανώσεις που αγωνίζονται για τα δικαιώματα των γυναικών. Μπορούμε όλοι να θυμόμαστε ότι αγωνιζόμαστε για την ισότητα των φύλων αγωνιζόμενοι για μια πιο δίκαιη, ευημερούσα και ανθρώπινη κοινωνία για όλους.

Ήρθε η ώρα να μετατρέψουμε την ευαισθητοποίηση σε δράση, να αντικαταστήσουμε τον εφησυχασμό με τη δέσμευση και να διασφαλίσουμε ότι κάθε γυναίκα έχει την ευκαιρία να αναπτύξει τις δυνατότητές της. Ας επιταχύνουμε τη δράση και ας μετατρέψουμε επιτέλους την υπόσχεση της ισότητας σε πραγματικότητα για όλους.

Η κα Ελεονώρα Μελέτη είναι ευρωβουλευτρια, συντονίστρια της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΕΛΚ για τα δικαιώματα των γυναικών. Ο κ. Λουκάς Φουρλάς είναι ευρωβουλευτής ΕΛΚ επικεφαλής κυπριακής αντιπροσωπείας. Ο κ. Μιχάλης Χατζηπαντέλα είναι ευρωβουλευτής ΕΛΚ.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η απολυταρχία στην Αμερική

Τι δίνει άραγε στον πρόεδρο Τραμπ το δικαίωμα να καταστρατηγεί όλους τους κανόνες της πολιτικής ευπρέπειας τόσο εντός των ΗΠΑ όσο και εκτός; Τι του δίνει το δικαίωμα στη खुδαίοντητα και την κακοήθεια; Τι του επιτρέπει να συμπεριφέρεται σαν ειδικής διαταγής, ενώ ηγείται της μεγαλύτερης δημοκρατίας στον κόσμο, αυτής που μέχρι χθες πιστεύαμε ότι ήταν η ηγέτιδα δύναμη του ελεύθερου κόσμου; Θα μπορούσε ο Τραμπ να μετατρέψει την Αμερική σε παγκόσμια εμβέλεια ολοκληρωτική; Υπάρχει κάποιο δομικό στοιχείο που επιτρέπει αυτή τη μετατροπή ή είναι απλώς συγκυρία; Δυστυχώς, όπως χαρακτηριστικά αναλύει ο Αλέξης ντε Τοκβίλ, στα 1830, η δομική αδυναμία των ΗΠΑ είναι «η τυραννία της πλειοψηφίας»: «Η ίδια η ουσία των δημοκρατικών κυβερνήσεων είναι ότι η κυριαρχία της πλειοψηφίας είναι απόλυτη.

Διότι, στις δημοκρατίες, τίποτε πλνν της πλειοψηφίας δεν μπορεί να προβάλει αντίσταση. Εκτός αυτού, τα περισσότερα αμερικανικά

συντάγματα προσπάθησαν να αυξήσουν τεχνητά αυτή τη φυσική δύναμη της πλειοψηφίας. [...] Αρκетές ιδιαίτερες συνθήκες στην Αμερική τείνουν επίσης να κάνουν τη δύναμη της πλειοψηφίας όχι μόνο κυριαρχη, αλλά και αίτητη. [...] Αυτό που επικρίνω περισσότερο στο δημοκρατικό πολίτευμα, όπως αυτό έχει οργανωθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες, δεν είναι ότι είναι αδύναμο, όπως ισχυρίζονται πολλοί στην Ευρώπη, αλλά, αντίθετα, ότι είναι παντοδύναμο. Και αυτό που με απωθεί περισσότερο στην Αμερική δεν είναι η ακραία ελευθερία που βασίλειει εκεί, αλλά, αντιθέτως, η απουσία ουσιαστικών εγγυήσεων κατά της τυραννίας».

Τόσο εντός των αμερικανικών συνόρων όσο και εκτός, η απολυταρχία του Τραμπ βρίσκεται σταθερό θεμέλιο στην τυραννία της πλειοψηφίας του αμερικανικού λαού. Ο Τραμπ είναι τρόπον τινά η φωνή της. Εκτός των συνόρων, η φωνή αυτή διακηρύσσει ότι μόνο αυτή υπάρχει, και μπροστά της οφείλει να σιωπά και να υποτάσσεται η ανθρωπότητα. Γράφει ο Τοκβίλ: «Υπάρχει ένας καθολικός νόμος

Τόσο εντός των αμερικανικών συνόρων όσο και εκτός, η απολυταρχία του Τραμπ βρίσκεται σταθερό θεμέλιο στην τυραννία της πλειοψηφίας του αμερικανικού λαού.

που έχει θεσπιστεί, ή τουλάχιστον υιοθετηθεί, όχι μόνο από την πλειοψηφία του κάθε λαού, αλλά από την πλειοψηφία όλων των ανθρώπων. Αυτός ο νόμος είναι η δικαιοσύνη. Έτσι, η δικαιοσύνη αποτελεί το όριο του δικαιώματος κάθε λαού να διατάζει. [...] Όταν ανθρωμί να υποκύψει σε έναν άδικο νόμο, δεν αρνούμαι το δικαίωμα μιας εθνικής πλειοψηφίας να διατάσσει. Απλώς επικαλούμαι, πέρα από την κυριαρχία του κάθε έθνους, την κυριαρχία του ανθρώπινου γένους». Εντός των συνόρων, η φωνή αυτή φωνάζει όλες τις υπόλοιπες: «Όταν ένα άτομο ή μια κοινωνική ομάδα υφίσταται μια αδικία στις Ηνωμένες Πολιτείες, σε ποιον θέλετε να προ-

σφύγει; Στην κοινή γνώμη; Αυτή είναι που διαμορφώνει την πλειοψηφία. Στο νομοθετικό σώμα; Εκπροσωπεί την πλειοψηφία και την υπακούει τυφλά. Στην εκτελεστική εξουσία; Εκλέγεται από την πλειοψηφία και την υπηρετεί ως παθητικό όργανο. Στην αστυνομία; Η αστυνομία δεν είναι τίποτε άλλο από την πλειοψηφία υπό τα όπλα. Στους ενόρκους; Οι ενόρκοι είναι η πλειοψηφία που έχει το δικαίωμα να εκδίδει αποφάσεις. Οι ίδιοι οι δικαστές, σε ορισμένες πολιτείες, εκλέγονται από την πλειοψηφία. Επομένως, όσο άδικο ή παράλογο και αν είναι το μέτρο που σας πλτύνει, πρέπει να υποταχθείτε ή να φύγετε. Τι άλλο είναι αυτό, αν όχι η ίδια η ψυχική της τυραννίας υπό τη μορφή της ελευθερίας;»

Ακόμη πιο ριζική είναι η κριτική του Τοκβίλ για την ελευθερία της σκέψης στις ΗΠΑ: «Δεν γνωρίζω καμία χώρα όπου, σε γενικές γραμμές, να επικρατεί λιγότερη ανεξαρτησία του πνεύματος και λιγότερη πραγματική ελευθερία της συζήτησης από ό,τι στην Αμερική. [...] Στην Αμερική, η πλειοψηφία χαράζει έναν τρομερό κύκλο γύρω από τη

σκέψη. Εντός των ορίων του κύκλου, ο κάθε συγγραφέας είναι ελεύθερος, αλλά αλίμονό του αν τολμήσει να τα παραβιάσει. Δεν είναι ότι έχει να φοβηθεί μια αυτόφωρη διαδικασία, αλλά είναι εκτεθειμένος σε κάθε είδους δυσάρεστα πράγματα και σε καθημερινές διώξεις. [...] Πριν δημοσιεύσει τις απόψεις του, πιστεύει ότι είχε κάποιους οπαδούς. Πλέον, φαίνεται ότι δεν τους έχει πια. Γιατί εκείνοι που τον κατακρίνουν μιλούν ανοικτά, ενώ εκείνοι που σκέφτονται όπως εκείνος, χωρίς να έχουν το θάρρος του, σιωπούν και αποστασιοποιούνται. Στο τέλος επιστρέφει στη σιωπή, σαν να νιώθει τύψεις που είπε την αλήθεια».

Ο μηχανισμός καταστολής της ελευθερίας που χρησιμοποιεί ο Τραμπ είναι η πεμπτοουσία της δημοκρατικής τυραννίας της πλειοψηφίας: «Οι πρίγκιπες χρησιμοποιούσαν ωμή, “υλική”, βία. Οι δημοκρατικές κοινωνίες του σήμερα έχουν καταστήσει τη βία τόσο υλική όσο και πνευματική [...]». Ο παλαιός δεσποτισμός, για να φτάνει στην ψυχική, χτυπούσε ωμά το σώμα. Και η ψυχική, ξεφεύγοντας, υψωνόταν ένδοξα πάνω από αυτό. Αλλά στις

δημοκρατικές κοινωνίες, η τυραννία είναι διαφορετική. Εγκαταλείπει το σώμα και πηγαίνει κατευθείαν στην ψυχή. Ο αφέντης δεν λέει: “Θα σκεφτείς όπως εγώ ή θα πεθάνεις”. Λέει: “Η ζωή σου, τα αγαθά σου, τα πάντα παραμένουν στην ιδιοκτησία σου, αλλά από σήμερα είσαι ξένος ανάμεσά μας. Θα διατηρήσεις τα προνόμιά σου ως πολίτης, αλλά θα σου είναι πλέον άχρηστα. Αν αναζητείς τη συναναστροφή των συμπολιτών σου, αυτοί θα σε αποστρέφονται. [...] Θα παραμείνεις ανάμεσα στους ανθρώπους, αλλά θα χάσεις την ανθρωπιά σου. Θα σου συμπεριφέρονται σαν να είσαι μίσαιμα. Ακόμη και εκείνοι που πιστεύουν στην αθανάττητα σου θα σε εγκαταλείψουν, γιατί θα φοβούνται μην πάθουν τα ίδια. Πάγαινε στο καλό. Σου χαρίζω τη ζωή, αλλά η ζωή που σου αφήνω είναι χειρότερη από τον θάνατό”». Είναι άραγε τυχαίο ότι καμία φωνή εντός της Αμερικής δεν ορθώνεται κατά του Τραμπ;

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η πλήρης εκδυτικοποίηση της εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου και οι επιπτώσεις στον εσωτερικό πολιτικό ανταγωνισμό

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΚΑΤΣΟΥΡΙΔΗ**

Η δυτική στροφή της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής επί προεδρίας Χριστοδουλίδη αντικατοπτρίζει μια στρατηγική επιλογή για εμβάθυνση των σχέσεων της Κύπρου με τη Δύση, που δημιουργεί σημαντικές προκλήσεις για τον εσωτερικό πολιτικό ανταγωνισμό, ενώ περιορίζει τις επιλογές της αντιπολίτευσης.

Η **εξωτερική** πολιτική της Κύπρου υπό την προεδρία του Νίκου Χριστοδουλίδη χαρακτηρίζεται από μια σαφή στροφή προς τη Δύση, με ξεκάθαρη επιδίωξη την εδραίωση της θέσης της χώρας ως στενού εταίρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και του ΝΑΤΟ, και με ιδιαίτερη μέριμνα για την ενίσχυση των διμερών σχέσεων, πρωτίστως με τις Ηνωμένες Πολιτείες (ΗΠΑ), και δευτερευόντως με τη Βρετανία και άλλα δυτικά κράτη. Αυτή η προσέγγιση άρχισε κατά τη δεύτερη θητεία Ν. Αναστασιάδη, αλλά ενισχύεται πολύ περισσότερο στα δύο πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης Ν. Χριστοδουλίδη και αποτυπώνεται σε μια σειρά αλληλεξαρτώμενων ενεργειών και στρατηγικών επιλογών που αναδεικνύουν τη νέα κατεύθυνση της κυπριακής διπλωματίας. Παραθέτω ενδεικτικά ορισμένα κομμάτια αυτού του παζλ, χωρίς αξιολογικό πρόσημο.

Η κυβέρνηση είναι ξεκάθαρο ότι επενδύει πολύ στη δυτική στροφή παρουσιάζοντάς την ως σημαντική επιτυχία, ευελπιστώντας ότι η ενίσχυση της εικόνας της διεθνώς θα αντικατοπτριστεί και στο εσωτερικό.

Το πρώτο και σημαντικότερο στοιχείο αυτής της πορείας είναι η εμβάθυνση των σχέσεων με τις ΗΠΑ με αναβάθμιση της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, είτε με ένταξη της Κύπρου σε στρατιωτικά προγράμματα των ΗΠΑ, είτε με την άρση του εμπάργκο όπλων από τις ΗΠΑ, είτε με την επερχόμενη κατάργηση της ταξιδιωτικής βίζας.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι η περαιτέρω προώθηση και εμπλοκή σε συνεργασίες εντός της Ε.Ε. Η Κύπρος εμφανίζεται πλέον ως ξεκάθαρος υποστηρικτής μιας πιο ενοποιημένης ευρωπαϊκής πολιτικής άμυνας και ασφάλειας, ενισχύοντας τη συμμετοχή της σε ευρωπαϊκά προγράμματα όπως η PESCO (Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία).

Τρίτο ενδεικτικό στοιχείο είναι οι συνεργασίες που επιχειρούνται στην Ανατολική Μεσόγειο υπό τις ευλογίες των ΗΠΑ, οι οποίες ενισχύουν τη στροφή της Κυπριακής Δημοκρατίας προς ένα δυτικό γεωπολιτικό αφήγημα.

Το απαιτούμενο συμπλήρωμα των προηγούμενων αναφορών, που λειτουργεί αυξητικά ως προς την επίδειξη αξιοπιστίας έναντι της Δύσης, είναι η προθυμία και η πρακτική απομάκρυνση από την όποια ρωσική επιρροή τα τελευταία χρόνια. Η Κύπρος, χώρα με παραδο-

σιακά στενές σχέσεις με τη Ρωσία, έχει αποστασιοποιηθεί σχεδόν πλήρως από τη Μόσχα, ιδιαίτερα μετά την εισβολή της τελευταίας στην Ουκρανία το 2022. Η πλήρης εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές κυρώσεις προς τη Μόσχα έχει εγκαθιδρύσει μια νέα εποχή στις σχέσεις με τη Ρωσία, η οποία θα έχει ενδιαφέρον να δούμε πώς θα εξελιχθεί δεδομένων των σημαντικών ανακατατάξεων που ήδη επιφέρει η διακυβέρνηση Τραμπ στις ΗΠΑ και στις σχέσεις τους τόσο με τον υπόλοιπο «δυτικό» κόσμο, αλλά ιδιαίτερα με τη Ρωσία.

Η περαιτέρω προσέγγιση με τη Δύση φέρνει στην επιφάνεια οφέλη, αλλά και προκλήσεις για την Κύπρο. Στα θετικά από τη σκοπιά της κυβέρνησης και όσων ενστερνίζονται το συγκεκριμένο αφήγημα και προσέγγιση είναι η ενίσχυση της ασφάλειας και της διεθνούς θέσης της χώρας σε μια περίοδο αυξανόμενης γεωπολιτικής αστάθειας, η αύξηση των οικονομικών ευκαιριών με πιθανότητες μεγαλύτερων επενδύσεων και περισσότερων συνεργασιών σε τομείς όπως η ενέργεια και η τεχνολογία, κ.ά.

Από την άλλη, όσοι εναντιώνονται σε αυτή τη μονομέρεια βλέπουν με μεγάλη επιφύλαξη την απόλεια διπλωματικής ευελιξίας που η απομάκρυνση από τη Ρωσία και άλλους μη δυτικούς εταίρους εμπεριέχει,

αφού περιορίζει εν τοις πράγμασι τις διπλωματικές επιλογές της Κύπρου σε περιόδους κρίσεων ή ανάγκης για το Κυπριακό. Επιπλέον, η πλήρης ευθυγράμμιση με τη Δύση προκαλεί ήδη αντιδράσεις από πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις που παραδοσιακά τάσσονται υπέρ μιας πιο πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής. Αυτά έχουν ήδη επισημανθεί σε αρκετές αναλύσεις και εδώ καταγράφονται περισσότερο ως συνοπτικό πλαίσιο. Αυτό το οποίο ενδιαφέρει περισσότερο να καταδειχτεί σε αυτή την παρέμβαση είναι οι πιθανές επιπτώσεις στον εσωτερικό πολιτικό και κομματικό ανταγωνισμό που έχει η επιλογή της πλήρους εκδυτικοποίησης και οι ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις που μπορεί να προκαλέσει στον πολιτικό χώρο, αναδιαμορφώνοντας τις επιλογές πολιτικών και κομματικών συμμαχιών.

Η ίδια η κυβέρνηση είναι ξεκάθαρο ότι επενδύει πολύ στη στροφή αυτή παρουσιάζοντάς την ως σημαντική επιτυχία, ευελπιστώντας ότι η ενίσχυση της εικόνας της διεθνώς θα αντικατοπτριστεί και στο εσωτερικό. Αν αυτό συμβεί, πιθανόν να έχει αντίστοιχη θετική ανταπόκριση και στα κόμματα του κυβερνητικού συνασπισμού (κάτι που μέχρι στιγμής δεν έχει συμβεί). Την ίδια στιγμή, η στροφή αυτή και οι δεσμεύσεις που ενέχει, ασκούν σπι-

μαντική πίεση στα κόμματα της αντιπολίτευσης για διαφορετικούς λόγους.

Στον ΔΗΣΥ στερεί ζωτικό πεδίο άσκησης διακριτής πολιτικής, αφού ιδεολογικά, πολιτικά και αξιακά είναι μια πολιτική που «συμπλέει» με το DNA της συγκεκριμένης παράταξης και δημιουργεί γέφυρες συνεργασίας με το κυβερνητικό μπλοκ. Το ίδιο ισχύει και για τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές πολιτικές της νυν κυβέρνησης. Η αδυναμία ουσιαστικής διαφοροποίησης εγκλωβίζει το κόμμα της Δεξιάς σε συνεχόμενες εσωτερικές διεκδικητικές προσωπικού χαρακτήρα, με αρνητικό αντίκτυπο στην εικόνα του κόμματος στην κοινωνία. Μπορεί να έχει ήδη αρχίσει η εσωκομματική μάχη ενόψει προεδρικών εκλογών του 2028, αλλά σε επίπεδο πολιτικής ουσίας θα είναι δύσκολο να εξηγηθεί και να προβληθεί πειστικά ένα πολιτικό πρόγραμμα διαφορετικό από αυτό που ήδη υλοποιείται. Φυσιολογικά, θα τίθεται το ερώτημα γιατί δεν μπορούν να υπεριοχύσουν οι κοινές πολιτικές θέσεις και στοχεύσεις έναντι των προσωπικών φιλοδοξιών και πίκρας ένθεν και ένθεν.

Η Αριστερά

Στο ΑΚΕΛ, την άλλη σημαντική πολιτική δύναμη της αντιπολίτευσης, που αντιτίθεται στη δυτικο-

ποίηση, δημιουργεί μια βραχυπρόθεσμη ευκαιρία, προσφέροντας ένα πεδίο άσκησης διακριτής (και ιδεολογικού χαρακτήρα) αντιπολίτευσης, αλλά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ενδεχομένως προκαλεί περισσότερα διλήμματα και προβλήματα. Βραχυπρόθεσμα, ενισχύει το ιδεολογικό του αφήγημα, ιδιαίτερα ανάμεσα στον κομματικό πυρήνα, αλλά και έναντι της εξεχιστικής κριτικής και πίεσης που αντιμετωπίζει. Την ίδια στιγμή, όμως, είναι ένα ερώτημα σε πόση μάζα κόσμου έχει πλέον απήχηση η αντιδυτική ρητορική και άρα σε ποιο βαθμό βοηθά το κόμμα εκλογικά. Ταυτόχρονα, ο χαρακτηρισμός του ως ένα κόμμα «αντιευρωπαϊκό», «αντιδυτικό» και «φιλορωσικό» που ήδη απευθύνεται στο κόμμα, πιθανόν να περιορίσει τις δυναμικές επιλογές συμμάχων.

Μεσοπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα, για το ΑΚΕΛ, οι περιορισμοί θα είναι αντικειμενικά πολύ πιο σοβαροί, ειδικά ενόψει των επερχόμενων προεδρικών εκλογών. Για έναν υποψήφιο της Αριστεράς, ή έναν υποψήφιο που θα υποστηρίζεται από το ΑΚΕΛ, η δυτική στροφή της εξωτερικής πολιτικής και οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο αυτής της πλήρους ταύτισης, θέτουν συγκεκριμένα και πολύ δύσκολα ερωτήματα. Η σχεδόν ολική ευθυγράμμιση με τις πολιτικές

της Ε.Ε. και των ΗΠΑ καθιστά δύσκολη την προώθηση ενός πιο ισοζυγισμένου ή πολυδιάστατου προγράμματος διακυβέρνησης, καθώς οποιαδήποτε προσπάθεια διαφοροποίησης και αλλαγής θα μπορούσε να εκληφθεί ως αποστασιοποίηση από τα «ευρωπαϊκά ιδεώδη» και τις κρατικές δεσμεύσεις που έχουν ήδη αναληφθεί. Σε τι θα συνίσταται, όμως, ένα ριζοσπαστικό ή έστω ένα διαφορετικό πολιτικό πρόγραμμα για έναν υποψήφιο που θα στηρίζεται από την Αριστερά αν δεν θα αμφισβητηθούν δεσμεύσεις που αγγίζουν και εκφεύγουν από τον ιδεολογικό πυρήνα του κόμματος; Για παράδειγμα: θα αναιρεθούν οι κινήσεις ενσωμάτωσης και οι δεσμεύσεις στο ΝΑΤΟ και αυτές στις οποίες έχει ήδη αντιτεθεί σφόδρα το κόμμα σε σχέση με τη συνεργασία με τις ΗΠΑ; Αν όχι, τι θα δεικνύει αυτό για μια κυβέρνηση που θα στηρίζει και ενδεχομένως να συμμετέχει το ΑΚΕΛ, και εν τέλει για το ίδιο το κόμμα;

Επιπλέον, αν επιλεγεί (μέσω του υποψήφιου και του προγράμματος διακυβέρνησης) η τήρηση των (δυτικών) δεσμεύσεων και η διατήρηση των αποστάσεων από χώρες όπως η Ρωσία και η Κίνα και παρά την κατανόηση ότι οι χώρες αυτές δεν είναι πλέον σοσιαλιστικές, αυτό μπορεί να αποξενώσει μέρος της εκλογικής βάσης του κόμματος που διατηρεί ισχυρούς δεσμούς και ταυτίσεις με την παραδοσιακή αριστερή ρητορική.

Το ΑΚΕΛ ως κόμμα με, τουλάχιστον, ρητορικό διεθνιστικό προσανατολισμό, θα πρέπει να ισορροπήσει μεταξύ της παραδοσιακής του ταυτότητας και των νέων γεωπολιτικών συνθηκών, ενδεχομένως υιοθετώντας έναν ακόμη πιο μετριοπαθή λόγο. Κάτι που είναι πιθανόν, όμως, να του στοιχίσει εκλογικά σε πρώτη φάση αν εμφανιστεί «υποδοξέας» αυτής της αντιδραστικής (πέραν της αποχής), αλλά και ταυτοτικά σε σχέση με την ιδεολογική του φυσιογνωμία, με σοβαρό τον κίνδυνο εσωστρέφειας και συζητήσεων περί ταυτότητας και αλήθειας του κόμματος.

Συμπερασματικά, η δυτική στροφή της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής επί προεδρίας Χριστοδουλίδη αντικατοπτρίζει μια στρατηγική επιλογή για εμβάθυνση των σχέσεων της Κύπρου με τη Δύση, που δημιουργεί σημαντικές προκλήσεις για τον εσωτερικό πολιτικό ανταγωνισμό, ενώ περιορίζει τις επιλογές της αντιπολίτευσης. Στον ΔΗΣΥ να διαφοροποιηθεί ουσιαστικά και στο ΑΚΕΛ να προτείνει εναλλακτικές πολιτικές. Για το κόμμα της Αριστεράς προκαλεί και σοβαρά διλήμματα για τις μελλοντικές του συνεργασίες και εφαρμοστέες πολιτικές σε μια ενδεχόμενη συμμετοχή σε κυβερνητικό σχήμα.

Ο κ. Γιάννος Κατσουρίδης είναι αναπληρωτής καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Τέμπη – Η 28η Φεβρουαρίου 2025 και η κυβερνητική υποκρισία

Του **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Η 28η Φεβρουαρίου 2025 έχει σοβαρή πιθανότητα να αποδειχθεί ημερομηνία καμπής στην ελληνική πολιτική. Γιατί εκείνη τη μέρα διοργανώθηκαν μαζικές, υπαίθριες και υπερκομματικές κινητοποιήσεις πολιτών σε περισσότερες από 100 ελληνικές πόλεις. Για να συλλάβεις, αγαπητέ αναγνώστη, την εξαιρετική διάσταση αυτού του συμβάντος, κάνε ένα απλό test. Συγκεντρώσου και υπολόγισε αν θυμάσαι τα ονόματα 100 ελληνικών πόλεων. Χωρίς να ανατρέξεις σε Google search, ούτε ChatGPT. Μεγάλη συγκέντρωση έγινε μέχρι και στη Λήμνο, ένα απόμερο μικρό νησί που δεν είχε, δεν έχει και δεν θα έχει ποτέ σιδηρόδρομο. Κατά δήλωσή του έγκριτος δημοσιογράφος Αλέξης Παπαχελά, «άνθρωποι που δεν κατεβαίνουν ποτέ σε συγκεντρώσεις περπάτησαν χιλιόμετρα για να είναι εκεί». Επειδή «είναι πολύ βασικό να νιώθεις ότι

το παιδί σου μπορεί να πάει στην πόλη όπου σπουδάζει με το τρένο, χωρίς να κινδυνεύει από τις συσσωρευμένες αμαρτίες του πολιτικού συστήματος».

Η 28η Φεβρουαρίου 2025 ξεσκέπασε μια παρατεταμένη προσπάθεια της κυβέρνησης να αποσιωπήσει τα θέματα, οδηγώντας τον κόσμο σε αποπροσανατολισμό. Υπήρξε έντονη κυβερνητική εκστρατεία επίκλησης της δικαιοσύνης, γιατί ποιος είναι αυτός που θα αμφισβητήσει τη θεσμική σημασία της δικαιοσύνης; Ταυτόχρονα, για δύο χρόνια η κυβέρνηση λουφάζει, αποφεύγοντας να μιλήσει για την πολιτική διάσταση του εγκλήματος. Κι ως τη βοήθησε η ορθή παραίτηση του υπουργού Μεταφορών αμέσως μετά το δυστύχημα της 28/2/23 με τους 57 νεκρούς.

Όλοι καταλαβαίνουμε ότι ο σταθμός ευθύνεται εγκληματικά για τη σύγκρουση των δύο συρμών.

Η 28η Φεβρουαρίου 2025 ξεσκέπασε μια παρατεταμένη προσπάθεια της κυβέρνησης να αποσιωπήσει τα θέματα, οδηγώντας τον κόσμο σε αποπροσανατολισμό.

Δεν χρειάζομαστε να ολοκληρώσει το έργο της η δικαιοσύνη, γιατί κατέναν πρόβλημα δεν θα έχει λυθεί

με το να οδηγηθεί ο σταθμάρχης σε ισόβια. Ο λαός δεν αποδέχεται το κυβερνητικό κουτόχορτο. Οι

αποστομωτικές συγκεντρώσεις της 28ης Φεβρουαρίου απέδειξαν πως οι πολίτες και πρωταγωνιστικά η τάχα μου αδιάφορη νεολαία βρίσκονται σήμερα ένα επίπεδο πιο πάνω από την κυβέρνηση. Τόσο πολιτικό, όσο και ηθικό επίπεδο. Η μόνη εθνικά ορθή λύση, λοιπόν, είναι η παραδοχή της διετούς κωλυσιεργίας και η συστράτευση όλων των υγιών δυνάμεων, χωρίς κομματικές ταμπέλες, στο έργο δημιουργίας του σύγχρονου σιδηροδρόμου που αξίζει ο τόπος. Με συστήματα που να μην υστερούν έναντι των ευρωπαίων εταίρων μας.

Ένας ουσιαστικός κανόνας στην επικοινωνία είναι ότι perceptions drive reality. Και οι εντυπώσεις που έχει σήμερα ο ελληνικός λαός για την κυβέρνηση είναι ότι δεν ενδιαφέρεται αρκετά για την αναβάθμιση του σιδηροδρόμου, γι' αυτό και έχασε μια διέτια από το

δυστύχημα των Τεμπών, με αποπειρες επικοινωνιακών τεχνασμάτων. Φαίνεται ότι εδώ εξαντλήθηκε η στρατηγική αριστοτεχνικού μάρκετινγκ και χειραγώγησης των Μέσων και μέσω αυτών της κοινής γνώμης. Δεν θα είναι εύκολη η ζητούμενη κυβερνητική μεταστροφή. Θα απαιτηθεί να εγκαταλείψει την έπαρση που απέκτησε επωφελομένη της κατράκυλας του Σύριζα και της εσωστρέφειας του ΠΑΣΟΚ. Αν, λοιπόν, μετά την 28η Φεβρουαρίου 2025 ο ελληνικός λαός ζητά δικαιοσύνη, αυτή δεν είναι οι δικές που ονειρευόταν η κυβέρνηση, αλλά κυβερνητικά έργα υποδομών που, όταν παραδοθούν, θα δημιουργήσουν νέους δεσμούς εμπιστοσύνης πολιτών-κράτους.

Ο Ξενοφών Χασάπης (Ph.D.) είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων. xenophon.hasapis@gmail.com

MAN

ΠΡΕΣΒΕΙΡΑ ΜΟΤΥ 2024
ΝΤΟΡΑ
ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ
ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΩ
ΣΤΟΥΣ ΜΕΝΤΟΡΕΣ

Τράπεζα Κύπρου

MAN

OF THE YEAR

2024

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

16/3

Πέντε εξοδοί από το τούνελ

Το πλάνο των πρωτοβουλιών της κυβέρνησης για να διαλύσει το νέφος της δυσπιστίας έξω από τη Βουλή

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΜΠΗ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Υστερα από δύο εβδομάδες αδιάκοπης πίεσης, όπου τόσο από τις πλατείες όσο και εντός της Βουλής σφυροκοπήθηκε ασταμάτητα η πλειοψηφία, η κυβέρνηση πλέον αναζητά ένα νέο μομέντουμ μέσα σε ένα τελειώς διαφορετικό πολιτικό πλαίσιο σε σχέση με αυτό που είχαμε ενάμιση μήνα πριν. Η αλήθεια είναι πως στο Μέγαρο Μαξίμου υπάρχει ακόμη μια «ζαλάδα», καθώς στα μέσα Ιανουαρίου κανείς δεν περίμενε πως το θέμα των Τεμπών θα εξελιχθεί με τέτοιο τρόπο που θα οδηγήσει την κυβέρνηση σε διαρκή θέση άμυνας και δημοσκοπική διολίσθηση μέσα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα. «Αυτή η ζαλάδα πρέπει να καθαρίσει και να δούμε με ψυχραιμία την επόμενη ημέρα, υπό τα νέα δεδομένα», ομολογούσε κυβερνητική πηγή την περασμένη Πέμπτη, μία ημέρα προτού ο πρωθυπουργός βρεθεί στη Βουλή για «την τελική μάχη» της ψηφοφορίας σχετικά με την πρόταση δυσπιστίας.

«Τι θέλει ο κόσμος μας;»

Η γραμμή άμυνας του Μαξίμου από εδώ και στο εξής εδράζεται σε μια πολύ «στυγνή» πολιτική λογική που λέει το εξής: υπάρχει ένα ποσοστό 41% που ψήφισε τον Κυριάκο Μητσοτάκη μόλις δύο χρόνια πριν και μάλιστα μετά το δυστύχημα των Τεμπών. Αυτή είναι πλέον η μόνη δεξαμενή του πρωθυπουργού, καθώς είναι προφανές πως κάποιος που δεν τον ψήφισε πριν από δύο χρόνια, αποκλείεται να τον ψηφίσει σήμερα. Το μεγάλο όμως πρόβλημα για τη Ν.Δ. είναι πως αυτό το 41% είναι πλέον πολυδιασπασμένο. Η ακτινογραφία του Μαξίμου έχει ήδη γίνει: αυτό το ποσοστό αποτελείται, χονδρικά, από ένα 28%-29% που αυτοπροσδιορίζεται ως κεντροδεξιό, ένα 9%-8% που είναι κεντρώο και το 4% όλα τα υπόλοιπα. Ο πρωθυπουργός θεωρεί πως το «παιχνίδι δεν έχει χαθεί» και μπορεί να κερδίσει ένα σημαντικό ποσοστό αυτού του 41% και πάλι, το οποίο στο Μαξίμου το ονομάζουν «συμμαχία της λογικής» απέναντι στη «συμμαχία των προθύμων» – ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ, Πλεύση Ελευθερίας, Νέα Αριστερά –, όπως χαρακτηρίστηκε η συνεργασία των κομμάτων που υπερψήφισαν την πρόταση δυσπιστίας. Στις αρχές της περασμένης εβδομάδας, όταν

γίνονταν οι αλληπάλληλες συσκέψεις ενόψει της πρότασης δυσπιστίας, ακούστηκε η εξής φράση στον πρωινό καφέ: «Ο δικός μας ο κόσμος θέλει δύο πράγματα από την τραγωδία των Τεμπών: να φτιάξουμε τον σιδηρόδρομο, που αφορά τις δικές μας ευθύνες, αλλά και να εγγυηθούμε πως δεν θα υπάρχουν άλλοι σταθμάρες, όπως εκείνο το βράδυ». Κάπως έτσι ο πρωθυπουργός πήρε την προσωπική απόφαση να θέσει στη Βουλή το θέμα της συνταγματικής κατοχύρωσης της αξιολόγησης, που ήταν ανέκαθεν μια προσωπική του άποψη. «Ο κόσμος που πίστεψε τον πρω-

θυπουργό το 2019 και το 2023 δεν θέλει μόνο δικαιοσύνη και κάθαρση για τα Τέμπη, αλλά έχει και άλλες απαιτήσεις», ήταν η εξήγηση που δόθηκε.

Τα ορόσημα

Το ερώτημα αφορά ποιες είναι αυτές οι απαιτήσεις. Τι πρέπει να δώσει ο κ. Μητσοτάκης σε αυτό το 41% ώστε να κερδίσει και πάλι ένα κομμάτι του; Στο Μαξίμου σχεδιάζουν την επόμενη ημέρα πάνω σε πέντε πυλώνες που θεωρούν πως ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της «συμμαχίας της λογικής».

Πρώτον, τα εισοδήματα. Στο Μαξίμου θεωρούν ότι θα υπάρχει

αρκετό πλεόνασμα ώστε να δοθούν χρήματα το ερχόμενο φθινόπωρο, ενισχύοντας μισθούς και κάθαρση για τα Τέμπη, αλλά έχει και άλλες απαιτήσεις, ήταν η συσταζήσικη που μπορεί να δουν 13η σύνταξη, ενώ υπάρχει σκέψη και για 13ο μισθό στους δημοσίου υπαλλήλους. Μένει όμως να φανούν οι δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας, καθώς ο Κυριάκος Μητσοτάκης «δεν θα ρισκάρει». Από εκεί και πέρα το οικονομικό επιτελείο θα εξετάσει «και τη μείωση κάποιων φόρων ακόμη», με ορίζοντα τη ΔΕΘ του Σεπτεμβρίου.

Δεύτερον, το στοίχημα της Υγείας είναι μεγάλο. Ήδη οι προ-

σλήψεις έχουν ενισχύσει τα νοσοκομεία, αλλά μένουν πολλά να γίνουν, με κυριότερο την αναβάθμιση των τριτοκοσμικών κτιρίων.

Η Παιδεία είναι το τρίτο μεγάλο στοίχημα για την κυβέρνηση καθώς αφορά «όλες τις οικογένειες», ενώ το τέταρτο αφορά τη στεγαστική πολιτική και την οικογένεια, έναν τομέα που αποτελεί βαρόμετρο για τον κόσμο ο οποίος ψηφίζει Ν.Δ. Τέλος, η βελτίωση των υποδομών και δη του σιδηροδρόμου αποτελούν βασική προτεραιότητα, την οποία η κυβέρνηση πρέπει να υπηρετήσει με άλματα τα επόμενα δύο χρόνια. «Εάν τα καταφέρουμε σε αυτούς τους πέντε τομείς, τότε ένα πολύ μεγάλο μέρος των πολιτών που μας ψήφισε το 2023, θα μας ψηφίσει ξανά», σημειώνει αρμόδια πηγή, δείχνοντας ποιος είναι ο στόχος της διατήρησης.

Η ομιλία

Κατά την ομιλία του πάντως το βράδυ της Παρασκευής, ο πρωθυπουργός επικείμενη επιπλέον να θέσει ένα πρώτο πλαίσιο στη συζήτηση που επικείμενη για τη συνταγματική αναθεώρηση, λέγοντας πως είναι έτοιμος να δεχτεί την αλλαγή διατάξεων για την ανάδειξη της ηγεσίας της Δικαιοσύνης, αλλά και την αναθεώρηση του άρθρου 86 περί ευθύνης υπουργών, εφόσον όμως ο κ. Ανδρουλάκης συναινέσει στη συνταγματική κατοχύρωση της αξιολόγησης, αλλά και στην αλλαγή του άρθρου 16. Με αυτή την κίνηση ο κ. Μητσοτάκης θέλησε να ανακτήσει τη «μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία» και να εκθέσει το ΠΑΣΟΚ.

Διαφορετικές απόψεις

Όλα τα παραπάνω είναι σχέδια επί χάρτου που για να γίνουν πράξη είναι απαραίτητο οι πολιτικοί τόνι να πέσουν και να επέλθει κάποιου είδους κανονικότητα. Στόχος είναι η «προσέγγιση» να σηματοδοτηθεί από τον επικείμενο ανασχηματισμό, που θα «ομογενοποιηθεί» ξανά το κυβερνητικό σχήμα. Χαρακτηριστικό της κατάστασης που επικρατούσε αυτές τις ημέρες στο Μαξίμου ήταν πως στις πολυώρες συσκέψεις υπήρχαν διαφορετικές απόψεις. Για παράδειγμα, υπήρχε εισήγηση για υιοθέτηση της πρότασης Αλιβιζάτου να συνεδριάσει η προανακριτική επιτροπή για μία ημέρα και να στείλει όλη τη δικογραφία για τον Χρήστο Τριαντόπουλο απευθείας στο δικαστικό συμβούλιο, κάτι που απορρίφθηκε. «Δεν θα ποινικοποιήσουμε άλλο την πολιτική ζωή της χώρας», ήταν η φράση που ακούστηκε, καθώς «όσο υποχωρούμε, είναι ένα βήμα λιγότερο δίχως πάτο».

Ανάμνηση 2015

«Είστε όλοι μαζί ο ΣΥΡΙΖΑ του 2015, μαζεμένοι όλοι μαζί, 4 κόμματα, 4 κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι, 4 αρχηγοί κι εσείς του ΠΑΣΟΚ μας εντυπωσιάζετε πάντα, καταφέρατε με ανίερη συμμαχία να συνεργαστείτε με τον ΣΥΡΙΖΑ του 2015 που σας έλεγε γερμανοτσολιάδες».

Ντόρα Μπακογιάννη προς ΠΑΣΟΚ

Ανάμνηση 2018

«Θα ήθελα να ξεκινήσω από τον κ. Φάμελλο, ο οποίος με περισσή οίηση, αμετροπεία, ύβρι θα έλεγα, τολμάει να κουνάει το δάχτυλο στην κυβέρνηση, ενώ ο ίδιος συμμετείχε σε αυτήν εδώ τη σύσκεψη (σ.σ. δείχνει εικόνα από το κινητό του από τη σύσκεψη το βράδυ της τραγωδίας στο Μάτι) υπό τον κύριο Τσίπρα. Κύριε Φάμελλε, δεν είμαστε ίδιοι, γιατί εγώ δεν θα καθόμουν ποτέ με τον κ. Τσίπρα σε αυτό το τραπέζι για να κοροϊδίσω την κοινωνία. Αυτό είναι συγκάλυψη».

Ακης Σκέρτσος προς Σωκράτη Φάμελλο

Ανάμνηση 1993

«Η κατακραυγή εναντίον της κυβέρνησης δεν αντανάκλα πάνω στην παράταξη».

Αντώνης Σαμαράς

ΣΤ. Γ. Π.

ΕΙΠΑΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Ταπτολογία

«Δεν είστε κυβέρνηση αρίστων, όπως λέγατε, αλλά είστε και ένοχοι και άχρηστοι. Το επιτελικό κράτος αποδείχθηκε ένα σύστημα εξουσίας-κουρελού».

Νίκος Ανδρουλάκης προς Κυριάκο Μητσοτάκη

Κηπευτικά

«Συγκρατηθείτε, κ. Γεωργαντά, αν θέλετε ηρεμία. Αποδεχθείτε ότι στη δημοκρατία υπάρχει και ο αντίλογος, διότι εκτίθεστε και δεν θα σας πάρουν με τις πέτρες, θα σας πάρουν με τις ντομάτες οι πολίτες».

Ζωή Κωνσταντοπούλου

Δικονομικά

«Ο θυμωσσοφός λαός λέει κάτι και ντρέπομαι που θα το πω. Της φυλακής τα σίδηρα είναι για τους λεβέντες. Εσείς λεβέντες δεν φαίνεται να είστε, γιατί στήριζετε αυτή την κυβέρνηση, αλλά τη φυλακή δεν θα τη γλιτώσετε».

Κυριάκος Βελόπουλος

Ο ανασχηματισμός ξεκινάει από το Μαξίμου

Η προσάθεια «επαναπροσέγγισης» του 41% του 2023 αναμένεται να αποτυπωθεί στον επικείμενο ανασχηματισμό, που θα είναι πιο ευρύς από όσο μας έχει συνηθίσει έως σήμερα ο Κυριάκος Μητσοτάκης και σίγουρα θα έχει πιο έντονο κομματικό στοιχείο, καθώς λέγεται ότι θα επιστρατευθούν διαφορετικές «φυλές» της παράταξης. Το κουβάρι του ανασχηματισμού θα αρχίσει να ξετυλίγεται από τη σύνθεση της επιτελικής ομάδας του Μεγάρου Μαξίμου, όπου τα σενάρια είναι δύο: είτε η μετακίνηση του Κωστή Χατζηδάκη με τον ρόλο του αντιπροέδρου είτε η επιστροφή του Γιώργου Γεραπετρίτη. Και στις δύο περιπτώσεις απελευθερώνονται δύο σημαντικά υπουργεία: το ΥΠΕΣ και το Οικονομικών. Για το πρώτο ένα σενάριο είναι η επιστροφή σε θέση υπουργού του Δημήτρη Αβραμόπουλου ή η υπουργοποίηση του Μαργαρίτη Σχοινά. Για το υπουργείο Οικονομικών ένα σενάριο θέλει να μετακινείται η Νίκη Κεραμέως, ενώ εναλλακτικά έχει συζητηθεί το όνομα του Κυριάκου Πιερρακάκη, που όμως έχει πολλά ανοικτά ζητήματα στο

Παιδείας και ενδεχόμενη αντικατάστασή του μπορεί να δημιουργήσει καθυστερήσεις.

Από εκεί και πέρα το Υποδομών και Μεταφορών είναι, στην παρούσα φάση, το υπουργείο για το οποίο αναζητείται «καμικάζι». Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρωθυπουργός έχει λάβει ήδη αρνήσεις, όπως του Σταύρου Παπασταύρου και του Τάκη Θεοδωρικάκου, που δεν εμφανίστηκαν πρόθυμοι να αναλάβουν το εύλεκτο χαρτοφυλάκιο. Ο τελευταίος πάντως εξακολουθεί να είναι στο τραπέζι, από τη στιγμή που το κρίσιμο κομμάτι των Μεταφορών –δηλαδή και των Τεμπών– αναμένεται να το αναλάβει ο Κωνσταντίνος Κυρνάκης ως αναπληρωτής υπουργός, με εντολή να «τρέξει» το θέμα των σιδηροδρόμων.

Ανακύκλωση

Στη συνέχεια, μένει να φανεί πόσο ο πρωθυπουργός θέλει να ανακατέψει την τράπουλα και σε τι βαθμό θα παίξει «μουσικές κάρτες» αλλάζοντας πόστα σε ενεργειακούς υπουργούς. Υπάρχει ήδη πάντως μια δεξαμενή βουλευτών

που αρκετούς από αυτούς αναμένεται να τους δούμε είτε ξανά είτε για πρώτη φορά σε θέσεις υπουργών και υφυπουργών. Ο Κώστας Σκρέκας ακούγεται για το Πολιτικές Προστασίας, από το οποίο έχει ζητήσει να φύγει ο Βασίλης

Εκτιμάται ότι θα είναι πιο ευρύς από όσο μας έχει συνηθίσει έως σήμερα ο Κυριάκος Μητσοτάκης και σίγουρα θα έχει πιο έντονο κομματικό στοιχείο, καθώς λέγεται ότι θα επιστρατευθούν διαφορετικές «φυλές» της παράταξης.

Κικίλιας. Ο Θάνας Πλεύρης είναι επίσης ένα πρόσωπο που μπορεί να μπει ξανά στο σχίσμα και έχει ακουστεί και για το Υποδομών. Ο Κώστας Κατσαφάδος είναι ένας βουλευτής που αναμένεται

να μπει στην κυβέρνηση είτε ως υπουργός (ενδεχομένως Ναυτιλίας) είτε ως υφυπουργός. Ερώτημα είναι τι θα γίνει με το Υγείας, όπου αυτή τη στιγμή το επικρατέστερο σενάριο είναι η αντικατάσταση του Αδ. Γεωργιάδη από τον σημερινό υφυπουργό Μάριο Θεμιστοκλέους. Σε αυτή την περίπτωση, ο κ. Γεωργιάδης ίσως μετακινηθεί στο υπουργείο Ναυτιλίας ή στο Μετανάστευσης, από όπου αναμένεται να αποχωρήσει ο Νίκος Παναγιωτόπουλος. Για το ίδιο υπουργείο έχει ακουστεί και το όνομα του Σταύρου Παπασταύρου, όπως και για το Ενέργειας όπου είναι πιθανή η αποχώρηση του Θόδωρου Σκυλακάκη. Εναλλακτικά, για το ίδιο χαρτοφυλάκιο έχει πέσει στο τραπέζι και το όνομα του Μάκη Βορίδη.

Σημαντικό είναι και το υπουργείο Οικογένειας. Τα αποτελέσματα που έχει φέρει η Σοφία Ζαχαράκη δεν αξιολογούνται ως ικανοποιητικά, μια και δεν έχει καταφέρει να εκπέμψει καθαρό μήνυμα. Το γεγονός όμως πως είναι γυναίκα και πρόσωπο δημοφιλές θα την κρατήσει στην

κυβέρνηση, είτε στο ίδιο υπουργείο είτε σε κάποιο άλλο, όπως το Τουρισμού. Εκεί ωστόσο υπάρχει η Ολγα Κεφαλογιάννη, που θα πρέπει σε αυτή την περίπτωση να μείνει εκτός. Αρκετοί πάντως είναι οι βουλευτές που θα τοποθετηθούν σε θέσεις υφυπουργών: η Άννα Ευθυμίου μπορεί να πάει στο Εργασίας ή στο Ψηφιακής Διακυβέρνησης αναλαμβάνοντας το Κτηματολόγιο. Ο Κώστας Βλάσης ακούγεται για το Υγείας, ο Χρήστος Καπετάνος ή ο Γιώργος Κωτσός για το Πολιτικές Προστασίας, ενώ οι Μακάριος Λαζαρίδης, Αγγελος Συρίγος, Λάκης Βασιλειάδης και Γιάννης Παππάς συνιστούν ακόμη μια δεξαμενή βουλευτών προς αξιοποίηση. Τέλος, πολύ πιθανή θεωρείται η έξοδος από την κυβέρνηση εξωκοινοβουλευτικών, όπως ο κ. Τσακλόγος και η κ. Λυτρίνη. Όλα τα παραπάνω αναμένεται να σχηματιστούν από Δευτέρα, με τον ανασχηματισμό να μπορεί να γίνει «οποιαδήποτε ώρα και στιγμή» μετά την Πέμπτη οπότε ορκίζεται νέος ΠτΔ ο κ. Τασούλας.

Δυσπιστία προς αλλήλους

Η σύμπραξη των τεσσάρων της αντιπολίτευσης μάλλον επιβεβαίωσε την ασυμβατότητά τους. Γιατί;

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΜΠΗ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Νωρίς το βράδυ της Τρίτης, σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ, Νέα Αριστερά και Πλεύση Ελευθερίας βρέθηκαν για πρώτη φορά γύρω από το ίδιο τραπέζι στη Βουλή. Το πράσινο στρατόπεδο εκπροσώπησαν οι Δημήτρης Μπιγάκης και Δημήτρης Μάντζος και την Κουμουνδούρου ο Θανάσης Θεοχαρόπουλος και ο Διονύσης Καλαματιανός. Πέτρη Πέρκα και Ζωή Κωνσταντοπούλου συμπλήρωσαν την εξάδα που «κλειδώνει» σε μεγάλο βαθμό το κείμενο της πρότασης δυσπιστίας. Αργά το βράδυ της ίδιας μέρας πηγές τόσο από τη Χαριλάου Τρικούπη όσο και από την Κουμουνδούρου εξηνοούσαν στην «Κ» τον λόγο για τον οποίο το «θερμόμετρο» ανέβηκε επικίνδυνα. Από το ΠΑΣΟΚ δεν διαπραγματεύονταν ο Νίκος Ανδρουλάκης να μην είναι ο αρχηγός που θα ανακοινώσει στο σώμα την πρωτοβουλία των τεσσάρων, ακολουθώντας, όπως τονίζουν, τον κανονισμό της Βουλής. Στον ΣΥΡΙΖΑ υπήρχαν στελέχη που χαρακτήριζαν «βοναπαρτική» την απαίτηση της Χαριλάου Τρικούπη κάνοντας τελικά πίσω, όπως και τα άλλα δύο κόμματα. Η λακωνική και σύντομη τοποθέτηση του προέδρου του ΠΑΣΟΚ, χωρίς να καπελώσει τους υπόλοιπους τρεις, πρέμισε τα πνεύματα.

Νεύρα για τις μεταγραφές

Το τριήμερο της συζήτησης στη Βουλή ήταν μια πρόβα συμπίεσης ή μια αναγκαστική συνυπαρξη κάτω από μια πολύ ειδική κατάσταση; Οι συνθήκες δεν είναι ώριμες και όλα τα σημάδια έδειξαν από την αρχή πως η «συγκατοίκηση» είχε ημερομηνία λήξης το βράδυ της Παρασκευής. Ο εκνευρισμός ήταν αρκετά μεγάλος στην Κουμουνδούρου όταν πληροφορήθηκαν ότι ο Νίκος Ανδρουλάκης θα ανακοινώσει την ένταξη του Πέτρου Παππά στο κοινοβουλευτικό δυναμικό του ΠΑΣΟΚ την ημέρα αναγγελίας της πρότασης δυσπιστίας. Σύμφωνα με πληροφορίες, στελέχη εισηγούνταν στον Σωκράτη Φάμελλο να προχωρήσουν σε ανακοίνωση, όπως είχε γίνει με τη Ράνια Θρασκιά. Κάποιες γραμμές μάλιστα φέρεται να είχαν γραφτεί, ωστόσο ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ

Ο Νίκος Ανδρουλάκης χαμογελαστός δίπλα στον Παύλο Χρηστίδη και στον Παύλο Γερούλιαν, την Παρασκευή στη Βουλή. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ τέθηκε επικεφαλής της κίνησης κατάθεσης πρότασης δυσπιστίας προς την κυβέρνηση, όπως εξαρχής απαίτησε η Χαριλάου Τρικούπη, και αποδέχθηκαν ο ΣΥΡΙΖΑ, η Νέα Αριστερά και η Πλεύση Ελευθερίας, παρότι δεν έλειψαν κάποια σχόλια περί «βοναπαρτικής συμπεριφοράς».

δεν ήθελε να θολώσει το μήνυμα της ημέρας. Με ξεχωριστές στρατηγικές, εκπέμποντας σε διαφορετικές συχνότητες, οι τέσσερις αρχηγοί κοιτάζαν πρωτίστως, μέσα από τη μεγάλη εικόνα της συγκρότησης ενός αντικυβερνητικού μετώπου, να συσπειρώσουν το κοινό τους.

Η σύγκριση με το παρελθόν καταδεικνύει πως η πρόταση δυσπιστίας μπορεί να είχε πολιτικό περιεχόμενο, όμως δεν είχε κάποιο αντίκρισμα. Κανείς από τους τέσσερις δεν ευχόταν σε αυτή τη φάση να γίνει το «ατύχημα» και να τρέξουν οι πολιτικές εξελίξεις.

Τα στοιχεία όλων των πρόσφατων ερευνών δείχνουν ότι η αντιπολίτευση, χωρίς «πυξίδα», ψάχνει να βρει τον προσανατολισμό της. Αυτό που προκύπτει είναι πως το ΠΑΣΟΚ, ο ΣΥΡΙΖΑ και η Πλεύση Ελευθερίας, που εμφανίζονται να περνούν το όριο εισόδου στη Βουλή, μετά βίας καταφέρνουν, αν αθροιστούν, να ξεπεράσουν το ποσοστό της Νέας Δημοκρατίας, που βρίσκεται στα πιο χαμηλά της επίπεδα. Η συνθήκη που επικρατεί αυτή τη στιγμή, με την ενίσχυση της αντισυστημικής ψήφου, μόνο μεγαλύτερο κατακερματισμό μπορεί να φέρι

στον χώρο της Κεντροαριστεράς. Για ποιο λόγο η Ζωή Κωνσταντοπούλου, τη στιγμή που βλέπει τα νούμερά της να διπλασιάζονται, να μπει σε μια ατέρμονη συζήτηση συνεργασιών που μόνο φθορά μπορεί να της προκαλέσει;

Το γεγονός πως «ένας μόνος του δεν μπορούσε» να προχωρήσει στην πρόταση δυσπιστίας αποτύπωσε την αναγκαία παρουσία των κοινοβουλευτικών προοδευτικών δυνάμεων. Οι τέσσερις είχαν επιχειρήσει να πείσουν την κυβέρνηση και πριν από ένα χρόνο, καταθέτοντας πρόταση δυσπιστίας πάλι για τη σιδηρο-

δρομική τραγωδία των Τεμπών. Το διάστημα που ακολούθησε έδειξε πως κανείς τους δεν κέρδισε κάτι. Μήπως αυτή τη φορά θα έπρεπε να το «πάνε αλλιώς; Το ερώτημα δεν είναι ρητορικό, αλλά εύλογο και προκύπτει από τη στασιμότητα των δυνάμεων της αντιπολίτευσης σε μια εξαιρετικά δύσκολη περίοδο για το Μαξίμου. Είναι τουλάχιστον παράδοξο η δημοφιλία της κυβέρνησης να πέφτει και να μην εμφανίζει μια αξιολογητική ένταση εναλλακτικός πόλος διακυβέρνησης.

Το «ξεπάγωμα»

Την κουβέντα περί συμπίεσης την απορρίπτει πρώτο κατηγορηματικά το ΠΑΣΟΚ. Ίσως αυτό το γεγονός, κατά έμπειρους κοινοβουλευτικούς, να του αφαιρεί την προοπτική της κυβερνησιμότητας. Η αυτονόμηση ενδεχομένως να έχει πιο έντονα χαρακτηριστικά από εδώ και στο εξής, καθώς στη Χαριλάου Τρικούπη έχουν καταλάβει πως η συνεργασία με τους δύο της Αριστεράς και την αντισυστημική Πλεύση Ελευθερίας δίνει πάτημα στη Νέα Δημοκρατία να ισχυρίζεται ότι ο Νίκος Ανδρουλάκης πήρε «διαζύγιο» με το Κέντρο. Παραγόμενο αποτέλεσμα από την τριήμερη συζήτηση, όπως όλα δείχνουν, είναι το «ξεπάγωμα» στις σχέσεις ΣΥΡΙΖΑ - Νέας Αριστεράς. Στα ραντάρ της «Κ» ήρθε η πληροφορία πως μετά παρέμβαση του Σωκράτη Φάμελλου περίπου 10 βουλευτές της Κουμουνδούρου βρέθηκαν στην Ολομέλεια την Τετάρτη για να παρακολουθήσουν την τοποθέτηση του Αλέξη Χαρίση κατά τη συζήτηση της προ μνηρσίας σε μια κίνηση ουσιαστικού πολιτικού συμβολισμού. Άλλες πηγές σημείωναν πως οι δύο αρχηγοί είχαν την ευκαιρία να τα πουν για 5-10 λεπτά στη Βουλή, διά ζώσης, σε σχέση πάντα με την πρόταση δυσπιστίας. Ελάχιστοι παρατήρησαν επίσης ότι πριν από δύο εβδομάδες η Εφη Αχτσιόγλου, η οποία φέρεται να έχει «παγωμένες» σχέσεις με τον Αλέξη Τσίπρα μετά τις εσωκομματικές εκλογές του 2023, δήλωσε στην ΕΡΤ ότι συμφωνεί και προσυπογράφει το άρθρο του πρώην πρωθυπουργού στην ΕΦΣΥΝ για τη Δικαιοσύνη. Όχι πως η «εξίσωση» επαναπροσέγγιζαν των πρώην συντρόφων είναι εύκολο. Μια πιθανή συνεργασία, όμως, μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ - Νέας Αριστεράς θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης προς τη Χαριλάου Τρικούπη.

Η ιστορία του έθνους είχε 400 χρόνια οθωμανικής κατάκτησης. Εκείνη την περίοδο ήταν γνωστά τα γενιτσάρικα τάγματα που, για να αποδείξουν στον σουλτάνο ότι ήταν πιστοί, έκαναν σφαγές. Και σήμερα σε αυτή τη Βουλή υπάρχουν γενιτσάρικα τάγματα, κ. Φλωρίδη».

Νίκος Ανδρουλάκης

Σινεφιλή

«Η μέθοδος του μαζώματος ήταν η προσφιλή μέθοδος εξαφάνισης κάθε ίκνους εγκλήματος από την παλική μαφία».

Γιώργος Παπανδρέου

Στα κάγκελα

«Στο ΠΑΣΟΚ, δεν αγωνιστήκαμε να μείνει όρθια η χώρα για να ζήσουμε πολιτικές ενοχές Ραχήλ Μακρή. Δεν θα το επιτρέψουμε».

Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος

«Στο ΠΑΣΟΚ, δεν αγωνιστήκαμε να μείνει όρθια η χώρα για να ζήσουμε πολιτικές ενοχές Ραχήλ Μακρή. Δεν θα το επιτρέψουμε».

Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος

Δεύτερη Ζωή δεν έχει για το ΠΑΣΟΚ

Ως συγκυριακή ανάγκη δικαιολογούν στη Χ. Τρικούπη τη συμπίεσή τους με την αντισυστημική Αριστερά

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Εγινε το ΠΑΣΟΚ «παρακολούθημα των συντριμιών του ΣΥΡΙΖΑ» όπως λένε στην κυβέρνηση και στη Ν.Δ. ή μπορεί να λειτουργήσει ως η πολιτική δύναμη που θα ηγηθεί του λεγόμενου προοδευτικού χώρου, αξιοποιώντας συμμαχίες και κάνοντας στρατηγικές επιλογές, για να ξεπεράσει τα αντικειμενικά εμπόδια της περιορισμένης κοινοβουλευτικής δύναμής του; Θα μπορέσει η Χαριλάου Τρικούπη να ξεκολήσει το κόμμα από το τέλμα στο οποίο δείχνει να εγκλωβίζεται ή θα απολέσει τις όποιες αναφορές έχει στο προοδευτικό κέντρο και θα ομαδοποιηθεί με τα κόμματα διαμαρτυρίας, στα όρια του αντισυστημισμού;

Η αδυναμία του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης να κεφαλαιοποιήσει την κοινωνική δυσάρεσκεια που εκδηλώνεται με επίκεντρο την υπόθεση των Τεμπών, προκαλεί ερωτήματα. Ερωτήματα προκαλέσει και η ετερόκλητη συμμαχία στην κατάθεση πρότασης δυσπιστίας. Ακόμη και μέσα στο ίδιο το κόμμα.

«Αν είχαμε 50 βουλευτές, εννοείται ότι θα ήταν αυτοτελής ενέργεια», λέει συνεργάτης του Νίκου Ανδρουλάκη, δείχνοντας ότι ήταν η ανάγκη που οδήγησε στην από κοινού υποβολή της πρότασης δυσπιστίας και δεν επρόκειτο για κατ' αρχήν επιλογή. Στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ κάδουν λόγο για μια μεμονωμένη κίνηση, μια στρατηγική επιλογή για να πληγεί η κυβέρνηση, που δεν μπορούσε να γίνει χωρίς τη σύμπληξη μετώπου. Και, προκειμένου να μη δοθεί τροφή σε συζήτηση και σενάρια για πιθανή συνεργασία με ευρύτερους ορίζοντες ή προοπτικές, έγινε η επιλογή να απευθυνθούν σε όλο τον πολιτικό χώρο στα αριστερά του ΠΑΣΟΚ: σε κόμματα και ανεξαρτητους βουλευτές. «Θα μπορούσαμε να κάνουμε την πρόταση δυσπιστίας σε συνεργασία μόνο με τον ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό δεν θα έδινε τροφή σε σενάρια για συνεργασία με άλλη προοπτική;» είναι το ερώτημα που τίθεται από την πλευρά της Χαριλάου Τρικούπη.

Από το περιβάλλον της ηγεσίας του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης γίνεται λόγος για

«διαφορετικά κόμματα, με διαφορετική στόχευση, με διαφορετική ανάγνωση της πολιτικής πραγματικότητας, που δεν μπορούν να συνεργαστούν ευρύτερα». Για μια συγκυριακή και αναγκαστική «συνάντηση» απέναντι στην κυβέρνηση που δεν μπορεί να έχει καμιά άλλη κοινή συνισταμένη, αφού το πολιτικό σχέδιο καθενός είναι διαφορετικό. Αλλά, λωστε, η συνεννόηση και οι διαβουλεύσεις για τη διαμόρφωση της τελικής κινήσεως της πρότασης δυσπιστίας, που διήρκεσαν κυριολεκτικά μέχρι την τελευταία στιγμή, έδειξαν ότι κυριαρχούν οι ανταγωνισμοί και οι διαφορετικές στρατηγικές και είναι δύσκολο να βρεθεί κοινός τόπος, πόσο μάλλον έδαφος για συμπίεση.

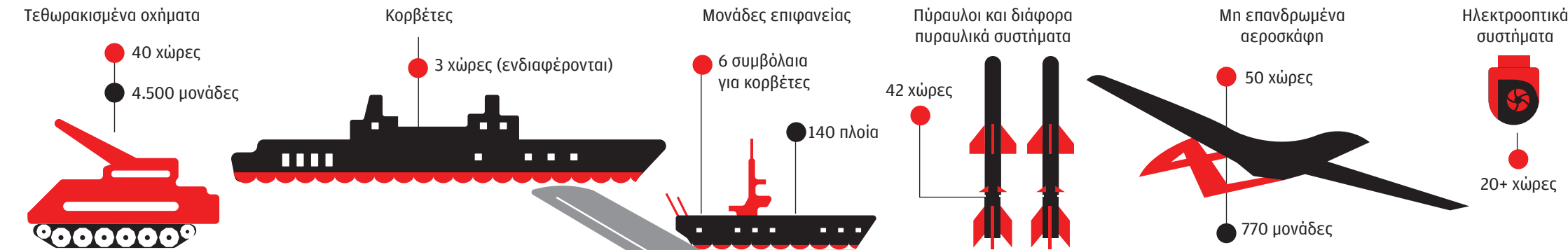
Ωστόσο, η πολυσύνθετη προσωπικότητα του ΠΑΣΟΚ ακόμη και απέναντι σε αυτή τη συμπίεση βρίσκει πεδίο να εκφραστεί. Ηδη από την πρώτη στιγμή που έγινε γνωστό ότι το κόμμα θα απευθυνθεί σε όλα τα κόμματα του λεγόμενου προοδευτικού τόξου υπήρξαν μουρμούρες για τον κίνδυνο να φανεί ότι συμπεριφέρεται με αντισυστημικές

δυνάμεις. Η αναφορά γίνεται κυρίως για την Πλεύση Ελευθερίας, καθώς η επιθετική ρητορική της Ζωής Κωνσταντοπούλου δεν είναι από όλους αποδεκτή στο ΠΑΣΟΚ. Υπάρχουν, όμως, και εκείνοι που επικρίνουν διαφορετική άγνωση. Πρόκειται για τη μερίδα στελεχών που δεν έχουν κρύψει ότι τάσσονται υπέρ ενός πιο αριστερού προσανατολισμού του κόμματος και της επιστροφής στις κληματατικές ρίζες του. Αυτοί είδαν θετικά τη συμπίεση με τις δυνάμεις στα αριστερά, καθώς θεωρούν ότι το κεντρώο ακροατήριο έχει σε σημαντικό βαθμό μετακινηθεί προς τη Ν.Δ. και δεν είναι εύκολο να διεκδικηθεί.

Οχι φασαρία

Ο Νίκος Ανδρουλάκης δέχεται πίεση και από τις δύο πτέρυγες να πάει το κόμμα είτε προς τη μία είτε προς την άλλη κατεύθυνση. Ο ίδιος επιμένει στη γραμμή της πολιτικής αυτονομίας και της θεσμικής σοβαρότητας. «Όχι σε ανούσιους ακτιβισμούς, όχι σε φασαρία χωρίς ουσία, όχι σε ετεροπροσδιορισμό», είναι η γραμμή της ηγεσίας του κόμματος της αξι-

Τι εξάγει η Αγκυρα και σε πόσες χώρες

Η ΡΟΥΛΕΤΑ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ο «κριός» της τουρκικής βιομηχανίας

Η Αγκυρα χρησιμοποιεί τις εξαγωγές αμυντικού υλικού ως γεωπολιτικό εργαλείο. Έχει όμως τα συμμαχικά εχέγγυα για να γίνει μόνιμος εταίρος στην αμυντική δομή της Ευρώπης; Αναλυτές απαντούν στην «Κ»

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

«Μια αρχιτεκτονική ασφαλείας που αφήνει έξω μια στρατιωτική δύναμη όπως η Τουρκία δεν θα ήταν πολύ ρεαλιστική», έλεγε πρόσφατα ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Χακάν Φιντάν, σε μια τοποθέτηση η οποία κρίνεται με τη σειρά της για τον ρεαλισμό της. Ουδείς αμφισβητεί το γεγονός ότι η Τουρκία συνιστά υπολογίσιμη στρατιωτική δύναμη. Ο δεύτερος μεγαλύτερος στρατός στο ΝΑΤΟ μετά τις ΗΠΑ ανήκει στο «τοπ 5» των χωρών που συνεισφέρουν σε αποστολές της διατλαντικής συμμαχίας εντός και εκτός Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων σε περιοχές όπως το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Η χώρα έχει μεθοδικά αναπτύξει από τις αρχές του 2000 μια αμυντική βιομηχανία 3.500 επιχειρήσεων, που παράγουν 250 κατηγορίες προϊόντων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της γραμματείας αμυντικών βιομηχανιών της Τουρκίας για το 2024, οι εξαγωγές της άμυνας διαισχυρώθηκαν στα 7,1 δισ. δολάρια, σημειώνοντας άλμα σχεδόν 30% από το 2023.

Διπλό όφελος

Η Αγκυρα έχει στρατηγική χρησιμοποίησι την αμυντική βιομηχανία της ως μέσο ενίσχυσης των σχέσεων με τις χώρες της Γαλλίας Ηπείρου, μέσα από τις πωλήσεις στους πελάτες της με επίκεντρο τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη. «Υπάρχουν στρατηγικοί λόγοι για τους οποίους η ευρωπαϊκή αγορά είναι ιδιαίτερα σημαντική για την Τουρκία. Ως χώρα εκτός Ε.Ε., οι πωλήσεις σε ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα σε μέλη της Ε.Ε., προσθέτουν αξιοπιστία στο επιχειρήμα της Τουρκίας ότι συνιστά σημαντικό παράγοντα για την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Αποκτά έτσι μεγαλύτερη σημασία ο ρόλος της δραστηριότητας της αμυντικής βιομηχανίας της ως τρόπου ενίσχυσης των διμερών σχέσεων. Παράλληλα, η επικράτηση σε διαγωνισμούς έναντι ευρωπαϊκών και αμερικανικών εταιρειών σε ρυθμιζόμενες και διαφανείς διαγωνιστικές διαδικασίες, δίνει ένα κύρος σε συστήματα και εταιρείες που θα μπορούσαν να ωθήσουν την επιτυχία αλλού. Επιπλέον, οι τουρκικές εταιρείες είναι σε μεγάλο βαθμό ενσωματωμένες στο ευρωπαϊκό αμυντικό - βιομηχανικό οικοσύστημα, με εταιρείες που ανήκουν τόσο στον ιδιωτικό τομέα όσο και στον οργανισμό των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων να έχουν μακροχρόνιες επιχειρηματικές σχέσεις

με Ευρωπαίους ομολόγους τους», διαβάζουμε σε report του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών - IISS. Από αυτή την οπτική, δεν θα πρέπει ίσως να εκπλήσσει η επιλογή να κληθεί η Τουρκία στη σύνοδο του Λονδίνου για την Ουκρανία, όπου συμμετείχαν 12 ευρωπαϊκές χώρες. Η Αγκυρα από την πλευρά της δεν είχε παρά να αξιοποιήσει την ευκαιρία για να τοποθετηθεί ξανά με ενεργό ρόλο στις εξελίξεις, δεδομένου ότι είχε επίσης αποκλειστεί από τις αντίστοιχες συνομιλίες ΗΠΑ - Ρωσίας που διεξήχθησαν στη Σαουδική Αραβία.

Ο διαχωρισμός

«Οι αλλαγές που εκτυλίσσονται μετά την εκλογή Τραμπ απαιτούν μια νέα προσέγγιση, που θα αντιμετωπίζει την ευρωπαϊκή ασφάλεια με την ευρύτερη έννοια, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ της Ε.Ε. και των ευρωπαϊκών κρατών-μελών του ΝΑΤΟ, που δεν συμμετέχουν στην Ε.Ε. Ένας δομημένος εξωτερικός διάλογος για την ασφάλεια μεταξύ της Τουρκίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Νορβηγίας και της Ε.Ε. είναι απαραίτητος. Ο διάλογος αυτός θα πρέπει επίσης να στοχεύει στο να συμπεριληφθούν ευρωπαϊκά κράτη εκτός Ε.Ε. και εκτός ΝΑΤΟ, όπως η Ουκρανία. Για την ευρωπαϊκή ασφάλεια, η Ρωσία παραμένει η πιο άμεση απειλή και η Ευρώπη δεν έχει την πολυτέλεια για ένα δόγμα ασφαλείας που θα τιθεται εναντίον της Μόσχας και θα αποκλείει την Τουρκία ταυτόχρονα. Η Μαύρη Θάλασσα, η Ανατολική Μεσόγειος και η Μέση Ανατολή δεν είναι ξεχωριστές ζώνες στη ρωσοδουλική αντιπαράθεση. Αντίθετα, είναι σε μεγάλο βαθμό ένας ενιαίος χώρος. Και η Τουρκία εκτείνεται σε όλες αυτές τις περιοχές», αναφέρει στην «Κ» από το Λονδίνο ο Γκαλιπ Νταλάι, ανώτερος συνεργάτης στο Chatham House. Θεωρεί μάλιστα ότι η βελτίωση του κλίματος με την Ελλάδα έχει παίξει κι αυτή τον ρόλο της: «Σε στρατηγικό επίπεδο σημειώθηκαν πρόσφατα κάποια θετικά βήματα στις σχέσεις Τουρκίας - Ευρώπης. Τον Οκτώβριο, το Βερολίνο ενέκρινε ένα μεγάλος κλίμακας πακέτο εξαγωγών όπλων στην Αγκυρα, συμπεριλαμβανομένων υλικών για τον εκσυγχρονισμό τουρκικών υποβρυχίων και φρεγατών. Τον Νοέμβριο, έπειτα από μεγάλη καθυστέρηση, το Βερολίνο ήρε επίσης το βέτο κατά της πώλησης αεροσκαφών Eurofighter στην Τουρκία. Ομοίως, η αποκλιμάκωση στην Ανατολική Μεσόγειο και οι πρό-

σφατες βελτιώσεις στις τουρκοελληνικές σχέσεις έχουν προσφέρει ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον διαλόγου για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. Η κρίση της Ανατολικής Μεσογείου είχε καταστεί αναμφισβήτητο το πιο ακανθώδες ζήτημα εξωτερικής πολιτικής μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας, φέρνοντας την Αγκυρα σε αντιπαράθεση με την Αθήνα, τη Λευκωσία και το Παρίσι. Όμως οι σχέσεις βελτιώνονται σταθερά και σε μια συνάντηση - ορόσημο που έδειξε αλλαγή του κλίματος στις σχέσεις έγινε τον Αύγουστο, όταν η Ε.Ε. κάλεσε τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών Χακάν Φιντάν στην άτυπη συγκέντρωση των υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε. που πραγματοποιείται κάθε έξι μήνες στο Γκίμνικ».

Αφερέγγυος σύμμαχος

Ακόμη κι αν εξαιρέσει κανείς - εν είδει υπόθεσης εργασίας - την παράμετρο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής απέναντι σε χώρες της Ε.Ε. όπως η Ελλάδα και η Κύπρος, ωστόσο προκύπτουν ούτως ή άλλως ζητήματα από το γεγονός ότι η Αγκυρα έχει παίξει σε διπλό ταμπλό στην κρίση της Ουκρανίας. Στα πρώτα στάδια του πολέμου η Τουρκία ήταν από τους λίγους προμηθευτές στρατιωτικού εξοπλισμού στην Ουκρανία και η Αγκυρα έχει καλλιεργήσει βαθιά αμυντική συνεργασία με το Κίεβο. Όμως, την ίδια ώρα, έχει στενούς δεσμούς με τη Μόσχα και ο Ταγίπ Ερντογάν τρέφει μια φιλική προσωπική σχέση με τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Μάλιστα η Τουρκία δεν συμμετείχε στις δυτικές κυρώσεις κατά της Ρωσίας και, επιπλέον, τα μακροπρόθεσμα στρατηγικά της συμφέροντα σαφώς περιπλέκονται λόγω της εξάρτησής της από το ρωσικό αέριο. Είναι μόνο κάποιοι από τους λόγους για τους οποίους στο τέλος της ημέρας «η Δύση μπορεί να είναι επιφυλακτική όσον αφορά την έγκριση ενός βασικού ρόλου της Αγκυρας στον τερματισμό της σύγκρουσης, δεδομένης της αβεβαιότητας για τη μελλοντική θέση της Τουρκίας στην ευρύτερη Δύση», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά σε ανάλυση του Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών - CSIS.

Αρβύλες ή φρόνημα

«Οποιοσδήποτε ευρωπαϊκός στρατός θα πρέπει οπωσδήποτε να παραλείψει την Τουρκία. Πρώτον, ενώ η Αγκυρα καυχείται για το μέγεθος του στρατού της, οι προηγούμενες επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ δείχνουν ότι αυτό δεν είναι το μέτρο που έχει σημασία.

Η παραγωγή της Τουρκίας σε αριθμούς

Με στοιχεία της Γραμματείας Αμυντικών Βιομηχανιών της Τουρκίας - SSB και έτος αναφοράς το 2024

250 κατηγορίες προϊόντων

90.000 εργαζόμενοι

Κάθε Ευρωπαίος ηγέτης πρέπει να κάνει δύο ερωτήσεις: Έχει η Τουρκία σήμερα περισσότερα κοινά με το Βέλγιο ή με το Ιράν; Και είναι η Τουρκία διατεθειμένη να ζήσει εντός των συνόρων της;

Μάικλ Ρούμπιν
Ανώτερος συνεργάτης στο American Enterprise Institute

Τα ντιλ με την Ευρώπη

Πέραν της Ουκρανίας, η Βαγκάρ έχει υπογράψει συμβόλαια τουλάχιστον με Αλβανία, Κροατία, Κόσοβο, Πολωνία και Ρουμανία. Η τουρκική εταιρεία εξαγόρασε επίσης την Piaggio Aerospace στην Ιταλία. Συμφωνίες στην Ευρώπη έχουν συνάψει και τουρκικές κατασκευαστικές τεθωρακισμένων, όπως οι BMC, Nurol Makina και Otokar. Η Τουρκία συνεργάζεται ακόμη με την Ισπανία στον τομέα των εκπαιδευτικών αεροσκαφών. Η τουρκική STM υπέγραψε πρόσφατα συμφωνία για την κατασκευή δύο πλοίων αναπλήρωσης στόλου για το Ναυτικό της Πορτογαλίας.

Δεν είναι το μέγεθος, αλλά η προθυμία των πολιτικών ηγετών να συνεισφέρουν με στρατεύματα όταν ξεσπάσει η κρίση. Δεύτερον, έχει σημασία το ιστορικό των εκβιασμών από την πλευρά της Τουρκίας. Εάν η Ευρώπη προσκαλέσει την Τουρκία σε έναν ευρωπαϊκό στρατό, ελικορριβά θα της αξίζει όταν ο Ερντογάν συνάψει μια ξεχωριστή συμφωνία με τους Ρώσους. Τρίτον, έχει σημασία η ιδεολογία. Κάθε Ευρωπαίος ηγέτης πρέπει να κάνει δύο ερωτήσεις: Έχει η Τουρκία σήμερα περισσότερα κοινά με το Βέλγιο ή με το Ιράν; Και είναι η Τουρκία διατεθειμένη να ζήσει εντός των συνόρων της; Αν η Τουρκία δεν είναι διατεθειμένη να φύγει αύριο από την Κύπρο, τότε η απάντηση είναι καθαρή: Η Τουρκία δεν είναι η λύση, αλλά το πρόβλημα», τονίζει στην «Κ» από την Ουάσινγκτον ο Μάικλ Ρούμπιν, ανώτερος συνεργάτης στο American Enterprise Institute. Ο ίδιος μάλιστα αμφισβητεί ακόμη και τα στοιχεία που εμφανίζονται ως πλεονεκτήματα της Τουρκίας στην εξίσωση: «Διπλωμάτες, αναλυτές και λομπιστές της Τουρκίας στην Ουάσινγκτον και την Κ Street (σ.σ. οδός που είναι γνωστή ως κέντρο λόμπι στην αμερικανική πρωτεύουσα) συγχέουν τη στρατιωτική ισχύ της με τη στρατηγική σημασία της. Σπάνια εξετάζουν εάν η στρατιωτική δύναμη της Τουρκίας είναι πραγματική. Ο Ερντογάν πήρε έναν στρατό τον οποίο προσπάθησε να ξαναφτιάξει κατ' εικόνα του. Οι εκκαθαρίσεις με πολιτικά κριτήρια οδήγησαν, για παράδειγμα, έναν στους πέντε Τούρκους πιλότους F-16 στη φυλακή. Οι αντικαταστάτες τους είχαν μόλις ένα κλάσμα της εμπειρίας των φυλακισμένων συναδέλφων τους. Αντιστοίχως, οι κερσαίες δυνάμεις της Τουρκίας επιχειρούν στη Συρία μόνο με πληρεξούσιους ή εναντίον ελαφρά οπλισμένων αντιπάλων. Και στις επιχειρήσεις στα σύνορα με το Ιράκ δεν ενεπλάκησαν με το Ισλαμικό Κράτος. Αυτό έχει δύο εξηγήσεις: είτε δεν θεωρούν

εχθρό το Ισλαμικό Κράτος είτε φοβούνται ότι μια άμεση συμπλοκή θα αποκάλυπτε την αδυναμία τους. Επιπλέον, στη Λιβύη είχαμε ουσιαστικά ισοπαλία του "δεύτερου μεγαλύτερου στρατού του ΝΑΤΟ" με την ομάδα Wagner. Παράλληλα, με εξαίρεση ίσως κάποιες δυνάμεις στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, τόσο η αεροπορική υποστήριξη της επίθεσης του Αζερμπαϊτζάν κατά των Αρμενίων όσο και η παροχή drones στην άμυνα της Ουκρανίας δεν αφορούσε την ανάπτυξη τουρκικών στρατευμάτων στο πεδίο».

Τα εμπόδια

Η Τουρκία πάντως θα ήταν μάλλον πιο πρόθυμη να εμπλέκει στρατιωτικά στο πλαίσιο μιας διευθέτησης στην Ουκρανία από πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Η Τουρκία θέλει μια ασφαλή και σταθερή ευρωπαϊκή γειτονία, γι' αυτό και έχει δραματίσει σημαντικό ρόλο στην ικανότητα του ΝΑΤΟ στα Δυτικά Βαλκάνια. Σίγουρα δεν θέλει η Μαύρη Θάλασσα να γίνει ρωσική λίμνη. Βεβαίως, η Αγκυρα μπορεί επίσης να το δει και ως έναν τρόπο να αποσπάσει κάτι από την την Ε.Ε. στο ευρύτερο πλαίσιο των σχέσεων ανάμεσα στις δύο πλευρές», επισημαίνει στην «Κ» από τις Βρυξέλλες η Αμάντα Πολ, ανώτερη αναλύτρια στο European Policy Centre, η οποία σημειώνει: «Θα ήταν προς το συμφέρον της Ε.Ε. να εμβαθύνει τη συνεργασία με την Αγκυρα στον τομέα της ασφαλείας και της άμυνας, αν και τα διμερή προβλήματα μεταξύ της Τουρκίας και ορισμένων κρατών-μελών είναι πιθανό να παραμείνουν εμπόδιο για μια ουσιαστική πρόοδο».

Η Τουρκία βρίσκεται σε αξιοσημείωτη στρατιωτική και στρατηγική θέση. Όμως οι δεσμοί της με το Κρεμλίνο και οι προτεραιότητες της εξωτερικής πολιτικής της, όπως αυτές έχουν καταγραφεί, εγείρουν τουλάχιστον ερωτήματα στο σενάριο ενός ευρωπαϊκού αμυντικού σχήματος με τη συμμετοχή της.

ΑΠΟΨΗ

Τα γεωπολιτικά αναχώματα της Ελλάδας

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Οι σύμμαχοι των Ηνωμένων Πολιτειών, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, αρχίζουν να ξεπερνούν την αμικανία και το σοκ των πρώτων εβδομάδων και πλέον στρέφουν την προσοχή τους στην προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα.

Βασικό πρόβλημα και ζητούμενο στην παρούσα φάση για κράτη με τα χαρακτηριστικά της Ελλάδας, που δεν βρίσκονται στα ραντάρ των προτεραιοτήτων του Αμερικανού προέδρου, είναι η εξεύρεση κατάλληλων συνομιλητών, οι οποίοι ασκούν κάποια επιρροή στον Τραμπ. Οι θεσμικές οδοί δεν είναι ιδιαίτερα ασφαλείς σε ένα προσωποπαγές σύστημα και απουσιάζει για την ώρα το πρόσωπο εκείνο – είτε εντός του Λευκού Οίκου είτε στο υπουργείο Εξωτερικών – το οποίο θα αναπτύξει τις κατάλληλες επαφές και τη γνώση για την περιοχική ενδιαφέροντός μας. Ο δε Μάρκο Ρούμπιο έχει καπελωθεί από διάφορους προεδρικούς ειδικούς απεσταλμένους και δεν φαίνεται να πρωταγωνιστεί στη λήψη αποφάσεων. Επομένως, είναι σημαντικό να αποκτήσουμε πρόσβαση σε πρόσωπα που αποτελούν μέρος του οικοσυστήματος Τραμπ και τα οποία εμπιστεύεται, από όποιον κλάδο και αν προέρχονται.

αποφάσεων που αφορούν την ευρωπαϊκή άμυνα. Να διεκδικήσει το αυτονόητο, που είναι η με όρους συμπερίληψη της Τουρκίας στους νέους σχεδιασμούς, οι οποίοι φαίνεται πως θα δημιουργήσουν έναν ενδιάμεσο προς το ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση μηχανισμό, ώστε να έχουν την ευκαιρία γρήγορης λήψης αποφάσεων χωρίς βέτο, εξ ου και ο όρος «συμμαχία των προθύμων». Ακόμη όμως και σε αυτό το υπό διαμόρφωση σχήμα, θα πρέπει να υπάρχουν προϋποθέσεις συμμετοχής, κάτι που δίνει τη δυνατότητα σε Ελλάδα και Κύπρο να συνδέσουμε μέρος της ατζέντας τους με αυτές. Δεν μπορούμε να αποκλείσουμε την Τουρκία από την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφάλειας, αλλά πρέπει να αξιοποιήσουμε την έντονη επιθυμία εμπλοκής τόσο εκ μέρους της όσο και ορισμένων Ευρωπαίων. Έχει φροντίσει, άλλωστε, να προσαρμόσει την αμυντική βιομηχανία στα μέτρα της συνεργασίας και σύμπραξης με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή.

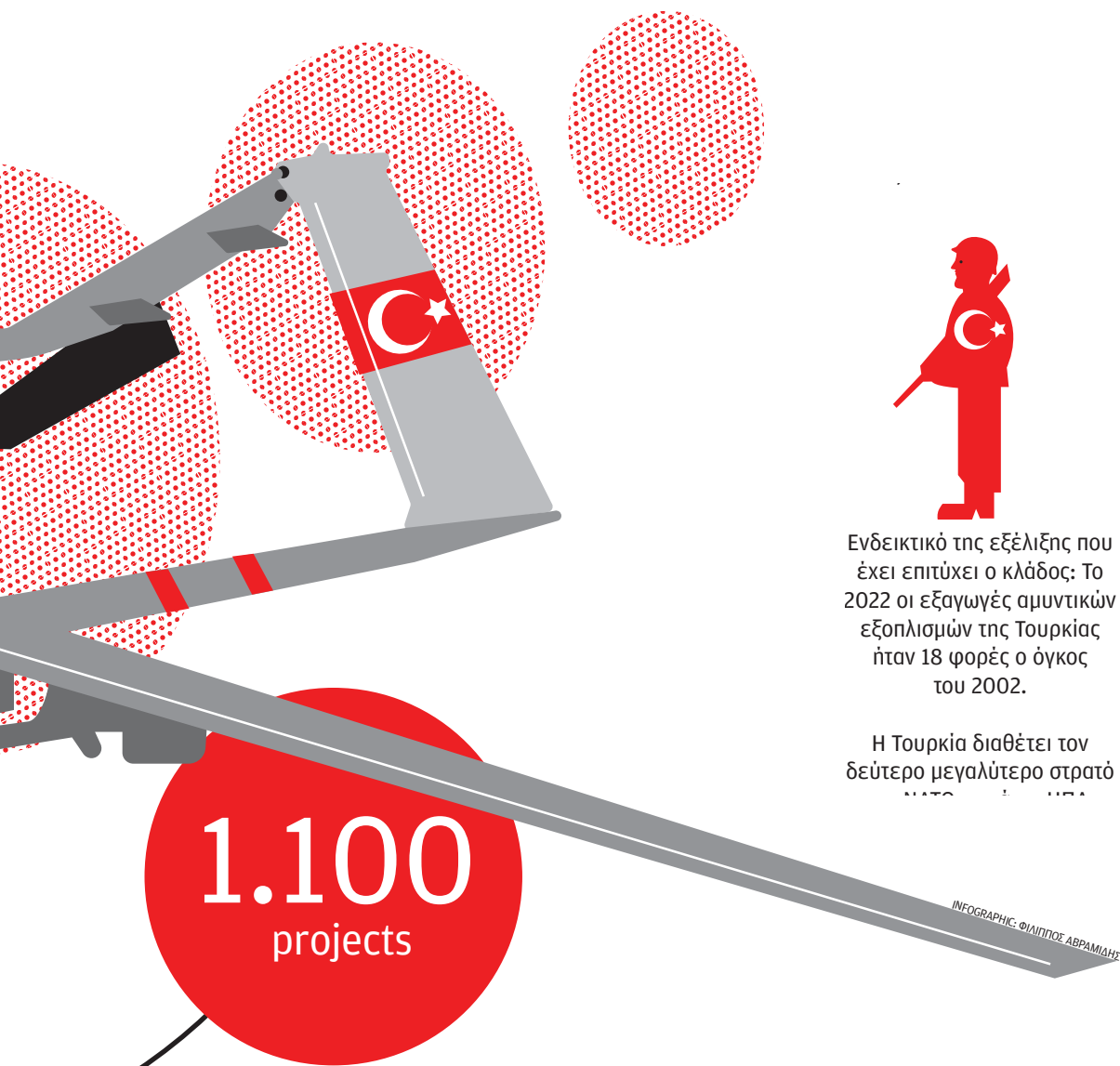
Το υπό διαμόρφωση σύστημα ασφαλείας θα διαιεραθεί εκ των πραγμάτων σε περιφερειακά υποσυστήματα. Στο σκέλος της ειρήνης, η Ελλάδα έχει το πλεονέκτημα των εμπεδωμένων σχέσεων με Ισρα-

Είναι σημαντικό να αποκτήσουμε πρόσβαση σε πρόσωπα που αποτελούν μέρος του οικοσυστήματος Τραμπ και τα οποία εμπιστεύεται, από όποιον κλάδο και αν προέρχονται.

ήλ, Αίγυπτο και Σαουδική Αραβία, μέσω των οποίων και αφού διευρυνθεί με τη συμμετοχή και άλλων περιφερειακών δρώντων, μπορεί σταδιακά να δημιουργηθούν τοπικοί μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών. Οι ΗΠΑ δεν επιθυμούν να εμπλέκονται σε αυτές και η Ε.Ε. δεν έχει το αναγκαίο εκτόπισμα, οπότε οποιαδήποτε τέτοια πρωτοβουλία έχει την ιδιοκτησία των τοπικών δυνάμεων και μάλιστα προσανατολισμένων πρωτίστως στη Δύση, λογικά θα γίνει ευμενώς δεκτή. Η προστασία των μειονοτήτων με έμφαση στις χριστιανικές είναι μία πρόταση που ενδιαφέρει τον Τραμπ και κυρίως το ακροατήριό του. Η προστασία ευαίσθητων υποδομών και δικτύων, αλλά και των θαλάσσιων μεταφορών, που βάλλονται από τρίτες δυνάμεις στο πλαίσιο του υβριδικού πολέμου, επίσης δίνει προστιθέμενη αξία σε όποιον συμμετέχει ενεργά.

Στο επιχειρηματικό πεδίο, η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς ως πύλη μεταφοράς και διάθεσης διαφόρων μορφών ενέργειας, τουλάχιστον για τη νοτιοανατολική Ευρώπη, καθώς να καταστεί κόμβος δικτύωσης, μεταφορών, logistics και data, σε μια φιλόδοξη εκδοχή ακόμη και μερικής παράκαμψης των Στενών, στην προσπάθεια αναδιάρθρωσης των αλυσίδων τροφοδοσίας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ζαφέρ Σιράκαγια, αντιπρόεδρος του AKP

«Ο ρόλος μας στη νέα εποχή»

Τον ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Τον σημαντικό ρόλο που πιστεύει πως έχει η Τουρκία στο νέο τοπίο μετά την επανεκλογή Τραμπ εξηγεί στην «Κ» ο Ζαφέρ Σιράκαγια, αντιπρόεδρος του κυβερνώντος Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης της Τουρκίας (AKP) με αρμοδιότητα τις διεθνείς σχέσεις. Ο κ. Σιράκαγια ανήκει στον κύκλο των συνεργατών του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και είναι βουλευτής Κωνσταντινούπολης, ενώ θεωρείται ειδικός στις σχέσεις με την Ευρώπη. Ο ίδιος γεννήθηκε στη Γερμανία, αργότερα συνέχισε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο Bilkent της Τουρκίας, στο τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης. Ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό του στη Διοίκηση Επιχειρήσεων στο Πανεπιστήμιο της Ουαλλίας, στο Λονδίνο.

«Η Τουρκία προκαλεί το ενδιαφέρον με τη γεωστρατηγική θέση της σε ένα εύθραυστο και σύνθετο γεωπολιτικό περιβάλλον και σε μια ατμόσφαιρα όπου η παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων αναδιαμορφώνεται. Η χώρα μας ασκεί μια πολύπλευρη εξωτερική πολιτική παράλληλα με την πολυπολική παγκόσμια τάξη πραγμάτων, η οποία γίνεται ολοένα και πιο εμφανής», τόνισε στην «Κ» ο κ. Σιράκαγια.

Ο ίδιος υπενθυμίζει τον διαμεσολαβητικό ρόλο που είχε αναλάβει η Τουρκία μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία και για τη συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών της Ρωσίας και της Ουκρανίας στο Διπλωματικό Φόρουμ της Αττάλειας το 2022, όπως και στην πρωτοβουλία για τα στενὰ της Μαύρης Θάλασσας τον Ιούλιο του 2022 και την ανταλλαγή κρατουμένων τον Αύγουστο του 2024. «Ειδικά με την επανε-

«Η Τουρκία μπορεί να διατηρήσει ανοιχτούς διαύλους διαλόγου τόσο με τους συμμάχους της στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας όσο και με τους εταίρους της στην Ευρασία», υποστηρίζει ο Ζαφέρ Σιράκαγια.

κλογή του Τραμπ ως προέδρου στις ΗΠΑ, ο βαθμός στον οποίο θα καταστεί εφικτή μια πιθανή ειρήνη στην Ουκρανία είναι ένα θέμα που παρακολουθούμε πολύ στενά, καθώς δεν μπορεί να “διαβαστεί” ανεξάρτητα από την Τουρκία. Το γεγονός ότι η Κωνσταντινούπολη επιλέχθηκε πρόσφατα για τον δεύτερο γύρο συνομιλιών μεταξύ αντιπροσωπειών των ΗΠΑ και της Ρωσίας με στόχο την ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων και τον τερματισμό της σύγκρουσης στην Ουκρανία είναι μια πολύ σημαντική εξέλιξη από αυτή την άποψη», αναφέρει.

Ο κ. Σιράκαγια επισημαίνει ότι «στη μεταβαλλόμενη παγκόσμια τάξη πραγμάτων, η Τουρκία είναι μια χώρα που μπορεί να διατηρήσει ανοιχτούς διαύλους διαλόγου τόσο με τους συμμάχους της στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας όσο και με τους εταίρους της στην Ευρασία» και υποστηρίζει πως η Τουρκία είναι ένας παράγοντας που μπορεί να δημιουργήσει τη βάση για διάλογο με όλους τους φορείς και να επιδείξει αμερόληπτη προσέγγιση.

Ο αντιπρόεδρος του AKP υποστηρίζει πως «ο μόνος τρόπος για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα μιας πιθανής ειρήνης μεταξύ των μερών είναι η χώρα μας να πρωταγωνιστεί ως στρατηγική δύναμη ισορροπίας, αφού διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό της νατοϊκής συμμαχίας και στρατηγικό βάθος στη νοτιοανατολική πλευρά της, ενώ αποτελεί και το προγεφύρωμα της ευρασιατικής γεωγραφίας λόγω της γεωγραφικής θέσης της».

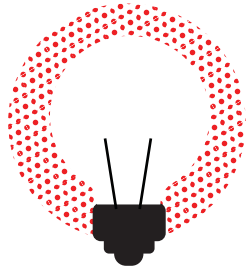
Τι επιδιώκουν

Σύμφωνα με πληροφορίες, επιθυμία της Αγκυρας είναι να ενταχθεί στο ευρωπαϊκό σύστημα άμυνας, με δύο βασικούς, άμεσους στόχους. Πρώτος είναι η συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Σχέδιο Άμυνας (EDIP), το οποίο σκοπεύει να ενθαρρύνει τις θέσεις της Ε.Ε. να παράγουν και να αγοράζουν από κοινού όπλα. Σύμφωνα με την εφημερίδα Hürriyet, αν και η υψηλή παραγωγική ικανότητα της Τουρκίας και η υιοθέτηση μιας καινοτόμου προσέγγισης θεωρούνται σημαντικά πλεονεκτήματα, δεν είναι σαφές εάν θα εγκριθεί η συμμετοχή της στο έργο.

Μια άλλη προσδοκία της Τουρκίας είναι ότι η αίτησή της το 2021 να συμμετάσχει στο σχέδιο στρατιωτικής κινητικότητας, που κάποιοι ταυτοποιούν με «στρατιωτικό Σένγκεν», θα γίνει αποδεκτή. Το «Military Mobility», το οποίο συντονίζεται από τις Κάτω Χώρες, διασφαλίζει τη μεταφορά στρατιωτικών στοιχείων από τη μια χώρα στην άλλη δίχως να ορθώνονται γραφειοκρατικά εμπόδια.

3.500 επιχειρήσεις

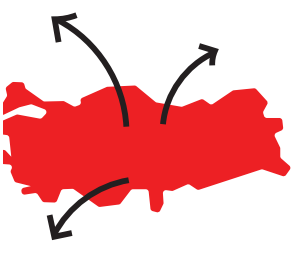
2,6 δισ. \$ δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης

15 δισ. \$ κύκλος εργασιών

10 δισ. \$ συνολική αξία συμβολαίων

7,1 δισ. \$ αξία εξαγωγών: αύξηση 29% από το 2023

Οι 3 «άσφαιρες» αντιδράσεις των Δημοκρατικών

«Σας τα λέγαμε εμείς»

Επαναλαμβάνουν με αυταρέσκεια ότι δικαιώνονται, για τη μη αντιμετώπιση του πληθωρισμού, για τις μαζικές απολύσεις στο κράτος κ.λπ.

«Αντίσταση» κονκάρδας

Κυριαρχούν οι συμβολικές διαμαρτυρίες: μπλουζάκια με συνθήματα, αντι-τραμπική ποίηση, ανέκδοτα.

Οικειοθελής κώφωση

Παραίτηση, απόσυρση από τη δημόσια σφαίρα, αποφυγή πολιτικών συζητήσεων και ειδήσεων.

Η ΡΟΥΛΕΤΑ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Πώς κάνει κάποιος αντιπολίτευση στον Ντόναλντ Τραμπ; Με fact checking, με κραυγές, με πάθος, με ψυχραιμία; Από αριστερά, με μετριοπάθεια, κοροϊδευτικά, συγκатаβατικά; Το υπαρξιακό ερώτημα ταλανίζει χρόνια τώρα τους Δημοκρατικούς και δεν έχει απαντηθεί. «Όταν κάποιος είναι βίαιος ή κάνουν μπουλινγκ, δεν πέφτουμε στο επίπεδό τους. Οχι, το σύνθημα είναι: Όταν ρίχνουν το επίπεδο, εμείς το ανεβάζουμε (When they go low, we go high)». Αυτό είχε πει το 2016 η πρώην Πρώτη Κυρία των ΗΠΑ Μισέλ Ομπάμα στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας της πρώην ΥΠΕΣ, Χίλαρι Κλίντον, που ηττήθηκε τελικά από τον Ντόναλντ Τραμπ. Στην ομιλία του Τραμπ για την Κατάσταση του Έθνους το 2020, η πρώην πρόεδρος της Βουλής, Νάνσι Πελόζι, είχε σκίσει επιδεικτικά το τυπωμένο κείμενο της ομιλίας του μπροστά του.

Στυλιζάρισμα

Εκτοτε το κόμμα έχει δοκιμάσει τα πάντα ή και όλες τις προαναφερθείσες μεθόδους ταυτόχρονα, χωρίς να έχει καταλήξει σε μια ενιαία γραμμή. Αυτή η στρατηγική αμυχνία φάνηκε κατά την ομιλία του ενώπιον του Κογκρέσου το βράδυ της Τρίτης. Ορισμένες βουλευτρίες των Δημοκρατικών ντύθηκαν στα ροζ και αρκέστηκαν στη συμβολική αυτή διαμαρτυρία, άλλοι συνάδελφοί τους φόρεσαν μπλουζάκια με τη λέξη «Αντισταθείτε», κάποιος είχαν γράψει σε ρακέτες πινακίδες συνθήματα όπως «Ο Έλον (σ.σ. Μασκ) κλέβει», «Ψέμα» ή «Σώστε το σύστημα υγείας», η φωτογενής Αλεξάντρια Οκείσιο Κορτές (AOC) κάθισε σπiti της συμμετέχοντας σε ένα περιορισμένο μπουϊκοτάζ. Μόνο ένας, ο 77χρονος Αλ Γκριν, άρχισε να φωνάζει ότι δεν έχει την εντολή να διαλύσει το σύστημα υγείας, αρνούμενος να συνεντευτεί με τις υποδείξεις του προέδρου, με αποτέλεσμα να κληθεί η φρουρά και να τον αποβάλει από την αίθουσα. Την Πέμπτη, η Βουλή αποφάσισε την τιμωρία του Γκριν, ο οποίος εμφανίστηκε αμετανόητος λέγοντας ότι θα το ξαναέκανε. «Κάνει τον Τραμπ να μοιάζει πιο προεδρικός και συγκρατημένος», είπε για τη συμπεριφορά του ομοϊδεάτη του ο γερουσιαστής Τζον Φέτερμαν. «Οι Δημοκρατικοί εξέθεσαν εαυτούς ως το κόμμα της τρέλας και τους μίσους. Το κόμμα που θέλει την Αμερική τελεustaία», ήταν το σχόλιο της εκπροσώπου του

Λευκού Οίκου, Καρολάιν Λέβιτ. Εδείξαν ασέβεια προς τον πρόεδρο, δεν χειροκρότησαν, ουδέποτε έχει υπάρξει κόμμα με τόσο πολιτική στάση, ήταν τα επηρημάτα της, αν και οι Ρεπουμπλικανοί είχαν κάνει ακριβώς το ίδιο κατά την τελευταία ομιλία του Τζο Μπάιντεν, ενώ ο Τραμπ ήταν προσηλτικός αποκαλώντας π.χ. τη γερουσιαστή Ελιζαμπεθ Ουόρεν «Ποκαχόντας».

Η επίσημη απάντηση στην ομιλία Τραμπ ήρθε από μια μάλλον απρόσμενη εκπρόσωπο του κόμματος: η Ελίσια Σλότκιν, άρτι εκλεγείσα γερουσιαστής στο Μισιγκαν, χρίστηκε «το ανερχόμενο αστέρι» των Δημοκρατικών στο Κογκρέσο και ανέλαβε το δύσκολο έργο.

«Είναι αργά, υπόσχομαι λοιπόν να είμαι πολύ πιο σύντομη από όσα παρακολουθήσατε», είπε μετά το αυτοαναφορικό διάγγελμα του προέδρου που διήρκεσε 100 λεπτά – η μεγαλύτερη σε διάρκεια προεδρική ομιλία στη σύγχρονη ιστορία. Μέσα σε δέκα λεπτά σχολίασε με μετριοπάθεια τα βασικά σημεία που έθιξε ο Τραμπ, αποφαινόμενη ότι θα τρίζουν τα κόκαλα του πρώην προέδρου Ρόναλντ Ρέιγκαν με όσα διαδραματίστηκαν στον Λευκό Οίκο κατά την επίσκεψη του Ουκρανού προέδρου Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Καταγγέλοντας την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης ότι ευνοεί τους πτωχούς, όπως ο Έλον Μασκ, πρόβλεψε ότι οι απλοί Αμερικανοί θα είναι εκείνοι που θα πληρώσουν τις φοροαπαλλαγές αλλά και τις συνέπειες του εμπορικού πολέμου. Κατακεραύνωσε τις άκριτες περικοπές δαπανών («Θέλετε να κόψετε “λίπος”; Θα σας βοηθήσω εγώ», διακήρυξε η πρώην πρόεδρος της CIA). Αποκήρυξε τις μαζικές απολύσεις «ανθρώπων που εργάζονται για να προστατεύσουν τα πυρηνικά μας όπλα, αποτρέπουν τη συντριβή αεροσκαφών και διενεργούν έρευνες για τη θεραπεία του καρκίνου, μόνο και μόνο για να προσληφθούν ξανά δύο ημέρες αργότερα». Οσο για το μεταναστευτικό, αναγνώρισε «το δικαίωμα κάθε χώρας να γυρνάει πίσω και τι διασφαλίζει τα σύνορά της, αλλά η θωράκιση των

συνόρων χωρίς τη διόρθωση του κατεστραμμένου συστήματος μεταναστευσης είναι σαν να αντιμετωπίζει κανείς το σύμπτωμα και όχι την ασθένεια». Η κεντρικά κριτική της στην κυβέρνηση δεν βρήκε σύμφωνο τον Μπέρνι Σάντερς, ανεξάρτητο γερουσιαστή του Βερμόντ, ο οποίος διατηρεί στενές σχέσεις με το Δημοκρατικό Κόμμα. «Οχι, δεν πρόκειται να περικόψουμε την κοινωνική ασφάλιση», δεσμεύθηκε. Η AOC, από την πλευρά της, σχολίαζε σε ζωντανό χρόνο την ομιλία στον λογαριασμό της στο Instagram και εκτίμησε πως αν και ο Τραμπ απέφυγε να αναφερθεί σε περικοπές στο σύστημα υγείας, αυτός ακριβώς είναι ο βασικός του στόχος. Γι' αυτόν τον λόγο θα πρέπει, κατά τη γνώμη της, οι Δημοκρατικοί να διοργανώσουν συζητήσεις με πολίτες σε περιοχές που ελέγχονται από Ρεπουμπλικανούς προκειμένου να αποτρέψουν τέτοιου είδους περικοπές και να ξεμπερδάσουν όσους τοπικούς βουλευτές συναντούν σε αυτές. Έχοντας χάσει τον έλεγχο και των δύο σωμάτων του Κογκρέσου, του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αλλά και παραδοσιακών προοδευτικών ΜΜΕ εξαιτίας των συμφερόντων των ιδιοκτητών τους, οι Δημοκρατικοί δεν έχουν αποφασίσει προς το παρόν αν αυτό που χρειάζεται είναι ένα επιθετικό μήνυμα απέναντι σε έναν ακαλίνωτο πρόεδρο ή μια κεντρικά ρητορική που θα προσελκύσει όσους ψήφισαν τον Τραμπ αλλά απωθούνται από το άγριο δίμηνο της προεδρίας του. Το πρόβλημα είναι ότι η απεύθυνση στο συναίσθημα, στην οποία διαπρέπει ο πρόεδρος των ΗΠΑ, δύσκολα μπορεί να αντιμετωπιστεί με λογικά επιχειρήματα, fact checking και μετριοπάθεια.

Ταξικό χάσμα

«Θέλουν οι Δημοκρατικοί να ξαναγίνουν το κόμμα της εργατικής τάξης; Είναι αυτό εφικτό; Ο Τζο Μπάιντεν το προσπάθησε με καλές οικονομικές πολιτικές – ένα μεγάλο ποσοστό των πολιτικών του βοήθησε πράγματι τους ψηφοφόρους της εργατικής τάξης. Πολιτικά, όμως, δεν τον βοήθησε, γιατί δεν μπορείς να επιλύσεις με την οικονομία ένα πρόβλημα που έχει σχέση με την κουλτούρα και τον σεβασμό», ανέφερε αυτήν την εβδομάδα ο Συντηρητικός αρθρογράφος των New York Times Ντέιβιντ Μπρουκς, για να καταλήξει: «Ίσως θα πρέπει να αποδεχθούν ότι είναι το κόμμα των αστών με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Αυτοί είναι και αυτούς θα εκπροσωπούν, με την ελπίδα ότι θα μπορούν να σχηματίσουν πλειοψηφίες γύρω από αυτές τις πληθυσμιακές ομάδες».

Θυμήθηκε τον Ρέιγκαν

«Θα τρίζουν τα κόκαλα του Ρόναλντ Ρέιγκαν με όσα διαδραματίστηκαν στον Λευκό Οίκο κατά την επίσκεψη του Βολοντίμιρ Ζελένσκι», σχολίασε η Ελίσια Σλότκιν, άρτι εκλεγείσα γερουσιαστής από το Μισιγκαν, η οποία θεωρείται ανερχόμενο αστέρι των Δημοκρατικών.

Η Νίντια Βελάσκεζ, η οποία έχει γεννηθεί στο Πουέρτο Ρίκο και εκπροσωπεί τους πολίτες της Νέας Υόρκης στη Βουλή των Αντιπροσώπων, και άλλα στελέχη των Δημοκρατικών σηκώνουν πλακάτ με συνθήματα όπως «Ο Μασκ κλέβει», «Προστατέψτε τους βετεράνους», κατά τη διάρκεια της ομιλίας του Ντόναλντ Τραμπ στο Κογκρέσο.

ΑΠΟΨΗ

Νεομακαρτισμός στα πανεπιστήμια

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ

Ο πρόεδρος Τραμπ εξήγγειλε τη διακοπή ομοσπονδιακής χρηματοδότησης σε εκπαιδευτικά ιδρύματα που επιτρέπουν «παράνομες διαμαρτυρίες». Εκδηλώσεις διαμαρτυρίας δεν είναι παράνομες λόγω της θεματολογίας τους: παράνομες γίνονται μόνον αν τελεστούν αξιόποινες πράξεις, αν γίνει χρήση βίας, αν ομιλίες υποκινούν σε ταραχές, αν απειλείται η ασφάλεια τρίτων. Ο Τραμπ εξαγγέλλει: «Οι ταραχοποιοί θα φυλακίζονται/αποστέλλονται μόνιμα πίσω στη χώρα από την οποία προήλθαν». Αυτό δεν είναι υπόθεση των δικαστηρίων; «Οι Αμερικανοί φοιτητές θα διαγράφονται μόνιμα ή, ανάλογα με το έγκλημα, θα συλλαμβάνονται». Δηλαδή τα πανεπιστήμια δεν έχουν την αυτονομία να καθορίζουν τα κριτήρια για την εγγραφή και διαγραφή φοιτητών; Ο πρόεδρος καταλήγει: «ΟΧΙ ΜΑΣΚΕΣ!», λες και η

εκτελεστική εξουσία μπορεί να απαγορεύσει μέτρα για την προστασία από μεταδοτικές ασθένειες τη στιγμή που παρατηρείται έξαρση κρουσμάτων ιλαράς. Όπως πολλά από τα εκτελεστικά διατάγματα που έχει υπογράψει ο Τραμπ, και αυτή η εξαγγελία βρίσκεται στα όρια της νομιμότητας: αν θα εφαρμοστεί θα το κρίνει η Δικαιοσύνη.

Ο στόχος των μέτρων είναι προφανής: οι διαμαρτυρίες κατά τις πολιτικές της κυβέρνησης του Ισραήλ, που αυθαίρετα ταυτίζονται με αντισημιτισμό. Ειδική επιτροπή του υπουργείου Δικαιοσύνης για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού στα πανεπιστήμια έχει στο στόχαστρό της δέκα ιδρύματα, ανάμεσά τους το Κολούμπια, το Χάρβαρντ, το Μπέρκλεϊ και τα Πανεπιστήμια του Λος Άντζελες και της Νέας Υόρκης. Ίδιως το Κολούμπια βρίσκεται υπό πρόσθετη πίεση, καθώς τρία υπουργεία επα-

νεξετάζουν συμβόλαια και χορηγίες ύψους 5 δισ. δολαρίων. Όπως δήλωσε η υπουργός Παιδείας: «Τα ιδρύματα που λαμβάνουν ομοσπονδιακά κονδύλια έχουν την ευθύνη να προστατεύουν όλους τους φοιτητές από διακρίσεις. Η προφανής

Ο Τραμπ ουσιαστικά εκβιάζει τις ηγεσίες των αμερικανικών πανεπιστημίων για να καταστείλουν διαμαρτυρίες κατά της κυβέρνησης του Ισραήλ.

αποτυχία του Κολούμπια να τηρήσει το δικό του μέρος αυτές τις βασικές συμφωνίας εγείρει πολύ σοβαρά ερωτήματα σχετικά με την καταλληλότητα του ιδρύματος να συνεχίσει να συνεργάζεται με την

κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών». Εννοείται πως αντίστοιχη ευαισθησία δεν υπάρχει για την καταπολέμηση της ισλαμοφοβίας ή άλλων διακρίσεων.

Η εξαγγελία του Τραμπ ουσιαστικά εκβιάζει τις ηγεσίες των αμερικανικών πανεπιστημίων, για να καταστείλουν διαμαρτυρίες κατά της κυβέρνησης του Ισραήλ. Συνεχίζει τον εκβιασμό που υπέστησαν τα αμερικανικά πανεπιστήμια από Αμερικανοεβραίους χορηγούς το 2024 για την καταστολή φιλοπαλαιστινιακών διαδηλώσεων. Στο στόχαστρο δεν είναι πράξεις βίας –ο Τραμπ έδωσε αμνηστία σε εκείνους που βίαιοπραγούσαν στο Καπιτώλιο– αλλά απόψεις. Σήμερα, στόχος του εκβιασμού είναι οι διαμαρτυρίες κατά του Ισραήλ, χθες ήταν τα προγράμματα που προωθούν διαφοροτικότητα, ισότητα και ένταξη. Εναντίον τους ο Τραμπ εξήγγειλε την ίδια απειλή της διακοπής ομοσπονδιακής

υποστήριξης. Αν και ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν προσφύγει στη Δικαιοσύνη επειδή το μέτρο περιορίζει την ελευθερία έκφρασης, ο αριθμός των εταιρειών και ιδρυμάτων που υποκύπτουν στον εκβιασμό διαρκώς αυξάνεται. Αρκετά πανεπιστήμια, όπως αυτά της Πενσυλβανίας, του Οχάιο, της Αϊόβα και της Αλάσκας, σταμάτησαν σχετικές πρωτοβουλίες και διέγραψαν ανάλογες εκφράσεις στις ανακοινώσεις τους.

Ο Τραμπ μπορεί να εκβιάζει, γιατί βλέπει ότι ο εκβιασμός κάνει τη δουλειά του, όταν τα θύματα του δεν έχουν άλλες επιλογές. Ο εκβιασμός λειτουργήσει στην περίπτωση του Ζελένσκι, όταν είδε ότι οι Ευρωπαίοι δεν θα αναπλήρωναν τις απώλειες από τη διακοπή υποστήριξης των ΗΠΑ; λειτουργήσει στην περίπτωση των πανεπιστημίων που είδαν ότι δεν μπορούν να αναπληρώσουν την απώλεια χορηγιών από Αμερικανοεβραίους; θα δούλε-

ψει πάλι για όσα πανεπιστήμια δεν βρουν φωτισμένους χορηγούς που θα σταθούν στο πλευρό τους με χορηγίες για να προστατεύσουν την ελευθερία έκφρασης. Εδώ ισχύει το «χρήματα υπάρχουν».

Τα μέτρα του Τραμπ δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσουν. Μέντοράς του ήταν ο Ρόι Κόουν, βασικός παράγοντας του μακαρτισμού. Το ανησυχητικό είναι ότι τα πλάγηματα για την ελευθερία της έκφρασης έρχονται σε μια εποχή που κινδυνεύει και η ελευθερία της σκέψης. Η σκέψη αναπτύσσεται στον εγκέφαλο, όταν αντιδρά σε εξωτερικά ερεθίσματα και πληροφορίες. Σήμερα, αυτά τα ερεθίσματα προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από μέσα κοινωνικής δικτύωσης, φιλτραρισμένα από αλγόριθμους και χωρίς εγκυρότητα.

Ο κ. Αγγελος Χανιώτης είναι καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας στο Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών του Πρίνστον.

Η σκιαμαχία των γιγάντων

Η κινεζική ηγεσία στέλνει το μήνυμα ότι ετοιμάζεται για τη μεγάλη σύγκρουση που πασχίζει να αποφύγει

Η ΡΟΥΛΕΤΑ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«**Η τακτική** του εκφοβισμού δεν μας πτοεί. Το μπουλινγκ δεν περνάει εδώ πέρα. Αν οι Ηνωμένες Πολιτείες θέλουν πραγματικά πόλεμο – δασμών, εμπορικό ή οποιοδήποτε άλλο είδος πολέμου – τότε είμαστε έτοιμοι να πολεμήσουμε μέχρι τέλους». Σε αυτή την ασυνήθιστα ωμή, για τα δεδομένα του Πεκίνου, γλώσσα απάντησε ο εκπρόσωπος του κινεζικού υπουργείου Εξωτερικών Λιν Τζιάν στον διπλασιασμό των δασμών επί των κινεζικών εισαγωγών από την Ουάσιγκτον. Ήδη οι αμερικανικοί δασμοί ανέρχονται σε 20%, ενώ η κυβέρνηση Τραμπ απειλεί, μέσω σκόπιμων διαρροών στον Τύπο, ότι θα μπορούσε να τους ανεβάσει ακόμη και στο αστρονομικό ύψος του 60%.

Η «σφήνα»

Η κλιμάκωση της πίεσης από τις ΗΠΑ βρίσκει την κινεζική ηγεσία σε μια δύσκολη συγκυρία. Την ώρα που οι χώρες της Δύσης προσπαθούν να ανακατίσουν τον πληθωρισμό, η κινεζική οικονομία υποφέρει από την ακριβώς αντίθετη παθολογία του αποπληθωρισμού, που συρρικνώνει την κατανάλωση, αποθαρρύνει τις επενδύσεις και φρενάρει την ανάπτυξη, διαβρώνοντας έτσι το αποφασιστικό θεμέλιο λαϊκής νομιμοποίησης του ΚΚΚ. Την ίδια ώρα, ο ηγέτης της χώρας Σι Τζινπίνγκ έχει βάσιμους λόγους να ανησυχεί για τους κινδύνους διπλωματικής απομόνωσης από έναν Τραμπ που προσεγγίζει τον Πούτιν στο Ουκρανικό για να βάλει σφήνα στη συμμαχία Κίνας - Ρωσίας, η οποία αποτελεί τον πυλώνα της ασφάλειας της Κίνας.

Στην ετήσια σύνοδο του Εθνικού Λαϊκού Κογκρέσου, που άνοιξε τις εργασίες της την περασμένη Τετάρτη στο Πεκίνο, ο Κινέζος πρωθυπουργός εμφανίστηκε αισιόδοξος ότι η χώρα του θα αντέξει στη δύσκολη δοκιμασία. «Το τεράστιο σκάφος της κινεζικής οικονομίας θα συνεχίσει να σιχίζει τα κύματα και να πλέει προς το μέλλον», διακήρυξε σε λυρικό τόνο ο Λι Τσιάνγκ, θέτοντας τον αξιοζήλευτο, για τα δεδομένα των δυτικών οικονομιών, στόχο για ετήσια ανάπτυξη της τάξης του 5%.

Ο Σι Τζινπίνγκ εισέρχεται στη σύνοδο του Εθνικού Λαϊκού Συνεδρίου, στο Πεκίνο, την Τετάρτη. Ο Κινέζος ηγέτης έχει βάσιμους λόγους να ανησυχεί για τους κινδύνους διπλωματικής απομόνωσης από τον Τραμπ, ο οποίος προσεγγίζει τον Πούτιν στο Ουκρανικό για να βάλει σφήνα στη συμμαχία Κίνας - Ρωσίας.

Από τους κατεχόμενους κερδισμένους της παγκοσμιοποίησης, όπως μαρτυρεί το θνητώδες εμπορικό πλεόνασμα του ενός τρισεκατομμυρίου, η Κίνα είναι η τελευταία που θα είχε λόγο να επιδιώξει μια μετωπική σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Καθώς όμως η κυβέρνηση Τραμπ έχει βαλθεί να αποδομήσει την παγκόσμια οικονομική και γεωπολιτική τάξη των τελευταίων 35 χρόνων, το Πεκίνο είναι υποχρεωμένο να προετοιμαστεί για τα χειρότερα ενδεχόμενα. Γνωρίζει, άλλωστε, ότι ένας γενικευμένος εμπορικός πόλεμος του Τραμπ εναντίον της Κίνας θα ζημιώσει μεγάλες αμερικανικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη χώρα (συμπεριλαμβανομένης της Tesla του Έλον Μασκ) και θα φουρντώσει τον πληθωρισμό στις ΗΠΑ, ροκανίζοντας τη λαϊκή υποστήριξη στον Αμερικανό πρόεδρο.

Ήδη οι προηγούμενοι πόλεμοι δασμών της πρώτης προεδρίας Τραμπ και της κυβέρνησης Μπάιντεν εναντίον της Κίνας αποδείχθηκαν δίκαιοι μαχαίρι: οι Κινέζοι

αποκλείστηκαν από τα πιο προηγμένα μικροτσίπ και άλλες τεχνολογίες αιχμής των ΗΠΑ, αλλά και οι Αμερικανοί αποκλείστηκαν από την τεράστια αγορά των κινεζικών ορυκτών που είναι ζωτικά για την αμερικανική βιομηχανία (μεταξύ άλλων, η Κίνα ελέγχει το 90% της παραγωγής σπανίων γαιών στον πλανήτη). Επιπλέον, το τεχνολογικό εμπόριο ώθησε τους Κινέζους να αναπτύξουν εναλλακτικές, πιο οικονομικές μορφές ανάπτυξης εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης, όπως έδειξε το «κινεζικό Σπούντιν Σοκ» με την απίστευτη επιτυχία της εφαρμογής DeepSeek, τον περασμένο Ιανουάριο. Εξάλλου, ακόμη κι αν στερηθεί με επιτυχία η προσπάθεια του Τραμπ να ρυμουλκήσει τη Ρωσία, κάτι πολύ αμφίβολο, αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύσφιξη των δεσμών μεταξύ Ευρώπης και Κίνας – ακόμη και σε ένα καινούργιο διεθνές διαπραγματικό σύστημα, εναλλακτικό έναντι του SWIFT, που ελέγχεται από τις ΗΠΑ.

Για την ώρα η κινεζική ηγεσία εμφανίζεται διστακτική καθώς η στάση του Τραμπ δεν έχει ακόμη αποκρυσταλλωθεί. Στην πρώτη τετραετία του, η ατμόσφαιρα επιδεινώθηκε αισθητά, ιδίως μετά την ομιλία του τότε υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο περί «κινεζικής απειλής», το 2020, όταν τόνισε ότι «ο ελεύθερος κόσμος οφείλει να θριαμβώσει απέναντι σε αυτή τη νέα τυραννία». Ωστόσο ο πόλεμος των κυρώσεων έμεινε σε σχετικά ελεγχόμενα πλαίσια. Αντίστοιχα, ο Τζο Μπάιντεν ανέβηκε στην εξουσία με τη φιλοσοφία της «σύγκρουσης ανάμεσα στις Δημοκρατίες της Δύσης και τον απολυταρχισμό» Κίνας - Ρωσίας. Στο οικονομικό πεδίο, όμως, ακολούθησε τη στρατηγική της «μικρής αυλής με ψηλό φράκτη», δηλαδή της επιβολής δρακόντειων δασμών και απαγορεύσεων μόνο σε μικρό αριθμό ευαίσθητων προϊόντων.

Στο ξεκίνημα της δεύτερης τετραετίας του, ο Ντόναλντ Τραμπ στέλνει αντιφατικά μηνύματα.

Προσκάλεσε στην τελετή της ορκωμοσίας του τον Σι Τζινπίνγκ, τον οποίο χαρακτήρισε «καταπληκτικό τύπο», διαμνύοντας ότι επιδιώκει όχι τη σύγκρουση, αλλά μια συμφωνία – φυσικά, από θέση ισχύος. Είναι αλήθεια ότι οι πρώτες επιτυχίες της κυβέρνησης Τραμπ στον διεθνή στίβο είχαν ξεκινήσει από την κινεζική αιχμή. Υπό την απειλή των ΗΠΑ για ανάκτηση της διώρυγας του Παναμά ακόμη και με στρατιωτικά μέσα, ο Παναμάς αποχώρησε, μετά την επίσκεψη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο, από το μεγάλο αναπτυξιακό πρόγραμμα του Σι «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος», ενώ η εταιρεία του Χονγκ Κονγκ CK Hutchison, που διαχειριζόταν δύο λιμάνια της διώρυγας, υποχρεώθηκε να πουλήσει το μεγαλύτερο μέρος των μετοχών της στην αμερικανική BlackRock. Η εκμετάλλευση σπανίων γαιών της Γροιλανδίας από κινεζική εταιρεία ήταν ένας από τους βασικούς λόγους πίσω από την εμμονή Τραμπ για την προσάρτηση της νήσου.

Αντεπίθεση ή αναδίπλωση

Το θεμελιώδες ερώτημα που δεν έχει απαντηθεί, όμως, είναι αν αυτές οι τακτικές κινήσεις εντάσσονται σε μια στρατηγική συνολικής αντεπίθεσης για την εδραίωση της παγκόσμιας ηγεμονίας των ΗΠΑ, ή σε μια γραμμή αναδίπλωσης στο Δυτικό ημισφαίριο, όπου θα κυριαρχεί πάντα το Δόγμα Μονρόε, σε έναν κόσμο χωρισμένο σε σφαίρες επιρροής, με τους Ευρωπαίους, τους Ρώσους και τους Κινέζους να διαπράττουν τις δικές τους. Ο ίδιος ο Τραμπ δεν έχει αποφανθεί τις απόψεις του. Ωστόσο ο ισχυρός επιρροής αντιπρόεδρος Τζέι Ντι Βαυς συμμερίζεται την οπτική όσων υποστηρίζουν ότι οι ΗΠΑ πάσχουν από το σύνδρομο της «εξωτερικής υπερεπέκτασης», πέραν των οικονομικών της ορίων και ότι πρέπει να αναδιπλωθεί στη ζώνη των ζωτικών συμφερόντων της. Αλλά και ο Ελμπριτζ Κόλμπι, που προορίζεται για αναπληρωτής υπουργός Άμυνας, δήλωσε στο Κογκρέσο ότι οι ΗΠΑ πρέπει να φύγουν από την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή για να επικεντρωθούν στη ζώνη της Ασίας - Ειρηνικού, προσθέτοντας ότι «η Ταϊβάν δεν είναι θεμελιώδους σημασίας για την Αμερική» και ότι η Νότια Κορέα πρέπει να επωμιστεί το βάρος της άμυνας της.

234

πολεμικά σκάφη, έναντι 217 των ΗΠΑ, διαθέτει το κινεζικό ναυτικό, γεγονός που το καθιστά τον μεγαλύτερο στόλο στον κόσμο.

ΑΠΟΨΗ

Πώς διαβάζει τον Τραμπ το Πεκίνο

Του ΠΛΑΜΕΝ ΤΟΝΤΣΕΦ

Τέσσερις μήνες μετά την επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ, οι Κινέζοι ιθύνοντες παρακολουθούν πολύ προσεκτικά όλες τις δηλώσεις του και προσπαθούν να ανιχνεύσουν τις προθέσεις του. Σημειώνουν ότι στην εξωτερική του πολιτική προτίμηση τις πρώτες εβδομάδες της προεδρίας του να ασχοληθεί με εκκρεμότητες πλησίον της χώρας του και να δρομολογήσει την απεμπλοκή των ΗΠΑ από τον πόλεμο στην Ουκρανία, με την πλήρη μεταστροφή της Ουάσιγκτον στις σχέσεις της με τη Μόσχα. Γνωρίζουν, όμως, ότι πλησιάζει η ώρα για το μπρά ντε φερ ΗΠΑ - Κίνας, όπως δείχνει η αύξηση των αμερικανικών δασμών επί των εισαγόμενων κινεζικών προϊόντων κατά 20% στην παρούσα φάση.

Η Κίνα δηλώνει έτοιμη για εμπορικό πόλεμο με τις ΗΠΑ, αν και δεν τον επιθυμεί, λόγω της επιβραδυνόμενης οικονομίας της. Γι' αυτό, λοιπόν, προκρίνει στρατηγική αυτοσυγκράτησης με στοχευμένα αντίποινα. Το Πεκίνο απάντησε αμέσως στις ανακοινώσεις της Ουάσιγκτον με δικούς του δασμούς

σε αμερικανικά προϊόντα από επιλεγμένες πολιτείες με αυξημένη υποστήριξη του Ντόναλντ Τραμπ στις πρόσφατες εκλογές. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται εν πολλοίς στον συνδυασμό «στρατηγικής υπομονής» και «ασύμμετρου πολέμου» που έχει εισηγηθεί ο καθηγητής Γου Σίνγκπο, διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Μελετών του Πανεπιστημίου Fudan στη Σαγκάη.

Σε ό,τι αφορά τις διατλαντικές σχέσεις, το Πεκίνο επικαίρει για την αποδυνάμωση των δεσμών μεταξύ των ΗΠΑ και παραδοσιακών εταίρων τους, ιδιαίτερα μετά τις σκληρές απειρές κάλλους κατά την επίσκεψη του Ουκρανού προέδρου Ζελένσκι στον Λευκό Οίκο. Κινέζοι αναλυτές θεωρούν ότι αυτές οι εντάσεις προσφέρουν μοναδική ευκαιρία για επαναπροσέγγιση μεταξύ της Κίνας και των Ευρωπαίων που είναι χολωμένοι με το Πεκίνο για την υποστήριξη του στη Μόσχα κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Ουκρανία.

Η ομιλία του υπουργού Εξωτερικών Γουάνγκ Γι στην πρόσφατη Διάσκεψη του Μονάχου περιείχε

την πρόταση για συνέργειες μεταξύ του κινεζικού νέου Δρόμου του Μεταξίου (Belt and Road Initiative) και της ευρωπαϊκής στρατηγικής διασυνδεσιμότητας Global Gateway. Ακόμη και η σινεουρω-

Η Κίνα δηλώνει έτοιμη για εμπορικό πόλεμο με τις ΗΠΑ, αν και δεν τον επιθυμεί, λόγω της επιβραδυνόμενης οικονομίας της. Γι' αυτό προκρίνει στρατηγική αυτοσυγκράτησης με στοχευμένα αντίποινα.

παϊκή συμφωνία για επενδύσεις που υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 2020, αλλά «πάγωσε» λίγους μήνες αργότερα, δεν αποκλείεται να επανέλθει στις συζητήσεις με πρωτοβουλία του Πεκίνου.

Η Κίνα χαιρετίζει τις απευθείας διαπραγματεύσεις Τραμπ - Πούτιν, αλλά είναι λιγοστοί οι Κινέζοι σχολιαστές που θεωρούν στέρεη την

επαναπροσέγγιση μεταξύ της Ουάσιγκτον και της Μόσχας. Ομοίως, εκφράζονται αμφιβολίες κατά πόσον ο Τραμπ θα μπορέσει να επαναλάβει αυτό που επέτυχε ο Ρίτσαρντ Νίξον τη δεκαετία '70, όταν οι ΗΠΑ αναγνώρισαν τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΛΔΚ) και διέσπασαν τον σινοσοβιετικό διδυμο.

Οι αμφιβολίες αυτές είναι βάσιμες, καθώς ήταν πολύ διαφορετικές οι συνθήκες εκείνη την εποχή. Είχαν προηγηθεί συγκρούσεις το 1969 ανάμεσα στην Κίνα και τη Σοβιετική Ένωση κατά μήκος των κοινών συνόρων τους και η ΛΔΚ αναζητούσε την ενσωμάτωσή της στο διεθνές σύστημα. Σήμερα η Κίνα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως, αναμφισβήτητη στρατιωτική δύναμη και συμπορεύεται με τη Ρωσία κατά των ΗΠΑ. Η βαρυσήμαντη κοινή δήλωση που υπέγραψαν ο Σι Τζινπίνγκ και ο Βλαντιμίρ Πούτιν στις 4 Φεβρουαρίου 2022 στο Πεκίνο αποτελεί «μηνιφόρσο» για μια νέα διεθνή τάξη, απαλλαγμένη από την αμερικανική ηγεμονία.

Όσον αφορά τα ακανθώδη θέματα

της Ταϊβάν και της Νοτιοκινεζικής Θάλασσας, η κινεζική ηγεσία δεν περιμένει ο Τραμπ να ανοίξει τα χαρτιά του ακόμη. Οι ιθύνοντες στο Πεκίνο εκτιμούν ότι ο Αμερικανός πρόεδρος προτιμά να «πακετάρει» αυτά τα ζητήματα με την εξέλιξη των διμερών οικονομικών σχέσεων και τον αδυσώπητο σινοαμερικανικό τεχνολογικό ανταγωνισμό. Ωστόσο, η Κίνα δεν χάνει ευκαιρία να τονίσει την αποφασιστικότητά της να προσαρπάσει την αυτοδιοικούμενη Ταϊβάν ακόμη και με ένοπλα μέσα.

Τέλος, όλοι οι Κινέζοι αναλυτές ομονοούν ως προς τον δομικό χαρακτήρα της αντιπαλότητας ΗΠΑ - Κίνας, ανεξαρτήτως του εκάστοτε Αμερικανού προέδρου. Αλλωστε, αποτελεί διακηρυγμένο στρατηγικό στόχο του Πεκίνου έως το 2049, την 100ή επέτειο της ίδρυσης της ΛΔΚ, η Κίνα να αναδειχθεί «το πιο προηγμένο έθνος της υπηλίου» ή, με άλλα λόγια, να διεκδικήσει την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία.

Ο κ. Πλάμεν Τόντσεφ είναι επικεφαλής του Τμήματος Ασιατικών Σπουδών στο Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (ΙΔΟΣ).

Προ των πυλών το Ποδόσφαιρο 2.0

Νέοι κανονισμοί, που είτε θα εφαρμοστούν τάχιστα είτε βρίσκονται στο στάδιο ωρίμανσης, αναμένεται να αλλάξουν τον τρόπο που παίζεται το ποδόσφαιρο

Του **ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ**

Φανταστείτε ένα ντέρμπι του ελληνικού πρωταθλήματος να βρίσκεται στις καθυστερήσεις. Και ο τερματοφύλακας της ομάδας που προηγείται, θέλοντας να κερδίσει χρόνο, να αργεί να δώσει συνέχεια στο παιχνίδι. Με βάση τον τρέχοντα κανονισμό, αν κρατήσει την μπάλα στην κατοχή του για περισσότερο από έξι δευτερόλεπτα, ο αντίπαλος κερδίζει έξι μίσο φάουλ. Το πότε και αν είδαμε ποτέ ένα διαιτητή να τον εφαρμόζει στην πράξη, σε μια –αν μη τι άλλο– συνηθισμένη εικόνα, είναι ένα ερώτημα που ανάγεται στη σφαίρα της φαντασίας.

Από την 1η Ιουλίου, θα έχουμε τη νέα έκδοση των «Laws of the Game», οι οποίοι είναι προάγγελος της μεγάλης αλλαγής που κυφορείται εδώ και καιρό και έχει να κάνει με το λεγόμενο «Βενγκέρ οφσάιντ». Η FIFA, στη συνεχή προσπάθειά της να «βρει» περισσότερο καθαρό χρόνο στους αγώνες, τροποποίησε τον συγκεκριμένο κανόνα, με την παραδοξότητα ότι αυξάνεται ο χρόνος κατοχής της μπάλας από τους τερματοφύλακες στα χέρια τους μέχρι τα 8΄΄ και η ποινή μεταβάλλεται από έξι μίσο λάκτισμα, σε κόρνερ για τον αντίπαλο (στατιστικά, οι φάσεις που ξεκινούν από κόρνερ έχουν ένα ποσοστό πιθανότητας για γκολ που φτάνει στο 4%).

Οι διαιτητές, από την πλευρά τους, θα «δωλώνουν» με τα χέρια τους καταμέτρηση των τελευταίων πέντε δευτερολέπτων, ως μορφή προειδοποίησης στους γκολκίπερ για τον χρόνο που απομένει. Είναι χαρακτηριστικό πως, αν και έχουν γίνει βήματα προόδου, οι καθυστερήσεις των τερματοφυλάκων μπορεί να ξεπεράσουν ακόμη και τα 20 δευτερόλεπτα. Η συγκεκριμένη είναι η κυριότερη από μια σειρά τροποποιητικών αλλαγών που αποφάσισε η 139η ετήσια γενική συνέλευση του IFAB (Διεθνές Ποδοσφαιρικό Συμβούλιο) στο Μπέλφαστ και θα αρχίσουν να εφαρμόζονται από το καλοκαίρι σε όλα τα γήπεδα του κόσμου.

Πιλοτικά το μέτρο έχει ξεκινήσει, έχοντας θετικά αποτελέσματα στην Αγγλία, στην Premier League U21, στις μικρές κατηγορίες της Ιταλίας, αλλά και στο πρωτάθλημα της Μάλτας. Εκεί καταμετρήθηκε ότι οι τερματοφύλακες κράτησαν την μπάλα 796 φορές χωρίς να υπερβούν το όριο των οκτώ δευτερολέπτων, συνολικά υπήρξαν μόνο τέσσερις περιπτώσεις όπου τιμωρήθηκαν και ο κανόνας εφαρμόστηκε αυστηρά σε όλες, εκτός από μία, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι τερματοφύλακες βλέπουν την απειλή της παραχώρησης κόρνερ ως σοβαρό αποτρεπτικό παράγοντα. Η πρώτη διοργάνωση στην οποία το ευρύ κοινό θα δει το μέτρο στην πράξη θα είναι το επερχόμενο (15/6-13/7) ανανεωμένο Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλό-

Αν ένας τερματοφύλακας κρατήσει την μπάλα για περισσότερο από οκτώ δευτερόλεπτα ο διαιτητής θα καταλογίσει κόρνερ στην αντίπαλη ομάδα.

Οι διαιτητές θα φέρουν κάμερες. Στόχος, εκτός της καλής συμπεριφοράς των παικτών, να εισφέρουν στη ζωντανή τηλεοπτική μετάδοση των αγώνων.

Οι διαιτητές θα ανακοινώνουν τις αποφάσεις τους από μικροφώνου ύστερα από έλεγχο VAR. Το μέτρο δεν είναι υποχρεωτικό.

Μόνο ο αρχηγός της ομάδας θα μπορεί να προσεγγίζει και να ζητά εξηγήσεις από τον διαιτητή σε συγκεκριμένες καταστάσεις.

Αν σε προσωρινή διακοπή ματς, η μπάλα βρίσκεται εκτός μικρής περιοχής, η επανεκκίνηση του παιχνιδιού θα γίνεται από την ομάδα που είχε ή θα είχε την κατοχή.

Εμμεσο ελεύθερο λάκτισμα, αλλά χωρίς επιθετική κύρωση, θα δίνεται για παίκτη που βρίσκεται εκτός αγωνιστικού χώρου, εφόσον αγγίζει την μπάλα χωρίς πρόθεση.

ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΑ
ΟΦΣΑΪΝΤ «ΒΕΝΓΚΕΡ»
Ο ποδοσφαιριστής θα υποδεικνύεται οφσάιντ, μόνο στην περίπτωση που ολόκληρο το σώμα του θα βρίσκεται μπροστά από τον αμυνόμενο.

FOOTBALL VIDEO SUPPORT
Στα πρότυπα του challenge στο μπάσκετ, κάθε ομάδα θα έχει το δικαίωμα να ζητήσει την επανεξέταση μέχρι δύο φάσεων.

Στο εικονιζόμενο παράδειγμα, σήμερα ο επιθετικός θεωρείται οφσάιντ. Με την πρόταση Βενγκέρ θα θεωρείται καλυπτόμενος.

γων, που θα διεξαχθεί στις ΗΠΑ με τη συμμετοχή 32 ομάδων.

«Εξτρα πίεση»

«Αναμφίβολα ο νέος κανονισμός θα βοηθήσει τη ροή του αγώνα αλλά και το θέαμα, αν και σε εμάς τους τερματοφύλακες, μέσα στη διαδικασία του παιχνιδιού, θα προσθέσει μια εξτρα πίεση», τονίζει στην «Κ» ο γκολκίπερ του Αστέρα Τρίπολης, Νίκος Παπαδόπουλος. Σύμφωνα με τον έμπειρο κίπερ, η αλλαγή αυτή είναι σε θέση να επιρεάσει μέρος της αμυντικής τακτικής και να αναπροσαρμόσει ακόμη και τα προπονητικά πλάνα. «Για τις ομάδες που χτίζουν build-up από τον τερματοφύλακα και με τρίτο παίκτη, υπό τον φόβο ότι σε στενά χρονικά περιθώρια δεν θα βρίσκεις ελεύθερο συμπαίκτη και θα κάνεις λάθος, τότε θα προτιμήσεις να δώσεις συνέχεια στο παιχνίδι με μακρινή μεταβίβαση. Κάτι που, για να είμαι ειλικρινής, εμείς οι τερματοφύλακες το προτιμούμε.

Ετσι θεωρώ πως θα επιδιώξουν να προσαρμόσουν όλες οι ομάδες σε αυτό το κομμάτι και κυρίως οι αμυντικοί, που θα πρέπει να προσφέρουν γρήγορες επιλογές στον

τερματοφύλακα ώστε να μειωθούν οι πιθανότητες λάθους ύστερα από αυτά τα κρίσιμα οκτώ δευτερόλεπτα. Στον αντίποδα, φυσικά, θα προσαρμοστούν και οι αντίπαλοι, προσαπθώντας να περιορίσουν τις επιλογές σου και να πιέσουν κατευθείαν ψηλά. Παράλληλα, όμως, θα πρέπει να είναι οργανωμένοι και πίσω, για να μην πιastούν στον ύπνο από μια γρήγορη επαναφορά. Σίγουρα όλες οι ομάδες θα ριξουν το βάρος τους στις προπονήσεις στις σημμένες φάσεις και κυρίως στα κόρνερ. Σε ό,τι αφορά εμάς τους τερματοφύλακες, θα πρέπει να βελτιώσουμε ακόμη περισσότερο την τεχνική μας στον χειρισμό της μπάλας με τα πόδια».

Ο 35χρονος τερματοφύλακας εκτιμά πως στο ξεκίνημα της εφαρμογής οι βεβιασμένες κινήσεις δεν θα λείψουν, τόσο από τους παίκτες όσο και από τους διαιτητές, Ωστόσο, όπως λέει, «νομίζω ότι σε γενικές γραμμές θα γίνει γρήγορα συνήθεια στο παιχνίδι χωρίς να υπάρχει ελαστικότητα και παρερμηνείες του μέτρου από όλους. Ούτως ή άλλως, και τώρα, στο πλαίσιο των έξι δευτερολέπτων, μας παρακινούν να παίζουμε γρήγορα. Είναι μια αλλαγή που πιστεύω αν-

τικατοπτρίζει τις πραγματικές συνθήκες, σε αντίθεση με τον ισχύοντα κανονισμό που δικαίως δεν εφαρμόζεται πια».

Κάμερες

Από και πέρα, η FIFA επιβεβαίωσε την πρόθεσή της να εφαρμόσει τις κάμερες σώματος στους διαιτητές στο Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων, στο πλαίσιο της ζωντανής μετάδοσης των αγώνων, με προοπτική αυτό να γίνει σε μόνιμη βάση.

Οι διαιτητές θα έχουν τη δυνατότητα να ανακοινώνουν τις αποφάσεις τους ύστερα από έλεγχο VAR, μέσω μικροφώνου, και να ακούγονται σε ολόκληρο το γήπεδο, χωρίς πάντως αυτό να είναι υποχρεωτικό, ενώ σε δοκιμαστικό επίπεδο θα ξεκινήσει η πιλοτική εφαρμογή του Football Video Support, το γνωστό challenge, όπου κάθε ομάδα θα έχει το δικαίωμα να ζητήσει την επανεξέταση μέχρι δύο φάσεων. Η FIFA επίσης έδωσε κατευθυντήριες γραμμές για στενότερη συνεργασία αρχηγών - διαιτητών, ώστε σε συγκεκριμένες καταστάσεις μόνον ο αρχηγός της ομάδας να έχει δικαίωμα να προσεγγίζει τον διαιτητή.

Στη «ζυγαριά» το οφσάιντ α λα Βενγκέρ

Παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι εκτιμούσαν πως η FIFA θα υιοθετούσε άμεσα και τυπικά τον περίφημο «κανονισμό Βενγκέρ» για το οφσάιντ, τελικά η επικύρωση της εφαρμογής του πήρε νέα αναβολή. Ωστόσο όλα δείχνουν πως, ύστερα από διεργασίες τεσσάρων ετών, βρισκόμαστε προ των πυλών μιας εκ των μεγαλύτερων κανονιστικών αλλαγών στο άθλημα. Θυμίζουμε ότι, όπως πρότεινε ο Αρσέν Βενγκέρ, ένας ποδοσφαιριστής θα υποδεικνύεται οφσάιντ μόνο στην περίπτωση που ολόκληρο το σώμα του θα βρίσκεται μπροστά από τον τελευταίο αμυντικό και όχι για... χιλιοστά, όπως συμβαίνει

σήμερα. Πρόκειται για μια αλλαγή η οποία ενθαρρύνει το επιθετικό ποδόσφαιρο, βοηθώντας τους φορ να κερδίζουν εκατοστά που μπορούν να αποδειχθούν καταλυτικά στις οριακές φάσεις, ενώ, από την άλλη, για τους αμυνόμενους μια τέτοια αλλαγή φέρνει επιπλέον «πονοκεφάλους».

Η δοκιμή του νέου οφσάιντ έγινε σε παιχνίδια της κατηγορίας K18 στην Ιταλία και όπως ανακοίνωσε η FIFA θα επεκταθεί σε περισσότερα μικρά τουρνουά, κυρίως νέων, που θα διεξάγονται υπό την αιγίδα της. Πηγές κοντά στην Παγκόσμια Ομοσπονδία ανέφεραν ότι αν και αρχικά είχε αποφασιστεί

να δοκιμαστεί στο Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων αυτού του καλοκαιριού, τελικά κρίθηκε σκόπιμο να μην επηρεαστούν σε τακτικό επίπεδο οι ομάδες, σε αυτό το κρίσιμο χρονικά σημείο οπότε όλες οι ευρωπαϊκές και εγχώριες διοργανώσεις είναι ανοικτές. Αν και σύμφωνα με την επίσημη ανακοίνωση ο κανονισμός βρίσκεται ακόμη υπό μελέτη, η διατύπωση περί «ελαστικότητας του αθλήματος» δείχνει ότι τα πάντα είναι θέμα τάιμινγκ, χωρίς να αποκλείονται κάποιες διαφοροποιήσεις σε επιμέρους τομείς, όπως για παράδειγμα ο ρόλος που θα έχει ο VAR στις επίμαχες φάσεις.

Drop ball

Σχετικά με τον κανονισμό drop ball (διεκδικήσιμη μπάλα), εάν η μπάλα βρίσκεται έξω από την περιοχή του πέναλτι όταν διακόπτεται το παιχνίδι, τότε θα δίνεται στην ομάδα που είχε ή θα αποκότσει την κατοχή. Διαφορετικά, θα δίνεται στην ομάδα που την άγγιξε τελευταία. Εμμεσο ελεύθερο λάκτισμα, αλλά χωρίς πειθαρχική κύρωση, θα δίνεται εφόσον παίκτης που βρίσκεται προσωρινά εκτός αγωνιστικού χώρου, αναπληρωματικός, αποβλημένος ή που έχει αντικατασταθεί αγγίξει την μπάλα αλλά δεν υπάρχει πρόθεση άδικης παρέμβασης.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Συνυπεύθυνη για την καταστροφή η ΚΟΠ

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ**

Η ιστορική πα φώτο των πέντε προέδρων έξω από το κτήριο του Φόρου Εισοδήματος, σηματοδοτεί μια νέα εποχή για το κυπριακό ποδόσφαιρο. Για πρώτη φορά στην ιστορία, τα σωματεία ανεξαρτήτως του μεγέθους τους στην κοινωνία, βιώνουν την πίεση του κράτους, τιθέμενα ταυτόχρονα ενώπιον των ευθυνών τους, ελέω της οικονομικής δυσχέρειας στην οποία έχουν περιπέσει. Στη φωτογραφία απεικονίζονται οι πρόεδροι των ΑΕΛ, Ανόρθωση, ΑΠΟΕΛ, Απόλλωνα και Εθνικού που βρίσκονται εκεί αναλαμ-

βάνοντας τις ευθύνες τους, χωρίς όμως να συμπεριλαμβάνεται κάποια προσωπικότητα που σχετίζεται με την ΚΟΠ. Η απουσία ενός ατόμου που εκπροσωπεί την Ομοσπονδία, δείχνει συμβολικά ότι η ΚΟΠ είναι πια αδύναμη να υπερασπιστεί τα σωματεία της, όπως έκανε πάντοτε στις διαπραγματεύσεις τους με τις δημόσιες υπηρεσίες.

Ταυτόχρονα, μπορεί να ερμηνευτεί ωσάν και έχει βγάλει την ουρά της έξω από το πρόβλημα, στο οποίο όμως συνέβαλε τα μέγιστα για να δημιουργηθεί. Είναι πλέον ευρέως γνωστό και επιβεβαιώθηκε ακόμη περισσότερο ελέω των καταγγελιών Παπασταύρου, ότι η Ομοσπονδία διατηρούσε ή διατηρεί ένα μυστηριώδες χρηματοδοτικό πρόγραμμα, μέσα από το οποίο οι ομάδες, μέσω δανείων ή ελλίπων ελέγχων στα κριτήρια και διάφορων άλλων διευκολύνσεων, συνέχιζαν να λειτουργούν κανονικά, στηριζόμενες στην πλάτη της ηγεσίας της ΚΟΠ. Ποτέ δεν διευκρινίστηκε μέχρι πού φτάνει η βοήθεια της Ομοσπονδίας στα σωματεία, ποιος είναι ο βαθμός ανάμειξης της στα οικονομικά τους, αν εισπράττει ή κατακρατεί εισοδήματα, αν λειτουργεί ως εγγυήτρια ή αν δανείζει τις ομάδες λαμβάνοντας τόκους! Πέραν των πιο πάνω και άλλων πολλών μεθόδων που φέρεται να ισχυροποιούν τη σχέση εξάρτησης των χρεοκοπημένων ομάδων με την ηγεσία της ΚΟΠ, είναι επίσης γνωστό ότι διά της ΚΟΠ TV, η Ομοσπονδία πολλάκις λειτουργήσει ως άμεσος συνεργάτης των ομάδων. Πέραν της εποπτικής αρχής που εκ της θέσεώς της διατηρεί, η ΚΟΠ δρούσε και ως ο βασικός χορηγός των εταιρειών, καθότι διατηρούσε τα τηλεοπτικά δικαιώματά τους. Στη σύγκρουση συμφερόντων που δημιουργείται, η ηγεσία της Ομοσπονδίας, όπως μαθαίνουμε, δεν είχε κανέναν ενδοιασμό προκειμένου να διατηρεί καλό επίπεδο στη συνεργασία της με ποδοσφαιρική εταιρεία, να εγγυηθεί εμμέσως δάνειο από ευρωπαϊκή τράπεζα, στο οποίο μεγαλομέτοχος της ομάδας προέβη, εκκωρώντας ως βασική εγγύηση τα τηλεοπτικά δικαιώματα που διαρκούν μέχρι το 2030 και τα κατείχε η ΚΟΠ! Το μεμπτό στην όλη υπόθεση είναι ότι λεφτά του δανείου εκχωρήθηκαν όχι στην ποδοσφαιρική εταιρεία, αλλά σε ιδιωτική εταιρεία του μεγαλομέτοχου, μη κανείς γνωρίζοντας τον τρόπο διαχείρισης των λεφτών!

Η Ομοσπονδία όχι μονάχα δεν απέτρεψε μια τέτοια ενέργεια, ως όφειλε ηθικά λειτουργώντας ως προστάτιδα, αλλά φαίνεται να συναίνεσε, καθώς ως ΚΟΠ TV ενδεχομένως να πληρώνει ή να ενημερώνεται για την αποπληρωμή του δανείου που δόθηκε στην ιδιωτική εταιρεία του μετόχου! Μη εμβαθύνοντας στην παραβίαση του fair play ή άλλα νομικά ζητήματα που ενδεχομένως να προκύπτουν, μέσα από τέτοιες συναλλαγές, αναδεικνύεται ταυτόχρονα και η σχέση εξάρτησης ή και υποταγής που τρέφουν οι ομάδες διά των «ισχυρών» προέδρων τους!!

Επιπλέον, επιβεβαιώνεται ότι στην κακοδιαχείριση των ομάδων συμμετείχε, τότε ως δανειοδότης, τότε ως προστάτης, τότε ως εγγυητής και η ίδια η ΚΟΠ, οι ευθύνες της οποίας για την οικονομική καταστροφή είναι επίσης μεγάλες!

ΑΠΟΕΛ: Με ή χωρίς τον Πρόδρομο...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ**

Είμαστε όντως τόσο κοντά, όσο ποτέ προηγουμένως, σε αλλαγή δεδομένων στον διοικητικό της ποδοσφαιρικής εταιρείας του ΑΠΟΕΛ; Δύσκολη η απάντηση, γιατί από τις διερρευντικές επαφές ή προσεγγίσεις, μέχρι τη δεδομένη έστω πρόταση για διάδοχη κατάσταση, η απόσταση είναι καθώς! Το πρόβλημα κανούργιο δεν είναι. Σε δεινή οικονομική κατάσταση εδώ και χρόνια βρίσκεται η ποδοσφαιρική εταιρεία του ΑΠΟΕΛ και η διαφοροποίηση των δεδομένων προς το πολύ χειρότερο, έχει να κάνει με τις εξελίξεις και την αβόρητη πλέον πίεση για τις οφειλές στο κράτος. Τη λανθασμένη εδώ και χρόνια οικονομική διαχείριση της διοίκησης Πετρίδη την αποδεικνύει το ολοένα αυξανόμενο συνολικό χρέος. Η αδιαφορία ή απραξία όσων τώρα ενεργοποιούνται ή έχουν τέτοια πρόθεση, αφαιρεί από τη νυν διοίκηση την αποκλειστική ευθύνη, δεν μειώνει, ωστόσο, το τεράστιο της μερίδιο... Άξιοι απορίας, επίσης, η αδυναμία ή έστω η δυσκολία της διοίκησης να ανταποκριθεί σε άμεσες υποχρεώσεις, ως προς τις κρατικές οφειλές, με σοβαρές μάλιστα τις ενδεχόμενες συνέπειες, σε μια περίοδο με σημαντικά έσοδα από την πορεία στην Ευρώπη... Ακούγονται πολλά, φημιολογούνται ακόμη περισσότερα ως προς το ενδεχόμενο αλλαγής στα διοικητικά της ποδοσφαιρικής εταιρείας. Η πρώτη αντίδραση, σε όλα αυτά, από πλευράς διοίκησης Πετρίδη, δεν έδειξε πρόθεση αποχώρησης παρά μόνο διάθεση αξιολόγησης και συζήτησης ενδεχόμενες προτάσεις. Ωστόσο, ακόμη και χωρίς οποιαδήποτε ουσιαστική κίνηση, κάτι τέτοιο δεν μπορεί να αποτελεί άλλοθι για τη νυν διοίκηση, προκειμένου να συνεχίσει με την ίδια τακτική σε θέματα οικονομικής διαχείρισης. Για πολλοστή φορά και στην πρόσφατη ανακοίνωσή της, η διοίκηση Πρόδρομου Πετρίδη τονίζει πως συνεχίζεται και εντείνεται η προσπάθεια για διευθέτηση των οικονομικών προβλημάτων. Αν η προσπάθεια αυτή έχει να κάνει με νέους δανεισμούς ή προεισπραξη εσόδων από εμπορικές συμφωνίες, το οποίο αποτέλεσμα παροδικό και προσωρινό θα είναι.

Πολύς λόγος, επίσης, για το αν πρέπει ή όχι η διοίκηση να παραιτηθεί και να διευκολύνει άλλους οι οποίοι επιθυμούν να εμπλακούν. Δικαίωμα του προέδρου Πρόδρομου Πετρίδη και των συνεργατών του, αν πιστεύουν πως έχουν τις λύσεις να παραμείνουν στις θέσεις τους. Υποχρέωσή τους, την ίδια ώρα, πρώτα και κύρια να παραδεχτούν την αποτυχία στην τακτική και τις αποφάσεις τους και ακολούθως να παρουσιάσουν, για πρώτη φορά, ζητώντας την έγκριση των μετόχων, ένα ρεαλιστικό πλάνο οικονομικής εξυγίανσης, όσο οδυνηρό μπορεί αυτό να είναι σε σχέση με αγωνιστικούς στόχους... Ρίσκα και υπερβάσεις, δεν μπορούν πλέον να συμπεριλαμβάνονται σε όποιο πλάνο από οποιονδήποτε, με την τελική απόφαση να ανήκει στους μετόχους.

Και αν θα υπάρξει τελικά δεύτερη επιλογή, το δίλημμα θα πρέπει να αφορά μόνο στην αξιολόγηση προτάσεων και σχεδιασμών, με στόχο την αποφυγή της πιο δυσάρεστης συνέπειας για την ποδοσφαιρική εταιρεία και την οικογένεια του ΑΠΟΕΛ γενικότερα...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΔΙΕΘΝΗ Αναταράξεις στις αγορές ομολόγων λόγω της Γερμανίας Σελ. 9	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,74%	 -3,55%	 -5,23%	 -0,72%	 3,85%	 -0,84%	 -4,85%	 4,34%	
	Χ.Α. 1,2%								

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΕΙΩΣΗ ΚΑΤΑ 90%

Οι Δανοί δεν θα στέλνουν πια γράμματα

Σταματούν στο τέλος του 2025 οι παραδόσεις γραμμάτων από τα ταχυδρομεία της Δανίας. Η κρατική υπηρεσία Post Nord διαπιστώνει ότι τα γράμματα έχουν μειωθεί κατά 90%. Επίσης, η γερμανική Deutsche Post περικόπτει 8.000 θέσεις εργασίας στο τμήμα παράδοσης επιστολών και δεμάτων. **Σελ. 10**

ΞΕΝΟΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΙ

Κάνουν την Ελλάδα φορολογική κατοικία

Περισσότεροι από 1.200 πλούσιοι ξένοι υπήκοοι, πολλοί από τις ΗΠΑ και τη Βρετανία, έχουν επιλέξει την Ελλάδα ως φορολογική τους κατοικία. Λόγω των κινήτρων που έχουν θεσπιστεί, η Ελλάδα έχει καταστεί η όγδοη δημοφιλέστερη μεταξύ των εκατομμυριούχων φορολογικών μεταναστών. **Σελ. 7**

ΠΡΟΣΙΤΑ ΕΝΟΙΚΙΑ

Φοιτητικές εστίες από εταιρείες στην Ελλάδα

Σύγχρονες κατοικίες σε ανακαινισμένα κτίρια, που μετατρέπονται σε φοιτητικές πολυκατοικίες είναι η πρόταση του ιδιωτικού τομέα για φοιτητική στέγη σε προσιτή τιμή. Το ενοίκιο κυμαίνεται από 300 έως 700 ευρώ και περιλαμβάνει τους λογαριασμούς ρεύματος, νερού και internet. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,19%	0,36%
Γερμανία	2,83 %	0,42%
Γαλλία	3,51%	0,38%
Ιταλία	3,96%	0,42%
Ισπανία	3,49%	0,45%
Ιρλανδία	3,09%	0,43%
Ελλάδα	3,65%	0,41%
Ην. Βασίλειο	4,66%	0,15%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Κέρδη και εξαγορές ορίζουν το 2025

Κτίζοντας στο 2023 και στο 2024 οι τράπεζες θέτουν νέους στόχους και αισιόδοξα πλάνα

Τα έτη 2024 και 2023 θα καταγραφούν στη σύγχρονη ιστορία των τραπεζών ως τα πιο κερδοφόρα. Το δίπτυχο των κυπριακών τραπεζών που θα χαρακτηρίσει το 2025 θα είναι αρκετά κέρδη, εξα-

γορές και μερίσματα, ενώ δεν αποκλείεται να δούμε εντός του 2025 να λαμβάνει τραπεζικά άδεια και κάποια από τις fintech εταιρείες που δραστηριοποιούνται εντός Κύπρου. Τα κέρδη που αναμένεται

να καταγραφούν φέτος δεν θα είναι πολύ μακριά από τα κέρδη του 2023. Πέραν των κερδών, οι κυπριακές τράπεζες εντός του 2025 θα προχωρήσουν σε αρκετές αλλαγές και θα αλλάξει πλήρως ο

τραπεζικός χάρτης. Συγκεκριμένα, η Eurobank θα προχωρήσει στην πλήρη εξαγορά της Ελληνικής Τράπεζας (ήδη έχει εγκριθεί η νέα δμίσια πρόταση για απόκτηση του 100% των μετοχών της) και ακο-

λούθως θα συνενωθεί με την Eurobank Κύπρου. Εξάλλου, η Alpha Bank Κύπρου προχώρησε στην εξαγορά της Astrobank και έτσι θα δημιουργηθεί η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα στην Κύπρο. **Σελ. 3**

Νέο Ελντοράντο για πολύτιμες γαίες η Γροιλανδία

Στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος βρέθηκε ξαφνικά η Γροιλανδία, στο υπέδαφος της οποίας βρίσκεται ένα από τα μεγαλύτερα αποθέματα του Δυτικού Ημισφαιρίου σε μέταλλα στρατηγικής σημασίας. Ανάμεσά τους τεράστια κοιτάσματα σπάνιων γαιών, των μετάλλων που είναι αναγκαία για όλες τις σύγχρονες τεχνολογίες. Εκτιμάται ότι στη Γροιλανδία βρίσκονται ένα δισ. τόνοι μετάλλων σπάνιων γαιών, ποσότητα ικανή να αντιστρέψει πλήρως τις συνθήκες στην παγκόσμια αγορά του είδους και όχι μόνον με οικονομικούς αλλά και με γεωπολιτικούς όρους. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΜΠΑΛΑΖ ΚΟΡΑΝΙ και ΦΡΑΝΣΕΣΚΟ ΚΑΝΕΠΑ / REUTERS

Η Γερμανία αναλαμβάνει ξανά τον ρόλο του ηγέτη

Το τολμηρό βήμα της Γερμανίας να αλλάξει τους δημοσιονομικούς κανόνες της θα μπορούσε να γυρίσει το παιχνίδι για την ασθμαίνουσα οικονομία της Ευρώπης, αποκαθιστώντας την ισχύ του μεγαλύτερου έθνους της σε ένα ληθαργικό μπλοκ που έχει μείνει πίσω από τους παγκόσμιους ομολόγους του. Το σχέδιο για την αποδέσμευση των αμυντικών δαπανών και την αναμόρφωση των γερμανικών υποδομών είναι μια από τις μεγαλύτερες πολιτικές αλλαγές στη χώρα, μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου το 1989. Η απόφαση ελήφθη λίγες ώρες μετά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αλλάξει τους δημοσιονομικούς κανόνες

της Ε.Ε. με δάνεια «επανεξοπλισμού» ύψους 150 δισ. ευρώ και περισσότερο δημοσιονομικό χώρο για αμυντικές επενδύσεις στις χώρες-μέλη. Και οι δύο κινήσεις υπαγορεύθηκαν υπό τον φόβο ότι, με τον Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο, η Ευρώπη δεν μπορεί πλέον να είναι σίγουρη για την προστασία των ΗΠΑ, καθώς η Ρωσία απειλεί τα ανατολικά σύνορά της. Οι γερμανικές προτάσεις –οι οποίες πρέπει να εξασφαλίσουν πρώτα την υποστήριξη της πλειοψηφίας των δύο τρίτων στο κοινοβούλιο– θα δημιουργήσουν ένα ταμείο υποδομής 500 δισ. ευρώ, θα εξαιρέσουν τις αμυντικές δαπάνες άνω του 1% του

Εάν η γερμανική οικονομία αναπτύσσεται, αναπτύσσεται και η υπόλοιπη Ευρώπη.

ΑΕΠ από το «φρένο χρέους» και θα επιτρέψουν στα κρατίδια της Γερμανίας να έχουν μικρό έλλειμμα. Δεδομένου ότι το γερμανικό χρέος είναι λίγο πάνω από το 60% του ΑΕΠ –το μισό από εκείνο των ΗΠΑ και τα δύο τρίτα του μέσου όρου της Ευρώζωνς– δεν υπάρχει καμία ανησυχία προς το παρόν ότι η Γερμανία βαδίζει σε μη βιώσιμη πο-

ρεία, ακόμη κι αν το χρέος αγγίξει το 70% μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Η Bank of America χαρακτήρισε την κίνηση ιστορική και διεμήνυσε ότι θα εκτοξεύσει τη γερμανική ανάπτυξη πιο κοντά στο 1,5%-2% από το 2027 και μετά. Εάν η Γερμανία αναπτύσσεται, αναπτύσσεται και η Ευρώπη, καθώς ο τεράστιος βιομηχανικός τομέας της βασίζεται σε προμηθευτές σε ολόκληρη την Ε.Ε. –η τουλάχιστον αυτό ήταν το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν οι χρηματοπιστωτικές αγορές. Η πρόσθετη δαπάνη δεν φαίνεται επίσης να σημειώνεται εις βάρος των υψηλότερων επιτοκίων δανεισμού: οι επενδυτές εξακολου-

θούν να αναμένουν ακόμη τρεις μειώσεις επιτοκίων από την ΕΚΤ φέτος, υποδηλώνοντας ότι το μεγαλύτερο χρέος δεν αποτελεί ανησυχία προς το παρόν. Αυτό οφείλεται πιθανώς στο ότι η κυβέρνηση Τραμπ συνεχίζει να απειλεί την Ε.Ε. με δασμούς, πιθανότατα πυροδοτώντας αντίποινα που θα αποδυνάμωναν την ανάπτυξη. Ενώ λίγα κράτη της Ε.Ε. έχουν περιθώριο να αυξήσουν τον δανεισμό, απολαμβάνουν επίσης κάποια προστασία από την ΕΚΤ, η οποία έχει υποσχεθεί να τα προστατεύσει από αδικαιολόγητες αυξήσεις στις αποδόσεις των ομολόγων, εφόσον πληρούν τους δημοσιονομικούς κανόνες.

rwcs

Φορολογικός οδηγός για το 2025 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΤΖΟΥΛΙΑ ΚΡΕΣΤΟΥΕΛΑ / NEW YORK TIMES

Οι δασμοί προκαλούν σοκ στις εφοδιαστικές αλυσίδες

Τον τελευταίο καιρό, η Βικτόρια Γκουτιέρρες σκέφτεται πολύ το αβοκάντο. Ο πρόεδρος Τραμπ προειδοποιούσε εδώ και καιρό για υψηλούς δασμούς σε τρόφιμα και άλλες προμήθειες από το Μεξικό, τον Καναδά και την Κίνα. Έτσι, η, εμπορική διευθύντρια στον παγκόσμιο διανομέα τροφίμων Sysco άρχισε να αναζητά τα προϊόντα που θα μπορούσαν να επηρεαστούν. Τα καλά νέα για τη Sysco, μια εταιρεία με ετήσια έσοδα 79 δισ. δολαρίων, ήταν ότι η πανδημία την είχε ήδη αναγκάσει να διαφοροποιηθεί και ενίοτε να αντιγράψει τους προμηθευτές της σε βασικά προϊόντα. Τα άσχημα νέα; Το αβοκάντο. «Η πλειονότητα των αβοκάντο που καταναλώνονται στις ΗΠΑ προέρχεται από το Μεξικό. Μπορούμε να καλύψουμε

Οι εταιρείες έχουν δύο επιλογές: είτε επωμίζονται το πρόσθετο κόστος είτε το μεταφέρουν στους καταναλωτές.

την πλήρη ζήτηση; Οχι», είπε η Γκουτιέρρες την Τρίτη, όταν η απειλή των δασμών έγινε πραγματικότητα. Η κυβέρνηση Τραμπ επέβαλε δασμούς 25% σε όλες τις εισαγωγές από τον Καναδά και το Μεξικό. Πρόσθεσε επίσης δασμούς 20% σε προϊόντα από την Κίνα φέτος.

Ακόμη και πριν από την ανακοίνωση, εταιρείες όπως η Sysco προσπαθούσαν να δημιουργήσουν αποθέματα ή να βρουν νέους προμηθευτές σε χώρες που δεν επηρεάζονται από τους δασμούς. Είναι άλλο πράγμα, όμως, να δημιουργεί κανείς ένα περιορισμένο απόθεμα καφέ ή τεκίλας από το Μεξικό και άλλο να αναλαμβάνει δράση για ευπαθή προϊόντα όπως το αβοκάντο. Εκεί, οι εταιρείες έχουν δύο επιλογές: είτε επωμίζονται το πρόσθετο κόστος είτε το μεταφέρουν στους καταναλωτές. Το Μεξικό, ο μεγαλύτερος παραγωγός αβοκάντο στον κόσμο, προμηθεύει περίπου τα μισά αβοκάντο που χρησιμοποιούνται στην αλυσίδα εστιατορίων Chipotle. Η εν λόγω εταιρεία είπε ότι δεν θα χρεώσει επιπλέον

τους πελάτες, τουλάχιστον προς το παρόν. Η Target, από την άλλη, ανακοίνωσε ότι θα αυξήσει τις τιμές στα φρούτα και στα λαχανικά που εισάγονται από το Μεξικό.

Η ικανότητα των εταιρειών να μετακυλίζουν το κόστος σε καταναλωτές κουρασμένους από τον πληθωρισμό μπορεί να είναι περιορισμένη, προειδοποιούν αναλυτές. Οι εταιρείες συσχετισμένων τροφίμων, για παράδειγμα, μπορεί να κληθούν να «απορροφήσουν μέρος του κόστους», αντί να διακινδυνεύσουν να χάσουν μερίδιο αγοράς, σημειώνει η S&P Global Ratings. Η πανδημία και οι προκύπτουσες ελλείψεις και καθυστερήσεις από μακρινούς κατασκευαστές οδήγησαν πολλές εταιρείες να αντιγράψουν τους προμηθευτές τους ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, να μετατοπιστούν από προμηθευτές στην Ασία, για παράδειγμα, σε πιο κοντινούς στις ΗΠΑ, όπως ο Καναδάς και το Μεξικό. Η ιδέα ήταν να δημιουργηθούν δίκτυα ασφαλείας στην αλυσίδα εφοδιασμού, ιδέα που αποδεικνύεται πλέον επιζήμια.

Ορισμένες εταιρείες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στους δασμούς. Τον περασμένο μήνα, ο κολοσσός αλκοολούχων Diageo, που αντλεί το 45% των πωλήσεών του στις ΗΠΑ από τεκίλα και άλλα ποτά που εισάγονται από το Μεξικό και τον Καναδά, προειδοποίησε ότι τα λειτουργικά του κέρδη θα μπορούσαν να πληγούν κατά 200 εκατ. δολάρια το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Η Sysco πάλι, η οποία παρέχει τρόφιμα και ποτά σε αλυσίδες εστιατορίων, καθώς και σε μεγάλα νοσοκομεία και σχολεία, φρόντισε να αλλάξει σημαντικά την αλυσίδα εφοδιασμού της κατά τη διάρκεια της COVID-19. Οι μεγάλες εταιρείες τροφίμων κλήθηκαν άλλωστε να προσαρμοστούν σε ζητήματα που σχετίζονται με το κλίμα ή άλλες παραμέτρους που μπορεί να εκτινάξουν τις τιμές στα ύψη όπως η δραματική έλξηψη αυτών τους τελευταίους μήνες, λόγω της ξηρασίας της γρίπης των ιπτινών. «Για τους υπευθύνους της εφοδιαστικής αλυσίδας, η αβεβαιότητα και η αντιμετώπιση κραδασμών στο σύστημα είναι μέρος του παιχνιδιού», συνοψίζει η Γκουτιέρρες, «είτε πρόκειται για καταγίδες σε μια συγκεκριμένη περιοχή είτε για δασμούς».

ΔΗΚΤΗΣ

Προβληματίζει η ανάπτυξη

Η έκπη συνεχόμενη μείωση των επιτοκίων μετά τον Ιούνιο είναι γεγονός. Το βασικό επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων του ευρώ διαμορφώθηκε στο 2,5%. Η εξέλιξη διευκολύνει τον νέο δανεισμό προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά παρόλο που η ΕΚΤ παραδέχεται πως η ζήτηση είναι γενικά υποτονική. Από την ανακοίνωση των αποφάσεων ξεχωρίζουμε τη νέα υποβάθμιση των αναπτυξιακών προοπτικών της Ευρωζώνης από τους οικονομολόγους της ΕΚΤ στο 0,9% για το 2025, 1,2% για το 2026 και 1,3% για το 2027. Αυτές οι προβλέψεις προκαλούν ανησυχία καθώς για τα επόμενα τρία χρόνια η οικονομική μεγέθυνση αναμένεται κάτω από τα επίπεδα του πληθωρισμού και των επιτοκίων, δημιουργώντας εύλογες απορίες όσον αφορά στη συνέχεια.

Ανησυχίες επενδυτών για βιωσιμότητα

Η επάνοδος της Γερμανίας στην αγορά χρέους, εφόσον ξεπεραστεί το πρόβλημα με το πλάφον στις νέες εκδόσεις, προκάλεσε ξεπούλημα των ομολόγων της Ευρωζώνης. Στους επιβαρυντικούς για τα ευρωμόλογα παράγοντες είναι και η επερχόμενη αύξηση των αμυντικών δαπανών λόγω των νέων απαιτήσεων του ΝΑΤΟ προς τους συμμάχους, κάτι που αναμένεται πως θα επηρεάσει όλες τις χώρες της δυτικής Ευρώπης. Αν και ο πιστωτικός κίνδυνος δεν προκαλεί μέχρι στιγμής πρόβλημα, οι επενδυτές ζητούν τις ασθετικές προοπτικές ανάπτυξης της Ευρωζώνης, οι οποίες συγκρινόμενες θέτουν τις νέες εκδόσεις στην κατηγορία της μη βιωσιμότητας.

Μια μεταρρύθμιση όλο λάθος

Η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι κλασική περίπτωση μεταρρύθμισης προς αποφυγή. Ύστερα από τόσα χρόνια κομματικών συζητήσεων η μεταρρύθμιση που αποφασιστεί δεν εξυπηρετεί κανέναν από τους στόχους που αρχικά τέθηκαν. Η απόφαση για τη δημιουργία θέσεων αντιδημάρχων χωρίς ξεκάθαρα καθήκοντα και με αρκετό κόστος για το κράτος, ήρθε και έδεσε με την απόφαση για διορισμό από τον υπουργό Εσωτερικών διακόσιων και πλέον κοινοταρχών, οι οποίοι αρχικά είχαν ειδοποιηθεί πως οι θέσεις τους καταργούνται μετά τη μεταρρύθμιση. Και αντί να συζητείται γιατί η μεταρρύθμιση χάνει τον ένα στόχο μετά τον άλλο, σήμερα η συζήτηση αφορά στα κριτήρια επιλογής των κοινοταρχών και ποια κομματικά κατεστημένα εξυπηρετήθηκαν. Για ακόμα μια φορά το πολιτικό

Ο πολιτικός κίνδυνος, αν και αρχικά υποτιμήθηκε, σήμερα οδηγεί στην αναστολή πληρωμών προς την κατασκευάστρια εταιρεία σε σχέση με την υποθαλάσσια ηλεκτρική διασύνδεση.

προσωπικό δείχνει αδιαφορία για τους πολίτες και συνεχίζει να ασχολείται με τα δικά του, μέχρι που θα έρθει εκείνη η ώρα που ο κόσμος θα τους ξαναγυρίσει την πλάτη και μετά θα βρουν να λένε πως έλαβαν τα μυνύματα.

Κάτω από το χαλί

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις στα νοικοκυριά ανέρχονται σε πάνω από 10,5

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ανεργία Τριβής

Η ανεργία τριβής αναφέρεται στο είδος ανεργίας το οποίο οφείλεται στη συνεχή κίνηση του εργατικού δυναμικού από μία θέση εργασίας σε άλλη ή από μία περιοχή σε άλλη. Η αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού προκύπτει κυρίως λόγω της μη ύπαρξης ενός πλήρους αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών, όπου οι άνεργοι θα εντοπίζουν άμεσα τις κενές θέσεις εργασίας και οι εργοδότες θα εντοπίζουν άμεσα τους ανέργους. Πρόκειται για το ελάχιστο επίπεδο ανεργίας σε μία οικονομία, το οποίο υφίσταται ανεξαρτήτως του επιπέδου απασχόλησης.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Εναλλακτική προσέγγιση στο γήρας

Της ΜΟΑΝΑ ΡΑΒΙΝΤΡΑΝΑΘ

Για πολλούς ανθρώπους η φθορά του χρόνου έρχεται σε κύματα. Μια μέρα, ύστερα από μια συννηθισμένη άσκηση, εμφανίζεται ένας πόνος στο γόνατο. Μια δραστηριότητα που υπό κανονικές συνθήκες ήταν εύκολη γίνεται όλο και πιο κοπιαστική. «Ξυπνάς ένα πρωί και ξαφνικά αισθάνεσαι γέρος», δήλωσε ο δρ Στιβ Χόφμαν, καθηγητής Υπολογιστικής Βιολογίας στο Ινστιτούτο Λάιμπνιτς στην Ίένα της Γερμανίας. «Αυτό είναι κατά κάποιον τρόπο το συμπίερασμα».

Ομάδες επιστημόνων, αναλύοντας δείκτες που σχετίζονται με την ηλικία, κατέληξαν ότι η γήρανση κάνει μεγάλα άλματα σε ορισμένα σημεία της ζωής του ατόμου.

Και φαίνεται πως μπορεί να υπάρχει επιστημονική βάση για αυτή την εμπειρία. Αναλύοντας δείκτες που σχετίζονται με την ηλικία, όπως πρωτεΐνες και άλλα στοιχεία που βρίσκονται στο αίμα, ορισμένοι επιστήμονες αρχίζουν να κατανοούν ότι η γήρανση στην ενήλικη ζωή δεν είναι μια γραμμική διαδικασία, αλλά ίσως μια διαδικασία που κάνει μεγάλα άλματα σε ορισμένα σημεία της ζωής του ατόμου. Οι επιστήμονες υποπτεύονταν

Η γήρανση στην ενήλικη ζωή δεν είναι μια γραμμική διαδικασία, σύμφωνα με κάποιους επιστήμονες, οι οποίοι διαπίστωσαν ότι οι άνθρωποι φαίνεται να γερνούν ταχύτερα γύρω στην ηλικία των 44 ετών και ξανά γύρω στα 60.

εδώ και καιρό ότι η γήρανση μπορεί να συμβαίνει σε κύματα, αλλά μόλις την τελευταία δεκαετία άρχισαν να χρησιμοποιούν τη μελέτη κυττάρων για τη μέτρηση του ρυθμού της. Μια περυσινή μελέτη του Στάνφορντ, που απέκτησε μεγάλη δημοσιότητα, παρακολούθησε διάφορες μοριακές αλλαγές που σχετίζονται με τη γήρανση σε δείγματα αίματος

που συλλέχθηκαν από 108 ενήλικους ηλικίας μεταξύ 25 και 75 ετών. Συγκρίνοντας δείγματα από διαφορετικά άτομα διαφορετικών ηλικιών, οι επιστήμονες διαπίστωσαν ότι οι άνθρωποι φαίνεται να γερνούν ταχύτερα γύρω στην ηλικία των 44 ετών και ξανά γύρω στα 60.

Οι αλλαγές που παρατηρούνται

στο πρώτο κύμα φαίνεται πως σχετίζονται κυρίως με τον μεταβολισμό του λίπους και του αλκοόλ, καθώς και με τη μυϊκή λειτουργία, ενώ το δεύτερο κύμα κυρίως με τη δυσλειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος και τη μυϊκή λειτουργία. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να εξηγήσει γιατί οι άνθρωποι φαίνεται να έχουν περισσότερα προβλήματα

στην επεξεργασία του αλκοόλ από τα 40 τους και γιατί γίνονται πιο επιρρεπείς σε ασθένειες στα 60 τους, σχολίασε ο Μάικλ Σνάιντερ, καθηγητής Γενετικής στην Ιατρική Στάνφορντ και συν-συγγραφέας της μελέτης.

Πέρυσι, μια διαφορετική μελέτη σε ποντίκια με συν-συγγραφέα τον δρ Χόφμαν διαπίστωσε ότι ξαφνικές χημικές τροποποιήσεις στο DNA συνέβησαν στις αρχές προς τα μέσα της ζωής των τρωκτικών και ξανά στα μέσα προς τα τέλη της ζωής, γεγονός που υποδηλώνει ότι υπάρχουν τρία διακριτά στάδια γήρανσης. Ακόμη, στοιχεία άλλων μελετών υποδεικνύουν ότι συγκεκριμένα όργανα (όπως η καρδιά και ο εγκέφαλος) μεγαλώνουν πιο γρήγορα από άλλα.

Οι επιφυλάξεις

Καθώς οι διαθέσιμες μελέτες δεν είναι ακόμη πολλές, πολλοί ερευνητές βλέπουν με επιφύλαξη τα νέα δεδομένα προτείνοντας πως η γήρανση μας ακολουθεί μια ευθύγραμμη πορεία με περιστασιακές «καμπυλώσεις». Για παράδειγμα, ο Στιβ Χόρβαθ, συγγραφέας και ερευνητής στην εταιρεία Altos Labs, προτείνει ότι η γήρανση είναι ταχεία από την παιδική ηλικία μέχρι την εφηβεία και έπειτα πιο γραμμική από τα 20 έτη και μετά, με ορισμένα προβλήματα να αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες ηλικίες. Οι επιστήμονες πάντως προτείνουν οι άνθρωποι να προσαρμόζονται σε κάθε ηλικία τη φροντίδα της υγείας τους με τρόπο που να εστιάζει στις συγκεκριμένες ανάγκες και συνθήκες που έχει η κάθε δεκαετία της ζωής ξεχωριστά.

Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο φύλων;

Με τα νέα ευρήματα εγείρονται και νέα ερωτήματα, όπως αν οι αλλαγές ποικίλουν από άτομο σε άτομο ή μεταξύ των δύο φύλων και πόσο μπορούν να συμβάλουν ο τρόπος ζωής και οι συνθήκες.

Το ερώτημα γίνεται μάλιστα πιο πιεστικό καθώς προκύπτουν όλο και περισσότερες ενδείξεις ότι ορισμένα γεγονότα (όπως η εγκυμοσύνη, το τραύμα και οι αντιξοότητες ή ακόμη και μια μόλυνση από ασθένειες όπως η COVID-19) μπορούν επίσης να επιταχύνουν τη βιολογική γήρανση. Οι ειδικοί ανέφεραν ότι είναι πρόθυμοι να απαντήσουν αν αυτά τα ερωτήματα διεξάγοντας μελέτες που θα παρακολουθούν τις αλλαγές κατά τη διάρκεια ολόκληρης της ζωής των ανθρώπων που συμμετέχουν. Αυτή η μέθοδος θα συνοψολογίσει τις διαφορές στο περιβάλλον ή στον τρόπο ζωής μεταξύ των υποκειμένων.

Μέχρι στιγμής, οι ερευνητές «αγίζουν μόνο την επιφάνεια» του τρόπου με τον οποίο οι μοριακές αλλαγές σχετίζονται με τη γήρανση, δήλωσε ο δρ Λουίτζι Φερόντσι, επιστημονικός διευθυντής του Εθνικού Ινστιτούτου Γήρανσης στο Μέριλαντ των Ηνωμένων Πολιτειών. Μαθαίνοντας περισσότερα, πρόσθεσε, θα μπορέσουμε να βοηθήσουμε τους ανθρώπους να ζήσουν καλύτερα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αλλά και να προλάβουν σοβαρές ασθένειες: «Αντί ενός ανθρώπου να φθίνει στα 70, μπορούμε να προσπαθήσουμε να τον κάνουμε να φθίνει στα 75 και να του χαρίσουμε πέντε χρόνια καλής ζωής».

Κέρδη και εξαγορές φέρνει το 2025 για τις τράπεζες

Ένα πολύ καλό 2023 και 2024 έθεσε τις βάσεις και για ένα καλό τρέχον έτος με στόχους και αισιόδοξα πλάνα

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Τους καρπούς από την εποχή της αύξησης των επιτοκίων απολαμβάνουν οι κυπριακές τράπεζες. Το έτος 2024 αλλά και το 2023 θα καταγραφούν στη σύγχρονη ιστορία των τραπεζών ως τα πιο κερδοφόρα έτη, μετά βέβαια από αρκετά χρόνια ζημιών, μεταρρυθμίσεων και επιβλημένων αλλαγών, που τις είχαν σε συνεχή πίεση. Το δίπτυχο των κυπριακών τραπεζών που θα χαρακτηρισθεί το 2025 θα είναι αρκετά κέρδη, εξαγορές και ισχυρά μερίσματα, ενώ δεν αποκλείεται να δούμε εντός του 2025 να λαμβάνει τραπεζική άδεια και κάποια από τις fintech εταιρείες που δραστηριοποιούνται εντός Κύπρου.

Παρόλο που το 2025 δεν αναμένεται να φέρει τα ίδια κέρδη που καταγράφηκαν το 2024 λόγω επιτοκίων από τη ρευστότητα των τραπεζών που ήταν κατατεθειμένη στις κεντρικές τράπεζες (επιτοκιακά έσοδα), τα νούμερα δεν θα είναι πολύ μακριά από τα κέρδη του 2023. Μέσα στο 2025 έχουν γίνει ήδη δύο μειώσεις επιτοκίων, αλλά δεν πρόκειται να επιστρέψει «οικονομική ανωμαλία» των αρνητικών επιτοκίων. Το 2 - 2,5% στο ύψος των επιτοκίων θα είναι το νέο

«στάνταρ» και οι κυπριακές τράπεζες είναι στην «καλή πλευρά της ιστορίας» με ρευστότητα που κατατίθεται στις κεντρικές τράπεζες και τοκίζεται.

Πέραν των κερδών, οι κυπριακές τράπεζες εντός του 2025 θα προχωρήσουν σε αρκετές αλλαγές και θα αλλάξει πλήρως ο τραπεζικός χάρτης. Συγκεκριμένα, η Eurobank θα προχωρήσει στην πλήρη εξα-

Μέσα στο 2025 είναι πιθανόν είτε μέσω εξαγοράς τράπεζας, είτε μέσω δοθείσας άδειας από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, μία fintech εταιρεία να αποκτήσει τραπεζική άδεια.

γορά της Ελληνικής Τράπεζας (ήδη έχει εγκριθεί η νέα δημόσια πρόταση για απόκτηση του 100% των μετοχών της) και ακολούθως θα συνενωθεί με την Eurobank Κύπρου. Από την άλλη, η Alpha Bank Κύπρου προχώρησε στην εξαγορά

της Astrobank και έτσι, θα δημιουργηθεί η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα στην Κύπρο. Έτσι όπως το 2018 στιγματίστηκε από την πώληση της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας και το 2022 από το κλείσιμο της RCB Bank, το 2025 θα μιλάμε για την εξαγορά της Ελληνικής και τη δημιουργία της τρίτης μεγαλύτερης τράπεζας στην Κύπρο.

Μέσα στο 2025 είναι πιθανό είτε μέσω εξαγοράς τράπεζας, είτε μέσω δοθείσας άδειας από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, μία fintech εταιρεία να αποκτήσει τραπεζική άδεια. Οι αιτήσεις που έχουν κατατεθεί στην Κεντρική για τραπεζική άδεια είναι πολλές, με την Κεντρική να έχει πληθώρα υλικού να εξετάσει και η τάση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί εντός του έτους.

Τους έδωσε άνεση

Για να προχωρήσουν στις εξαγορές άλλων τραπεζών, οι κυπριακές τράπεζες, λόγω επιτοκίων, είχαν περίσσεια άνεση. Από το καλοκαίρι του 2022 που άρχισε η αύξηση των επιτοκίων έχουν καταγράψει αρκετά κέρδη, με τα συνολικά του 2023 και του 2024 να έχουν ξεπεράσει κατά πολύ το 1 δισ. ευρώ. Εφόσον η κερδοφορία τους είναι υψηλή, οι τράπεζες χρησιμοποίη-

Πέραν των κερδών, οι κυπριακές τράπεζες εντός του 2025 θα προχωρήσουν σε αρκετές αλλαγές και θα αλλάξει πλήρως ο τραπεζικός χάρτης.

σαν αυτή την άνεση για να προχωρήσουν σε εξαγορές, εξαργυρώνοντας πρακτικά όποια στρατηγική έμαθαν να ακολουθούν τα προηγούμενα χρόνια. Έτσι όπως μέχρι το 2020 ό,τι κέρδος είχαν το έβαζαν σε προβλέψεις για να καλύψουν τα προβληματικά τους δάνεια, έτσι και σήμερα προχώρησαν στην εξαγορά τραπεζών, σε μία προσπάθεια δημιουργίας επιτοκιακών και μη επιτοκιακών εσόδων για τα χρόνια που πιθανώς δεν θα «βρέχει λεφτά». Εξάλλου, η Ελληνική θα κοστίζει στη Eurobank 1,3 δισ. ευρώ και η Astrobank θα κοστίζει στην Alpha Bank 200 εκατ. ευρώ. Θα υπάρξει επίσης κάποιο κόστος από τη διαδικασία συνένωσης της Ελληνικής με την Eurobank Κύπρου σε επόμενο στάδιο, αλλά ακόμα είναι πρόωρο για να υπολογιστεί.

Προχωρούν και σε μερίσματα

Τα μερίσματα είναι ένα μέρος που συμπληρώνει το δίπτυχο των κερδών και των εξαγορών. Τα με-

ρίσματα των τραπεζών που είναι θυγατρικές των ελληνικών τραπεζών είναι ευθύνη των μητρικών, αλλά η Τράπεζα Κύπρου έχει αποφασίσει να κρατήσει ψηλά τη μερισματική της πολιτική. Η Τράπεζα Κύπρου αναβάθμισε την πολιτική διανομής της, αυξάνοντας το ποσοστό διανομής σε 50 - 70%, ενώ επιπρόσθετα, θα εξετάσει την εισαγωγή ενδιάμεσων μερισμάτων. Έτσι, η συνθήκη διανομής ανά έτος αναμένεται να κυμαίνεται μεταξύ 50-70% (payout ratio), από 30-50% της προσαρμοσμένης κερδοφορίας πριν των μη επαναλαμβανόμενων στοιχείων, συνδυάζοντας μερίσμα σε μετρητά και επαναγορά ιδίων μετοχών.

Η Τράπεζα Κύπρου έχει τονίσει πως η απόφαση για μελλοντική τελική ή ενδιάμεση διανομή, συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε προτεινόμενου ποσού διανομής, καθώς και της προβλεπόμενης κατανομής μεταξύ μερίσματος σε μετρητά και επαναγοράς ιδίων με-

τοχών, θα λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες της αγοράς όπως επίσης και τα αποτελέσματα της τρέχουσας στρατηγικής σχεδιασμού κεφαλαίου και ρευστότητας του Συγκροτήματος κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Βάσει αποτελεσμάτων της Eurobank για το 2024, ανακοινώθηκε διανομή μερίσματος 674 εκατ. ευρώ, δηλαδή του 50% των καθαρών κερδών. Αντιστοίχει σε μερίσμα 10,5 σεντ του ευρώ ανά μετοχή σε μετρητά και 88 εκατ. ευρώ σε επαναγορά ιδίων μετοχών. Η Eurobank δήλωσε πως η διανομή μερίσματος θα διαμορφωθεί το 2025 - 2027 άνω του 50%.

Όσον αφορά στην τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα που θα είναι στην Κύπρο, την Alpha Bank, ανακοινώθηκε πως, 281 εκατ. ευρώ θα είναι το μερίσμα προς τους μετόχους της για το 2024, ενώ το 75% του ποσού αυτού, δηλαδή 210 εκατ. ευρώ, θα είναι για επαναγορά μετοχών.

ΕΥ: Οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η Κύπρος και οι κυβερνήσεις παγκοσμίως

Της **ΣΙΜΕΪΝ ΜΠΟΥΣΝΕΛ**

Από οικονομικές δυσκολίες έως την κλιματική αλλαγή, η Κύπρος αντιμετωπίζει προκλήσεις παρόμοιες με εκείνες που επηρεάζουν τις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο. Καθώς προχωράμε στο 2025, οι κυβερνήσεις παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, βρίσκονται αντιμέτωπες με σειρά προκλήσεων. Από την αύξηση του χρέους και τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού έως τις απειλές στον κυβερνοχώρο και την κλιματική αλλαγή, αυτά δεν είναι απλώς απομακρυσμένα προβλήματα, είναι κίνδυνοι για τους οποίους η Κύπρος πρέπει να προετοιμαστεί. Μια νέα έκθεση της Ernst & Young (E.Y.) ρίχνει φως στα βασικά ζητήματα που θα απασχολήσουν τις κυβερνήσεις παγκοσμίως φέτος, με πολλές από αυτές τις προκλήσεις να είναι εξίσου σημαντικές και για την Κύπρο.

Οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν δαπανήσει σημαντικά ποσά τα τελευταία χρόνια για να στηρίξουν τις οικονομίες τους. Η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση, καθώς οι δημόσιες δαπάνες αυξάνονται σταδιακά. Ωστόσο, καθώς το εθνικό χρέος μεγαλώνει και το κόστος δανεισμού αυξάνεται, θα χρειαστεί να ληφθούν δύσκολες αποφάσεις για την κατανομή των πόρων χωρίς να επηρεαστούν οι βασικές υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να σημαίνει επανεξέταση των δημόσιων έργων και διασφάλιση ότι τα χρήματα των φορολογουμένων δαπανώνται με σύνεση, με στόχο τα μακροπρόθεσμα οφέλη.

Η οικονομική ανάπτυξη επιβραδύνεται παγκοσμίως και η Κύπρος αισθάνεται τις επιπτώσεις. Ενώ το μείνός όπως ο τουρισμός έχουν σημειώσει πρόοδο, το αυξανόμενο κόστος και η γήρανση του πληθυσμού περιορίζουν τη δυναμική ανάπτυξη. Η κυβέρνηση πρέπει να

εστιάζει πέρα από τους παραδοσιακούς οικονομικούς δείκτες, όπως το ΑΕΠ, και να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη, ειδικά μέσω επενδύσεων στην πράσινη ενέργεια.

Ένα σημαντικό ζήτημα που αντιμετωπίζουν πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, προτεραιότητα στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νομιμοποίηση των θέσεων εργασίας, ώστε να διατηρήσει μία ισχυρή οικονομία.

Στην ψηφιακή εποχή, η κυβερνοασφάλεια αποτελεί ολόένα και

μεγαλύτερη ανησυχία. Τα δημόσια συστήματα της Κύπρου είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε κυβερνοεπιθέσεις. Η κυβέρνηση πρέπει να επενδύσει σε νέες τεχνολογίες και υποδομές κυβερνοασφάλειας για να διασφαλίσει την ασφάλεια και την αποδοτικότητα των συστημάτων, καθιστώντας παράλληλα τις δημόσιες υπηρεσίες πιο προσβάσιμες στους πολίτες.

Η γεωπολιτική θέση της Κύπρου, ως σταυροδρόμι μεταξύ Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Αφρικής, την καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτη στις παγκόσμιες πολιτικές εντάσεις. Η έκθεση προειδοποιεί ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να προσαρμοστούν σε ένα πιο περίπλοκο και απρόβλεπτο διεθνές περιβάλλον. Για την Κύπρο αυτό σημαίνει προετοιμασία για πιθανά γεωπολιτικά ζητήματα

και ενίσχυση των σχέσεων της με γειτονικές χώρες και σημαντικούς διεθνείς εταίρους.

Οι διαταραχές στις εφοδιαστικές αλυσίδες αποτελούν επίσης παγκόσμιο πρόβλημα, και η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση. Το νησί εξαρτάται από τις εισαγωγές για βασικά αγαθά όπως τρόφιμα και φάρμακα, επομένως οποιαδήποτε διακοπή, όπως καθυστερήσεις στις μεταφορές ή ελλείψεις, θα μπορούσε να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα. Η Κύπρος πρέπει να αναπτύξει καλύτερα συστήματα παρακολούθησης και διαχείρισης των εφοδιαστικών αλυσίδων της, ώστε να αποφύγει κρίσεις που θα μπορούσαν να πλήξουν την οικονομία και τις δημόσιες υπηρεσίες της. Επιπλέον, θα ήταν στρατηγικά ωφέλιμο να επιδιώξει τη συμμετοχή της στα

διεθνή εφοδιαστικά δίκτυα.

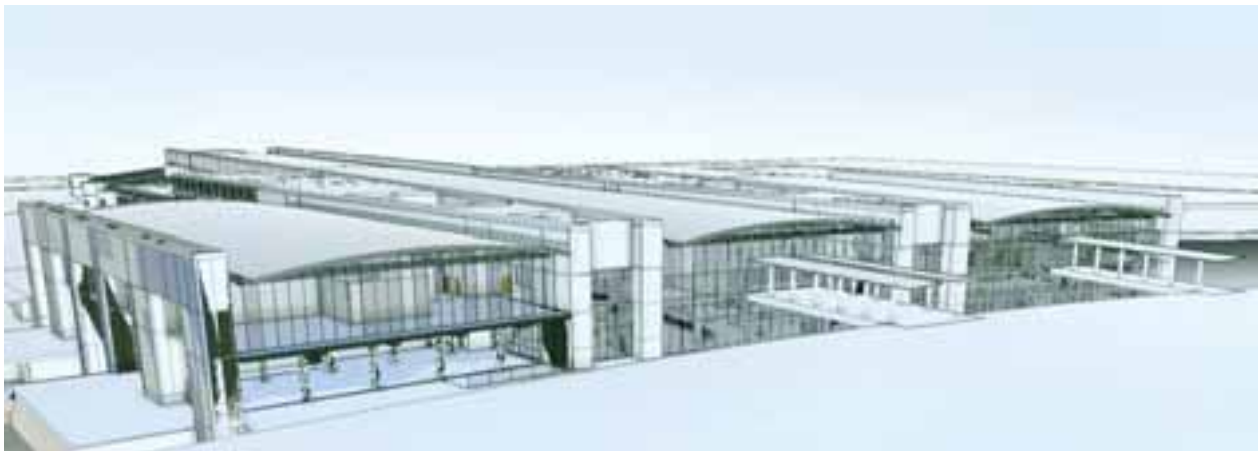
Στον δημόσιο τομέα, οι εργαζόμενοι παγκοσμίως αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Οι πολλές ώρες εργασίας, οι χαμηλότερες αμοιβές σε σύγκριση με τον ιδιωτικό τομέα και οι αυξημένες απαιτήσεις καθιστούν δύσκολη τη διατήρηση εξειδικευμένων υπαλλήλων. Στην Κύπρο, ο δημόσιος τομέας αναμένεται να αυξηθεί, απορροφώντας ενδεχομένως το 70% των κρατικών δαπανών. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει επιπλέον πιέσεις, και η Κύπρος πρέπει να κινηθεί άμεσα για να βρει βιώσιμες λύσεις.

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί μία ακόμη επείγουσα ανησυχία. Η Κύπρος, όπως και πολλές άλλες περιοχές του κόσμου, έχει βιώσει ακραία καιρικά φαινόμενα τα τε-

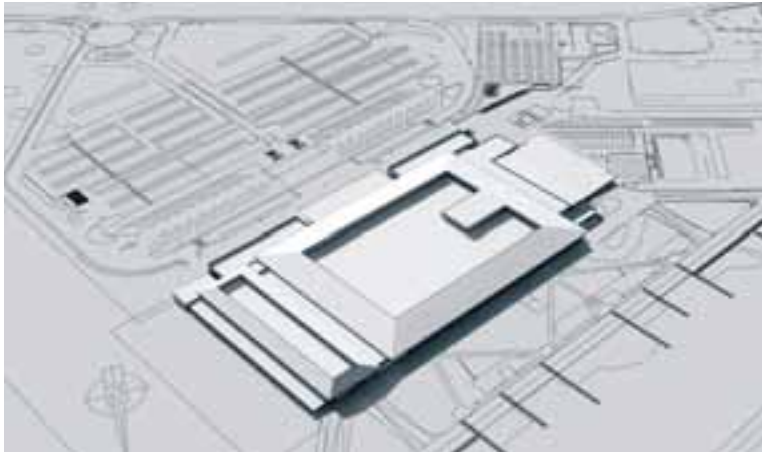
λευταία χρόνια. Παρόλο που η κυβέρνηση έχει λάβει μέτρα για την αντιμετώπισή της, η έκθεση υπογραμμίζει ότι απαιτούνται περισσότερες δράσεις. Η Κύπρος πρέπει να ενισχύσει τις πρωτοβουλίες της για την κλιματική προσαρμογή, όπως η προώθηση της πράσινης ενέργειας και οι επενδύσεις σε βιώσιμες υποδομές, για να μειώσει τους οικονομικούς και κοινωνικούς κινδύνους.

Η Κύπρος είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε φυσικές καταστροφές, όπως καύσωνες, δασικές πυρκαγιές και πλημύρες. Η κυβέρνηση πρέπει να επενδύσει σε καλύτερα συστήματα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων, ώστε να διασφαλίσει τη δημόσια ασφάλεια και να προστατεύσει την οικονομία από τις επιπτώσεις ακραίων καιρικών φαινομένων. Στην καρδιά αυτών των προκλήσεων βρίσκεται μια ευρύτερη πραγματικότητα: η εθνική επιτυχία δεν αφορά μόνο τη διαχείριση κινδύνων, αλλά και την ικανότητα πρόληψης και ταχείας αντίδρασης. Όπως δηλώνει ο Γιώργος Τζωρτζής επικεφαλής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της E.Y.: «Ο αγώνας για την εθνική επιτυχία δεν αφορά απλώς τη διαχείριση κινδύνων. Αυτό είναι το ελάχιστο που απαιτείται για να επιβιώσουμε. Η πραγματική πρόκληση είναι να αντιμετωπίζουμε τους κινδύνους πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά από τους ανταγωνιστές μας. Για να το πετύχουμε, απαιτούνται τολμηρές αποφάσεις τώρα, χωρίς δισταγμό και χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη μόνο τις βραχυπρόθεσμες συνέπειες».

Με έξι μηνες αποφάσεις σήμερα, επενδύοντας στην εκπαίδευση, την τεχνολογία και τη δράση για το κλίμα, η Κύπρος μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του 2025 και να δημιουργήσει ένα καλύτερο μέλλον.

Για το αεροδρόμιο Λάρνακας οι εργασίες προνοούν επέκταση του τερματικού κτηρίου, την κατασκευή νέων πυλών επιβίβασης/αποβίβασης επιβατών με τη δημιουργία μιας νέας πτέρυγας που θα ενώνεται με το κυρίως κτήριο.

Στο αεροδρόμιο Πάφου με την έναρξη των εργασιών της φάσης 2 θα υλοποιηθούν έργα τα οποία αυξάνουν περίπου κατά 30% το εμβαδόν του κτηρίου.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Μήνας εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης θα είναι ο Μάρτιος για τα αεροδρόμια της Κύπρου, καθώς ξεκινούν οι εργασίες επέκτασής τους όπως προνοείται στη συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ της αναδόχου εταιρείας Hermes και της κυβέρνησης. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», εκκρεμούν μόνο ορισμένες υπογραφές προκειμένου να ξεκινήσουν οι κατασκευαστικές εργασίες στα αεροδρόμια της Λάρνακας και της Πάφου. Πιο συγκεκριμένα, οι εργασίες κατασκευής που θα διεξάγονται παράλληλα και στα δύο αεροδρόμια θα αρχίσουν τις επόμενες εβδομάδες, καθώς έχουν εξασφαλισθεί τόσο η πολεοδομική συναίνεση όσο και η απαραίτητη γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής. Ωστόσο, αυτό που εκκρεμεί είναι να υπογραφούν ορισμένα έγγραφα από τον υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων Αλέξη Βαφειάδη, που ανοίγουν τον δρόμο στη χρηματοδότηση της Hermes Airports. Οι συγκεκριμένες υπογραφές για τη χρηματοδότηση έχουν προγραμματιστεί για τα μέσα του Μάρτη και θα αποτελέσουν τα διαπιστευτήρια της Hermes για τις τράπεζες που θα χρηματοδοτήσουν τα έργα στους δύο αερολιμένες. Υπενθυμίζεται ότι στις 23 Δεκεμβρίου 2024 τα δύο μέρη είχαν υπογράψει συμφωνία διακανονισμού αναφορικά

Η πολεοδομική συναίνεση και η γνωμάτευση της περιβαλλοντικής αρχής έχουν εξασφαλισθεί – Εκκρεμούν τα έγγραφα για τη χρηματοδότηση της Hermes Airports από τράπεζες.

με την κατασκευή της Φάσης 2 και τη διευθέτηση διαφορών που αφορούν στη Συμφωνία Παραχώρησης για τα δυο διεθνή αεροδρόμια της Κύπρου. Η συμφωνία, η οποία προέκυψε έπειτα από πολύμηνη διαπραγμάτευση των δύο μερών, προβλέπει την υλοποίηση σειράς έργων ύψους €170 εκατ. για το αεροδρόμιο Λάρνακας και το αεροδρόμιο Πάφου, καθώς και την επίλυση διαφορών που εκκρεμούν για σειρά ετών μεταξύ των μερών. Η εν λόγω συμφωνία προνοούσε ακόμα την παραχώρηση πρόσθετου δικαιώματος χρήσης ποσού €20 εκατομμυρίων από το μεταβλητό τέλος παραχώρησης υπό μορφή δανείου, με καταβολή τόκου που να καλύπτει τα έξοδα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μόλις εκταμειωθούν τα ποσά αυτά στους λογαριασμούς της αναδόχου εταιρείας θα αρχίσουν και τα έργα υποδομής των δυο αερολιμένων.

Παρακολούθηση προόδου

Όπως πληροφορούμαστε, ήδη πραγματοποιούνται επί τόπου κάποιες προπαρασκευαστικές εργασίες, οι οποίες θα υποβοηθήσουν την ομαλή και άμεση έναρξη των εργασιών στους αερολιμένες της Λάρνακας και της Πάφου.

Επιπλέον, την πρόοδο των κατασκευαστικών έργων έχει αναλάβει η εταιρεία SETEC trι η οποία θα παρακολουθεί και θα πιστοποιεί την υλοποίηση των έργων που θα υλοποιηθούν από τη σύμπραξη Εταιρειών Bouygues Batiment International και Iacovou Brothers (Constructions). Αναμένεται επίσης ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών των έργων θα συμμετέχουν πληθώρα ντόπιων και διεθνών εταιρειών, προκειμένου να επιτευχθεί η παράδοση κι εγκατάσταση εξειδικευμένου εξοπλισμού και συστημάτων που απαιτούνται.

Φουλάρουν οι μηχανές για επέκταση αεροδρομίων

Αρχίζουν οι κατασκευαστικές εργασίες τις επόμενες ημέρες

Με την ολοκλήρωση της Φάσης 2 θα εξυπηρετούνται σε ετήσια βάση 12,4 εκατομμύρια επιβάτες μέσω του αερολιμένα Λάρνακας και 5 εκατομμύρια επιβάτες μέσω του αερολιμένα Πάφου.

Τα δεδομένα

Η συνολική ζήτηση των δυο αερολιμένων της Κύπρου σήμερα έχει σχεδόν διπλασιαστεί σε σχέση με το 2006 όταν τα αεροδρόμια ανατέθηκαν μέσα στο πλαίσιο σύμπραξης δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα, στην εταιρεία Hermes Airports Ltd. Όσον αφορά τις συνεργασίες και τις συνδέσεις, τα δεδομένα επισημαίνουν ότι τα αεροδρόμιά μας σήμερα συνεργάζονται με 55 αεροπορικές εταιρείες και εξυπηρετούν συνδέσεις με 38 χώρες εκτελώντας 156 δρομολόγια.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του αρμόδιου Υπουργείου, προβλέπεται ότι η ζήτηση αερομεταφορών στο νησί θα συνεχίσει να αυξάνεται, με την αεροπορική κίνηση στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου να υπερβαίνει τα 16 εκατομμύρια επιβάτες σε βάθος δεκαετίας. Ως εκ τούτου, η συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ αναδόχου εταιρείας και κυβέρνησης αναμένεται να επιτρέψει τόσο βραχυπρόθεσμα, αλλά κυρίως μακροπρόθεσμα, ακόμα και μετά τη λήξη της συμφωνίας παραχώρησης, την εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού επιβατών και αε-

ροσκαφών, στη βάση σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης επιβατών. Το γεγονός αυτό θα ενισχύσει περαιτέρω την ανάπτυξη της συνδεσιμότητας και του τουρισμού στην Κύπρο στις επόμενες δεκαετίες. Πιο συγκεκριμένα, με την ολοκλήρωση της Φάσης 2 Ανάπτυξης των Αερολιμένων θα εξυπηρετούνται σε ετήσια βάση 12,4 εκατομμύρια επιβάτες μέσω του αερολιμένα Λάρνακας και 5 εκατομμύρια επιβάτες μέσω του αερολιμένα Πάφου, αυξάνοντας δηλαδή την ικανότητα εξυπηρέτησής τους κατά 70% περίπου σε σχέση με τη σημερινή χωρητικότητα. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι σχεδιασμοί για την αύξηση της χωρητικότητας των δυο αερολιμένων δεν πρόκειται να επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό ούτε να διαφοροποιήσουν την οικονομική ισορροπία της συμφωνίας. Το υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων στον στρατηγικό σχεδιασμό του, θα προβεί επίσης σε μελέτες προκειμένου να εξακριβωθούν οι πραγματικές ανάγκες των αερολιμένων με βάση το υφιστάμενο και μεσοπρόθεσμο περιβάλλον των

αερομεταφορών, έχοντας υπόψη και την αναβάθμιση του διεθνούς εμπορίου, αφού η βελτίωση στις υφιστάμενες υποδομές θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Τα οφέλη

Η επέκταση των αεροδρομίων της Λάρνακας και της Πάφου αναμένεται να αποφέρει ένα ευρύ φάσμα πλεονεκτημάτων σε διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, όπως πληροφορούμαστε, τα έργα αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού των αερολιμένων θα βελτιώσουν τις ταξιδιωτικές εμπειρίες και τη συνδεσιμότητα της Κύπρου. Επιπλέον, η αναβάθμιση θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα υποβοηθήσει την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Την ίδια ώρα, αναμένεται να αυξηθούν τα έσοδα για τη Δημοκρατία μέσω του τέλους παραχώρησης και φορολογίας. Εξίσου σημαντικό όφελος μακροπρόθεσμα είναι και το γεγονός ότι η νέα εικόνα των αεροδρομίων της Κύπρου θα προσελκύσει νέες επενδύσεις τόσο από εγχώριους όσο και από ξένους

επιδοχούς επενδυτές. Παράλληλα, η συμφωνία ενέχει και ταξιδιωτικά και τουριστικά οφέλη, καθώς η μελέτη των εργασιών επέκτασης έχει γίνει με γνώμονα την καλύτερη εξυπηρέτηση των ταχέως αναπτυσσόμενων αεροπορικών εταιρειών, ενώ η βελτίωση της περιφερειακής συνδεσιμότητας αναμένεται να επιφέρει αυξημένο ανταγωνισμό για βελτίωση των αεροπορικών ναύλων. Εξάλλου, τα έργα στους αερολιμένες της Κύπρου αποτελούν υποδομές στρατηγικής σημασίας για τις μεταφορές, την οικονομία και τον τουρισμό, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία. Όπως μας τόνιστηκε τα έργα σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα συμβάλλουν στις προσπάθειες της κυβέρνησης για βελτίωση του επιχειρηματικού ενδιαφέροντος, για άντληση πόρων από τον ιδιωτικό τομέα, για ανάδειξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Με τη δημιουργία ενός ισχυρού ρυθμιστικού περιβάλλοντος, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την αποτελεσματική συμμετοχή των ενδιαφερομένων, το υπουργείο Μεταφορών επιδιώκει να οδηγήσει στην επιτυχία των πρωτοβουλιών, σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, οδηγώντας τελικά σε καλύτερες υποδομές και υπηρεσίες για το κοινό.

Οι ανησυχίες

Πέραν των σημαντικών οφελών, η επέκταση των αερολιμένων εγείρει

Σε εξέλιξη βρίσκονται ήδη οι προπαρασκευαστικές εργασίες και η υλοποίηση των έργων θα γίνει από τη σύμπραξη εταιρειών Bouygues Batiment International και Iacovou Brothers (Constructions).

και ορισμένες ανησυχίες αναφορικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καθώς η αρμόδια Περιβαλλοντική Αρχή έδωσε μεν, το πράσινο φως στα έργα επέκτασης των αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου, θέτοντας δε, μια σειρά από όρους.

Μεταξύ άλλων, οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν ότι όλα τα μηχανήματα που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια κατασκευής του έργου θα συντηρούνται ορθά, σε τακτικά χρονικά διαστήματα ώστε να μην παρανοιάζουν οποιεσδήποτε διαρροές καυσίμων και μηχανέλαιων. Επίσης, έθεσε ως όρο όπως οι χώροι ανεφοδιασμού και παράδοσης καυσίμων να βρίσκονται μακριά από αποχετεύσεις επιφανειακών υδάτων και φυσικά υδάτινα σώματα. Σε σχέση με τα έργα υποδομής στο αεροδρόμιο Λάρνακας η Περιβαλλοντική Αρχή υπογραμμίζει ότι η ανάμιξη και ο χειρισμός του υγρού σκυροδέματος θα γίνεται σε καθορισμένους χώρους όσο το δυνατόν πιο μακριά από το σύστημα αποχέτευσης επιφανειακών υδάτων του αεροδρόμιου.

Οι διαβεβαιώσεις

Από τη μεριά του, το Υπουργείο διαβεβαιώνει ότι τα αεροδρόμια θα κατασκευαστούν με βάση τις πλέον πρόσφατες προδιαγραφές, ενσωματώνοντας φιλικό προς το περιβάλλον σχεδιασμό, ενώ προάγουν τη μείωση του ενεργειακού τους αποτυπώματος κι ενσωματώνουν μέτρα βιωσιμότητας για βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση. Προσθέτουν ακόμα ότι οι αερολιμένες επενδύουν σε υποδομές που υποστηρίζουν τεχνολογίες χαμηλότερων εκπομπών για εξυπηρέτηση των αεροσκαφών, ενθαρρύνουν τη χρήση ηλεκτρικών οχημάτων εδάφους, ενώ αναπτύσσουν δράσεις για παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά πάρκα.

Τα χρονοδιαγράμματα και οι επεκτάσεις

Η γενική εκτίμηση του κόστους του έργου για το αεροδρόμιο Λάρνακας ανέρχεται σε περίπου €95 εκατ. και του αεροδρομίου Πάφου στα €75 εκατ. και οι υποδομές που προνοούνται αναμένεται να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των αερολιμένων τουλάχιστον μέχρι το 2036. Η φάση 2 προνοεί έργα συνολικού εμβαδού περί τα 20.000 τετραγωνικά μέτρα για το αεροδρόμιο Λάρνακας που αφορούν εργασίες επέκτασης του τερματικού κτηρίου,

την κατασκευή νέων πυλών επιβίβασης/αποβίβασης επιβατών με τη δημιουργία μιας νέας πτέρυγας που θα ενώνεται με το κυρίως κτήριο, καθώς επίσης και αύξηση των χώρων στάθμευσης αεροσκαφών, ενώ η διάρκεια ολοκλήρωσής τους υπολογίζεται σε 30 μήνες. Στο αεροδρόμιο Πάφου με την έναρξη των εργασιών της φάσης 2 θα υλοποιηθούν έργα τα οποία αυξάνουν περίπου κατά 30% το εμβαδόν του κτηρίου, καθώς επίσης και

επεκτείνουν τον νότιο παράλληλο τροχόδρομο για αναβάθμιση της ασφάλειας και χωρητικότητας του συστήματος διαδρόμου/τροχοδρόμων. Οι εργασίες αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός 27 μηνών από την έναρξή τους. Οι εργασίες αναμένεται ότι θα βελτιώσουν σημαντικά την εμπειρία των επιβατών σε κάθε στάδιο του ταξιδιού τους, ενισχύοντας τη χωρητικότητα και την άνεση για τους επιβάτες πριν από την επιβίβαση.

Προκρίνουν ξανὰ δανεισμό και κατανάλωση

Σύρμα για λιγότερη αποταμίευση και περισσότερη κατανάλωση δείχνουν τα επιτόκια και οι χαλαρώσεις κριτηρίων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποφάσισε την περασμένη Πέμπτη να μειώσει τα τρία βασικά επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης, δίνοντας ένα «σύρμα» για περισσότερη κατανάλωση, περισσότερο δανεισμό και περιορισμό της αποταμίευσης. Τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θα μειωθούν σε 2,50%, 2,65% και 2,90% αντιστοίχως, με ισχύ από τις 12 Μαρτίου 2025, ανοίγοντας ελαφρώς τις κάνουλες του δανεισμού.

Πέραν τούτου, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στο πλαίσιο της έρευνας τραπεζικών κορηγήσεων αναφέρει πως, σύμφωνα με τις προσδοκίες των τραπεζών για το πρώτο τρίμηνο του 2025, τα κριτήρια κορηγήσης δανείων τόσο προς επιχειρήσεις όσο και προς νοικοκυριά αναμένεται να χαλαρώσουν, ενώ παράλληλα, η καθαρή ζήτηση δανείων από επιχειρήσεις και από νοικοκυριά αναμένεται να αυξηθεί. Αν αυτό υλοποιηθεί, όπως σημειώνει και η Κεντρική, θα είναι η πρώτη φορά από το 2009 για τις επιχειρήσεις και από το 2017 για τα νοικοκυριά, που τα κριτήρια κορηγήσης δανείων χαλαρώνουν, μετά από πολυετή περίοδο αυστηροποιήσεων, ή αμετάβλητων κριτηρίων κορηγήσης δανείων.

Σε συνδυασμό με τη μείωση των επιτοκίων της ΕΚΤ, δημιουργείται ένα κλίμα ευφόρο για δανεισμό από τους καταναλωτές, θυμίζοντας πιο πολύ τις εποχές που αύξησης των επιτοκίων, παρά της

περιόδου με τις 10 συνεχείς αυξήσεις που βίωσαν οι πολίτες από το καλοκαίρι του 2022 έως και το φθινόπωρο του 2023.

Ανοιχτό το κλίμα από το 2024

Κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024, οι συνολικοί όροι και προϋποθέσεις κορηγήσης νέων επιχειρηματικών δανείων (δηλαδή οι όροι και προϋποθέσεις του δανείου που συμφωνούνται κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης) έγιναν χαλαρότεροι σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Αναλυτικότερα, σημειώθηκε μείωση των επιτοκίων για νέα επιχειρηματικά

Αν χαλαρώσουν και άλλο τα κριτήρια δανεισμού, θα είναι η πρώτη φορά από το 2009 για τις επιχειρήσεις και από το 2017 για τα νοικοκυριά που συμβαίνει αυτό.

δάνεια και του περιθωρίου των τραπεζών για τα συνήθη νέα επιχειρηματικά δάνεια καθώς και, σε μικρότερο βαθμό, του περιθωρίου για δάνεια υψηλότερου κινδύνου. Σύμφωνα με την έρευνα της ΚΤΚ, η χαλάρωση στους συνολικούς όρους και προϋποθέσεις κορηγήσης νέων επιχειρηματικών δανείων αντανακλά κυρίως την αντίληψη μειωμένου κινδύνου από τις τράπεζες σε σχέση με τη γενική οικονομική κατάσταση και προοπτικές, αντίληψη η οποία ενισχύθηκε κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024. Επιπρόσθετα, ο

Οι εμπειρογνώμονες της ΕΚΤ αναμένουν τώρα ότι ο γενικός πληθωρισμός θα διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε 2,3% το 2025, 1,9% το 2026 και 2,0% το 2027.

αυξημένος ανταγωνισμός από άλλα τραπεζικά ιδρύματα αποτελεί έναν επιπλέον αλλά λιγότερο καθοριστικό παράγοντα.

Οι συνολικοί όροι και προϋποθέσεις κορηγήσης νέων στεγαστικών δανείων έγιναν χαλαρότεροι, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024, όπως είχε συμβεί και στο δεύτερο τρίμηνο του έτους. Συγκεκριμένα, όπως και στα νέα επιχειρηματικά δάνεια, καταγράφηκε μείωση των επιτοκίων και του περιθωρίου των τραπεζών για τα συνήθη νέα στεγαστικά δάνεια καθώς και, σε μικρότερο βαθμό, του περιθωρίου

για στεγαστικά δάνεια υψηλότερου κινδύνου. Όπως και για τα νέα επιχειρηματικά δάνεια, η χαλάρωση στους συνολικούς όρους και προϋποθέσεις κορηγήσης νέων στεγαστικών δανείων, αντανακλά την αντίληψη μειωμένου κινδύνου από τις τράπεζες. Για τα στεγαστικά δάνεια είναι η πρώτη φορά μετά το 2015 που καταγράφεται μείωση στον εν λόγω παράγοντα. Ταυτόχρονα, ο αυξημένος ανταγωνισμός από άλλα τραπεζικά ιδρύματα αποτέλεσε και σε αυτή την κατηγορία δανείων έναν επιπλέον παράγοντα χαλάρωσης.

Κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024, οι συνολικοί όροι και προϋποθέσεις κορηγήσης νέων καταναλωτικών και λοιπών δανείων προς νοικοκυριά επίσης χαλάρωσαν, για πρώτη φορά από το πρώτο τρίμηνο του 2018. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα, καταγράφηκε μείωση στα επιτόκια καθώς και στο περιθώριο των τραπεζών τόσο για τα συνήθη νέα καταναλωτικά και λοιπά δάνεια όσο και στο περιθώριο για τα δάνεια υψηλότερου κινδύνου. Σύμφωνα με την έρευνα, η χαλάρωση στους συνολικούς όρους και προϋποθέ-

σεις κορηγήσης νέων καταναλωτικών και λοιπών δανείων προς νοικοκυριά οφείλεται στην αντίληψη των τραπεζών για μειωμένο κίνδυνο.

Προς το 2%

Επιτρέφοντας στις αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ της Πέμπτης, σημειώθηκε ότι ο πληθωρισμός συνέχισε να εξελίσσεται σε γενικές γραμμές όπως αναμενόταν και οι πιο πρόσφατες προβολές συμβαδίζουν με τις προηγούμενες προοπτικές για τον πληθωρισμό. Οι εμπειρογνώμονες της ΕΚΤ αναμένουν τώρα ότι ο γενικός πληθωρισμός θα διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε 2,3% το 2025, 1,9% το 2026 και 2,0% το 2027, ενώ η αναθεώρηση του γενικού πληθωρισμού για το 2025 προς τα πάνω αντανακλά εντονότερη δυναμική των τιμών της ενέργειας. Σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό χωρίς την ενέργεια και τα είδη διατροφής, οι εμπειρογνώμονες προβλέπουν ότι θα διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε 2,2% το 2025, 2,0% το 2026 και 1,9% το 2027.

Οι περισσότεροι δείκτες του υποκείμενου πληθωρισμού υποδηλώνουν ότι ο πληθωρισμός θα σταθεροποιηθεί γύρω από τον μεσοπρόθεσμο στόχο του Διοικητικού Συμβουλίου για ρυθμό 2% σε διατηρήσιμη βάση. Ο εγχώριος πληθωρισμός παραμένει υψηλός, κυρίως επειδή οι μισθοί και οι τιμές σε ορισμένους τομείς εξακολουθούν να προσαρμόζονται στην προηγούμενη έντονη άνοδο του πληθωρισμού με σημαντική καθυστέρηση, αλλά ο ρυθμός αύξησης των μισθών μετριάζεται όπως αναμενόταν και τα κέρδη απορροφούν εν μέρει τον αντίκτυπο του πληθωρισμού.

Orthodoxou Employment Bureau

Ο ιδανικός συνεργάτης στην εξεύρεση προσωπικού

Αναλαμβάνει από την αρχή μέχρι το τέλος όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την απασχόληση ξένου προσωπικού στην Κύπρο

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

ΜΕ 30 χρόνια εμπειρίας στον τομέα της εξεύρεσης εργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες η Orthodoxou Employment Bureau, συνεργάζεται με ένα ευρύ δίκτυο συνεργατών εντός και εκτός ΕΕ, εξασφαλίζοντας την πρόσβαση σε υψηλού επιπέδου προσωπικό για διάφορους τομείς τονίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος της Orthodoxou Employment Bureau, Αντώνης Ορθοδόξου. Ο κ Ορθοδόξου επισημαίνει ότι η εταιρεία αναλαμβάνει από την αρχή μέχρι το τέλος όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την απασχόληση ξένου προσωπικού. Η εταιρεία μας δεσμεύεται να διατηρεί υψηλά πρότυπα ηθικής και διαφάνειας, διασφαλίζοντας ότι οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζονται με σεβασμό και αξιοπρέπεια, καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησής τους υπογραμμίζει ο κ Ορθοδόξου.

-Πόσα χρόνια δραστηριοποιείται στην Κύπρο η εταιρεία σας Orthodoxou Employment Bureau Ltd;

-Η εταιρεία μας δραστηριοποιείται στην Κύπρο από το 1995, έχοντας πάνω από 30 χρόνια εμπειρίας στον τομέα της εξεύρεσης εργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες όπως είναι το Νεπάλ, το Βιετνάμ, η Σρι Λάνκα, οι Φιλιππίνες, το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν, η Αίγυπτος και η Ινδία.

-Ποιες υπηρεσίες προσφέρει και τι είναι αυτό που σας διαφοροποιεί από τον ανταγωνισμό;

-Η εταιρεία δραστηριοποιείται στην εξεύρεση προσωπικού σε εξειδικευμένα επαγγέλματα όπως σεφ, σερβιτόρους, ρεσέψιονιστ, καμαριέρες, εργάτες γεωργίας, κηπουρούς, συγκολλητές, στον τομέα οικοδομής κ.α.

Έχει ακόμα ενεργό ρόλο στη διαδικασία πρόσληψης καθώς αναλαμβάνει την προετοιμασία και έγκριση συμβάσεων, την επικύρωση εγγράφων από τις αρμόδιες αρχές, την υποβολή εγγράφων στις υπηρεσίες αλλοδαπών και μετανάστευσης, καθώς και την εγγραφή των εργαζομένων. Επιπλέον αναλαμβάνει τη διαδικασία για τις βίζες, την έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων και την υποδοχή στο αεροδρόμιο

και μεταφορά στο χώρο εργασίας. Στις υπηρεσίες της εταιρείας συμπεριλαμβάνονται και οι ιατρικές εξετάσεις, αναλύσεις και ακτινογραφίες για τους εργαζομένους.

Η διαφοροποίηση μας από τον ανταγωνισμό έγκειται στην προσήλωση μας στην αριστεία, την ευελιξία και την προσωπική εξυπηρέτηση, καθιστώντας μας τον ιδανικό συνεργάτη για την κάλυψη των αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό από τρίτες χώρες. Η διεθνής εμπέλεια μας και η μακροχρόνια εμπειρία μας, μας δίνει προβάδισμα στον εν λόγω τομέα.

Η Orthodoxou Employment Bureau Ltd συνεργάζεται με ένα ευρύ δίκτυο αξιόπιστων συνεργατών σε χώρες εντός και εκτός ΕΕ, εξασφαλίζοντας την πρόσβαση σε υψηλού επιπέδου προσωπικό για διάφορους τομείς. Διαθέτουμε την τεχνογνωσία και την εμπειρία να κατανοούμε τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε επιχειρηματία, παρέχοντας εξατομικευμένες λύσεις. Παράλληλα, διασφαλίζουμε ότι κάθε υποψήφιος πληροί τα υψηλότερα πρότυπα, προσφέροντας αξιόπιστο και καταρτισμένο προσωπικό που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις κάθε πελάτη.

-Διαπιστώνετε σήμερα αυξημένη ζήτηση από την κυπριακή αγορά στην απασχόληση ατόμων από χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ;

-Η έλλειψη εγχώριου εργατικού δυναμικού, ιδιαίτερα σε συγκεκριμένους τομείς όπως η φιλοξενία, η γεωργία, η οικοδομική βιομηχανία και η φροντίδα ηλικιωμένων οδηγεί τις επιχειρήσεις στην αναζήτηση εργαζομένων από χώρες όπως η Ινδία, το Νεπάλ, η Σρι Λάνκα, οι Φιλιππίνες και άλλες.

-Σε ποιους τομείς διαπιστώνονται οι μεγαλύτερες ανάγκες για απασχόληση;

-Οι μεγαλύτερες ανάγκες για απασχόληση εργαζομένων από τρίτες χώρες προκύπτουν κυρίως σε τομείς όπου απαιτούνται βαριές χειρωνακτικές εργασίες, ευέλικτα ή δύσκολα ωράρια, καθώς και σε επαγγέλματα που δεν προσελκύουν επαρκή αριθμό Κύπριων ή Ευρωπαίων εργαζομένων. Ειδικότερα οι μεγαλύτερες ανάγκες για απασχόληση διαπιστώνονται στη γε-

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Orthodoxou Employment Bureau, Αντώνης Ορθοδόξου.

“
Οι μεγαλύτερες ανάγκες για απασχόληση διαπιστώνονται στη γεωργία, την κτηνοτροφία, τις κατασκευές, την εστίαση και φιλοξενία και τη φροντίδα ηλικιωμένων.

ωργία και τη κτηνοτροφία όπου οι θέσεις απαιτούν απαιτητική σωματική εργασία, σε δύσκολες συνθήκες (όπως υψηλές θερμοκρασίες και εργασία σε εξωτερικούς χώρους), γεγονός που καθιστά δύσκολη την προσέλκυση ντόπιου εργατικού δυναμικού. Παράλληλα, στις κατασκευές εντοπίζονται μεγάλες ανάγκες στον κατασκευαστικό κλάδο καθώς έχει η ζήτηση για εργατικά χέρια ξεπερνά συχνά τη διαθέσιμη ντόπια προσωπικότητα. Αναφορικά με τον τομέα της εστίασης και της φιλοξενίας απαιτούνται ωράρια, συχνά

με βάρδιες και εργασία τα Σαββατοκύριακα και αργίες, γεγονός που δυσκολεύει την προσέλκυση προσωπικού από την τοπική αγορά. Δυσκολίες στην εξεύρεση προσωπικού παρατηρούνται ακόμα στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και φροντίδας ηλικιωμένων αλλά και των πρατηρίων βενζίνης και πλυντηρίων αυτοκινήτων.

-Η εταιρεία σας αναλαμβάνει από την αρχή μέχρι το τέλος όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την απασχόληση ξένου προσωπικού στην Κύπρο; Που εντοπίζετε τα μεγαλύτερα ζητήματα στις διαδικασίες;

-Η εταιρεία μας αναλαμβάνει από την αρχή μέχρι το τέλος όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την απασχόληση ξένου προσωπικού στην Κύπρο και αυτό αφορά την αξιολόγηση αναγκών και την επιλογή κατάλληλου προσωπικού. Την ίδια ώρα, ασχολείται με τη διαχείριση όλων των απαραίτητων εγγράφων και αιτήσεων προς τις κυβερνητικές αρχές αναλαμβάνοντας το συντονισμό με τις Προσβείες και τα Προξενεία για την έκδοση βίζας καθώς και την ολοκλήρωση των διαδικασιών για εξασφάλιση άδειας εργασίας και παραμονής του εργαζομένου.

Ωστόσο, οι μεγαλύτερες καθυστερήσεις εντοπίζονται συχνά στις κρατικές υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαδικασία γεγονότος που μπορεί να οδηγήσει σε χρόνιες διαδικασίες επιπλέον της ταχύτητας στην ολοκλήρωση των αιτήσεων. Παρά τις οποιοσδήποτε προκλήσεις, η ομάδα μας παρακολουθεί στενά κάθε στάδιο και συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές.

-Αναφορικά με το ζήτημα της διασφάλισης της προστασίας των ανθρώπων που εργοδοτούνται στην κυπριακή αγορά ποιες είναι οι δικές σας αρμοδιότητες;

-Οι αρμοδιότητες μας περιλαμβάνουν την αξιολόγηση των εργοδοτών ελέγχοντας τους ότι πληρούν όλες τις απαραίτητες νόμιμες προϋποθέσεις για την απασχόληση των αλλοδαπών εργαζομένων. Έγνοια μας αποτελεί επίσης η διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης και εργασίας για τους εργαζομένους. Φροντίζουμε επίσης ώστε τα συμβόλαια να είναι εναρ-

μονισμένα με την Κυπριακή νομοθεσία.

Η εταιρεία μας δεσμεύεται να διατηρεί υψηλά πρότυπα ηθικής και διαφάνειας, διασφαλίζοντας ότι οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζονται με σεβασμό και αξιοπρέπεια, καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησής τους.

-Την ίδια ώρα, διασφαλίζεται η ασφάλεια των ατόμων που έχουν τους ανθρώπους αυτούς στις υπηρεσίες τους;

-Δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στην ασφάλεια και αξιοπιστία του προσωπικού που προτείνουμε στους πελάτες μας.

Αναλαμβάνουμε με απόλυτη υπευθυνότητα και εξειδίκευση όλες τις διαδικασίες που απαιτούνται για την πρόσληψη και την ενσωμάτωση του ξένου εργατικού δυναμικού. Γίνεται αυστηρή επιλογή προσωπικού και έλεγχος ιστορικού και αναφορών, για να διασφαλίσουμε την αξιοπιστία και την καταλληλότητα των υποψηφίων.

-Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται ένα κύμα φυγής των ξένων εργατών από την Κύπρο προκαλώντας αναστάτωση στην αγορά. Ποιοι είναι οι λόγοι που παρατηρήθηκε αυτό το φαινόμενο και ποια είναι η δική σας ανατροφοδότηση;

-Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται αυξημένη αποχώρηση ξένων εργαζομένων από την Κύπρο, κυρίως στον τομέα των οικιακών βοηθών. Ένας βασικός λόγος είναι η δράση επιτιθέων, οι οποίοι υποσχονται καλύτερες συνθήκες εργασίας και υψηλότερες αμοιβές σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις αυτές οι υποσχέσεις αποδεικνύονται παραπλανητικές, οδηγώντας τους εργαζομένους σε αβέβαιες ή ακόμα και δυσμενείς συνθήκες.

Η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει λάβει συγκεκριμένα μέτρα για να περιορίσει αυτό το φαινόμενο. Ως Orthodoxou Employment Bureau Ltd, αναγνωρίζουμε την κρισιμότητα της κατάστασης και συνεργαζόμαστε στενά τόσο με τις Κυβερνητικές αρχές όσο και με τους εργαζομένους ενημερώνοντας τους για αυτά τα ζητήματα προκειμένου να αποφευχθούν οι οποιοσδήποτε παγίδες.

Στοκάρουν καφέ ενόψει των μεγάλων ανατιμήσεων

Εως και 60% σε σχέση με πέρυσι αυξήθηκαν οι πωλήσεις στα σούπερ μάρκετ

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Να γεμίσουν τα ντουλάπια με καφέ έσπευσαν οι καταναλωτές ενόψει των ανατιμήσεων στο πλέον δημοφιλές ρόφημα, με συνέπεια οι πωλήσεις στα σούπερ μάρκετ να αυξηθούν τον Ιανουάριο ακόμη και κατά 60% σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν. Ακόμη και κατηγορίες καφέ όπου καταγραφόταν σταθερά το τελευταίο διάστημα μείωση πωλήσεων, όπως ο καφές φίλτρου, κατέγραψαν αύξηση πωλήσεων τον Ιανουάριο.

Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία της αγοράς που έχει στη διάθεσή της η «Καθημερινή», τον Ιανουάριο του 2025 οι πωλήσεις καφέ στο κανάλι του σούπερ μάρκετ αυξήθηκαν σε αξία κατά 15,5% και σε όγκο κατά 16,7% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2024. Στον στιγμιαίο καφέ καταγράφηκε αύξηση του όγκου πωλήσεων κατά 60%(!) με την αύξηση στην αξία πωλήσεων να είναι 38%. Η πολύ μεγάλη αύξηση όγκου πωλήσεων με την αρκετά μικρότερη αύξηση της αξίας οφείλεται, σύμφωνα με στελέχη του οργανωμένου λιανικού εμπορίου τροφίμων, στη μεγάλη προωθητική ενέργεια που «έτρεξε» το διάστημα αυτό κορυφαία πολυεθνική με ηγετικό μερίδιο αγοράς στον στιγμιαίο καφέ, αλλά και στον ελληνικό καφέ.

Στον ελληνικό καφέ καταγράφηκε αύξηση του όγκου πωλήσεων κατά 12% και της αξίας πωλήσεων κατά 11%, στον καφέ φίλτρου αύξηση του όγκου πωλήσεων κατά 2% και της αξίας πωλήσεων κατά 3%. Στον εσπρέσο (συμπεριλαμβανομένων των καψουλών) σημειώθηκε τον Ιανουάριο αύξηση του όγκου πωλήσεων κατά 4% και της αξίας πωλήσεων κατά 6%, ενώ μόνο στις κάψουλες ο όγκος πωλήσεων αυξήθηκε περισσότερο, κατά 7%, έναντι της αξίας πωλήσεων που σημείωσε αύξηση 4%.

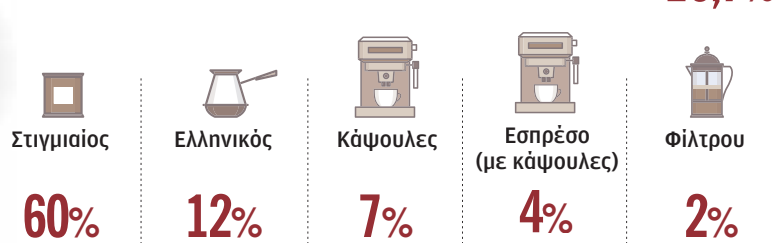
Οι πωλήσεις καφέ στα σούπερ μάρκετ

ΙΑΝ. 2024 - ΙΑΝ. 2025

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΞΙΑΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΟΓΚΟΥ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι τιμές συνεχίζουν ανοδικά καθώς η παραγωγή στις κύριες χώρες παραγωγής καφέ, Βραζιλία και Βιετνάμ, είναι μειωμένη.

Πέρα από την αγωνία των καταναλωτών να προμηθευτούν καφέ πριν από τις μεγάλες ανατιμήσεις έως και 30%, καθοριστικό ρόλο στην αύξηση των πωλήσεων διαδραμάτισαν οι μεγάλες προωθητικές ενέργειες που έγιναν κυρίως από τις πολυεθνικές του κλάδου, ειδικά μάλιστα, καθώς μετά την επιβολή αυξήσεων στις τιμές δεν θα μπορούσαν, βάσει της σχετικής νομοθεσίας, να προβούν σε προσφορές για τρεις μήνες. «Αυτό και μόνον το πα-

ράδειγμα δείχνει τη στρέβλωση στην αγορά που μπορεί να προκαλέσει το τρίμηνο μπλόκο στις προσφορές. Μια πολύ μεγάλη προωθητική ενέργεια την οποία έχουν τη δυνατότητα να «τρέξουν» οι πολυεθνικές έχει ως αποτέλεσμα να μαζέψουν όλο τον τζίρο μέσα σε λίγο διάστημα και στην ουσία να αντισταθμίσουν τις απώλειες που πιθανόν θα έχουν λόγω μείωσης της ζήτησης μετά τις ανατιμήσεις», υποστήριξαν, μιλώντας στην «Καθημερινή» στελέχη της αγοράς καφέ. Τόνισαν δε ότι εάν ήταν ελεύθερες οι προσφορές και είχε μειωθεί ή καταργηθεί ο ειδικός φόρος κατανάλωσης στον καφέ, η αγορά θα λειτουργούσε πιο ομαλά και σε όφελος των καταναλωτών.

Η διεθνής τιμή της ποικιλίας Αράμπικα που αποτελεί και το 75% της παγκόσμιας παραγωγής, έφτασε σε ιστορικό υψηλό τον Φεβρουάριο του 2025, στα

440,85 δολάρια/λίβρα, ενώ μόνο από τις αρχές του έτους έχει αυξηθεί κατά 21,96%. Οι προβλέψεις για την πορεία της τιμής κάθε άλλο παρά αισιόδοξες είναι, δεδομένων των ιστορικά χαμηλών αποθεμάτων καφέ στη Βραζιλία, όπου παράγεται το 40% της εν λόγω ποικιλίας. Μάλιστα, επειδή ο Φεβρουάριος απέχει πολύ από την επόμενη συγκομιδή, εκτιμάται ότι τα αποθέματα θα παραμείνουν σε αυτά τα χαμηλά επίπεδα πιέζοντας προς τα πάνω τις τιμές. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή είναι η πρώτη φορά από τον Σεπτέμβριο του 2023 που οι εξαγωγές καφέ από τη Νότια Αμερική είναι μειωμένες. Σημαντική άνοδο παρουσιάζει και η τιμή του καφέ Ρομπούστα, καθώς οι εξαγωγές από το Βιετνάμ, κυρία χώρα παραγωγής του, ήταν μειωμένες τον Δεκέμβριο κατά 39,5% σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2023.

Μάχη παραγωγών - λιανεμπόρων ενώ αδειάζουν τα ράφια

Αδεια ράφια στα σούπερ μάρκετ είναι το επόμενο πλάνη για τους Ευρωπαίους λάτρεις του καφέ, στον απόηχο του ράλι των τιμών του.

Οι μεγάλες ολλανδικές αλυσίδες λιανικής πώλησης Albert Heijn και Jumbo ανακοίνωσαν ότι σταμάτησαν να διαθέτουν ορισμένα προϊόντα της JDE Peet's NV –παράγει μερικές από τις πιο δημοφιλείς μάρκες στην Ευρώπη–, καθώς επαναδιαπραγματεύονται τις συμφωνίες προμήθειας. Επίσης, σύμφωνα με το Bloomberg, υπήρξαν αναφορές για διακοπές προμηθειών στα γερμανικά σούπερ μάρκετ Edeka και Aldi Nord.

Η εξέλιξη αυτή είναι μία ακόμη «παρενέργεια» της αλματώδους αύξησης των τιμών του καφέ. Οι τιμές για τους premium κόκκους arabica και τον τύπο robusta, που χρησιμοποιείται στα στιγμιαία ροφήματα, έχουν εκτοξευθεί τον τελευταίο χρόνο –έως και διπλασιαστεί– καθώς οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες έπληξαν τις καλλιέργειες στις χώρες που κυρίως παράγουν καφέ, τη Βραζιλία και το Βιετνάμ.

Μικρότερες συσκευασίες

Εταιρείες καφεκοπής, όπως η Folgers J.M. Smucker Co., έχουν αυξήσει τις τιμές, η Nestle κάνει τις συσκευασίες μικρότερες για να περιορίσει τις επιπτώσεις στο κόστος και η Pret A Manger απέσυρε τη συνδρομή στο πλαίσιο της οποίας έδινε δωρεάν ροφήματα στους πελάτες της.

Τώρα, καθώς τα σούπερ μάρκετ αντιδρούν στις προσπάθειες των εταιρειών που καθυστερούν καφέ να αυξήσουν τις τιμές στο πλαίσιο νέων διαπραγματεύσεων, παρατηρείται προσωρινή έλλειψη ορισμένων προϊόντων σε κάποια καταστήματα.

«Οι εταιρείες καφεκοπής προσπαθούν να αυξήσουν τις τιμές στα σούπερ μάρκετ και τα σούπερ μάρκετ ουσιαστικά αρνούνται», δήλωσε ο Σίριλ Φίλιπ, παγκόσμιος στρατηγικός σύμβουλος για τα καταναλωτικά τρόφιμα, τη συσκευασία και τα logistics στη Rabobank.

Οι κόκκοι καφέ αποτελούν περίπου το 70% του κόστους των καφεκοπείων και οι απότομες αυξήσεις που σημειώθηκαν πρόσφατα αποτέλεσαν πρόκληση, ανέφερε ο Αντερς Φρέντρικσον, διευθύνων σύμβουλος της σουηδικής εταιρείας καφέ Löffbergs.

Η ολλανδική Jumbo ανακοίνωσε ότι ορισμένα προϊόντα της JDE Peet's δεν είναι προσωρινά διαθέσιμα λόγω των διαπραγματεύσεων για τις τιμές, αλλά ευελπιστεί να είναι διαθέσιμα σε όλα τα καταστήματα σύντομα. Αντίστοιχη δήλωση έκανε και η Albert Heijn, ενώ το ολλανδικό διαδικτυακό σούπερ μάρκετ Picnic ανακοίνωσε ότι έχει απο-

σύρει από τη λίστα προϊόντων του τις μάρκες JDE.

Γερμανικά μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ωστόσο φέτος ότι προϊόντα όπως ο καφές Jacobs δεν αναπληρώνονταν πλέον στα ράφια της Aldi Nord και ότι ορισμένα προϊόντα έλειπαν από κάποια καταστήματα Edeka.

Η JDE Peet's, στην οποία ανήκουν τα εμπορικά σήματα Jacobs, Douwe Egberts και L'OR, δήλωσε ότι οι συνομιλίες με ορισμένους λιανοπωλητές στην Ολλανδία και τη Γερμανία διαρκούν «περισσότερο από όσο ελπίζαμε», αλλά ότι είχε ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις για το 80% των πωλήσεων της μέχρι τα μέσα της περασμένης εβδομάδας.

«Η πραγματικότητα είναι ότι οι σημαντικές αυξήσεις των τιμών είναι αναπόφευκτες», είχε δηλώσει την περασμένη εβδομάδα σε αναλυτές ο διευθύνων σύμβουλος της JDE Peet's, Ράφαελ Ολιβέιρα.

Η εταιρεία διεξάγει διαπραγ-

Πρώτες ελλείψεις προϊόντων καφέ σε γερμανικές και ολλανδικές αλυσίδες σούπερ μάρκετ.

ματεύσεις με τους περισσότερους λιανοπωλητές ετησίως, αλλά μερικές φορές πρέπει να το κάνει πιο συχνά, αν το επιβάλουν οι συνθήκες της αγοράς. Το ύψος των προτεινόμενων αυξήσεων των τιμών δεν έχει διευκρινιστεί, παρότι η εταιρεία διαβεβαίωσε ότι λαμβάνει μέτρα για να απορροφήσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της αύξησης του κόστους.

Αναπόφευκτες οι αυξήσεις

Η ισχυρή θέση της JDE Peet's στην αγορά παραδοσιακά της επέτρεπε να μετακυλίζει μεγαλύτερο κόστος στους λιανοπωλητές, σύμφωνα με αναλυτές, αλλά με δεδομένο ότι το ράλι από τα τέλη του περασμένου έτους είναι της τάξης του 70%, μια αύξηση κατά τουλάχιστον 20% για σταθεροποίηση του κέρδους φαίνεται αναπόφευκτη.

Αντίστοιχες διαταραχές στις παραγγελίες καταγράφηκαν πρόσφατα και σε άλλες χώρες. Το βελγικό ειδησεογραφικό πρακτορείο Belga ανέφερε την περασμένη εβδομάδα ότι ο όμιλος λιανικής Colruyt διέκοψε τις συνομιλίες με την Jacobs Douwe Egberts και σταμάτησε τις παραγγελίες.

Η ιταλική εταιρεία καφεκοπής Illycaffè ανέφερε στις αρχές Φεβρουαρίου ότι είναι πιθανό οι τιμές λιανικής να αυξηθούν έως και 25% τους επόμενους μήνες.

Υποχώρηση του δείκτη οικονομικού κλίματος

Επιδείνωση του οικονομικού κλίματος καταγράφηκε στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο, σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ευρώπη, με τις αβεβαιότητες του διεθνούς περιβάλλοντος να δίνουν τον τόνο και τον πληθωρισμό να εξακολουθεί να επηρεάζει την κατάσταση των νοικοκυριών. Αν και οι τιμές δεν αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό όπως τα τρία προηγούμενα χρόνια, η ανάκαμψη των τιμών ενέργειας και πρώτων υλών προκαλεί εύλογα ανησυχία σχετικά με την πορεία των τιμών καταναλωτή.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το

Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) ο δείκτης οικονομικού κλίματος υποχώρησε στις 106,9 μονάδες τον Φεβρουάριο έναντι 108,6 μονάδων τον Ιανουάριο. «Οι αβεβαιότητες του διεθνούς περιβάλλοντος παραμένουν, γεγονός που επηρεάζει τις εξωστρεφείς επιχειρήσεις που είναι, όμως, υψηλής σημασίας στο παραγωγικό μας σύστημα. Παράλληλα, τα νοικοκυριά παραμένουν απασιοδοζα με μικρές μεταβολές από έντονη δυσάρεσκει σε ηπιότερη, είτε για τα στενά οικονομικά τους, είτε ευρύτερα για την

οικονομία. Προσεχώς, το οικονομικό κλίμα θα διαμορφωθεί τόσο από τις εγχώριες εξελίξεις, κυρίως από τον ρυθμό αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και περαιτέρω μείωσης της ανεργίας αλλά και τη γενικότερη δυναμική που θα διαγράφεται στην οικονομία, όσο και από αναταράξεις στο ευρωπαϊκό και διεθνές οικονομικό περιβάλλον που ενδέχεται να είναι έντονες», επισημαίνει το IOBE.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία ενισχύθηκε ήπια τον Φεβρουάριο, στις 110,1 μονάδες από τις 108,1

μονάδες τον Ιανουάριο. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την S&P Global που καταρτίζει τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση (δείκτης PMI), ο εν λόγω δείκτης διαμορφώθηκε στις 52,6 μονάδες τον Φεβρουάριο από 52,8 μονάδες τον Ιανουάριο. Ο ρυθμός ανάπτυξης της παραγωγής ήταν ο δεύτερος ταχύτερος που έχει καταγραφεί από τον Ιούνιο του 2024. Ωστόσο, ο ρυθμός αύξησης των νέων παραγγελιών επιβραδύνθηκε, με την εξασθένιση του ενδιαφέροντος να προέρχεται κυρίως από τους πελάτες στο εσωτερικό.

Στο 3% διαμορφώθηκε ο πληθωρισμός στη διάρκεια του Φεβρουαρίου

Οριακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, αλλά με ανησυχητικά στοιχεία έδειξαν οι εκτιμήσεις της Eurostat για τον Φεβρουάριο, τα οποία ανακοινώθηκαν την Καθαρά Δευτέρα. Σύμφωνα με αυτά, ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή διαμορφώθηκε στην Ελλάδα σε 3% έναντι 3,1% τον Ιανουάριο. Πρόκειται για τον ένατο υψηλότερο πληθωρισμό στην Ευρώπη, όπου ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή επίσης υποχώρησε και διαμορφώθηκε σε 2,4% από 2,5% τον Ιανουάριο.

Τα επιμέρους στοιχεία δεν επιτρέπουν εφησυχασμό, έστω κι αν δεν βρίσκονται στα υψηλά επίπεδα της περιόδου 2022-2024. Ειδικότερα συνεχίστηκε για τρίτο συνεχές μήνα η αύξηση στον ενεργειακό πληθωρισμό, ο οποίος τον Φεβρουάριο του 2025 διαμορφώθηκε σε 1,7%, ο πέ-

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή είναι ο ένατος υψηλότερος στην Ευρώπη, όπου ανήλθε σε 2,4%.

μπτος υψηλότερος στην Ευρώπη. Στην Ευρώπη ο ενεργειακός πληθωρισμός ήταν 0,2%. Η αύξηση των τιμών της ενέργειας μπορεί να συμπαρασύρει προς τα πάνω τις τιμές σχεδόν όλων των αγαθών και υπηρεσιών, όπως συνέβη το 2022 με το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία.

Ο πληθωρισμός των τροφίμων ήταν 0,5%, ο χαμηλότερος στην Ευρώπη, γεγονός που έσπευσε να επισημάνει με ενημερωτικό του σημείωμα την Καθαρά Δευτέρα το υπουργείο Ανάπτυξης.

Ο πληθωρισμός των τροφίμων ήταν 0,5%, ο χαμηλότερος στην Ευρώπη.

As σημειωθεί ότι τον Ιανουάριο δεν υπήρξε μεταβολή, ενώ τον Δεκέμβριο του 2024 είχε κατα-

γραφεί αρνητικός πληθωρισμός τροφίμων. Ο πληθωρισμός των τροφίμων στην Ευρώπη τον

Φεβρουάριο του 2025 ήταν 2,7%.

Στις υπηρεσίες συνεχίζονται οι μεγάλες πληθωριστικές πιέσεις, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο του 2025 σε 5,2%, που αποτελεί την τρίτη υψηλότερη τιμή στην Ευρώπη. Ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή για τις υπηρεσίες στην Ευρώπη διαμορφώθηκε σε 3,7%.

Σημαντικά υψηλότερος σε σχέση με την Ευρώπη παρέμεινε στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο του 2025 ο λεγόμενος δομικός πληθωρισμός, ο πληθωρισμός δηλαδή χωρίς την ενέργεια και τα εποχικά, μη επεξεργασμένα τρόφιμα. Ετσι, ενώ στην Ευρώπη διαμορφώθηκε σε 2,6%, στην Ελλάδα ήταν 3,4%.

Σε ό,τι αφορά το σύνολο του έτους, η S&P Global, η οποία καταρτίζει τον Δείκτη Υπευθύνων

Προμηθειών στη Μεταποίηση (δείκτης PMI), εκτιμά ότι ο πληθωρισμός στην Ελλάδα θα διαμορφωθεί σε 2,3%.

Υπενθυμίζεται ότι την Πέμπτη 6 Μαρτίου αναμένεται από το υπουργείο Ανάπτυξης η ανακοίνωση του νέου κώδικα δεοντολογίας για τις προσφορές και τις εκπτώσεις στα σούπερ μάρκετ, ενώ από τις 17 Μαρτίου θα ξεκινήσουν οι εντατικοί έλεγχοι για να διαπιστωθεί εάν εφαρμόζεται σωστά από τις επιχειρήσεις. Ωδη πάντως κάποιες αλυσίδες σούπερ μάρκετ έχουν ξεκινήσει να εφαρμόζουν τον νέο κώδικα ακόμη και στα ηλεκτρονικά καταστήματά τους, αναφέροντας και την προηγούμενη τιμή πριν από την προσφορά και μάλιστα σε κίτρινο πλαίσιο («Σκλαβενίτς»), την περίοδο για την οποία ισχύει η προσφορά (MyMarket) κ.ο.κ.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Σημαντικές εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό έχει καταγράψει η ελληνική αγορά ακινήτων, καθώς η χώρα μας έχει αρχίσει να μετατρέπεται σε έναν από τους δημοφιλείς προορισμούς για ανθρώπους πολύ υψηλών εισοδημάτων (High Net Worth Individuals).

Τα τελευταία χρόνια, αρκετοί εξ αυτών έχουν αποφασίσει να εγκαταλείψουν τη Βρετανία και εσχάτως και τις ΗΠΑ και να μεταγκατασταθούν σε χώρες της Ευρώπης, όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Μάλτα, η Ισπανία και η Ιταλία, ενώ σημαντική απήκηση έχουν και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και ιδίως το Ντουμπάι.

Ιδιαίτερα όμως σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, φαίνεται πως έχει πλέον τοποθετηθεί στον «χάρτη», προσελκύοντας σημαντικά κεφάλαια, μέρος των οποίων κατευθύνεται και στην αγορά ακινήτων.

Με βάση σχετική έρευνα της New World Wealth, κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριετίας (2022-2024) περίπου 1.200 εκατομμυριοίχοι έχουν εγκαταστα-

Η Ελλάδα αποτελεί έναν ελκυστικό προορισμό για τους πολύ εύπορους πολίτες που εγκαταλείπουν τη Βρετανία και τις ΗΠΑ. Τάση που ενισχύθηκε στην Αμερική μετά την επανεκλογή Τραμπ.

θεί στην Ελλάδα από διάφορες χώρες του κόσμου, επίδοση που κατατάσσει τη χώρα μας ως την όγδοη δημοφιλέστερη.

Σύμφωνα με την κ. Αλένα Λεσίνα, ειδική στις επενδύσεις ακινήτων και αδειών διαμονής και ιθαγένειας, για λογαριασμό της βρετανικής εταιρείας επενδυτικής μετανάστευσης Astons, «η Ελλάδα αποτελεί έναν ιδιαίτερα ελκυστικό προορισμό για τους πολύ εύπορους πολίτες που αποφασίζουν να εγκαταλείψουν τη Μεγάλη Βρετανία και τις ΗΠΑ. Η τάση αυτή έχει εκτιναχθεί κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου». Σύμφωνα με την ανάλυση που έχει κάνει η Astons, η Ελλάδα διαθέτει ένα σημαντικό εύρος προγραμμάτων παροχής κινήτρων για τη συγκεκριμένη κατηγορία ανθρώπων, από το πρόγραμμα golden visa, μέχρι τα κίνητρα που παρέχονται στους non-dom και στους συνταξιούχους.

Οι Βρετανοί πολίτες non-dom έχουν μειωθεί κατά 37% τη δεκαετία 2013-2023, ενώ από το 2024 και μετά, όταν η βρετανική κυβέρνηση ανακοίνωσε την αυστηροποίηση των όρων του

προγράμματος non-dom, η τάση αυτή έχει επιταχυνθεί σημαντικά. Αντίστοιχα, η επανεκλογή του προέδρου Τραμπ στις ΗΠΑ φαίνεται πως είχε αντίστοιχο ρόλο στην αύξηση και των Αμερικανών εκατομμυριούχων που σχεδιάζουν τη μετεγκατάστασή τους στην Ευρώπη ή στη Μέση Ανατολή.

Όπως αναφέρει σχετική ανάλυση της Astons, κατά το εννεάμηνο του 2024, 4.184 πολίτες των ΗΠΑ επέλεξαν να φύγουν από τη χώρα και να εγκατασταθούν στο εξωτερικό, με την Ευρώπη να αποτελεί βασική τους προτίμηση, λόγω της ελεύθερης μετακίνησης εντός της Ε.Ε. και

των χωρών της ζώνης Σένγκεν. Το νούμερο αυτό είναι 28,3% υψηλότερο σε σχέση με το σύνολο του 2023, δείγμα της μεγάλης αύξησης των Αμερικανών που προτιμούν να μετακινηθούν εκτός ΗΠΑ, ακόμα και πριν από τις εκλογές στις ΗΠΑ. Ωστόσο, μετά τις εκλογές, η Astons επίσης καταγράφει μεγάλη αύξηση του ενδιαφέροντος για προγράμματα επενδυτικής μετανάστευσης, μέσω των επιμέρους προγραμμάτων «χρυσή βίσα».

Πλέον, η Ελλάδα είναι στους «ωφελημένους» της τάσης αυτής, έχοντας και το σχετικό «οπλοστάσιο» κινήτρων και προγραμμάτων, πέραν φυσικά των δε-

δομένων χαρακτηριστικών της, όπως το φυσικό κάλλος, το ήπιο κλίμα, ο τρόπος ζωής και οι προσιτές τιμές πολυτελών ακινήτων, συγκριτικά με άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Νότου. Έτσι, με βάση τα στοιχεία του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, σήμερα υπολογίζεται ότι πάνω από 213 επενδυτές έχουν αξιοποιήσει τα κίνητρα του προγράμματος non-dom και έχουν μεταφέρει τη φορολογική τους έδρα στην Ελλάδα. Μέσα σε αυτούς βρίσκονται πολλοί εκατομμυριοίχοι αλλά και δισεκατομμυριοίχοι που εγκατέλειψαν το Λονδίνο (τόσο εξαιτίας του Brexit όσο και της λήξης του περιθω-

Εκατομμυριοίχοι «μεταναστεύουν» στην Ελλάδα

Περίπου 1.200 ξένοι έχουν εγκατασταθεί στη χώρα μας – Μαγνήτης τα φορολογικά κίνητρα

Η Ελλάδα έχει αρχίσει να μετατρέπεται σε έναν από τους δημοφιλείς προορισμούς για ανθρώπους πολύ υψηλών εισοδημάτων (High Net Worth Individuals). Στα ατού της χώρας, πέραν του φυσικού κάλλους της, του ήπιου κλίματος και του τρόπου ζωής, είναι και οι προσιτές τιμές πολυτελών ακινήτων, συγκριτικά με άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Νότου. Μόνο από το πρόγραμμα non-dom οι επενδύσεις στην αγορά ακινήτων ανέρχονται σε 106,5 εκατ. ευρώ.

ρίου που είχαν να παραμείνουν στη χώρα με ευνοϊκές συνθήκες), ενώ έχουν έρθει από Αυστραλία, ΗΠΑ, Αργεντινή, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ρωσία, ακόμα και από το Μονακό.

Οι πολίτες non-dom, όσοι δηλαδή δεν μένουν μόνιμα στη χώρα μας, μπορούν ως φυσικά πρόσωπα να μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, υπό τον όρο της υλοποίησης κάποιας μορφής επένδυσης στη χώρα (π.χ. ακίνητα, μετοχές, ομόλογα, εταιρικά μερίδια), με το ελάχιστο όριο αυτής να τίθεται στις 500.000 ευρώ. Ο όρος αυτός θα πρέπει να εκπληρωθεί εντός τριών ετών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας στην Ελλάδα. Όσοι επιλέγουν την Ελλάδα για τη νέα τους φορολογική κατοικία, φορολογούνται για συνολική περίοδο 15 ετών, με ετήσιο ανώτατο φόρο 100.000 ευρώ, για το σύνολο των εισοδημάτων που αποκτούν στο εξωτερικό, ανεξαρτήτως αξίας. Γι' αυτό, η συγκεκριμένη ρύθμιση κρίνεται ελκυστική κυρίως από πολυεκατομμυριοίχους του εξωτερικού. Η συντριπτική

Μπορούν να μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, υπό τον όρο υλοποίησης κάποιας επένδυσης (π.χ. ακίνητα, μετοχές, ομόλογα), με ελάχιστο όριο τις 500.000 ευρώ.

πλειονότητα επιλέγει την αγορά ακινήτων, καθώς προσφέρει ελκυστικές αποδόσεις και την προοπτική μελλοντικών υπεραξιών. Αυτό μεταφράζεται σε επενδύσεις τουλάχιστον 106,5 εκατ. ευρώ στην αγορά ακινήτων, μόνο από το πρόγραμμα non-dom.

Η αντίστοιχη ρύθμιση για τους συνταξιούχους του εξωτερικού προβλέπει ότι όποιος πολίτης ξένης χώρας επιλέξει να μεταφέρει στην Ελλάδα τη φορολογική του έδρα, θα πληρώνει φόρο εισοδήματος με πολύ χαμηλό συντελεστή 7% του ύψους της σύνταξης που λαμβάνει. Ο συντελεστής αυτός θα ισχύσει για 10 χρόνια. Εκτός από την ανάγκη ύπαρξης συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολόγησης μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας όπου εκδίδεται και καταβάλλεται η σύνταξη, προϋπόθεση είναι ο συνταξιούχος να διαμένει στην Ελλάδα για τουλάχιστον 183 ημέρες τον χρόνο. Επίσης, πρέπει να μην ήταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδας τα προηγούμενα πέντε από τα έξι τελευταία χρόνια, πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας στην Ελλάδα.

Αναζητούν ακίνητα σε δημοφιλή νησιά και στην Αθήνα

Κύριος «αποδέκτης» της εισροής εκατομμυριούχων από το εξωτερικό είναι ασφαλώς η ελληνική αγορά ακινήτων. Όπως αναφέρουν πηγές της αγοράς ακινήτων, αρκετοί είναι οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί που επιλέγουν να κάνουν χρήση αυτού του προγράμματος, συνδυάζοντάς το με την golden visa και φυσικά την απόκτηση ακινήτου στη χώρα μας, συνήθως παραθεριστικού χαρακτήρα. Συνολικά, πάντως, οι επενδυτές μέσω του προγράμματος non-dom ή της golden visa αναζητούν ακίνητα σε περιοχές όπως η Αθηνάϊκη Ριβιέρα, το κέντρο της Αθήνας, δημοφιλή νησιά, π.χ. Σαντορίνη, Μύκονος, Κέρκυρα, Κρήτη και Πάφο.

Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι μεταξύ των πελατών της Astons από τις ΗΠΑ, η Ελλάδα καταλαμβάνει το 50% του συνόλου των αιτήσεων χορήγησης αδειών διαμονής, ενώ εκτιμάται ότι συνολικά το 2024 ο αριθμός των κατόχων άδειας διαμονής στην Ελλάδα (από τις ΗΠΑ) διπλασιάστηκε σε σχέση με το 2023. Όπως προκύπτει από σχετική έρευνα της Elxis - At Home In Greece, ελληνικής εταιρείας που ειδικεύεται στις αγοραπωλησίες εξοχικών κατοικιών στην Ελλά-

Η Αθηνάϊκη Ριβιέρα έχει μπει στο στόχαστρο ευπόρων ξένων που θέλουν να μετεγκατασταθούν στην Ελλάδα.

δα, έχοντας αιμώδως ξένο πελατολόγιο, από το βράδυ των εκλογών στις ΗΠΑ και για τις επόμενες δύο εβδομάδες ο αριθμός των επισκεπτών από τις ΗΠΑ στον δικτυακό τόπο της δεκαπλασιάστηκε σε σχέση με την ίδια περίοδο το 2023. Σε σύγκριση με τον αμέσως προηγούμενο μήνα (Οκτώβριος), ο αριθμός τετραπλασιάστηκε, ενώ με αντίστοιχο ρυθμό αυξήθηκαν και τα αιτήματα για επιδείξεις κατοικιών.

Όπως αναφέρει ο κ. Γιώργος Γαβριηλίδης, διευθύνων σύμβουλος της Elxis, «ήδη από τις αρχές του 2024 ξεκινήσαμε να παρατηρούμε μια μεγάλη αύξηση

Το 2024 η μέση τιμή πώλησης εξοχικών κατοικιών μέσω της Elxis διαμορφώθηκε σε 378.500 ευρώ, αλλά οι αγοραστές από τις ΗΠΑ επένδυσαν κεφάλαια 514.000 ευρώ κατά μέσον όρο.

του αγοραστικού ενδιαφέροντος από τις ΗΠΑ για κατοικίες στην Ελλάδα. Τα νούμερα δείχνουν ότι, ανάλογα με την περίοδο, είχαμε από τρεις έως και έξι φορές περισσότερους Αμερικανούς επισκέπτες στον δικτυακό μας τόπο φέτος σε σχέση με το 2023. Αυτό που άλλαξε μετά τις πρόσφατες εκλογές είναι η μεγάλη επιτάχυνση της τάσης αυτής». Σύμφωνα με τον ίδιο, «το 2024, ένας στους οκτώ πελάτες μας (12,3%) ήταν από τις ΗΠΑ και προβλέπουμε ότι το 2025 η χώρα αυτή θα καταλαμβάνει την τρίτη θέση, μετά τους Γερμανούς και τους Ολλανδούς». Η εξέλιξη

αυτή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και επειδή οι αγοραστές από τις ΗΠΑ διαθέτουν και μεγαλύτερο προϋπολογισμό. Το 2024 η μέση τιμή πώλησης εξοχικών κατοικιών μέσω της Elxis διαμορφώθηκε σε 378.500 ευρώ, αλλά οι αγοραστές από τις ΗΠΑ επένδυσαν κεφάλαια 514.000 ευρώ κατά μέσον όρο.

Όσον αφορά τις περιοχές που προτιμούν οι Αμερικανοί αγοραστές, σύμφωνα με τα στοιχεία της Elxis επιλέγουν κυρίως κατοικίες στην Κρήτη και στο Ιόνιο. Συγκεκριμένα, αγοράζουν κατοικίες με σημαντικό βαθμό ιδιωτικότητας, κοντά σε πόλεις όπως τα Χανιά, το Ρέθυμνο, το Ηράκλειο, τη Λευκάδα και την Κέρκυρα. Μεταξύ των επιλογών τους βρίσκονται επίσης η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα, όπως και η Αθηνάϊκη Ριβιέρα. «Κάποιοι εξ αυτών αναζητούν εξοχικές κατοικίες, αλλά πολλοί από τους Αμερικανούς αναζητούν και μόνιμες κατοικίες. Για παράδειγμα, πρόσφατα, μια μεγάλη οικογένεια Αμερικανών (ομογενείς τρίτης γενιάς) αγόρασε δύο μεγάλα σπίτια έξω από τη Θεσσαλονίκη με σκοπό τη μετεγκατάσταση στην Ελλάδα», αναφέρει ο κ. Γαβριηλίδης.

Η ταυτοποίηση των πολιτών

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

– Το πρόβλημα

Αν κάποιος μου ζητούσε να κατονομάσω μόνο ένα θέμα που συνεισφέρει τα μέγιστα στην κακοδαιμονία της Δημοσίας Διοίκησης, αλλά και στην εν γένει ανάπτυξη της γραφειοκρατίας και της απάτης στην Ελλάδα, ανεπιφύλακτα θα έλεγα την έλλειψη ταυτοπροσωπίας. Και εξηγούμαι. Σήμερα ένας ενήλικας Έλληνας πολίτης χαρακτηρίζεται από τους ακόλουθους αριθμούς: Ταυτότητας, ΑΦΜ, ΑΜΚΑ, Δημοτολογίου, Διαβατηρίου, Διπλώματος οδήγησης, Εκλογικό και πιθανόν και μερικούς άλλους (π.χ. αριθμός μητρώου εργοδότη). Αν κάποιος «χάσει» (εκούσια) την ταυτότητά του μπορεί να πάρει άλλη, η οποία όμως θα έχει διαφορετικό αριθμό. Από εδώ ξεκινά η κακοδαιμονία. Με τη νέα ταυτότητα μπορεί ουσιαστικά να γίνει άλλο πρόσωπο και να απαλλαγεί από τυχόν βάρη του παρελθόντος του ή ακόμα να χρησιμοποιήσει το νέο πρόσωπό του πιο δημιουργικά, όπως περιγράφεται στην ακόλουθη ιστορία, η οποία έστια και αν φαίνεται απίστευτη, είναι 100% αληθινή!

Πριν από κάμποσα χρόνια, ένας πονηρός εφοριακός κατάφερε να βγάλει περίπου 200 ΑΦΜ (με εικονικά στοιχεία διεύθυνσης) και για 5 χρόνια υπέβαλλε ισάριθμες φορολογικές δηλώσεις, οι οποίες ήταν όλες πιστωτικές με ποσά μικρότερα των 1.000 ευρώ (ώστε να μη χρειάζεται έλεγχος), τα οποία έμπαιναν κανονικότητα στον λογαριασμό του κάθε χρόνο. Την απάτη ανακάλυψε το ΔΙΑΣ, το διατραπεζικό σύστημα, όταν διαπίστωσε ότι υπήρχαν πολλές επιστροφές από την εφορία στον ίδιο λογαριασμό. Βλέπετε, πολλά ΑΦΜ μπορούσε να βγάλει, αλλά πολλούς τραπεζικούς λογαριασμούς δεν μπορούσε να ανοίξει. Ο εν λόγω εφοριακός απολαμβάνει τους καρπούς των έργων του (περίπου 1 εκατ. ευρώ) σε κάποια χώρα της Νοτίου Αμερικής.

– Το παράδειγμα της Εσθονίας

Η Εσθονία σήμερα παρέχει περισσότερες από 5.000 υπηρεσίες προς τους πολίτες της μέσω του Ιντερνετ. Καταλύτης για όλες τις παραπάνω υπηρεσίες είναι το Εθνικό Σύστημα Ταυτοτήτων

(National ID Card System), το οποίο θεωρείται από τα πλέον ανεπτυγμένα σε όλο τον κόσμο. Η Κάρτα αυτή είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια ταυτότητα. Είναι ουσιαστικά το «κλειδί» για όλες τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες που έχουν οι πολίτες στη διάθεσή τους. Και ενώ δεν είναι υποχρεωτική η Κάρτα, εντούτοις κανένας δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αυτήν και γι' αυτόν τον λόγο την αποκτούν όλοι οι πολίτες. Το chip της Κάρτας περιέχει κρυπτογραφημένα αρχεία με πολύ υψηλό βαθμό κρυπτογράφησης (2048-bit) και ουσιαστικά επιτρέπει την απόλυτη ταυτοπροσωπία του κατόχου σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον, όπου οι περισσότερες δραστηριότητες γίνονται από μακριά και χωρίς τη φυσική παρουσία του. Ίδου μερικά παραδείγματα για τη χρήση της Κάρτας: Ξαν εθνική ταυτότητα και ταξιδιωτικό έγγραφο για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ξαν κάρτα υγείας και κοινωνικής ασφάλισης. Ξαν αποδεικτικό στοιχείο ταυτοπροσωπίας για τις τραπε-

Με τη χρήση της ψηφιακής υπογραφής η Ελλάδα θα μπορούσε να εξοικονομήσει 3,7 δισ. ευρώ, δηλαδή 1,5 ΕΝΦΙΑ χωρίς να χάσει κανέναν πολίτη κάτι.

ζικές συναλλαγές. Ξαν προπληρωμένο εισιτήριο στα μέσα μαζικής συγκοινωνίας στις πόλεις Tallinn και Tartu. Ξαν πιστοποιητικό για την ψηφιακή υπογραφή. Ξαν ταυτότητα ψηφοφόρου για την ψηφοφορία μέσω Internet. Ξαν κλειδί για την προσπέλαση σε όλες τις κρατικές βάσεις πληροφοριών προκειμένου ο πολίτης να δει τα στοιχεία που τον αφορούν, όπως τα ιατρικά αρχεία του, οι φορολογικές δηλώσεις του κ.ά. Τέλος με την Κάρτα αυτή ο πολίτης πάει σε οποιοδήποτε φαρμακείο για να παραλάβει τη συνταγή που του έδωσε ο γιατρός του ηλεκτρονικά.

Πώς πέτυχαν όλα αυτά σε τόσο μικρό διάστημα; Αμέσως μετά την πτώση του Παραπέτα-

Μια χώρα χωρίς πόρους, η Εσθονία, βάσισε όλη την ανάπτυξή της στην ασφαλή ταυτοποίηση των πολιτών της, και μία άλλη που κατοικείται από τον εξηπνότερο λαό του κόσμου, ακόμα ψάχνεται γιατί μια ξεπερασμένη και αρτηριοσκληρωτική Αρχή ασχολείται με τη φωτοτυπία των ταυτοτήτων.

ματος, στην Εσθονία συνειδητοποίησαν ότι ζούσαν σε μια μικρή χώρα με ελάχιστους πόρους και έπρεπε να αναζητήσουν τρόπους για να «σπρώξουν» τη χώρα μπροστά. Το 1996 αποφάσισαν ότι η πληροφορική και οι τηλεπικοινωνίες είναι καθοριστικές σημασίας για την πρόοδο της χώρας. Πρώτα-πρώτα εκπόννησαν ένα σχέδιο με κωδική ονομασία «Tiger Leap» («Το τίγρισμα της τигрыς») και πέρασαν τους σχετικούς νόμους που αφορούσαν την Κάρτα Πολίτη και από τότε ακολουθούν πιστά το πρόγραμμα, ανεξάρτητα από το ποιος κυβερνά τη χώρα τους. Δεύτερον, αλλά πολύ σημαντικό, είναι η εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα από την αρχή του προγράμμα-

τος. Η απόφασή τους ήταν ότι ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση και δεν προσπάθησαν να τα κάνουν «όλα μόνοι τους», με αθρόες προσλήψεις προσωπικού όπως κάνουμε εμείς. Τρίτον και καθοριστικό στην επιτυχία ήταν η εκπαίδευση. Το 2002 εκπαίδευσαν στο Internet και στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών 100.000 πολίτες. Το επανέλαβαν για άλλους 100.000 πολίτες το 2009 και το 2010. Σήμερα ο πληθυσμός της Εσθονίας είναι 1,350 εκατ. πολίτες.

Όλη η πρόοδος στην Εσθονία βασίστηκε στον μοναδικό αριθμό (digital identity) που αποκτήα ο κάθε Εσθονός από τη γέννησή του. Αυτό ακριβώς είναι το

κλειδί της επιτυχίας. Το αναγνώρισαν πολύ νωρίς και το υλοποίησαν αμέσως. Κάθε Εσθονός μπορεί να υπογράψει ηλεκτρονικά όλα τα έγγραφά του, χρησιμοποιώντας τη μοναδική Ταυτότητά του ή το κινητό τηλέφωνό του. Από το 2002 που εφάρμοσαν την ψηφιακή υπογραφή περισσότερα από 700+ εκατομμύρια υπογραφές έχουν χρησιμοποιηθεί. Για να έχετε ένα μέτρο σύγκρισης, το πλήθος αυτό είναι μεγαλύτερο από όσες ψηφιακές υπογραφές έχουν χρησιμοποιηθεί σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση! Με τη χρήση της ψηφιακής υπογραφής η Εσθονία εξοικονομεί το 2% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της. Για την Ελλάδα αυτό θα ισοδυναμούσε με 3,7 δισεκατομμύρια ευρώ οικονομία, δηλαδή 1,5 ΕΝΦΙΑ χωρίς να χάσει κανέναν πολίτη κάτι!

Προσωπικά, από το 1990 προσπάθω να πείσω τους πολιτικούς ότι χωρίς την ταυτοποίηση του πολίτη με ένα μοναδικό αριθμό, δεν μπορούμε να μπορούμε στην ψηφιακή εποχή. Μάταια όμως. Το 2009 ο Γιώργος Παπανδρέου υποσχέθηκε την έκδοση της κάρτας Πολίτη. Έχουν περάσει τα χρόνια και δεν έγινε τίποτα. Το 2015 ο Αλέξης Τσίπρας το ανακοίνωσε, αλλά και πάλι πέρασαν τα χρόνια και δεν έγινε τίποτα. Η έλλειψη αυτή μόνο τους απατεώνες ευνοεί και κανέναν άλλο. Στα τέλη του 2023 ο τότε υπουργός Πολιτικής Προστασίας Τάκης Θεοδωρικάκος ανακοίνωσε ότι θα αρχίσει η έκδοση νέων ταυτοτήτων με αυξημένα χαρακτηριστικά ασφαλείας. Πράγματι από τις αρχές του 2024 εκδίδονται νέες ταυτότητες στους πολίτες που το επιθυμούν, αλλά χωρίς τον Προσωπικό Αριθμό.

Επιτέλους «*habemus paratam*». Στις 13/2/2025 ο υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης Δημήτρης Παπαστεργίου ανακοίνωσε ότι «Ο Προσωπικός Αριθμός πήρε το πράσινο φως από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Η Αρχή δέχεται πως με κάποιες αλλαγές που πρέπει να κάνουμε σε σχέση με το διαμοίρασμα της φωτοτυπίας της ταυτότητας στον ιδιωτικό τομέα, ο Προσωπικός Αριθμός μπορεί να ενταχθεί στις ταυτότητές μας».

Παρακαλώ την προσοχή σας. Όλο το θέμα των νέων ταυτοτήτων είναι η ασφάλεια των εγγράφων και ο Προσωπικός Αριθμός. Ποιος καθυστερούσε (για 16 μήνες) και ακόμα καθυστερεί την κανονική έκδοση των νέων ταυτοτήτων; Η περίφημη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, η οποία είναι ο μεγαλύτερος ανασταλτικός παράγων στην πρόοδο της χώρας. Εδώσε λέει «το πράσινο φως» αλλά με επιφυλάξεις, για ένα θέμα που δεν υπάρχει σε καμία άλλη χώρα του πλανήτη. Τι άλλη απόδειξη θέλετε ότι αυτοί οι άνθρωποι δεν ενδιαφέρονται για τίποτα άλλο, παρά μόνο για να απολαμβάνουν την πδονή από την καταχρηστική άσκηση των εξουσιών που τους δώσαμε.

Η ανακοίνωση του υπουργού λέει ακόμα ότι θα χρειαστούν ακόμα έξι μήνες για να υλοποιηθούν τις απαιτήσεις της Αρχής. Εν τω μεταξύ, από το τέλος του 2023 εκδίδονται οι νέες ταυτότητες χωρίς τον Προσωπικό Αριθμό. Σύμφωνα με το υπουργείο, αυτές οι ταυτότητες (εκτιμάται ότι θα είναι περισσότερες από 2 εκατ.) θα ισχύουν μέχρι τη 10ετή λήξη τους και όλοι αυτοί που πήραν αυτές τις ταυτότητες θα πρέπει να αποκτήσουν τον Προσωπικό Αριθμό τους, αλλά να τον γράψουν κάπου αλλού γιατί δεν θα υπάρχει στην ταυτότητά τους! Ελεος.

Το εξωφρενικότερο σε αυτή την ιστορία, είναι το γεγονός ότι η θητεία αυτής της Αρχής αλλά και ορισμένων άλλων έχει λήξει εδώ και χρόνια, αλλά σύμφωνα με μια άλλη παγίδα που βάλαμε στο Σύνταγμά μας, δεν τα βρίσκουν στη Διάσκεψη των Προέδρων στη Βουλή για να ορίσουν νέους και έτσι η κατάσταση συνεχίζεται και θα συνεχίζεται.

Κάντε τη σύγκριση. Μια χώρα χωρίς πόρους, η Εσθονία, βάσισε όλη την ανάπτυξή της στην ασφαλή ταυτοποίηση των πολιτών της, και μία άλλη που κατοικείται από τον εξηπνότερο λαό του κόσμου, ακόμα ψάχνεται γιατί μια ξεπερασμένη και αρτηριοσκληρωτική Αρχή ασχολείται με τη φωτοτυπία των ταυτοτήτων. Είμαστε για κλάματα!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Προορά και σχεδιάζει η Αμερική; Ο εφιάλτης των τόκων

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΤΣΑΛΑΚΗ**

Το σχεδιάζουν και το προοράν, έλεγε ο Αριστοτέλης, είναι το βασικό χαρακτηριστικό που ξεχωρίζει τους ελεύθερους ανθρώπους από τους φύσει δούλους. Εκείνη την εποχή, οι πόλεις που δεν προέβλεπαν και δεν σχεδίαζαν να αντιμετωπίζουν τις απειλές και τις ευκαιρίες ήταν ευάλωτες να κατακτηθούν από άλλες και να γίνουν δούλοι.

Η δύναμη μιας χώρας σήμερα βασίζεται στην ικανότητά της να επενδύει με βάση τη συσσωρευμένη σοφία της. Όσο περισσότεροι πόροι δαπανώνται για την εξυπηρέτηση του αυξανόμενου χρέους, τόσο λιγότερα μέσα απομένουν για να διαμορφώσουν ένα πιο ισχυρό, ανθεκτικό και δίκαιο μέλλον. Η ανευθυνότητα στον προϋπολογισμό δεν είναι απλώς μια οικονομική επιλογή, αλλά μια ηθική υποχρέωση απέναντι στις επόμενες γενιές. Δυστυχώς, το αυξανόμενο κρατικό χρέος (όπως συνέβη και στην Ελλάδα) υπονομεύει τις προσπάθειες για ένα λαμπρό μέλλον. Η ραγδαία αύξηση της διαφοράς μεταξύ εσόδων και δαπανών οδηγεί σε συνεχώς αυξανόμενα ετήσια ελλείμματα, που καταλήγουν στη συσσώρευση χρέους.

Οι ΗΠΑ είχαν ένα έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού το 2024 ύψους \$1,8 τρισ., δηλαδή δαπάνησαν 37% (\$6,75 τρισ.) περισσότερα χρήματα από ό,τι εισέπραξαν (\$4,92 τρισ.). Το δημόσιο

χρέος των ΗΠΑ από τα \$22 τρισ. το 2020 έφθασε στα \$36 τρισ. (αυξήθηκε κατά 14 τρισ. ή κατά 63%). Αντιστοιχεί στο 1/3 του παγκόσμιου ΑΕΠ και στο 123% του ΑΕΠ των ΗΠΑ, πιο πάνω από το επίπεδο του 119% που είχε φθάσει το 1946 σε περίοδο πολέμου. Η τεράστια αύξηση του χρέους των ΗΠΑ από το 2020 σε ειρηνική περίοδο δημιούργησε ελαχιστη ανάπτυξη. Παρόλο που είναι μικρό όταν συγκριθεί με την αξία των περιουσιακών στοιχείων που οι ΗΠΑ κατέχουν, η συνέχιση της αύξησής του θα φθάσει στα \$50 τρισ. εντός της επόμε-

Η δύναμη μιας χώρας σήμερα βασίζεται στην ικανότητά της να επενδύει με βάση τη συσσωρευμένη σοφία της.

νης δεκαετίας. Οι ετήσιοι τόκοι σήμερα είναι 13% των κρατικών δαπανών (περίπου \$900 δισ.) μεγαλύτεροι από το ποσό των δαπανών για την άμυνα (880 δισ.)! Κάθε μέρα πληρώνονται 2,6 δισ. τόκοι. Σε περίπου 10 χρόνια, οι τόκοι θα διπλασιαστούν και θα ξεπεράσουν το 25% των κρατικών εξόδων. Φέτος θα ξεπεράσουν το 3,2%, το υψηλότερο μεταπολεμικό επίπεδο από το 1991.

Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού των Ηνωμένων Πολιτειών το 2024 ήταν 1,8 τρισ. δολ., δηλαδή δαπάνησαν 37% (6,75 τρισ.) περισσότερα χρήματα από ό,τι εισέπραξαν (4,92 τρισ.).

Σίγουρα η Αμερική εάν δεν σχεδιάσει και δεν προγραμματίσει πώς θα αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα θα γίνει μια εξαιρετικά ευάλωτη χώρα, η οποία θα έχει τεράστια έξοδα, λιγιστά έσοδα και τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα στον κρατικό προϋπολογισμό. Κάθε δολάριο που δαπανάται για πληρωμές τόκων αντί για επενδύσεις σημαίνει ότι λιγότερα χρήματα είναι

διαθέσιμα για την ενίσχυση ενός ισχυρότερου και ανθεκτικότερου μέλλοντος. Η συσσώρευση του κρατικού χρέους έχει σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία και στην κοινωνία. Μειώνει τις οικονομικές ευκαιρίες, καθώς οι περιορισμένοι πόροι για επενδύσεις εμποδίζουν την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και την καινοτομία, την υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης και άλ-

λων νέων τεχνολογιών, κρίσιμων για μια δυναμική οικονομία. Υπονομεύει το κοινωνικό δίκτυο ασφαλείας, καθώς οι δαπάνες για τόκους αφήνουν λιγότερα διαθέσιμα για προγράμματα κοινωνικής προστασίας που βοηθούν τους πολίτες σε κρίσιμες στιγμές. Μειώνει την προετοιμασία για μελλοντικές κρίσεις καθώς με τους διαθέσιμους πόρους να εξαντλούνται από τις πληρωμές τόκων, μειώνεται η δυνατότητα άμεσας ανταπόκρισης σε οικονομικές ή φυσικές καταστροφές. Επιβαρύνει τις μελλοντικές γενιές αφού η ανευθυνότητα στη διαχείριση του προϋπολογισμού δεν είναι δίκαιη προς τα παιδιά και τα εγγόνια, τα οποία θα κληρονομήσουν αυτό το βάρος.

Επηρεάζει την παγκόσμια ηγεσία και την αξιοπιστία, μια και το υψηλό χρέος στέλνει το μήνυμα ότι οι πόροι της χώρας κατευθύνονται σε μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, αντί για επενδύσεις που θα διατηρήσουν ή θα ενισχύσουν την παγκόσμια επιρροή της Αμερικής.

Τα ελλείμματα και τα τεράστια χρέη ήταν πάντα οι αιτίες πτώσης όλων των αυτοκρατοριών στο πέρασμα της Ιστορίας. Οι πιστωτές του κόσμου δεν θα συνέχιζαν να εκτιμούν τα δολάρια και τα δεκαετή κρατικά ομόλογα εάν οι ΗΠΑ δανείζονταν μόνο για να πληρώνουν τόκους παλιών δανείων. Η αξί-

οπιστία θα χαθεί όταν ο υπόλοιπος κόσμος δεν σιμνάει ότι οι ΗΠΑ δεν είναι η πρωταρχική υπερδύναμη – όπως συνέβη με τη Βρετανία κατά τις δεκαετίες του '40 και του '50, όταν συσώρευσε ένα πολύ μεγάλο χρέος επειδή πολέμησε σε δύο παγκόσμιους πολέμους. Μετά από κάποιο σημείο, δεν ήταν πλέον βιώσιμο για τη Βρετανία να διαχειρίζεται τόσο μεγάλο χρέος και τόσο μεγάλη αυτοκρατορία. Το αποτέλεσμα ήταν το τέλος της αυτοκρατορίας.

Το δολάριο θα μπορούσε να αποδυναμωθεί και το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους να αυξηθεί ακόμη περισσότερο. Ετσι, ο κίνδυνος των ΗΠΑ έρχεται εσωτερικά από ενδεχόμενη μη επιτυχή αντιμετώπιση του εξαιρετικά αναποτελεσματικού και «σπάταλου» κράτους. Εάν για κάποιο λόγο υπάρξει και ένα εξωτερικό σοκ, π.χ. σύγκρουση στον Ειρηνικό Ωκεανό, θα αποκαλυφθεί η ευθραυστότητα των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ δεν θα αναλάβουν πλέον άλλα χρέη. Πολλές από τις υπάρχουσες δαπάνες τους, για τις οποίες αναγκάζονταν να δανείζονται, θα τις «μοιράσουν» στους συμμάχους τους.

Ο κ. Γιώργος Ατσάλακης είναι οικονομολόγος, αναπληρωτής καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης Εργαστήριο Ανάλυσης Δεδομένων και Πρόβλεψης.

Αναταράξεις στις αγορές ομολόγων λόγω Γερμανίας

Ανοδος στο κόστος δανεισμού,
από τη Βρετανία μέχρι την Ιαπωνία

Ούτε η καταιγίδα των δασμών του Ντόναλντ Τραμπ δεν είχε έως τώρα τόσο εκτεταμένο και τόσο διεθνή αντίκτυπο στις αγορές όσο η συμφωνία στην οποία κατέληξε η υπό διαμόρφωση και εν αναμονή νέα κυβέρνηση της Γερμανίας για δαπάνες πολλών εκατοντάδων δισεκατομμυρίων ευρώ και δανεισμό που θα πλησιάσει το ένα τρισ. ευρώ, με σκοπό την ενίσχυση της άμυνας και των απηρχαιωμένων υποδομών της χώρας. Με την απόφασή της να αυξήσει τις αμυντικές δαπάνες και να θεσπίσει ταμείο ύψους 500 δισ. ευρώ για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής στις μεταφορές, την ενέργεια και την ψηφιακή τεχνολογία, η χώρα της δημοσιονομικής πειθαρχίας και του θεσμοθετημένου «φρένου χρέους» προκάλεσε παγκόσμια άνοδο του κόστους δανεισμού, από το Βερολίνο μέχρι το Τόκιο.

Οι αποδόσεις των ιαπωνικών δεκαετών ομολόγων έφτασαν στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 16 ετών.

Η είδηση έδωσε άμεσα μεγάλη ώθηση στο χρηματιστήριο της Φρανκφούρτης, αλλά και θεαματική άνοδο στο κόστος δανεισμού της Γερμανίας. Οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του γερμανικού δημοσίου αυξήθηκαν κατά 31 μονάδες βάσης υπερβαίνοντας το 2,90% και καταγράφοντας τη μεγαλύτερη άνοδο που έχουν σημειώσει μέσα σε μία και μόνον ημέρα μετά την πτώση του Τείχους και την επανένωση των Γερμανιών πριν από 35 χρόνια. Οπως σχολίασε ο Τζιμ Ρέιντ, αναλυτής της Deutsche Bank, «είναι προφανές πως οι αγορές αντιδρούν σε μια μεταβολή από εκείνες που καταγράφονται μία μόνο φορά στο χρονδιάγραμμα ζωής μιας γενιάς και φέρνουν ανατροπή στα δεδομένα των ευρωπαϊκών τίτλων». Η στροφή του Βερολίνου ήταν σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενη, δεδομένων των όσων είχαν συζητηθεί τους μήνες προ των εκλογών για χαλάρωση του «φρένου χρέους» και επιβεβλημένη αύξηση του δανεισμού της χώρας, με σκοπό την τόνωση της γερμανικής οικονομίας που βρι-

Οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του γερμανικού δημοσίου αυξήθηκαν κατά 31 μονάδες βάσης υπερβαίνοντας το 2,90% και καταγράφοντας τη μεγαλύτερη άνοδο που έχουν σημειώσει μέσα σε μία και μόνον ημέρα μετά την πτώση του Τείχους και την επανένωση των Γερμανιών πριν από 35 χρόνια.

σκεται σε ύφεση. Την υπαγόρευε εξίσου και η απαίτηση που έχει προβάλει ο Ντόναλντ Τραμπ να αυξήσουν οι Ευρωπαίοι τις δαπάνες τους για την άμυνα. Και πάλι όμως η συμφωνία των γερμανικών κομμάτων αιφνιδίασε, καθώς αποτελεί ρήξη του Βερολίνου με δεκαετίες δημοσιονομικής ορθοδοξίας. Αποτόκος του τραυματικού υπερπληθωρισμού που γνώρισε η Γερμανία πριν από έναν αιώνα, με αποτέλεσμα την άνοδο του Χίτλερ και τα όσα τραγικά υπέφερε στη συνέχεια η Ευρώπη, η δημοσιονομική πειθαρχία και η μακροχρόνια εμμονή με το χαμηλό χρέος κυριολεκτικά στοίχειωσε γενιές Γερμανών πολιτικών. Και όπως συχνά σχολιάζουν πολιτικοί και οικονομικοί αναλυτές, έφτασε να αποτελέσει ένα είδος εθνικής νευρώσης που επανειλημμένως αποτέλεσε, άλλωστε,

πρόβλημα για τους εταίρους της Γερμανίας στην Ευρωζώνη. Παγιώθηκε δε ακόμη βαθύτερα μετά την προ δεκαπενταετίας κρίση χρέους της Ευρωζώνης και η αντιστροφή της αποτελεί σχεδόν κοσμοϊστορικό γεγονός, που ήταν αναπόφευκτο να παρασύρει τις αγορές ομολόγων ανά τον κόσμο. Μοιραία σημείωσε άνοδο και το κόστος δανεισμού των άλλων οικονομιών της Ευρωζώνης, με τις αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων της Ιταλίας να σημειώνουν άνοδο 8 μ.β., της Γαλλίας 7 μ.β., αλλά και των γκιλits, των δεκαετών ομολόγων της Βρετανίας κατά 6 μ.β. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτής της ανατροπής ήταν, όμως, η παγκοσμιοποίηση της τάσης που έφτασε στην Ιαπωνία, με τις αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων της να φτάνουν στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 16 ετών

και συγκεκριμένα στο 1,5%, που ήταν το υψηλότερο επίπεδό τους από το 2009. Μιλώντας σε διεθνή ΜΜΕ παράγοντες των αγορών ομολόγων της Ασίας εξέφρασαν την εκτίμηση πως η απότομη μεταβολή οφείλεται σε ψυχολογικά αίτια και πως δεν μπορούν να εντοπίσουν ποιοι βρίσκονται πίσω από τις μαζικές πωλήσεις ιαπωνικών ομολόγων. Τόνισαν, άλλωστε, πως οι μεγάλες τράπεζες και οι μεγάλοι θεσμικοί επενδυτές τείνουν, αντιθέτως, να αγοράζουν μαζικά ομόλογα του ιαπωνικού δημοσίου τον Μάρτιο, όταν πλησιάζει το τέλος του ιαπωνικού οικονομικού έτους. Οπως υπογράμμισε ο Μιτούλ Κοτέτσα, στέλεχος της Barclays, «είναι το ίδιο που συνέβη σε όλον τον κόσμο, η μετάδοση του ιού της Γερμανίας». Ο ίδιος υπενθύμισε, πάντως, πως έχει προηγηθεί έτσι κι αλλιώς αλλαγή στο κλίμα σε ό,τι αφορά

την Ιαπωνία, καθώς αναμένονται επιτάχυνση της οικονομικής της ανάπτυξης και του πληθωρισμού και αυξήσεις επιτοκίων από την κεντρική της τράπεζα. Ανεξαρτήτως, πάντως, από την αναταραχή που προκάλεσε στις αγορές ομολόγων, η απόφαση για αύξηση των δαπανών της Γερμανίας προοιωνίζεται τόνωση, όχι μόνον της γερμανικής οικονομίας αλλά και ευρύτερα της οικονομίας της Ευρωζώνης. Αυτό εκτιμούν στην πλειονότητά τους οικονομικοί αναλυτές, μεταξύ των οποίων και εκείνοι της Goldman Sachs, που αναθεωρεί τις προβλέψεις της για την ανάπτυξη της Γερμανίας για το τρέχον έτος στο 0,2% και της Ευρωζώνης για ανάπτυξη 0,8% Προβλέπει παράλληλα πως η αύξηση των δαπανών της θα οδηγήσει σε αύξηση του χρέους της από το 63% στο οποίο βρίσκεται τώρα στο 84%.

He was made for this

OSCARS

HOSTED BY CONAN O'BRIEN

Μέγας Χορηγός

Χορηγός

Υποστηρικτές

Τράπεζα Κύπρου

COPYBET

LYCARS

Aluma

Χορηγός RED CARPET

Alpha C.K. ART GALLERY

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ

20:30 RED CARPET

21:00 OSCARS

MOVIES HD

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET (Θέση 101) και CYTAVISION (Θέση 49)

MESIMVRIA

ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Η Post Nord, που λειτουργεί στη Δανία και στη Σουηδία, σχεδιάζει να απολύσει περίπου 1.500 από τους 4.600 εργαζομένους της και στο εξής θα εστιάζει περισσότερο στη διανομή πακέτων.

Τέλος εποχής για την αποστολή γραμμάτων με το ταχυδρομείο

Σταματάει τη διανομή τους η κρατική υπηρεσία Post Nord της Δανίας

Σταματούν από το τέλος του 2025 οι παραδόσεις γραμμάτων από τα ταχυδρομεία της Δανίας, καθώς η κρατική υπηρεσία Post Nord διαπιστώνει ότι έτσι κι αλλιώς τα γράμματα έχουν μειωθεί κατά 90% σε σχέση με τις αρχές του αιώνα.

Η απόφαση δίνει τέλος σε μια υπηρεσία την οποία η εταιρεία παρείχε εδώ και 400 χρόνια, με αποτέλεσμα τα 1.500 ταχυδρομικά κουτιά να αρχίσουν να εξαφανίζονται από τους δρόμους της Δανίας από τον Ιούνιο.

Πάντως, ο υπουργός Μεταφορών της χώρας, Τόμας Ντάνιελσεν, έσπευσε να διαβεβαιώσει τους Δανούς ότι εάν θέλουν να στείλουν ένα γράμμα μπορούν ακόμη να το κάνουν, αφού μια άλλη εταιρεία θα αναλάβει τις αποστολές.

Τα ταχυδρομεία σε όλη την Ευρώπη αντιμετωπίζουν μεγάλη μείωση στους όγκους των γραμμάτων.

Η γερμανική Deutsche Post ανακοίνωσε την περικοπή 8.000 θέσεων εργασίας που θα γίνει, όπως ανέφερε η εταιρεία, «με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο». Με την ψηφιακή αλληλογραφία να κυριαρχεί, η

χρήση γραμμάτων μειώνεται δραματικά, με αποτέλεσμα η Post Nord να κρίνει ότι η υπηρεσία αυτή δεν είναι πια κερ-

Περικοπές 8.000 θέσεων εργασίας στο τμήμα παράδοσης επιστολών και δεμάτων της γερμανικής Deutsche Post.

δοφόρος. Στη Δανία οι δημόσιες υπηρεσίες χρησιμοποιούν για τις επικοινωνίες τους την εφαρμογή Digital Post ή άλλες πλατφόρμες.

Το αποτέλεσμα είναι ότι τα γράμματα που αποστέλλονται μέσα σε ένα χρόνο μειώθηκαν από 1,4 δισ. που ήταν στις αρχές του αιώνα, στα 110 εκατ. πέρυσι. Μόνο τον τελευταίο χρόνο οι όγκοι των γραμμάτων μειώθηκαν κατά 30%.

Η απόφαση της Post Nord να σταματήσει τις διανομές γραμμάτων αναμένεται να επηρεάσει κυρίως άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Γιατί ενώ το 95% των Δανών χρησιμοποιεί την

υπηρεσία Digital Post, περίπου 271.000 λαμβάνουν ακόμη φακέλους με το ταχυδρομείο.

Ο Δανός βουλευτής Πελ Ντράγκστεντ επέκρινε την απόφαση, λέγοντας ότι θα φέρει σε μειονεκτική θέση ανθρώπους που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές. Η Post Nord σχεδιάζει να απολύσει περίπου 1.500 από τους 4.600 εργαζομένους της. Στο εξής, θα εστιάζει περισσότερο στη διανομή πακέτων.

Η εταιρεία ανακοίνωσε επίσης ότι όσοι έχουν αγοράσει γραμματόσημα μέσα στο 2024 ή το 2025 θα μπορούν να πάρουν πίσω τα χρήματά τους για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Η Post Nord λειτουργεί και στη Σουηδία και είναι κατά 40% δανική και 60% σουηδική.

Στα γερμανικά ταχυδρομεία οι περικοπές θέσεων εργασίας αφορούν το τμήμα παράδοσης επιστολών και δεμάτων της εταιρείας μεταφορών DHL εντός Γερμανίας, το οποίο απασχολεί 187.000 εργαζομένους. Η εταιρεία, με 600.000 εργαζομένους παγκοσμίως, αιτιολόγησε την απόφασή της στο πλαίσιο της «ανάγκης να κα-

ταστεί περισσότερο ευέλικτη και αποτελεσματική».

Το αυξημένο κόστος λειτουργίας προκαλεί προβλήματα στον γερμανικό όμιλο, ο οποίος το 2024 αύξησε τον τζίρο του κατά 3%, στα 84,2 δισ. ευρώ, αλλά τα κέρδη μειώθηκαν κατά 7,2% στα 5,9 δισ. Τα μέτρα λιτότητας αναμένεται να μειώσουν το κόστος κατά περισσότερο από ένα δισ. ευρώ.

Η βασική δραστηριότητα των γερμανικών ταχυδρομείων εντός χώρας αποτελεί εδώ και καιρό το «προβληματικό παιδί» του ομίλου, με τους τομείς π.χ. των αποστολών express, τις υπηρεσίες εφοδιαστικής αλυσίδας και τις εμπορευματικές μεταφορές να είναι περισσότερο κερδοφόροι.

Οι επιπτώσεις ωστόσο της οικονομικής ύφεσης και των γεωπολιτικών συγκρούσεων έγιναν αισθητές και σ' αυτές τις δραστηριότητες. «Αναμένουμε ότι η παγκόσμια πολιτική και οικονομική κατάσταση θα παραμείνει ασταθής και το 2025», δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Deutsche Post Τομπίας Μάιερ και έκανε λόγο για «υποτονικό μακροοικονομικό περιβάλλον».

Εισαγωγή Klarna στο χρηματιστήριο Νέας Υόρκης

Τουλάχιστον 1 δισ. δολάρια θέλει να αντλήσει η Klarna από την αρχική δημόσια εγγραφή για την εισοδό της στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Η εταιρεία buy-now, pay-later αναμένεται να καταθέσει επισήμως την αίτησή της για το IPO την επόμενη εβδομάδα, σύμφωνα με πληροφορίες του Bloomberg, ενώ στοχεύει σε αποτίμηση άνω των 15 δισ. δολαρίων. Η εταιρεία πληρωμών Klarna ιδρύθηκε πριν από 20 χρόνια στη Στοκχόλμη της Σουηδίας, αλλά το 2023 άρχισε να στήνει μια εταιρεία συμμετοχών στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο πλαίσιο της προεργασίας για την εισοδό της στο χρηματιστήριο. Είναι πιο γνωστή για την υπηρεσία buy-now, pay-later, που επιτρέπει στους χρήστες να κάνουν αγορές και να μοιράζουν την πληρωμή τους σε ισόποσες άτοκες δόσεις. Η Klarna διαθέτει 85 εκατ. πελάτες σε όλο τον κόσμο και 600.000 συνεργάτες στο λιαν εμπόριο.

Τον Νοέμβριο κατέθεσε εμπιστευτική αίτηση για εισαγωγή στο NYSE στην αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και συνεργάζεται με περίπου 15 τράπεζες, με επικεφαλής τις Goldman Sachs, JPMorgan Chase και Morgan Stanley για το IPO.

Η αρχική δημόσια εγγραφή της αναμένεται να δώσει ώθηση στα

τεχνολογικά IPOs, τα οποία κινούνται σε χαμηλά επίπεδα έπειτα από το ρεκόρ του 2021. Άλλες εταιρείες fintech που σκέφτονται να μπουν στο χρηματιστήριο φέτος είναι οι Chime Financial και Zilch Technology.

Η αποτίμηση της Klarna έχει αποδειχθεί πολύ ευμετάβλητη τα τελευταία χρόνια, καθώς σε έναν γύρο χρηματοδότησης του 2021 έφτασε στα 45,6 δισ. δολάρια, αλλά υποχώρησε στα 6,7 δισ. τον επόμενο χρόνο.

Ο CEO Σεμπάστιαν Σιεμιατκόφσκι ανακοίνωσε τον περασμένο μήνα ότι η Klarna εξετά-

Καταθέτει αίτηση την επόμενη εβδομάδα, στόχος η άντληση 1 δισ. δολαρίων από την αρχική δημόσια εγγραφή.

ζει την επέκτασή της στην αγορά των κρυπτονομισμάτων. Τους τελευταίους μήνες η εταιρεία βρίσκεται σε αναδιάρθρωση ενόψει του IPO, καθώς εστιάζει περισσότερο σε συνεργασίες πληρωμών και σε επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη.

Η εταιρεία πληρωμών Klarna ιδρύθηκε πριν από 20 χρόνια στη Στοκχόλμη της Σουηδίας, διαθέτει 85 εκατ. πελάτες σε όλο τον κόσμο και 600.000 συνεργάτες στο λιαν εμπόριο.

Η κυβέρνηση Τραμπ πήρε πίσω το πωλητήριο για το κτίριο του FBI και άλλα 442 ακίνητα

Η **κυβέρνηση Τραμπ** έβγαλε στο σφυρί —για λίγες ώρες— μια σειρά από ιστορικά, ομοσπονδιακά κτίρια, μεταξύ των οποίων τα κεντρικά γραφεία του FBI και το υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ(!), κρίνοντας ότι δεν είναι «καίρια για τις κυβερνητικές λειτουργίες». Η αρχική λίστα, που στη συνέχεια «ψαλιδίστηκε» και μετά εξαφανίστηκε μέσα σε 24 ώρες, περιελάμβανε πάνω από 400 δημόσια ακίνητα, με τα 100 εξ αυτών να βρίσκονται στην πρωτεύουσα Ουάσινγκτον.

Η Γενική Διοίκηση Υπηρεσιών (GSA) δημοσίευσε αρχικά την Τρίτη μια λίστα με 443 ακίνητα, «μη βασικά περιουσιακά στοιχεία» όπως τα αποκαλούσε, που είχαν τεθεί προς πώληση. «Δεκαετίες υποχρηματοδότησης είχαν ως αποτέλεσμα πολλά από αυτά τα κτίρια να γίνουν λειτουργικά απαρχαιωμένα και ακατάλληλα για χρήση από το ομοσπονδιακό εργατικό δυναμικό μας. Δεν μπορούμε πλέον να ελπίζουμε ότι θα προκύψει χρηματοδότηση για την επίλυση αυτών των

μακροχρόνιων ζητημάτων», ανακοίνωσε η GSA.

Η λίστα περιελάμβανε ιστορικά κτίρια, όπως το υπουργείο Δικαιοσύνης στο κέντρο της Ουάσινγκτον και το πρόσφατα ανακαινισμένο Γραφείο Απογραφής των ΗΠΑ στο Σούτλαντ, καθώς και πολλά άλλα κεντρικά γραφεία, δικαστικά μέγαρα, ακόμη

Η αρχική λίστα, που περιελάμβανε ακόμη και το κτίριο του υπουργείου Δικαιοσύνης, αρχικά ψαλιδίστηκε και σε 24 ώρες αποσύρθηκε.

και χώρους στάθμευσης σε όλη τη χώρα.

Ανάμεσά τους το κτίριο «Εντγκαρ Χούβερ», όπου έχει την έδρα του το FBI, το κτίριο του παλαιού ταχυδρομείου της Ουάσινγκτον, όπου ο πρόεδρος Τραμπ διηύθυνε κάποτε ένα ξενοδοχείο, και τα κεντρικά γρα-

Το κτίριο «Εντγκαρ Χούβερ» στην Ουάσινγκτον, όπου έχει την έδρα του το FBI.

φεία του Αμερικανικού Ερευρητικού Σταυρού, όλα στην Ουάσινγκτον.

Σε άλλες περιοχές της χώρας, η κυβέρνηση στοχοποίησε το τεράστιο Ομοσπονδιακό Κέντρο του Υποστρατήγου Εμετ Μπιν στην Ιντιάνα, το Κέντρο Σαμ Ναβ της Ατλάντας, το κτίριο Νάνσι Πελόζι στο Σαν Φρανσί-

σκο και την έδρα της αποστολής των ΗΠΑ στα Ηνωμένα Έθνη στη Νέα Υόρκη.

Ωρες αργότερα, ωστόσο, η διοίκηση εξέδωσε μια αναθεωρημένη λίστα με 320 ακίνητα, η οποία εξαιρούσε κάθε διατηρητέο κτίριο στην Ουάσινγκτον. Και μέχρι τη πρωί της Τετάρτης

ο κατάλογος, ως διά μαγείας, είχε εξαφανιστεί εντελώς. Σε «διορθωτικό» email που εστάλη στο αρμόδιο τμήμα της GSA είπε ότι η λίστα είχε δημιουργήσει «ένα συντριπτικό ενδιαφέρον» και θα αναδημοσιευόταν στο «εγγύς μέλλον», αφού η υπηρεσία ήταν σε θέση να «αξιολογήσει αυτή την αρχική εισροή και να καθορίσει πώς θα μπορούσε να διευκολύνει τους ενδιαφερομένους να κατανοήσουν τις αποχρώσεις των αναφερόμενων περιουσιακών στοιχείων».

«Για να είμαστε σαφείς, μόνο και μόνο επειδή ένα περιουσιακό στοιχείο βρίσκεται στη λίστα δεν σημαίνει ότι τίθεται άμεσα προς πώληση», διευκρίνισε η υπηρεσία, ενώ πρόσθεσε ότι «θα εξετάσει τις προφορές» και θα κάνει «ό,τι καλύτερο για τις ανάγκες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των φορολογουμένων».

Η είδηση για την πώληση ακινήτων του δημοσίου βλέπει το φως την ώρα που ο πρόεδρος Τραμπ και ο δισεκατομμυριού-

χος «σύμβουλος» του Ελον Μασκ διέταξαν τους δημοσious υπαλλήλους να επιστρέψουν στο γραφείο, ενώ ταυτόχρονα έλαβαν μέτρα για τη μείωση του εργατικού δυναμικού και τη μείωση των κρατικών δαπανών μέσω της ακύρωσης μισθώσεων και συμβάσεων, κινήσεις που έχουν πυροδοτήσει πολλές νομικές συγκρούσεις.

Περίπου το 80% των 2,4 εκατομμυρίων ομοσπονδιακών εργαζομένων της χώρας, σημειωτέον, έχει την έδρα του εκτός Ουάσινγκτον.

Οι αντιδράσεις ήταν πολλές και έντονες. Η Δημοκρατική δήμαρχος της Ουάσινγκτον Μιούριελ Μπάουζερ μεταξύ άλλων χαρακτήρισε τη λίστα «εξωφρενική», λέγοντας στο News4: «Το βασικό είναι, και αυτό σκοπεύω να καταστήσω σαφές στον πρόεδρο, ότι δεν μπορεί να βγάξει κτίρια στην αγορά χωρίς προετοιμασία ή σχέδιο, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο με το σχέδιό μας να κάνουμε την πόλη μας την πιο όμορφη πρωτεύουσα στον κόσμο».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τα ταλέντα τροφοδοτούν την ανάπτυξη

Της ΓΚΙΤΑ ΜΠΑΤ*

Κάθε μεγάλο άλμα στην ανθρώπινη πρόοδο, από την τυπογραφία μέχρι τους ημιαγωγούς, προήλθε από ιδέες. Αλλά οι ιδέες δεν αναδύονται στο κενό, προέρχονται από ανθρώπους. Και μεταξύ αυτών, είναι συχνά τα πιο ταλαντούχα μυαλά που ξεπερνούν τα όρια του δυνατού. Αυτό καθιστά το ταλέντο έναν από τους πιο πολύτιμους πόρους στον κόσμο, που μπορεί να οδηγήσει στην καινοτομία και στην ανάπτυξη.

Οι χώρες που φιλοξενούν τα καλύτερα μυαλά αποκτούν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Όσες αποτυγχάνουν, δεν επιβραδύνουν απλώς τη δική τους πρόοδο, αλλά και την παγκόσμια. Κάθε αναξιοποίητη ιδιοφυΐα είναι μια ανακάλυψη που δεν γίνεται, μια τεχνολογία που δεν αναδύεται, ένα πεδίο που δεν απογειώνεται. Η επόμενη ιδέα που θα αλλάξει τα δεδομένα, μια θεραπεία, μια επαναστατική τεχνολογία, θα μπορούσε να προέλθει από οπουδήποτε. Αλλά μόνο εάν δοθεί η ευκαιρία στα σωστά μυαλά να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Οι κοινωνίες έχουν έντονο ενδιαφέρον να επεκτείνουν τις ευκαιρίες για να δημιουργηθούν επιστήμονες, εφευρέτες και επιχειρηματίες. Οι Ρουσίρ Αγκαρουάλ και Πάτρικ Γκάουλε εξετάζουν αυτό που αποκαλούν εξίσωση που λείπει: πώς να αναγνωρίσουμε, να καλλιεργήσουμε και να ενδυναμώσουμε τις νεαρές ιδιοφυΐες, ιδιαίτερα στην επιστήμη, την τεχνολογία και τα μαθηματικά. Πολύ συχνά, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες αποτυγχάνουν να εντοπίσουν νωρίς τα κορυφαία ταλέντα τους, με αποτέλεσμα να μένουν ανεκμετάλλευτες οι δυνατότητες. Η Ταμπάτα Αμαράλ, λόγω χάρη, είναι ένα παιδί-θαύμα από τη Βραζιλία, που κατάφερε από ένα μέτριο υπόβαθρο να γίνει ηγετική φωνή στην πολιτική, χάρη στις Ολυμπιάδες μαθηματικών στα δημόσια σχολεία. Η περίπτωση της είναι πολύ σπάνια. Σε όλο τον κόσμο, το λανθάνον ταλέντο παραμένει συχνά ανεξερεύνητο, όχι λόγω έλλειψης ικανότητας αλλά λόγω έλλειψης ευκαιριών.

Ερευνα από τον Σαβιέ Χαράβελ του London School of Economics δείχνει ότι η πρόσβαση στην εκπαίδευση, το οικογενειακό εισόδημα και τα κοινωνικά δίκτυα διαμορφώ-

νουν ποιος γίνεται εφευρέτης. Πολλά παιδιά έχουν την ικανότητα, αλλά δεν έχουν τις συνθήκες να ανακαλύψουν τις δυνατότητές τους. Το οικονομικό κόστος αυτού του ανεκμετάλλετου ταλέντου είναι ιλιγγιώδες.

Η τεχνητή νοημοσύνη προσθέτει μια νέα διάσταση σε αυτή την πρόκληση. Όπως σπείνει η οικονομολόγος του ΔΝΤ, Μαρίνα Ταβάρες, η ΑΙ θα μπορούσε είτε να ενισχύσει το ανθρώπινο δυναμικό είτε να συρρικνώνει τον χώρο για καινοτομία. Εάν χρησιμοποιηθεί με σύνεση, θα μπορούσε να ενδυναμώσει τα ταλέντα σε πρωτοφανή κλίμακα. Εάν γίνει κακή διαχείριση, θα μπορούσε να συγκεντρώσει τη δύναμη σε λιγότερα χέρια και να περιορίσει τις δημιουργικές ανακαλύψεις.

Εν τω μεταξύ, ο Ουίλιαμ Κερ του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ υποστηρίζει ότι οι χώρες που είναι ικανές να προσελκύουν και να διατηρούν κορυφαίες επιδόσεις θα είναι σε καλύτερη θέση ώστε να αντιμετωπίσουν δημογραφικές πιέσεις, όπως η γήρανση του πληθυσμού και η επιβράδυνση της αύξησης της παραγωγικότητας. Ο παγκόσμιος αγώνας δρόμου για ταλέντα δεν αφορά μόνο την εύρεση των πιο λαμπρών μυαλών, αλλά και τη διασφάλιση του οικονομικού μέλλοντος.

Ο εντοπισμός ατόμων που ξεχωρίζουν, ειδικά σε μη προνομιούχες κοινότητες, είναι ζωτικής σημασίας. Το ίδιο όμως και η επέκταση της πρόσβασης στην εκπαίδευση. Η ενίσχυση της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο εξοπλισμός των νέων με επαγγελματικές δεξιότητες και η προώθηση ενός περιβάλλοντος που καλλιεργεί τη δημιουργικότητα και την επίλυση προβλημάτων μπορούν επίσης να συμβάλουν στη μείωση της ανισότητας ευκαιριών. Η οικονομία του ταλέντου είναι ένα αναδυόμενο πεδίο, αλλά ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο: Οι έξυπνες πολιτικές που βοηθούν τους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους μπορούν να αλλάξουν το παιχνίδι για ολόκληρες κοινωνίες.

* Η κ. Γκίτα Μπατ είναι υπεύθυνη Πολιτικής Επικοινωνίας και αρχισυντάκτρια του περιοδικού Finance & Development. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

Η Γροιλανδία, νέο Ελντοράντο για τις πολύτιμες σπάνιες γαίες

Στο υπέδαφος της παγωμένης χώρας βρίσκονται ένα δισ. τόνοι μετάλλων

Βρέθηκε ξαφνικά στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος όταν ο απρόβλεπτος πρόεδρος των ΗΠΑ την έθεσε στο στόχαστρό του θέλοντας να την ενσωματώσει στην επικράτειά τους. Αναπόφευκτα έγινε ευρύτερα γνωστό το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η παγωμένη αυτή χώρα και το οποίο αφορά κατά κύριο λόγο τον ορυκτό της πλούτο, τον πακτωλό μετάλλων που βρίσκονται στο υπέδαφός της. Ο λόγος για τη Γροιλανδία, στο υπέδαφος της οποίας βρίσκεται ένα από τα μεγαλύτερα αποθέματα του Δυτικού Ημισφαιρίου σε μέταλλα στρατηγικής σημασίας. Ανάμεσά τους τεράστια κοιτάσματα σπάνιων γαιών, των μετάλλων που είναι αναγκαία για όλες τις σύγχρονες τεχνολογίες από τις οθόνες των τηλεοράσεων, τα έξυπνα κινητά, τα ηλεκτροκίνητα οχήματα, τον σύγχρονο αμυντικό εξοπλισμό και τις τουρμπίνες αλλά και πολλά άλλα. Εκτιμάται ότι στη Γροιλανδία βρίσκονται ένα δισ. τόνοι μετάλλων σπάνιων γαιών, ποσότητα ικανή να αντιστρέψει πλήρως τις συνθήκες στην παγκόσμια αγορά του είδους και όχι μόνον με οικονομικούς αλλά και με γεωπολιτικούς όρους. Να διαρρήξει εν ολίγοις το σχεδόν παγκόσμιο μονοπώλιο που ελέγχει η Κίνα σε ό,τι αφορά τις σπάνιες γαίες.

Η Κίνα ελέγχει περίπου το 70% της παγκόσμιας παραγωγής σπάνιων γαιών, το 91% της επεξεργασίας τους παγκοσμίως και ελέγχει σε μεγάλο βαθμό την παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα στον τομέα. Αυτός ο ορυκτός πλούτος θα μπορούσε άνετα να μετατρέψει τη Γροιλανδία στο νέο Ελντοράντο και να προσελκύσει το ενδιαφέρον όχι μόνον του Ντόναλντ Τραμπ αλλά και κάθε είδους εταιρείας εξορύξεων.

Όμως οι βλέψεις του Τραμπ, όπως και οποιουδήποτε άλλου στο υπέδαφος της Γροιλανδίας, είναι σε μεγάλο βαθμό εξωπραγματικές όχι για πολιτικούς λόγους, αλλά για λόγους τεχνικούς και γεωγραφικούς. Το έχει ήδη καταστήσει σαφές η εμπειρία της εταιρείας Energy Transition Minerals, που σχεδίαζε εξορύξεις στη Γροιλανδία εδώ και περισσότερο από δύο δεκαετίες. Η εν λόγω εταιρεία επιχείρησε προσπάτως να υποποιήσει τα σχέδιά της στην περιοχή της Νόρσας, μιας πόλης 1.300 κατοίκων. Όμως στη διάρκεια του χειμώνα ο μοναδι-

Όσες εταιρείες ορυχείων ενδιαφέρονται για το υπέδαφος της Γροιλανδίας αντιμετωπίζουν ένα από τα πιο αφιλόξενα περιβάλλοντα στον πλανήτη, καθώς έρχονται αντιμέτωπες με τον παγετό και την ανεπάρκεια υποδομών.

Παρά τον ασυνήθιστα μεγάλο ορυκτό πλούτο της, η Γροιλανδία δεν έχει παρά μόνον δύο ενεργά ορυχεία, λόγω των δύσκολων συνθηκών εξόρυξης.

κός τρόπος με τον οποίο μπορεί να επισκεφθεί κανείς την περιοχή είναι με ελικόπτερο. Επικρατούν θερμοκρασίες υπό το μηδέν, το 80% της επιφάνειας της χώρας είναι καλυμμένο από ένα στρώμα χιονιού, συχνά πολλών μέτρων πάχους, οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις εξόρυξης δεν συνδέονται οδικώς, δεν μπορεί να κινηθεί κανείς οδικώς.

Γι' αυτό και οι υπάλληλοι της Energy Transition Minerals δεν κατάφεραν τελικά να φτάσουν στο ορυχείο αν και οι κάτοικοι της περιοχής τους είχαν δείξει πού βρί-

σκεται, η είσοδος του οποίου καλύπτεται από πολλά μέτρα χιόνι. Όσες εταιρείες ορυχείων ενδιαφέρονται για το υπέδαφος της Γροιλανδίας αντιμετωπίζουν ένα από τα πιο αφιλόξενα περιβάλλοντα που υπάρχουν στον πλανήτη, καθώς εκτός από τον παγετό έρχονται αντιμέτωπες με την ανεπάρκεια υποδομών αλλά και την πολιτική αστάθεια στη χώρα. Πολλοί ενδιαφέρθηκαν για τη Γροιλανδία από τις αρχές του 19ου αιώνα, αλλά σε αντίθεση με την Αλάσκα και τον Καναδά, η χώρα δεν έχει ιστορικό εξορύξεων από γχώριες εταιρείες. Γι' αυτό και είναι πολύ χλιαρό το ενδιαφέρον των επενδυτών που προτιμούν να γνωρίζουν σε τι τοποθετούν τα κεφάλαιά τους. Πρωτίστως, όμως, οι εξορύξεις στη Γροιλανδία είναι πανάκριβες και οι επενδυτές δεν είναι πρόθυμοι να διακινδυνεύσουν τα χρήματά τους σε τόσο αβέβαιες συνθήκες. Γι' αυτό και παρά τον ασυνήθιστα μεγάλο ορυκτό πλούτο της, η Γροιλανδία δεν έχει παρά μόνον δύο ενεργά ορυχεία. Εχει, ωστόσο, παρατείνει περίπου 100

άδειες λειτουργίας ορυχείων. Η κατασκευή ενός ορυχείου στη Γροιλανδία συνεπάγεται μεγάλο κόστος και πρέπει να ξεκινήσει από το μηδέν σε μια πολύ δύσκολη γη.

Τα τελευταία χρόνια και καθώς λιώνουν διαρκώς οι πάγοι ανοίγοντας νέες προοπτικές, αξιωματούχοι της Γροιλανδίας έχουν επισκεφθεί την Αυστραλία και τον Καναδά στην προσπάθειά τους να προσελκύσουν πολυεθνικές εταιρείες ορυχείων. Αρκετοί δείχνουν ενδιαφέρον στην αρχή αλλά ζητούν πιο διεξοδική ενημέρωση σχετικά με τα αποθέματα μετάλλων στο υπέδαφος της χώρας. Επιπλέον, η γραφειοκρατία αποτελεί τροχοπέδη. Όσες εταιρείες υποβάλουν αίτηση για άδεια λειτουργίας οφείλουν να διατηρούν σταθερό προσωπικό με μισθό και ασφάλιση. Οσον αφορά τη δεξαμενή εργατικών χεριών από την οποία μπορούν να επιλέξουν τους υπαλλήλους τους, είναι αρκετά περιορισμένη. Ο πληθυσμός της Γροιλανδίας δεν υπερβαίνει τις 57.000 άτομα και η αγορά εργασίας είναι πολύ μικρή.

ΕΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΦΟΡΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Εφοριακό Συμβούλιο ζητά την υποβολή Δήλωσης Ενδιαφέροντος από νομικά ή φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν προς ενοίκιαση κτίριο στον Δήμο Στροβόλου και στον Δήμο Λευκωσίας στα δημοτικά διαμερίσματα Λευκωσίας, Έγκωμης και Αγίου Δομετίου της επαρχίας Λευκωσίας σε ακτίνα (8) χιλιόμετρων από το Υπουργείο Οικονομικών, για περίοδο τεσσάρων (4) ετών με δικαίωμα παράτασης από μέρους του Ενοικιαστή για άλλες δύο (2) περιόδους των δύο (2) ετών η καθεμία.

Το κτίριο θα πρέπει να είναι συνολικού εμβαδού 395 τ.μ. με απόκλιση -5%/+3% και θα πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις που περιγράφονται λεπτομερώς στην «Πρόσκληση Δήλωσης Ενδιαφέροντος» που είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Εφοριακού Συμβουλίου www.taxtribunal.gov.cy. Το κτίριο θα πρέπει να είναι έτοιμο για παράδοση στον Ενοικιαστή το αργότερο μέχρι τον Αύγουστο του 2025.

Η Δήλωση Ενδιαφέροντος θα πρέπει να απευθύνεται στον Πρόεδρο του Εφοριακού Συμβουλίου και θα πρέπει να κατατεθεί στο κιβώτιο προσφορών του Εφοριακού Συμβουλίου στη Γωνία Απελλή και Παύλου Νιρβάνα, 1ος όροφος, 1080 Λευκωσία, το αργότερο μέχρι την Παρασκευή, 25 Απριλίου 2025 και ώρα 12.00 μ. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε στα τηλέφωνα 22803400, 22803444.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο – Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την παροχή Βοηθητικών Υπηρεσιών Γραφείου στο Κέντρο Αξιολόγησης Αναπηρίας Λευκωσίας (Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 07/2025).

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στον πιο πάνω Διαγωνισμό, μπορείτε να υποβάλετε την προσφορά σας, το αργότερο μέχρι τις 28 Μαρτίου 2025 και ώρα 12:00 μ., είτε τοποθετώντας την στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση: Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ΙΙΙ 67, 2220 Λατσία (ισόγειο), είτε αποστέλλοντας την με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με δική σας ευθύνη, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

Οι φοιτητικές «πολυκατοικίες» που αλλάζουν τα δεδομένα

Πλήρως εξοπλισμένες κατοικίες προσφέρουν πλέον ιδιωτικές εταιρείες

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Την πολύ υψηλή ζήτηση για στέγαση φοιτητών σε διάφορες πόλεις της χώρας, παράλληλα βέβαια με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, φιλοδοξούν να εκμεταλλευτούν ιδιώτες επενδυτές που προχωρούν σε σημαντικές κινήσεις ανάπλασης υφιστάμενων κτιρίων –π.χ. παλιών ξενοδοχείων– προκειμένου να προσφέρουν σύγχρονους χώρους διαμονής σε ανταγωνιστικό κόστος. Ήδη υπολογίζεται ότι λειτουργούν πανελλαδικά πάνω από 500 διαμερίσματα για φοιτητές σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα και Ξάνθη, ενώ δρομολογούνται και νέες κινήσεις.

Το κόστος ενοικίασης των ακινήτων αυτών υπολογίζεται ότι είναι κατά 20% έως 40% υψηλότερο συγκριτικά με μια συμβατική κατοικία στην ίδια περιοχή ή πόλη και κυμαίνεται από 300 έως 700 ευρώ, ανάλογα με την τοποθεσία και την επιφάνεια. Ωστόσο, τα διαμερίσματα αυτά είναι πλήρως επιπλωμένα κι εξοπλισμένα με όλες τις απαιτούμενες συσκευές για τη διαμονή του φοιτητή (π.χ. κουζίνα, ψυγείο, τηλεόραση κτλ.), ενώ στην τιμή περιλαμβάνονται επίσης οι λογαριασμοί κοινής ωφελείας, δηλαδή το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος, του νερού και της πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Αν συνυπολογιστούν όλα τα παραπάνω, οι τιμές είναι ευθέως ανταγωνιστικές ενός συμβατικού διαμερίσματος.

Παράλληλα, τα διαμερίσματα των ιδιωτών είναι σύγχρονων προδιαγραφών, καθώς βρίσκονται σε πλήρως ανακαινισμένα κτίρια και –ίσως το σημαντικότερο– συστεγάζουν κι άλλους φοιτητές, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την κοινωνικοποίηση και την ελευθερία που έχουν οι ένοικοι φοιτητές. Αυτός είναι και ο λόγος που τα ακίνητα

Τα φοιτητικά διαμερίσματα των ιδιωτών –με το κλειδί στο χέρι– βρίσκονται σε πλήρως ανακαινισμένα κτίρια και στεγάζουν κι άλλους φοιτητές. Γί' αυτούς τους λόγους τα ακίνητα αυτά καταγράφουν πληρότητες άνω του 95%. Στη φωτογραφία, η «εστία» της Premia Properties στην Κυψέλη.

αυτά καταγράφουν πληρότητες άνω του 95%.

«Για το κτίριο που εγκαιनीασαμε στην πόλη της Ξάνθης τον περασμένο Ιούνιο έχουμε ήδη μεγάλη λίστα αναμονής, καθώς είναι πλήρως μισθωμένο. Έτσι, σχεδιάζουμε δύο ακόμη συγκροτήματα φοιτητικών κατοικιών στην ίδια πόλη, ενώ προχωρούμε και σε αντίστοιχες κινήσεις στον Βόλο, στη Λάρισα και τη Ρόδο», αναφέρει ο Κωνσταντίνος Μαρκάζος, διευθύνων σύμβουλος της Premia Properties. Η εισηγμένη έχει επενδύσει ήδη

Στο ενοίκιο περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί ρεύματος, νερού και πρόσβασης στο Internet.

σε κτίρια στην Αθήνα (Κυψέλη), στην Πάτρα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ μαζί με εκείνο της Ξάνθης εκμεταλλεύεται (μέσω της εκμίσθωσης σε εξειδικευμένες εταιρείες

διαχείρισης) πάνω από 255 φοιτητικές κατοικίες.

Στο κτίριο της Ξάνθης το κόστος ενοικίασης κυμαίνεται από 450 ευρώ για διαμερίσματα των 20 τ.μ. - 25 τ.μ., μέχρι 650 ευρώ για ακίνητα των 60 τ.μ. - 65 τ.μ. Η ενοικίαση συμβατικών διαμερισμάτων στην Ξάνθη διαμορφώνεται περίπου σε 300 ευρώ για ένα στούντιο και 400-450 ευρώ για διαμερίσματα των 55 τ.μ. - 60 τ.μ. Ωστόσο, σε αυτές τις τιμές δεν περιλαμβάνονται οι σχετικοί λογαριασμοί κοινής ωφελείας και Διαδικτύου, ενώ αφο-

ρούν και σπίτια χωρίς έπιπλα και συσκευές.

Η Prodea Investments έχει αναπτύξει σχετικά ακίνητα στην Πάτρα και τη Θεσσαλονίκη και πιο πρόσφατα στην Καλλιθέα. Ασφαλώς η αγορά της Αθήνας είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τη δημιουργία τέτοιων συγκροτημάτων, λόγω της έλλειψης κατάλληλων ακινήτων σε προσιτό κόστος, ώστε να είναι και οικονομικά βιώσιμη μια τέτοια επένδυση. Αυτό που απαιτείται είναι κτίρια που να έχουν μια διαμερισμάτωση, όπως π.χ.

παλιές πολυκατοικίες, ξενοδοχεία, ή ακόμη και κλινικές, ώστε το κόστος ανακατασκευής να είναι συγκρατημένο.

Σύμφωνα με την τελευταία επίσημη έκθεση της Geoaxis για τις φοιτητικές κατοικίες, το 2024 στην Αθήνα σημειώθηκε αύξηση της μέσης ζητούμενης τιμής ενοικίασης κατά 17% σε 10,7 ευρώ/τ.μ., ενώ στην Πάτρα η αύξηση διαμορφώθηκε σε 15% και η μέση τιμή σε 10 ευρώ/τ.μ. Στη Θεσσαλονίκη το μέσο κόστος ανέρχεται πλέον σε 9,5 ευρώ/τ.μ., σημειώνοντας ετήσια μεταβολή κατά 12%.

Από τις εταιρείες που επενδύουν και στις φοιτητικές κατοικίες είναι η DKG Development, η οποία ολοκληρώνει αυτή την περίοδο την ανάπλαση κτιρίου κατοικιών στην περιοχή της Δάφνης. Πρόκειται για ακίνητο επί της Λ. Βουλιαγμένης, 350 μέτρα από τον σταθμό μετρό και επιφάνειας 3.500 τ.μ. Έχει διαμορφωθεί σε 57 στούντιο πλήρως επιπλωμένα και εξοπλισμένα, με επιφάνειες από 18 τ.μ. έως 27 τ.μ. Αναμένεται να λειτουργήσει υπό την εταιρεία διαχείρισης καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης Raise Projects. Τα διαμερίσματα είναι κατάλληλα για τη στέγαση φοιτητών, αλλά και εργαζομένων.

Αντιστοίχως, η Zoia, επενδυτικό fund ισραηλινών συμφερόντων, έχει τοποθετηθεί στην Καλλιθέα σε κτίριο 1.100 τ.μ. που βρίσκεται πλησίον του Παντείου Πανεπιστημίου, προσφέροντας 24 διαμερίσματα.

Σε φοιτητές απευθύνεται και ένα ακόμη κτίριο που εκμεταλλεύεται η Zoia στην περιοχή του Ζωγράφου. Πρόκειται για ακίνητο συνολικής επιφάνειας 1.124 τ.μ., που έχει διαμορφωθεί σε 18 γκαρσονιέρες - στούντιο και απέχει 400 μέτρα από την Πανεπιστημιούπολη.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Υπάρχει καλό επενδυτικό κλίμα

Είχαμε προχθές την έκρηξη κατά σειρά μείωση επιτοκίων από την ΕΚΤ, μέσα σε ένα κλίμα παγκόσμιας αβεβαιότητας, σε μια προσπάθεια ενίσχυσης των ευρωπαϊκών οικονομιών με το αναγκαίο καύσιμο για ανάπτυξη – η οποία ανάπτυξη είναι και προδιαγράφεται ασθενική.

Στο δικό μας χρηματοοικονομικό τοπίο, παρατηρήθηκε μια πτωτική τάση στα επιτόκια και αναμένεται περαιτέρω μείωση το επόμενο διάστημα. Δεδομένης της χρονοκαθυστέρησης που σχεδόν πάντα παρατηρείται, η νέα μείωση αναμένεται να αρχίσει να φαίνεται εντός της ερχόμενης τριμηνίας.

Παράλληλα, δεν μπορούμε να παραγνωρίσουμε το γεγονός πως το τραπεζικό τοπίο αλλάζει με εξαγορές/ συγχωνεύσεις, αναδιοργανώσεις και είναι λογικό να αναμένεται πως θα αρχίσει ανταγωνισμός μεταξύ των νέων σχημάτων για διατήρηση και επέκταση του καρτοφυλακίου πελατών τους και αύξησης του μεριδίου αγοράς τους – γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα πως συνδυαστικά με την πτωτική τάση των επιτοκίων, θα υπάρξει αύξηση των δανείων.

Η αύξηση των δανείων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον κατασκευαστικό τομέα, τον τομέα ανάπτυξης γης και τον στεγαστικό τομέα, επηρεάζοντας έτσι τόσο την προσφορά, αλλά και τη ζήτηση. Αν συνυπολογιστεί και η επί-

κταση του αυτοελέγχου στην αδειοδότηση η οποία τίθεται σε ισχύ, τότε έρχεται αύξηση στις μονάδες που δυνητικά θα προσφέρονται προς πώληση ανά χρονική περίοδο. Εκείνο που δεν μπορεί να προβλεφθεί με ανάλογο βαθμό βεβαιότητας είναι το ύψος των τιμών πώλησης: αν δηλαδή θα αυξηθούν,

Αν και υπάρχουν πολλά θετικά στοιχεία, οι προκλήσεις είναι πολλές, η αβεβαιότητα μεγάλη, οι αστάθμητοι παράγοντες μεταβάλλονται καθημερινά και άρα χρειάζεται μεγάλη προσοχή στις επενδυτικές μας επιδιώξεις.

αν θα παραμείνουν στα ίδια σημείνα επίπεδα ή αν θα μειωθούν. Ο λόγος της αδυναμίας πρόβλεψης έχει να κάνει αφενός, με το κατά πόσο η νέα και υφιστάμενη προσφορά θα μπορέσουν συνδυαστικά να καλύψουν ή σε ποιο βαθμό θα καλύψουν τη ζήτηση, και αφετέρου, δεν είναι εύκολα υπολογίσιμη η ευαισθησία της νέας ζήτησης σε παραμέτρους όπως τις

Αν η Ξένη ζήτηση είναι αισθητά μειωμένη τους επόμενους μήνες, η κτηματαγορά των παραλιακών μας επαρχιών θα υποστεί πλήγμα και θα δούμε ανάλογα αρνητικά αποτελέσματα στις συναλλαγές.

μεταβολές τιμών και εισοδημάτων.

Σε ό,τι αφορά στο τελευταίο, η επικείμενη φορολογική μεταρρύθμιση έχει πολλά θετικά στοιχεία και πρέπει να προχωρήσει, παρόλο που προσωπικά ανέμενα ότι μετά από κάποιες δεκαετίες που έγινε η τελευταία, θα έπρεπε να είναι πολύ πιο βαθιά και πλατιά. Αν ήταν ενδεικτικά να αναφέρω μόνο μια

παράμετρο, αυτή έχει να κάνει με το ύψος του αφορολόγητου εισοδήματος: η προτεινόμενη αναθεώρηση προς τα πάνω είναι πολύ μικρή αν ληφθεί υπόψη η αγοραστική δύναμη του παλιού ορίου τότε που εφαρμόστηκε και του νέου προτεινόμενου ορίου σήμερα. Αν θέλουμε να βοηθήσουμε περισσότερο κόσμο να ζει με αξιοπρέπεια και να αποκτά μεταξύ άλ-

λων, στέγην, κανονικά θα πρέπει να είναι πιο ψηλό.

Μεγάλο ερωτηματικό αποτελεί η ζήτηση προερχόμενη από ξένους. Αυτή είναι πολύ πιο επιρρεπής στην αβεβαιότητα και σε άλλες συνθήκες (πολιτικές, οικονομικές κλπ.), σε αντίθεση με την εγχώρια, η οποία ιστορικά δείχνει να είναι πιο δυνατή ή πιο αναισθητή (θα τολμούσα να πω) σε ανάλογες συν-

θήκες – ίσως επειδή μάθαμε να ζούμε στην ασφάλεια που προσφέρει η δική μας γυάλα...

Αν λοιπόν η ξένη ζήτηση είναι αισθητά μειωμένη τους επόμενους μήνες, η κτηματαγορά των παραλιακών μας επαρχιών θα υποστεί πλήγμα και θα δούμε ανάλογα αρνητικά αποτελέσματα στις συναλλαγές. Αν από την άλλη η μείωση δεν είναι αισθητή αλλά οριακή, τότε ενδεχομένως να μη δούμε σοβαρή διαφοροποίηση στη δραστηριότητα σε σχέση με το 2024. Υπενθυμίζω πως τον Γενάρη οι αποδόσεις σε συναλλαγές ήταν ιδιαίτερα ψηλές, γεγονός που μας γέμισε με αισιοδοξία.

As μην ξεχνάμε ότι είναι και ο παράγοντας του πολέμου στην Ουκρανία και οι ζημιώσεις που γίνονται για τερματισμό του από πλευράς ΗΠΑ ή συνέχισής του από πλευράς ΕΕ και ΗΒ. Είναι πολύ νωρίς να κρίνουμε την έκβασή του, πόσο μάλλον πώς δυνητικά θα μας επηρεάσει ως Κύπρος σε διάφορα οικονομικά πεδία.

Συνοψίζοντας, αν και υπάρχουν πολλά θετικά στοιχεία, οι προκλήσεις είναι πολλές, η αβεβαιότητα μεγάλη, οι αστάθμητοι παράγοντες μεταβάλλονται καθημερινά και άρα χρειάζεται μεγάλη προσοχή στις επενδυτικές μας επιδιώξεις.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

KΥΡΙΑΚΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Σκεφτείτε τις ανατροπές που έχει επιφέρει η τεχνολογία σε ιεραρχικές σχέσεις όπως είναι εκείνες γονέα - παιδιού, δασκάλου - μαθητή ή ακόμη και γιατρού - ασθενούς. Μόλις χειραφετηθούμε από αυτού του είδους την «υπακοή», είναι δύσκολο να φανταστούμε τον εαυτό μας να ακολουθεί έναν ηγέτη, να κάνει υπομονή μαζί του ή να του δίνει μια ευκαιρία. Ωστόσο, το DNA μας εξακολουθεί να αποζητά έναν ηγέτη.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Στάνφορντ, Ελίας Αμπουτζαζούντ.

Η ηγεσία, η οποία θέλει να θεωρεί τον εαυτό της επιστήμη, καλό θα ήταν να θυμάται ότι έως και το 50% των επιστημονικών ανακαλύψεων αποδίδεται στην καθαρή τύχη και στην ευνοϊκή συγκυρία. Τόσο πολλά συμβαίνουν επειδή βρισκόμαστε στο σωστό μέρος τη σωστή στιγμή και τόσο πολλά δεν συμβαίνουν επειδή βρισκόμαστε στο λάθος μέρος τη λάθος στιγμή.

Οι ηγέτες γεννιούνται, δεν γίνονται

Ο καθηγητής Ψυχιατρικής Ελίας Αμπουτζαζούντ μιλάει στην «Κ» για το κενό ηγεσίας που παρατηρείται στον κόσμο

Συνέντευξη στον ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Στο προηγούμενο βιβλίο του, ο δρ Ελίας Αμπουτζαζούντ, καθηγητής Ψυχιατρικής στο Στάνφορντ, ασχολήθηκε με τα χαρακτηριστικά της «ηλεκτρονικής προσωπικότητας», περιγράφοντας τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους επηρεάζει η τεχνολογία τους ψυχισμούς μας. Πρόσφατα, κυκλοφόρησε ένα νέο βιβλίο με τον τίτλο «A Leader's Destiny, why Psychology, Personality, and Character make All the Difference» («Το πεπρωμένο του ηγέτη, γιατί η ψυχολογία, η προσωπικότητα και ο χαρακτήρας κάνουν όλη τη διαφορά»), όπου αμφισβητεί την ιδέα ότι η ηγεσία μπορεί να διδαχθεί μέσω τυποποιημένων προγραμμάτων και τεχνικών. Τελικά, η ψυχολογία, η προσωπικότητα, ο χαρακτήρας και η τύχη παίζουν πιο καθοριστικό ρόλο απ' όσο πιστεύαμε έως τώρα.

Ο Αμπουτζαζούντ αποδομεί τη «βιομηχανία ηγεσίας», η οποία, όπως υποστηρίζει, έχει δημιουργήσει ένα σύστημα που δεν μπορεί να παραγάγει καλούς ηγέτες, γιατί αγνοεί τη σημασία τόσο της προσωπικότητας όσο και της τύχης. Μέσα από το βιβλίο του, ο Αμπουτζαζούντ προσπαθεί να επαναφέρει την ψυχολογία στο προσκήνιο της συζήτησης για την ηγεσία. Μεταξύ άλλων, υποστηρίζει ότι η τεχνολογία μάς έχει κάνει λιγότερο υπομονετικούς με τους ηγέτες και ότι η εμμονή με την ηγεσία δημιουργεί ένα σύμπλεγμα κατωτερότητας στους ανθρώπους που δεν μπορούν να ανέλθουν σε ηγετικές θέσεις.

— Είναι αλήθεια πολύ πειστικό αυτό που γράφετε στο βιβλίο σας, ότι αν όλες αυτές οι σχολές ηγεσίας και τα μαθήματα ηγεσίας παρήγαν πραγματικά λαμπρούς ηγέτες, ο κόσμος μας θα ήταν γεμάτος από αυτούς. Και όμως, όλοι μιλάμε σήμερα για το έλλειμμα ηγεσίας ή τους προβληματικούς ηγέτες. Μπορείτε να περιγράψετε στους αναγνώστες μας το πρόβλημα;

— Πρόκειται για ένα παράδοξο που βρίσκεται στην καρδιά του κενού ηγεσίας που παρατηρείται σήμερα στον κόσμο. Από τη μία πλευρά, δεν υπήρξαν ποτέ περισσότερες ευκαιρίες εκπαίδευσης στην ηγεσία. Από την άλλη, οι ηγέτες δεν μας έχουν απογοητεύσει ποτέ περισσότερο. Μια αντίδραση είναι να πούμε ότι απλά χρειαζόμαστε περισσότερα μαθήματα ηγεσίας. Μια άλλη αντίδραση — η δική μου — είναι να κατηγορηθεί εν μέρει η βιομηχανία ηγεσίας γι' αυτές τις αποτυχίες. Όταν μετατρέπουμε την ηγεσία σε ένα προϊόν που μπορεί να αγοραστεί και όταν προσποιούμαστε ότι έχουμε βρει πώς να παράγουμε καλούς ηγέτες, προσελκύουμε τους λάθος τύπους ανθρώπων στις τάξεις των ηγετών.

— Η ψυχολογία, όπως περιγράφετε, διαδραματίζει μεγαλύτερο ρόλο στη δημιουργία ενός ηγέτη. Το ίδιο ισχύει και για την προσωπικότητα. Αν κατάλαβα καλά, λέτε ότι οι ηγέτες γεννιούνται παρά γίνονται.

— Ναι, οι ηγέτες σε μεγάλο βαθμό «συμβαίνουν». Οι ηγέτες προκύπτουν μέσα από ένα συνδυασμό έμφυτων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, ποιότητας του χαρακτήρα, καθαρής τύχης και ευνοϊκού πλαισίου.

— Στο βιβλίο σας αναφέρετε ότι η σύγχρονη κοινωνία έχει αναπτύξει μια «αλλεργία στην ιεραρχία». Πώς μπορεί να συμβιβαστεί αυτή η τάση με την ανάγκη για σταθερή ηγεσία, ιδίως σε περιόδους κρίσης;

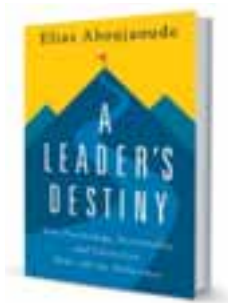
— Είναι ένα μεγάλο μέρος του προβλήματός μας σήμερα. Κυρίως εξαιτίας της τεχνολογίας, δεν έχουμε αρκετή υπομονή απέναντι σε ιεραρχικές δομές που έχουν ένα μόνο άτομο στην κορυφή. Σκεφτείτε τις ανατροπές που έχει επιφέρει η τεχνολογία σε ιεραρχικές σχέσεις όπως είναι εκείνες γονέα - παιδιού, δασκάλου - μαθητή ή ακόμη και γιατρού - ασθενούς. Για παρά-

δειγμα, οι γονείς συχνά μαθαίνουν από τα παιδιά τους όλα αυτά τα πράγματα που σχετίζονται με την τεχνολογία. Μόλις χειραφετηθούμε από αυτού του είδους την «υπακοή», είναι δύσκολο να φανταστούμε τον εαυτό μας να ακολουθεί έναν ηγέτη, να κάνει υπομονή μαζί του ή να του δίνει μια ευκαιρία. Ωστόσο, το DNA μας εξακολουθεί να αποζητά έναν ηγέτη, όπως ακριβώς και άλλα είδη στη φύση με τα οποία μοιραζόμαστε γενετικές ρίζες και τα οποία δείχνουν να οργανώνονται υπό έναν ηγέτη. Χωρίς ηγέτη, μια φυλή στην άγρια φύση είναι ευάλωτη, δεν μπορεί να εξασφαλίσει ούτε την τροφή της ούτε την επιβίωση της επόμενης γενιάς. Αυτό το «μπρος-πίσω» — η ανυπομονησία μας με τους ηγέτες και η γενετική ανά-

γκη γι' αυτούς — είναι μία ακόμη αιτία πίσω από τα «θέματά» μας και τις απογοητεύσεις που βιώνουμε σήμερα με την ηγεσία.

— Πρέπει ένας ηγέτης να είναι νάρκισσος; Μοιάζει όλο και πιο δύσκολο να δούμε πραγματικά ταπεινούς ανθρώπους να ανεβαίνουν τη σκάλα της εξουσίας σήμερα.

— Ο καθαρός νάρκισσος θέλει να ηγηθεί και αισθάνεται ότι το αξίζει, αλλά δεν αξίζει να τον ακολουθήσουμε. Αλλά το αντίθετο ενός νάρκισσου δεν είναι απαραίτητος ηγέτης, γιατί αγνοεί τη σημασία τόσο της προσωπικότητας όσο και της τύχης.

Το βιβλίο του Ελίας Αμπουτζαζούντ αποδομεί τη «βιομηχανία ηγεσίας», η οποία, όπως ο ίδιος υποστηρίζει, έχει δημιουργήσει ένα σύστημα που δεν μπορεί να παραγάγει καλούς ηγέτες, γιατί αγνοεί τη σημασία τόσο της προσωπικότητας όσο και της τύχης.

ηγέτης θα πρέπει επίσης να επενδύει στο να θέλει να ανυψώσει τους άλλους και όχι να το κάνει μόνο για τον εαυτό του.

— Μιλάτε πολύ για την τύχη. Αυτό δεν είναι πολύ αξιοκρατικό, έτσι δεν είναι;

— Μπορεί να μην είναι αξιοκρατικό, αλλά είναι ρεαλιστικό. Η ηγεσία, η οποία θέλει να θεωρεί τον εαυτό της επιστήμη, καλό θα ήταν να θυμάται ότι έως και το 50% των επιστημονικών ανακαλύψεων αποδίδεται στην καθαρή τύχη και στην ευνοϊκή συγκυρία. Τόσο πολλά συμβαίνουν επειδή βρισκόμαστε στο σωστό μέρος τη σωστή στιγμή και τόσο πολλά δεν συμβαίνουν επειδή βρισκόμαστε στο λάθος μέρος τη λάθος στιγμή. Έτσι είναι η ζωή, όχι μόνον η ηγεσία. Ο καθηγητής ηγεσίας που αρνείται τον ρόλο της τύχης έχει πολύ απλά να σας πουλήσει ένα ακριβό μάθημα ηγεσίας.

— Κάποιοι άνθρωποι απλώς δεν είναι ψυχολογικά καταρτισμένοι για να γίνουν ηγέτες», λέτε. Πώς μπορούμε να τους αποθαρρύνουμε, ιδίως όταν τους δίνεται τεράστια προσοχή από

τα νέα και τα παλιά μέσα ενημέρωσης; Ποιους μηχανισμούς θα πρέπει να χρησιμοποιούν οι σύγχρονες δημοκρατίες προκειμένου να προωθούν τους καλούς ηγέτες;

— Πρέπει να ξεκινήσουμε προσέχοντας όσους δεν είναι ηγέτες. Εν μέρει, σήμερα επιδιώκουν την εξουσία άνθρωποι που δεν είναι ψυχολογικά φτιαγμένοι για να γίνουν ηγέτες, γιατί η κοινωνία μας υπερεκτιμά τους ηγέτες και υποχρεώνει τους οπαδούς να νιώθουν ένα σύμπλεγμα κατωτερότητας. Πρέπει να αλλάξουμε αυτή την αφήγηση και να αρχίσουμε να σεβόμαστε τον καθένα γι' αυτό που είναι, όχι μόνο για το «ηγετικό δυναμικό» του. Θα πρέπει επίσης να αμβλύνουμε το μήνυμα του μάρκετινγκ της βιομηχανίας ηγεσίας, που ισχυρίζεται ότι μπορούμε δυνητικά να γίνουμε ηγέτες και ότι το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να πάρουμε τον σωστό κόουτς ή να εγγραφούμε στο σωστό μάθημα ηγεσίας.

— Με ενδιαφέρει πολύ η συνάντηση της ηγεσίας με την τεχνολογία. Η διάδοση των σόσιαλ μίντια έχει οδηγήσει σε μια κουλτούρα υπερέκθεσης. Τι έχουν να κερδίσουν πραγματικά οι ηγέτες από τα βίντεο του TikTok;

— Ένας ηγέτης έχει πολύ λίγα να κερδίσει από την υπερέκθεση στα σόσιαλ μίντια. Ο ηγέτης πρέπει σε κάποιο βαθμό να είναι «άγραφος πίνακας», ώστε να μας επιτρέπει να προβάλλουμε επάνω του τις φιλοδοξίες μας. Γεμίζοντας τον κόσμο με κάθε μικρή λεπτομέρεια για τη ζωή, τις απόψεις και τις προτιμήσεις τους, οι ηγέτες βάζουν φραγμούς στη δημιουργία ονείρων και μας εμποδίζουν να τους φανταστούμε ως υπερασπιστές των αξιών μας. Οι ηγέτες πρέπει να καλλιεργούν το μυστήριο και να αφήνουν τη φαντασία των οπαδών να συμπληρώνει τα κενά. Αυτό είναι σχεδόν αδύνατο να γίνει από ηγέτες που είναι εθισμένοι στα σόσιαλ μίντια.

— Πώς βλέπετε το μέλλον της ηγεσίας; Είστε αισιόδοξος ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε τα προβλήματα που περιγράφετε και να δημιουργήσουμε μια νέα γενιά καλών ηγετών;

— Πρέπει να επιστρέψουμε στα βασικά και να επανεκτιμήσουμε τον ρόλο της ψυχολογίας, της προσωπικότητας και του χαρακτήρα — όπως είναι και ο υπότιτλος του βιβλίου μου. Αυτά είναι τα κρίσιμα συστατικά της ηγεσίας που δεν αγοράζονται με χρήματα. Διαφορετικά, φοβάμαι ότι οδεύουμε προς περισσότερες απογοητεύσεις απ' την τάξη των ηγετών μας. Και αυτό είναι ακόμη χειρότερο, σε μια εποχή που ο κόσμος αντιμετωπίζει πρωτοφανή προβλήματα που μόνον αληθινοί ηγέτες μπορούν να μας βοηθήσουν να ξεπεράσουμε.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

9.3 - 15.3.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

«Η κουβέρτα του Τζον»

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Λευκωσίας σε συνεργασία με το Γραφείο «Δημιουργική Ευρώπη» διοργανώνει την εκδήλωση «Λογοτεχνία και Δημιουργική γραφή». Την Παρασκευή 14/3, στις 2:00 μ.μ., θα γίνει ενημέρωση για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δημιουργική Ευρώπη. Στις 3:00 μ.μ. διοργανώνεται εργαστήριο δημιουργικής γραφής με την Εύα Πολυβίου. Το Σάββατο 10:30 π.μ. οι εκδόσεις Τελεία και η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου διοργανώνουν διαδραστική παρουσίαση του βιβλίου της Κωνσταντίας Σωτηρίου: «Η κουβέρτα του Τζον», ένα βιβλίο για την ανάγκη της προσφοράς και της θαλπωρής που προσφέρει η αγάπη. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Μακεδονίτισσας 44, Λευκωσία. **Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι την Πέμπτη 13 Μαρτίου στο τηλέφωνο 22842100. Είσοδος ελεύθερη.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Φάουστ» του Γκαίτε

Η Θεατρική Ομάδα Persona και ο Πολιτιστικός Οργανισμός «ΥΠΟΓΑΙΑ» παρουσιάζουν τον «Φάουστ» του Γκότχαν Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε, σε σκηνοθεσία, μετάφραση και διασκευή Λεάνδρου Ταλιώτη, ένα έργο που, δύο αιώνες μετά τη συγγραφή του, παραμένει ακόμα επίκαιρο. Η σκηνοθετική προσέγγιση επιχειρεί να αναδείξει τον «Φάουστ» ως έναν καθρέφτη της σύγχρονης εποχής, όπου η τεχνολογική πρόοδος και η ακόρεστη δίψα για γνώση θέτουν την ανθρωπότητα μπροστά σε πρωτόγνωρες προκλήσεις. Μέσα από μια καινοτόμο ματιά και με έναν θίασο αποτελούμενο αποκλειστικά από γυναίκες, η παράσταση επιχειρεί να γεφυρώσει το χθες με το σήμερα, με τα διλήμματα του

Φάουστ να απηχούν εκκωφαντικά επίκαιρα και διαχρονικά. Παίζουν: Βασιλική Κυπραίου, Λέα Μαλένη, Μαριλύ Μήλια, Μυρτώ Κουγιάλη, Ιωάννα Κορδάτου, Θέμιδα Νικολάου, Αθηνά Σάββα. Κέντρο Παραστατικών Τεχνών Εγκώμιο, Νέας Έγκωμης 8, Έγκωμη. Πρεμιέρα Σάββατο 15 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις Κυριακή 16, 23 και 30 Μαρτίου, Δευτέρα 17, 24, 31 Μαρτίου, Τετάρτη 2 Απριλίου και Παρασκευή 4 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Περιοδεία και στη Λεμεσό στην ΕΘΑΛ, Τετάρτη 19 και Πέμπτη 20 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. και στην Πάφο στο Αττικό, τις Παρασκευές 21 και 28 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Εισιτήρια, πληροφορίες www.ticketmaster.cy και στο τηλέφωνο 70000138.**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ STARLIGHT 3

Μια βραδιά με πρωταγωνιστές την παγκοσμίου φήμης βιολίστρια Viktoria Mullova υπό την αριστοτεχνική μαγκέτα του μαέστρου Douglas Boyd θα απολαύσει το κοινό στις συναυλίες Starlight 3 σε μερικά από τα πιο μεγαλειώδη έργα του Ludwig van Beethoven. Ερμηνεύτρια εξαιρετικής μουσικότητας και τεχνικής λαμπρότητας, η Viktoria Mullova θα ζωντανεύσει το Κοντσέρτο για βιολί του Beethoven σε Ρε μείζονα, έργο θεσπέσιας ομορφιάς και δεξιοτεχνικής φινέτσας, που ανήκει στους ακρογωνιαίους λίθους του βιολιστικού ρεπερτορίου. Η συναυλία θα ξεκινήσει με τη δραματική Εισαγωγή «Egmont», μια συγκλονιστική μουσική ενσάρκωση θάρρους και αντίστασης, και θα ολοκληρωθεί με τη Συμφωνία αρ. 4. Λεμεσός: Πέμπτη 13 Μαρτίου - Πατίτσιο Δημοτικό Θέατρο, ώρα 8:30 μ.μ. Λευκωσία: Παρασκευή 14 Μαρτίου - Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 25377277 και 22463135, www.cyso.org.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο θρόνος του ψέματος

Η δουλειά της Αμερικανίδας ντοκιμαντερίστριας και φωτογράφου Λόρεν Γκρίνφιλντ είναι αποκαλυπτικά επίκαιρη. Το γεγονός ότι την αναδεικνύει, με αφιέρωμα στις ταινίες της, το φετινό 27ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (6-16 Μαρτίου) υπενθυμίζει πόσο η συγκυρία βοηθάει να επαναδιατυπώνονται οι πιτυχές ενός έργου αυξάνοντας την επιρροή και τη σημασία του. Η 58χρονη σκηνοθέτις, παρούσα στη διοργάνωση και μέλος της κριτικής επιτροπής του Διεθνούς Διαγωνιστικού Τμήματος, ένα πράγμα έχει κάνει με μεγάλη συνέπεια έως τώρα: να αφυπνίζει. Να παρουσιάζει την τοξική πλευρά του υπερκαταναλωτισμού, την παρακμή μιας νεόπλουτης τάξης, καταγράφοντας απλώς(;) τις συνθήειές της και τον τρόπο που βλέπει τον κόσμο μέσα από μέγαρα και «Βερσαλλίες».

Το 2019 είχε προβληθεί το ντοκιμαντέρ της «Ιμέλντα Μάρκος: Βασίλισσα χωρίς θρόνο» (υπάρχει στο Cinobol). Η 96χρονη σύζυγος του δικτάτορα των Φιλιππίνων είναι ένα ζωντανό μνημείο της εποχής μας, μια σύνοψη του διαρκούς ψεύδους που από την επανάληψη αρχίζει να θυμίζει αλήθεια, της διαφθοράς που οχυρώνεται πίσω από αμύθητο πλούτο και εξουσία. Για τις Φιλιππίνες, μοιάζει με επιδημία.

Ο Μάρκος ο πρεσβύτερος κυβέρνησε πάνω από δύο δεκαετίες, με διαρκείς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – συλλήψεις, βασανισμούς και δολοφονίες πολιτικών του αντιπάλων – προτού εκδιωχθεί από την εξουσία το 1986. Σύντροφός του η καλλονή Μισ Μανίλα, Ιμέλντα Μάρκος, που παρέμεινε στο πλευρό του επί 35 χρόνια, δημιουργώ-

Ο 21ος αιώνας της Λόρεν Γκρίνφιλντ μοιάζει με ένα κοινωνικό πείραμα, για το οποίο όμως δεν έχουμε αγωνία για το αποτέλεσμα. Το ξέρουμε, και αυτό είναι το πιο δυσοίωνα.

ΕΚΘΕΣΗ

«άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο... και πάλι άνοιξη»

Η έκθεση με τίτλο «άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο ...και πάλι άνοιξη» της Χρύσας Βέργη εγκαινιάζεται στην Alpha C.K. Art Gallery στη Λευκωσία. Η Χρύσα Βέργη, μία από τις πιο σημαντικές σύγχρονες ζωγράφους της Ελλάδας, στην πιο δημιουργική και ώριμη φάση της μέχρι τώρα ζωγραφικής της πορείας, επιστρέφει στην Κύπρο για να παρουσιάσει τη νέα της δουλειά. Ο τίτλος της έκθεσης είναι μια παράφραση του τίτλου της ταινίας του νοτιοκορεάτη σκηνοθέτη Kim Ki-duk, «Άνοιξη, Καλοκαίρι, Φθινόπωρο, Χειμώνας ... και Άνοιξη», η οποία είχε συ-

γκινήσει τη ζωγράφο. Η Χρύσα Βέργη, με μια σειρά αποκαλυπτικών και μυσταγωγικών τοπιογραφιών που κινούνται ανάμεσα στο ορατό και στο μεταφυσικό, αναδεικνύεται σε πολύ δεινή αφηγήτρια μιας πολύ προσωπικής διαδρομής στο τοπίο. Τα έργα της έκθεσης στο σύνολό τους συνθέτουν μια φιλοσοφική αφήγηση που τεκμηριώνεται μέσα από σαγηνευτικές εικόνες μοναδικής ομορφιάς και ακολουθεί

ευλαβικά τους εκστατικούς ρυθμούς ενός βυζαντινού ύμνου. Alpha C.K Art Gallery, Εθνάρχου Μακαρίου & Παπανικολή 3, Λευκωσία. **Διάρκεια έως τις 7 Απριλίου 2025.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Καθρέφτης σε 40 δωμάτια»

Η Γκαλερί Γκλόρια παρουσιάζει την ατομική έκθεση της εικαστικού Ρέας Αφανίτου «Καθρέφτης σε 40 δωμάτια». Από το σκεπτικό της δημιουργού: «Φωτογραφία κορμωπισμένη σε μια γωνιά στον τοίχο εργαστήρι μου εδώ και πολλά χρόνια. Σαράντα άνθρωποι, γυναίκες, άνδρες και παιδιά, μέλη μιας μικρής κοινότητας στην Κύπρο (Λάνια) παραθέτουν τον εαυτό τους, χωρίς να τον επινοούν, με μια απροκάλυπτη αθωότητα. Η μετωπική στάση του σώματος και τα βλέμματα στη φωτογραφία του J.P. Foscolo της δεκαετίας 1890 αντανακλούν σαν σε καθρέφτη μια συλλογικότητα και προκαλούν την απο-

ρία της δικής μου διερεύνησης σε ένα πολύλοκο δίκτυο ανθρώπινων συνδέσεων. Ανάμεσα στην ύλη που με περιβάλλει και τα θραύσματα μνημονικών αποθεμάτων εκκρεμεί συνεχώς η αναγκαιότητα για επικαιροποίηση του ανοίκειου στον κάθε παρόντα χρόνο». Γκαλερί Gloria, Ζήνωνος Σώζω 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 22 Μαρτίου. **Πληροφορίες www.gloriagallery.com**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αλλού δεν αντέδρασαν... εδώ γιατί;

Κάθε καλλιτεχνική πρόταση, είτε είναι φεστιβάλ, είτε μεμονωμένη περίπτωση παράστασης, συναυλίας, εικαστικής έκθεσης, είναι καλοδεχούμενη και σίγουρα εμπλουτίζει τα πολιτιστικά μας πράγματα. Καλλιτέχνες και κάθε τέχνης δημιουργοί μπορούν να ανταλλάξουν ιδέες, να πάρουν ιδέες, να πάρουν κατά το λαϊκότερο μυρωδιά για το τι συμβαίνει στον υπόλοιπο κόσμο, αν δεν έχουν την ευκαιρία και τη δυνατότητα να το κάνουν ταξιδεύοντας οι ίδιοι. Επίσης, κάθε ιδιωτική πολιτιστική πρωτοβουλία, όπως και στις επικειρήσεις, στον κόσμο που ζούμε, είναι θεμιτή και οποιοσδήποτε/οποιαδήποτε έχει όραμα πολιτιστικό έχει κάθε δικαίωμα να το πραγματοποιήσει, και φυσικά να το κοστολογήσει όσο θέλει. Τα παραπάνω είναι νομίζω αυτονόητα, αλλά και απαραίτητη εισαγωγή για να μπω στο προκείμενο.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου Κύπρου ανακοίνωσε με εμφαντικό τρόπο πως ο Γιαν Φαμπρ, ο Βέλγος δημιουργός, θα ανοίξει το Φεστιβάλ και μάλλον δεν ανέμενε ότι θα υπήρχαν αντιδράσεις. Κοτζιάν Φαμπρ μάς φέρνουν, θα αντιδράσουν κιόλας; Έλα, όμως που υπήρξαν αντιδράσεις, για τη φιλοξενία του στο φεστιβάλ,

και οι δύο κυπριακές παραγωγές που είχαν συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα αποχώρησαν, καθώς και η Στέγη Χορού Λευκωσίας ακύρωσε τη συνεργασία της με το φεστιβάλ. Και ο λόγος της αντίδρασης, ο κ. Φαμπρ καταδικάστηκε το 2022 για βία, παρενόχληση, σεξουαλική παρενόχληση και προσβολή της αιδούς στην εργασία σε ποινή 18 μηνών με αναστολή και με στέρνηση των πολιτικών του δικαιωμάτων από ποινικό δικαστήριο της Αμβέρσας.

Το Φεστιβάλ απάντησε και μεταξύ άλλων σημείωσε πως «η καλλιτεχνική σκηνή δεν είναι δικαστήριο», φυσικά και ο γράφων συμφωνεί, δικαστήρια είναι μόνο τα Δικαστήρια. Η σκηνή, είτε θεατρική, είτε μουσική, είναι χώρος σκέψης, έκφρασης, ενίοτε και αγανάκτησης, σίγουρα όμως εκεί δεν απονέμεται δικαιοσύνη. Όσοι και όσες αντέδρασαν υποθέτω πως δεν το έκαναν γιατί θέλησαν να ακυρώσουν έναν σπουδαίο καλλιτέχνη, ο οποίος –είτε αρέσει είτε δεν αρέσει– έχει να επιδείξει έργο, αιρετικό ή μη, είναι έργο. Το φεστιβάλ στην απάντησή του επίσης αναφέρεται πως «μετά την ολοκλήρωση της νομικής του υπόθεσης, έχει προσκληθεί για ατομικές εκθέσεις και παραστάσεις

στη Βενετία, το Λονδίνο, τη Ρώμη και την Αθήνα, όπου η παρουσία του δεν προκάλεσε καμία αντίδραση». Άρα; Κακώς διαμαρτυρόμαστε εδώ, επειδή στην Αθήνα, ή στη Ρώμη, ή στη Βενετία δεν διαμαρτύρονται; Κατά την άποψή μου, αυτή η φράση «δεν προκάλεσε καμία αντίδραση» κρύπτει νουν... οίησης και απαξίας. Οι ιθαγενείς, πολιτιστικά και όχι μόνο, αντιδρούν γιατί δεν καταλαβαίνουν πως η παρουσία του Γιαν Φαμπρ θα ανοίξει τους οριζόντιές τους... Πάντως, είμαι βέβαιος, πως οι αντιδράσεις θα ήταν λιγότερες αν κάποια γκαλερί τον προσκαλούσε για μία ατομική έκθεση, όπως στην Αθήνα, τον χειμώνα του 2024, ή σε άλλες πόλεις του κόσμου.

Έχω την αίσθηση πως οι διοργανωτές του φεστιβάλ αυτού, που ονομάζεται Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου Κύπρου, δεν παρουσιάζονται στην εγκώρια σκηνή και στους ανθρώπους της ως έντιμοι συνομιλητές τους, αλλά ως κάποιου είδους μαϊκήνες, που μεταξύ άλλων επιζητούν για λόγους μάλλον τυπικούς και καλλιτεχνικές προτάσεις από κυπριακά σχήματα.

Κλείνοντας και προς αποφυγήν παρεξηγήσεων, σαφώς κάθε διάλογος είναι επιθυμητός και πρέπει να

ευνοείται, αλλά αυτός θα πρέπει να είναι α priori έντιμος. Και όχι να πασπαλίζεται με πολλά λόγια εκ των υστέρων για να δικαιολογηθούν ζητήματα που δεν είχαν υπολογιστεί ότι θα ανακύψουν.

Συμφωνούμε πως «Τέχνη, ευθύνη και “κούλτούρα” της ακύρωσης» είναι έννοιες που πυροδοτούν έντονες συζητήσεις κάθε φορά που διασταυρώνονται», διαφωνούμε πως τα κίνητρα της πρόσκλησης του Γιαν Φαμπρ ήταν να συζητηθούν στην Κύπρο αυτές οι έννοιες με προσκεκλημένο τον καλλιτέχνη –δεν είδα ποτέ θα γινόταν αυτή η συζήτηση, και μάλιστα, όχι τυχαία ίσως να μην το βρήκα εγώ στο site του φεστιβάλ. Επίσης, το κάλεσμα όλων να συμμετέχουν και να βιώσουν το θέατρο ως μια εμπειρία που προκαλεί σκέψη και αναστοχασμό ακούγεται και κάπως ειρωνικό, για εκείνους που μπορεί να μη διαθέτουν τα χρήματα που απαιτούνται για ένα εισιτήριο, στην πλατεία, ή έστω στις μπροστά θέσεις του εξώστη.

Αλλά σε αυτό, δεν έχω να πω περισσότερο, ιδιωτικό φεστιβάλ είναι, περί τιμών κολοκυθόπιτα.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Όταν η πίστη είναι πολιτική ταυτότητα

Ο κόσμος μέσα από το περί Ορθοδοξίας φρόνημα τριών κορυφαίων συγγραφέων

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
Η πολιτική της αντιπροσώπευσης
Ντοστογιέφσκι, Παπαδιαμάντη,
Κόντογλου
εκδ. Αρμός, 2024, σελ. 190

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Το έργο του Ντοστογιέφσκι, του Παπαδιαμάντη, του Κόντογλου έχει τύχει πολλών και διαφορετικών προσεγγίσεων. Μελετητές, αναλυτές, κριτικοί, επιστήμονες διαφόρων κλάδων, αλλά και η τέχνη, έχουν προσπαθήσει να φωτίσουν το έργο τους από οπτικές γωνίες που δεν είναι ευδιάκριτες, εύκολα προσβάσιμες και άμεσα αντιληπτές.

Μια ματιά διεισδυτική και καινούργια αναλαμβάνει να μας προσφέρει ο Ανδρέας Πανταζόπουλος. Αντικρίζει πολιτικά το έργο τους, προσπαθώντας να προσδιορίσει τον κοινωνικό αντίκτυπο που προκαλεί στις μέρες μας. Κοντολογίς, επιδιώκει την υπαρκτή κρίση της πίστης, της εμπιστοσύνης, να την αντιπαλέψει με το περί Ορθοδοξίας φρόνημα των τριών συγγραφέων, τη σχέση τους με το θείο

και τον θεσμό της Εκκλησίας. Για τον Ντοστογιέφσκι, μείζον στοιχείο της ουσίας του ρωσικού λαού, του περιούσιου κατά τη γραφή του, είναι η ταυτότητα. Δεν είναι άλλη από την εμποτισμένη με θρησκευτική πίστη εμπιστοσύνη προς τον μοναδικό οργανισμό αυθεντικής αντιπροσώπευσης, την Εκ-

Η απόσταση ανάμεσα στον Σάτοβ των «Δαιμονισμένων» και στη Χαδούλα της «Φόνισσας» καταλύεται. Η υπέρβαση προς τον Θεό είναι ύβρις και λύτρωση.

κλησία. Και μάλιστα, όχι με την κοσμική, διοικούσα μορφή της, αλλά με την πνευματική, ορθόδοξη υπόστασή της.

Θεία αρμονία

Ο «πολιτικός» Παπαδιαμάντης, κατά τον συγγραφέα, ενστερνίζεται το δίλημμα τάξη ή

χάος. Η τάξη εμφανίζεται υπό την τυπολειτουργική σταθερότητα της Εκκλησίας, τη θεία αρμονία, ενώ το χάος αντιπροσωπεύεται από τον ξενόφερτο αθεϊσμό, τις αντιορθόδοξες δυτικές αξίες, τις διαλυτικές εθνικών και θρησκευτικών κοινοτήτων νέες τάσεις. Ο ανεπίκαιρος, μω-

νήρης Κόντογλου, δικαιωμένος μόνο, όπως λέει ο συγγραφέας, από τα ασκητικά πνευματικά του μάτια, εναποθέτει την ελπίδα για την πορεία του κόσμου στην «ευσέβεια», την πνευματικότητα, την κάθαρση. Ο Κόντογλου προτάσσει την ελευθερία και την ευθύνη ως το δίπολο της

αντιπροσώπευσης, με συνεχή σύγκρουση, ένταση, ακρότητα.

Ηθική στάση

Το ζητούμενο αναδύεται και-ριο στο έργο και των τριών: είναι η ηθική στάση. Η θεολογική ματιά των τριών συγγραφέων έρχεται να κοιτάξει τη σημερινή

Ο **Φώτης Κόντογλου** με την οικογένειά του, διά χειρός του ίδιου. Στο συγγραφικό του έργο, ο Κόντογλου εναποθέτει την ελπίδα για την πορεία του κόσμου στην «ευσέβεια», την πνευματικότητα, την κάθαρση.

πολιτική διάσταση του κόσμου. Με άρνηση της προοδευτικότητας ως ισοπέδωσης και ανάδειξη της συντήρησης ως διατήρησης του πολύτιμου. Αν εντυπωσιάζει η γραφή, είναι διότι δεν προτάσσει την αθωότητα του πιστού, του καλού χριστιανού, του εκτός του κόσμου τούτου ταγμένου. Αντιθέτως, απογυμνώνει κάθε άλλοθι για την πολιτική, κοινωνική, εντέλει ηθική στάση που υιοθετεί ο καθένας μας. Η απόσταση ανάμεσα στον Σάτοβ των «Δαιμονισμένων» και στη Χαδούλα της «Φόνισσας» καταλύεται. Η υπέρβαση προς τον Θεό είναι ύβρις και λύτρωση.

Αναμφίβολα είναι ένα βιβλίο που γεννάει αντιστάσεις, σκέψεις, προβληματισμούς. Προκαλεί να πάρει θέση κανείς, και αυτό πάντα είναι δύσκολο, άβολο, παρακινδυνευμένο. Γιατί καταλύει την πνευματική βολή και απαιτεί την κατάκτηση μιας νέας εσωτερικής ισορροπίας.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ:

 HELLENIC BANK

Μέλος του Ομίλου **EUROBANK**

Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΡΕΚΟΡ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ !!!

SEXYY
LAUNDRY

THE MICHELE RIML

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΕΝΙΑ ΛΟΥΪΖΙΔΟΥ

Μετάφραση: Νικολέτα Κοτσαηλίδου
Σκηνοθεσία: Σπύρος Παπαδόπουλος

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
24-25-26-27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ:
29-30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΚΑΙ 1η ΜΑΙΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:
ticketmaster[®].cy | | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

Driving your stories.

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Είμαστε μια φευγαλέα στιγμή ζωής

Η Σαμάνθα Χάρβεϊ μιλάει για τις «Τροχιές» που της χάρισαν το βραβείο Μπούκερ

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Στις «Τροχιές» της Σαμάνθα Χάρβεϊ, δεν συμβαίνουν πολλά σε επίπεδο πλοκής. Έξι αστροναύτες, από την Αμερική, την Ιαπωνία, τη Βρετανία, την Ιταλία και τη Ρωσία, ζουν και εργάζονται στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό, που ταξιδεύει με 27.000 χλμ./ώρα γύρω από τη Γη. Παρακολουθούν τον σιωπηλό Μπλε Πλανήτη (και εμείς μαζί τους, για ένα εικοσιτετράωρο), εστιάζοντας στις ηπείρους και στους ωκεανούς του, στις ημέρες και στις νύχτες του, νιώθοντας δέος για το μεγαλείο και φόβο για το μέλλον του.

«Τίποτε αμελητέο δεν γίνεται να λάμπει τόσο δυνατά», είναι μία από τις σκέψεις που τους αποδίδει η Βρετανίδα συγγραφέας, η οποία αξιοποιεί αυτήν ακριβώς τη σπανιότητα αφηγηματικών επεισοδίων για να εμβαθύνει στην ομορφιά της Γης, αλλά και στην καθημερινότητα μιας διαστημικής αποστολής. Ο θάνατος της μητέρας ενός μέλους του πληρώματος, ένα μείλ από τη Γη, ένας τυφώνας, γίνονται ιδανικές αφορμές για στοχασμούς πάνω στην τρωτότητα της ανθρωπότητας, στην ύπαρξη του Θεού, στη σημασία των ανθρώπων που μας περιμένουν.

Πριν ακόμη βραβευθούν με το Μπούκερ τον περασμένο Νοέμβριο, οι «Τροχιές» είχαν αρχίσει να κερδίζουν δημοσιότητα, μας λέει η Χάρβεϊ, που το 2009 είχε κάνει αίσθηση με το «The Wilderness», ένα μυθιστόρημα γραμμένο από τη σκοπιά ενός ανθρώπου που πάσχει από τη νόσο του Αλτσχάιμερ. Η δική της δημοφιλία έχει επίσης αυξηθεί. Όταν ξαναβρεί χρόνο για γράψιμο, πιστεύει ότι θα αξιοποιήσει «την ιδιαίτερη δημιουργική ελευθερία που εγγυάται ένα τέτοιο βραβείο», λέει στην «Κ». Και εξηγεί πώς έγραφε το μυθιστόρημα που της το χάρισε.

– **Πώς γράφει κανείς ένα βιβλίο για την εμπειρία του Διαστήματος χωρίς να έχει βρεθεί εκεί; Είναι μια διανοητική, μια συναισθηματική διεργασία ή υποθέτει απλώς πολλά έρευνα;**
Προφανώς έκανα εξονυχιστική μελέτη για το βιβλίο – αγαπώ αυτό το κομμάτι της συγγραφής. Και ενώ κάτι θα μου διέφυγε, πήρα την έρευνα πολύ σοβαρά, θέλοντας να αποδώσω σωστά όσο το δυνατόν περισσότερα πράγματα. Είναι όμως και κάτι παραπάνω: πρέπει να ξέρεις τι να κάνεις με την έρευνα, πρέπει να μπορείς να τις δώσεις ζωή, προοπτική, ένα νόημα, να τη μετατρέψεις σε μυθιστόρημα. Νομίζω λοιπόν ότι η απάντηση βρίσκεται στο ενδιαφέρον τρίγωνο των πραγμάτων που αναφέρατε: έρευνα, ένα είδος διανοητικής άσκησης και συναισθημα. Για μένα, οι «Τροχιές» ήταν ένα συναισθηματικό εγχείρημα. Ήθελα να γράψω για το πώς ένιωθα όταν έβλεπα αυτές τις εικόνες της Γης από το Διάστημα, έστω και καθισμένη στο γραφείο μου. Η αγαλλίαση, η δυσπιστία σχεδόν, ότι αυτός είναι ο πλανήτης στον οποίο ζούμε, αυτό το μείγμα συναισθημάτων ήταν που ήθελα να αποτυπώσω. Και ακολούθησαν η διανοητική προσπάθεια και η έρευνα. Ήταν ένας συνδυασμός λοιπόν, με το συναισθημα, πιθανότατα, να έρχεται πρώτο.

– **Πώς σχεδιάσατε τους χαρακτήρες των έξι αστροναυτών; Βασιστήκατε στις ανθρώπινες**

πολυπλοκότητες ή αυτές αποδυναμώνονται όταν οι άνθρωποι απομακρύνονται από ό,τι τους πλαισιώνει;

– Αποφάσισα ότι ήθελα να επικεντρωθώ σε αυτούς τους έξι ανθρώπους –τους τέσσερις αστροναύτες, τους δύο κοσμοναύτες– και στη δυνατότητά τους, ως κατοίκων του Διαστήματος, να μην αναμειγνύονται πολύ στη ζωή τους στη Γη. Φυσικά έχουν κάποια ιστορία, ένα πλαίσιο, αλλά δεν ήθελα να είναι αυτό το θέμα του βιβλίου. Νομίζω ότι όταν πηγαίνεις στο Διάστημα –για μια περίοδο σύντομη, συνήθως πρόκειται για μερικούς μήνες– η εμπειρία είναι τόσο συγκλονιστική, που καθίσταται σχεδόν μοναδική και όλα τα υπόλοιπα στη ζωή σου –πριν το γεγονός αλλά και εκείνα στα οποία θα επιστρέψεις– υποχωρούν σε κάποιο βαθμό. Δεν είναι ότι δεν θυμάσαι τους ανθρώπους στο σπίτι σου ή τα μέρη όπου έζησες, δεν είναι ότι δεν αγαπάς ακόμη την οικογένειά σου, ωστόσο, βρίσκεσαι σε ένα πλαίσιο που δεν τους περιέχει. Πρέπει σχεδόν να γίνεις ένα καινούργιο άτομο. Φυσικά, κουβαλάς τον εαυτό σου· όλοι το κάνουμε, πάντα. Στους αστροναύτες, όμως, υπάρχει ίσως και ένας επαναπροσδιορισμός του εαυτού τους. Το αντιλήφθηκα και με βάζω τις δικές μου μικρές εμπειρίες από ασυνήθιστα πράγματα: υπήρξε μια συνέχεια ανάμεσα σε εμένα, στον παρελθοντικό μου εαυτό και σε όσα συνθέτουν τη ζωή μου, αλλά υπήρξε και ένας επαναπροσδιορισμός.

– **Κάποια στιγμή, ενώ παρατηρεί από ψηλά την περιοχή του Μαυροβουνίου, της Σερβίας, της Ουγγαρίας και της Ρουμανίας, ένας αστροναύτης διαπιστώνει ότι δεν θυμάται τη διάταξη των συνόρων τους. Επειδή είναι ασήμαντα όταν τα κοιτάξεις από συγκεκριμένη προοπτική;**

– Δεν ήθελα να υπονοήσω ότι είναι ασήμαντα. Από όσα διάβασα για τον χρόνο που περνάει ένας αστροναύτης στο Διάστημα, έμαθα ότι εξοικειώνεται πολύ με τη θέση των χωρών, με τα σύνορά τους και με όσα κάνουν την κάθε μία ξεχωριστή. Στη διάρκεια της έρευνάς μου εξοικειώθηκα κι εγώ με τη γεωγραφία, καθώς κοιτούσα πολλούς χάρτες και παρακολουθούσα εκατοντάδες ώρες βίντεο με τη Γη από το Διάστημα. Νιώθεις ότι πρόκειται για κάτι πολύ οικείο, ότι κοιτάξεις έναν πλανήτη που στην πραγματικότητα είναι πολύ μικρός, οι ήπειροι μοιάζουν με κήπους που περνούν από μπροστά σου. Αλλά ένα μέρος αυτής της οικειότητας βασίζεται στο γεγονός ότι όλα είναι όχι ίδια, αλλά πολύ ιδιαίτερα. Οι χώρες, οι ωκεανοί έχουν ένα ελαφρώς διαφορετικό χρώμα και ανακλούν το φως με αλιώτικο τρόπο. Δεν ήθελα λοιπόν να πω ότι τα πάντα είναι ουσιαστικά ένας πλανήτης και ότι όλοι είμαστε ίδιοι, γιατί δεν θα απέδιδε την ομορφιά όσων μπορείς να δεις από το Διάστημα. Νομίζω ότι από τη μια είναι η αναγνώριση των χωρών και των διαφορών τους και μετά υπάρχει η συνειδηση ότι αυτά τα πράγματα είναι σε μεγάλο βαθμό τεχνητά. Πρόκειται για έναν πλανήτη, μια κινούμενη, ενιαία σφαίρα που τα υπερβαίνει. Τα περιλαμβάνει, είναι σημαντικά, αλλά τα υπερβαίνει.

– **Είναι η μοναξιά, η απομόνωση, το πλέον εύφορο έδαφος για να**

Η Σαμάνθα Χάρβεϊ χαρακτηρίζει «χυδαία» τη μορφή που έχει λάβει τα τελευταία χρόνια η εξερεύνηση του Διαστήματος. «Ίσως βέβαια πάντα έτσι ήταν. Ανέκαθεν αφορούσε την προαγωγή εθνικιστικών σκοπών», προσθέτει η ίδια.

“

Όταν πεθάνουμε, πρέπει να φύγουμε μόνοι. Είναι ένα ταξίδι που πρέπει να κάνουμε μόνοι, κανείς δεν μπορεί να έρθει μαζί μας. Αυτά τα πράγματα μας δείχνουν τη θεμελιώδη μοναξιά μας.

Δεν είναι προς το συμφέρον ανθρώπων σαν τον Ελον Μασκ ή τον Τραμπ ή τον Μπέζος να συμβάλουν σε ένα συνεργατικό εγχείρημα σαν τον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό. Είναι απλώς επιχειρηματίες, που κοιτάζουν το συμφέρον τους.

στοχαζόμαστε γύρω από τη ζωή, τον θάνατο, την ύπαρξή μας;

– Ίσως κάτι υπάρχει στην ευαλωτότητα του να είσαι μόνος, με τον εαυτό σου. Στη συνειδητοποίηση ότι όταν πεθάνουμε, πρέπει να φύγουμε μόνοι. Είναι ένα ταξίδι που πρέπει να κάνουμε μόνοι, κανείς δεν μπορεί να έρθει μαζί μας. Αυτά τα πράγματα μας δείχνουν τη θεμελιώδη μοναξιά μας. Και σε τέτοιους αναστοχασμούς υπάρχει κάτι πολύ ισχυρό, ίσως και πολύ παρηγορητικό ή, τουλάχιστον, κάτι που φέρνει ενώπιόν μας τους φόβους μας. Σίγουρα υπάρχει ένα μέρος κατάλληλο για τέτοιου είδους μοναξιά. Και το ίδιο ισχύει για τη συνειδητοποίηση ότι είμαστε πολύ ευάλωτοι και δεν θα αντέξουμε για πάντα. Είμαστε μια φευγαλέα στιγμή πολυπλοκής ζωής πάνω σε ένα βράχο που θα συγκρουστεί με τον ήλιο του. Προσωπικά, το βρίσκω πολύ παρηγορητικό. Και νομίζω ότι πολλοί άλλοι νιώθουν το ίδιο. Η μοναξιά και η απομόνωση είναι μεγάλο κομμάτι των όσων πραγματεύεται το βιβλίο – κάθε αστροναύτης είναι μόνος και απομονωμένος, το διαστημικό σκάφος είναι μόνο και απομονωμένο, ο πλανήτης είναι μόνος και απομονωμένος. Μου φαίνεται πολύ ενδιαφέρον σημείο από το οποίο μπορεί να γράψει κανείς. Επιτρέπει πολλές αναμετρήσεις με όσα αντιμετωπίζουμε όταν δεν αποσπώμαστε από την ασφάλεια του πλήθους.

– **Πώς σας φαίνεται το ενδιαφέρον που δείχνουν για το Διάστημα άνθρωποι όπως ο Ελον Μασκ και ο Τζεφ Μπέζος;**

– Ένας δημοσιογράφος με ρώτησε αν η εξερεύνηση του Διαστήματος έχει γίνει κάπως χυδαία. Είναι μια καλή λέξη, κατά κάποιο τρόπο αυτό έχει συμβεί. Ίσως βέβαια πάντα έτσι ήταν και ανέκαθεν η εξερεύνηση του Διαστήματος αφορούσε την προαγωγή εθνικιστικών σκοπών. Ήταν πάντα ένα ελαφρώς... όχι ελαφρώς, αλλά πολύ ανδρικό εγχείρημα, που είχε να κάνει με την υπεροχή και με τον αντιστασιακό στόχο να φτάσουμε πρώτοι κάπου, για παράδειγμα στο φεγγάρι. Από μια άποψη αυτό δεν έχει αλλάξει. Αλλά

ένας από τους λόγους που ήθελα να γράψω για τον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό, είναι γιατί τον βλέπω –ίσως λίγο ρομαντικά– σαν κάτι διαφορετικό. Βρίσκεται εκεί πάνω είκοσι πέντε χρόνια, αποτελώντας μια ειρηνική, ουσιαστική συνεργασία δεκαεπτά, νομίζω, διαφορετικών εθνών. Συνιστά μια προσπάθεια να συναντηθούν και να μεριμνήσουν για τη Γη, να περιηγηθούν γύρω της, δεν είναι μια ανταγωνιστική επιχείρηση που προσπαθεί να ξεφύγει από τη Γη. Με συγκίνησε όταν το σκέφτηκα. Φυσικά, αυτή η εποχή της ειρηνικής συνεργασίας πλησιάζει στο τέλος της.

– **Ο Μασκ ζήτησε να αποσυρθεί ο Διεθνής Διαστημικός Σταθμός το συντομότερο.**

– Θα τεθεί εκτός τροχιάς ούτως ή άλλως, πιθανώς τη δεκαετία του 2030. Πλέον, η προσοχή εστιάζεται στο να επιστρέψουμε στο φεγγάρι και να φτάσουμε στον Αρη. Δεν είναι προς το συμφέρον ανθρώπων σαν τον Ελον Μασκ ή τον Τραμπ ή τον Μπέζος να συμβάλουν σε ένα συνεργατικό εγχείρημα σαν τον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό. Μου φαίνεται ότι είναι απλώς επιχειρηματίες, που κοιτάζουν το συμφέρον τους και θέλουν να φτάσουν στο φεγγάρι και στον Αρη, σαν μια προσπάθεια κατάκτησης εδαφών, σαν μια αναμέτρηση στην εκμετάλλευση πόρων. Είναι απίστευτα θλιβερό. Και είναι ανησυχητικό το να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε ποιος έχει την ιδιοκτησία του φεγγαριού, ποιος έχει την ιδιοκτησία των άλλων πλανητών, του Διαστήματος, ποιος μπορεί να τοποθετήσει δορυφόρους όπου θέλει. Ο Ελον Μασκ έχει ήδη θέσει σε τροχιά αρκετούς. Είναι ένα μέρος χωρίς κανονισμούς και αυτό ακριβώς αγαπούν άνθρωποι σαν εκείνον: μια νέα, ανεξέλεγκτη μεθόδος προς εκμετάλλευση. Για εμάς τους υπόλοιπους είναι ανησυχητικό, για πολλούς λόγους, αλλά και γιατί το Διάστημα ανήκει σε όλους μας, κατά μία πραγματική έννοια – ή δεν ανήκει σε κανέναν. Είναι μέρος της συλλογικής μας φαντασίας και συνειδησης. Μου φαίνεται ανησυχητικό το ότι θα προσαρτηθεί, όπως κάθε τι άλλο, από μερικούς πολύ πλούσιους λευκούς άντρες.

Οι «Τροχιές» της Σαμάνθα Χάρβεϊ κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Gutenberg, σε μετάφραση Γιώργου Κυριαζή.

Απίθανο να είμαστε μόνο εμείς στο σύμπαν

– **Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας προκαλεί το ενδεχόμενο ύπαρξης εξωγήινης ζωής; Τι θα άλλαζε αν μαθαίναμε ότι όντως υπάρχει τέτοια ζωή;**

– Όλα όσα ακούω για το ζήτημα υποδεικνύουν ότι θα πρέπει να υπάρχει κάποια σύνθετη μορφή ζωής εκεί έξω. Μοιάζει απίθανο να είμαστε μόνο εμείς στο σύμπαν. Αλλάζει κάτι αυτό; Αν ανακαλύπταμε αυτή τη ζωή, θα άλλαζε τα πάντα. Είναι ωστόσο δύσκολο να ανακαλύψουμε κάτι ουσιαστικό, εκτός δηλαδή από ορισμένα αφηρημένα σήματα ήχου. Δεν νομίζω ότι θα μπορούσαμε πραγματικά να συναντήσουμε αυτή τη ζωή. Αυτό που με ενδιαφέρει, επομένως, είναι η επιθυμία μας να υπάρχει ζωή εκεί έξω, η επιθυμία να μην είμαστε μόνοι. Και νιώθω μεγάλη τρυφερότητα για την ανθρωπότητα όταν σκέφτομαι όλες τις προσπάθειες που έχουμε κάνει για να επικοινωνήσουμε. Πολλοί λένε πως δεν είναι αρκετές, όμως έχουμε διαθέσει κάποιους πόρους στην προσπάθεια να επικοινωνήσουμε με ό,τι βρίσκεται εκεί έξω. Κάποια στιγμή νομίζαμε ότι ίσως είναι κοινά, ότι μπορεί να υπάρχει κάποια στοιχειώδης μορφή ζωής στον Αρη. Αλλά νομίζω ότι πιο σημαντικό είναι το τι λέει για εμάς αυτή η αναζήτηση, γιατί ψάχνουμε. Υποθέτω πως είναι προφανές: γιατί δεν θέλουμε να είμαστε μόνοι όταν κοιτάμε τον πλανήτη μας να κρέμεται εκεί, στο Διάστημα, όταν κοιτάμε το πλοιάκι μας σύστημα, τον γαλαξία μας, το σύμπαν. Είναι ένα ιλιγγιωδώς μοναχικό μέρος να βρίσκεται κανείς – αν είμαστε οι μόνοι. Οπότε νομίζω ότι αυτή η παιδική ανάγκη να υπάρχει εκεί και κάτι άλλο, είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα αντανάκλαση του τι θέλουμε ως άνθρωποι.

Εξωτερικά ερεθίσματα... επί σκηνής εικόνα

2ο Διεθνές Συμπόσιο Performance Design Futures 2025 από το Κυπριακό Κέντρο Σκηνογράφων, Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών Θεάτρου

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Το τριήμερο 21-23 Φεβρουαρίου, το Κυπριακό Κέντρο Σκηνογράφων, Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών Θεάτρου (CYCSTAT) πραγματοποίησε το 2ο Διεθνές Συμπόσιο Performance Design Futures 2025. Σε επιμέλεια Ελένης Ιωάννου, Μαρίζας Παρτζίλη και δρος Μαρίνας Χατζηλουκά, το συμπόσιο εστίασε στη θεματική «Σκηνογραφίες του Εδώ και Τώρα: Αντιμέτωποι με τη Σύγκρουση, τον Διαχωρισμό και τον Εκτοπισμό». Σκοπός του Συμποσίου ήταν να φέρει τη συζήτηση για τη διευρυμένη σκηνογραφία στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και Μέσης Ανατολής. Με την περιοχή σε διαρκή κρίση προέκυψε η αναγκαιότητα προσέγγισης και ένταξης του πλαισίου αυτού στη συζήτηση. Αναπόφευκτα, η Λευκωσία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις επιμέρους παρουσιάσεις.

Στο Συμπόσιο συμμετείχαν ακαδημαϊκοί και επαγγελματίες από την Κύπρο και τη διεθνή σκηνή. Κύριοι ομιλητές ήταν η Νεοζηλανδή αρχιτέκτονας και σκηνογράφος Ντορίτα Χάνα, η Αγγλίδα σκηνογράφος, σκηνοθέτρια και πανεπιστημιακός Πάμελα Χάουαρντ και η σκηνογράφος, ενδυματολόγος, ακαδημαϊκός, Σοφία Παντουβάκη.

Οι βασικές θεματικές που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του συμποσίου ήταν: α) Οι σκηνογράφοι ως ακτιβιστές /ενεργοποιητές της αλλαγής (activist/ activator) καθώς και φορείς ιστοριών, β) Η σκηνογραφία πέρα από τη σκηνή και γ) Συγκρουσιακά τοπία και χώροι.

Το Συμπόσιο άνοιξε με καλωσόρισμα από τις τρεις επιμελήτριες. Ο Άντνς Παρτζίλνς, επίτιμος πρόεδρος του Κέντρου Σκηνογράφων, εστίασε στην ανάγκη του ως πρόσφυγας να εκφραστεί μέσα από την τέχνη, μια διαδικασία που περιέγραψε σαν προσωπική κάθαρση, μέσα από δύο σκηνογραφίες του: «Επτά επί Θήβας» και «Μυρμιδόνες», «Νηρηίδες», «Φρύγες». Μίλησε για την ανθεκτικότητα και επιμονή του ανθρώπινου πνεύματος όπως παρουσιάζεται στα έργα, εντοπίζοντας παραλληλισμούς μεταξύ συνόρων και ορίων στον πραγματικό κόσμο και στο δράμα.

Στα πορίσματα της πρώτης εκδοχής του Συμποσίου που πραγματοποιήθηκε το 2022, αναφέρθηκε η Μαρίνα Μαλένη του οποίου υπήρξε συνεπιμελήτρια. Τότε, η συζήτηση κινήθηκε γύρω από τις μελλοντικές πρακτικές πέρα από τους θεατρικούς περιορισμούς και πώς αυτές επεκτείνονται στο αστικό τοπίο, την οικο-σκηνογραφία (ecoscenography). Εκτενώς συζητήθηκε το ενδεχόμενο δημιουργίας Σχολής Σκηνογραφίας στην Κύπρο, θέμα το οποίο προέκυψε και στο φετινό Συμπόσιο, ως αναγκαιότητα για τη δημιουργία ενός χώρου όπου γεννούνται καινοτόμες και πρωτοπóρες ιδέες. Η Πάμελα Χάουαρντ μίλησε για τη σκηνογραφική, καλλιτεχνική δύναμη που δύναται να φέρει στην επιφάνεια χαμένες ιστορίες. Με αφορμή την παράσταση που η ίδια σκηνοθέτησε και σκηνογράφησε βασισμένη στη ζωή και το έργο της Charlotte Salomon

Οι βασικές θεματικές που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του συμποσίου ήταν: α) Οι σκηνογράφοι ως ακτιβιστές /ενεργοποιητές της αλλαγής (activist/ activator) καθώς και φορείς ιστοριών, β) Η σκηνογραφία πέρα από τη σκηνή και γ) Συγκρουσιακά τοπία και χώροι.

(1917-1943, καλλιτέχνης θύμα του Auschwitz), εστίασε στην ιδέα ότι μέσα από το θέατρο και την ανάπτυξη μιας εικαστικής γλώσσας μπορεί η τραγωδία να μετατραπεί σε μια πανανθρώπινη νίκη. Η παρουσίαση κατέληξε σε ένα καίριο ερώτημα, το οποίο προέκυπτε επανειλημμένα κατά τη διάρκεια του τριημέρου, ζωή ή θέατρο, θέατρο ή ζωή;

Η δρ Ντορίτα Χάνα επαναπροσδιόρισε το όρο Performance Design ως «...ριζοσπαστικές χωρικές συναρμογές που ανταποκρίνονται στο ακατέργαστο “Πραγματικό” απέναντι στη διαρκή απειλή της καταστροφής, της κατάρρευσης και της επικής αποτυχίας (epic failure)... που παρκινεί το κοινό να αναλάβει χωροχρονική δράση». Αυτό αποτέ-

λεσε έναυσμα για να επεκταθεί σε σκηνογραφικές δράσεις που λαμβάνουν μέρος στο δημόσιο χώρο, χρησιμοποιώντας τη φράση «Theatre has left the building». Έπειτα αναφέρθηκε στην επανάσταση της Βρυτού που έγινε το 2019 με παραδείγματα ανάκτησης του δημόσιου χώρου μέσα από παραστατικές δράσεις.

Ο δρ Αντώνης Βολανάκης με το project «Οι Χάριτες ζυμώνουν» εξήγησε πώς μέσα από συλλογικές δράσεις και κοινωνική ενεργοποίηση ενέπλεξε την τοπική κοινότητα καθιστώντας τη σκηνογραφία ως εργαλείο συζήτησης σε ένα ετερόκλητο κοινωνικά χώρο. Οι δράσεις αυτές έλαβαν χώρα σε ένα εγκαταλελειμμένο σιδηροδρομικό σταθμό, στα Μέγαρα στην Ελλάδα.

Η Μελίτα Κούτα με έναυσμα το μεταλλευτικό παρελθόν της Κύπρου συνδυάζοντας την πρακτική της ως γλύπτρια με το επιτελεστικό δρώμενο dust to dust εξέτασε πώς οι παραστατικές πρακτικές λειτουργούν ως πράξεις φροντίδας και αντίστασης.

Η δρ Σοφία Παντουβάκη μετά από μακροχρόνια έρευνα για το θέμα, μίλησε για το ανέβασμα της όπερας Brundibar, από παιδιά στο γκέτο του Τερεζίν, στην Τσεχοσλοβακία κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, εξετάζοντας πώς η σκηνογραφία μπορεί να προσφέρει μία αίσθηση κανονικότητας σε συνθήκες εκτοπισμού.

Για τις δράσεις στο πλαίσιο του Buffer Fringe Festival μίλησαν οι δρ Ελλάδα Ευαγγέλου και Νικόλ Σογαντζί. Φέρνοντας ως παράδειγμα μεταξύ άλλων την παράσταση του Άχμεντ Μπάαμπα ILK: A Queer Arab Dichotomy, έθιξαν θέματα που άπτονται στην αποικιακή υλικότητα, πράξεις επαναπροσδιορισμού του συναισθήματος μέσω της αλληλεγγύης και της συνεργασίας, και θέματα κληροδοτημένες μετα-μνήμης.

Η δρ Μαρίνα Χατζηλουκά πρότεινε τον νέο όρο Protest Scenographies (σκηνογραφίες διαμαρτυρίας) αναφερόμενη στο πώς μεθοδολογίες της σκηνογραφίας μπορούν να χρησιμοποιούν για ανάλυση και κατανόηση του τραύματος που προέρχεται μέσα από συγκρούσεις και διχοτομημένες κοινωνίες, αντλώντας παραδείγματα από συλλογικές δράσεις που έλαβαν χώρα στη Λευκωσία. Η δρ Μαγδαλένα Ζήρα και η σκηνογράφος Έλενα Κα-

τσούρη ανέλυσαν το σκεπτικό πίσω από site-specific θεατρικές παραστάσεις τους σε συγκρουσιακά τοπία, αναφερόμενες στις εντάσεις και τις αφηγήσεις του ίδιου του χώρου, και πιο συγκεκριμένα στη Λευκωσία σαν μέρος της δραματουργίας.

Η δρ Μαρία Κονομή μέσα από τα παραδείγματα της δουλειάς της Ισραηλινήs Yael Bartana αναφέρθηκε στις παραστατικές πρακτικές για την ειρήνη, καθιστώντας τη σκηνοθετημένη διαμαρτυρία ως συλλογική πράξη και ανέπτυξε σε παραστατικές πρακτικές που συσπειρώνονται για την ειρήνη. Η δρ Πόπη Ιακώβου μαζί με τη Χριστίνα Ιωάννου, με βάση το παιδαγωγικό μοντέλο που αναπτύχθηκε στο Α΄ Έτος Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Κύπρου, εξήγησαν τον τρόπο με τον οποίο το «παιχνίδι» χρησιμοποιήθηκε ως κρίσιμη μέθοδος σχεδιασμού για την προώθηση της διασύνδεσης μεταξύ κοινοτήτων σε αμφισβητούμενα αστικά περιβάλλοντα, με αφορμή την απόφαση της κυβέρνησης για κλείσιμο του σχολείου της Φανερωμένης.

Συμπερασματικά, μέσα από τα διάφορα στάδια της συζήτησης του τριημέρου, προκύπτει ότι η μεταφορικότητα της σκηνογραφίας μπορεί να γίνει φορέας ελπίδας για το μέλλον και να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση, την αμφισβήτηση και τον επανασχεδιασμό των χώρων σύγκρουσης και διαπραγματεύσης.

Περισσότερες πληροφορίες: www.performancedesignfutures.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

4 - 5

TPI & TET 17:30 & 20:30 (120')
Κορίτσια Ημερολογίου
Tim Firths | Θέατρο Λέξη

Μια τρυφερή κωμωδία, ένας ύμνος στην αγάπη, τη φιλία και τη ζωή, βασισμένη σε αληθινή ιστορία. Το χιούμορ εναλλάσσεται με τη συγκίνηση, το πένθος με τη δίψα για ζωή, η απόγνωση με την ελπίδα. Σκηνοθεσία: Γιώργος Τσιάκκας. Πρωταγωνιστούν: Έλενα Ευσταθίου, Χριστίνα Παυλίδου, Μαρίνος Χατζηβασιλείου, Κύνθια Παυλίδου, Ελένη Σιδερά, Μαρίνα Βρόντη, Σταυριάνα Καδής, Άγγελος Χατζημιχαήλ. **€25 / 22 / 18**

10

ΔΕΥ 21:00 (70')
Γραμμή 112 (12+)
Χριστόδουλος Αντρέου | Επί Σκηνής

Ένα ψυχολογικό θρίλερ δωματίου, βασισμένο στη βραβευμένη δανέζικη ταινία The Guilty. Ένας αστυνομικός κατηγορείται για φόνο εν ώρα υπηρεσίας. Μια παράσταση-εμπειρία που διατηρεί το σασπένς του κινηματογράφου και τη μαγεία του θεάτρου, τοποθετώντας το κοινό σε θέση μάρτυρα. Σκηνοθεσία-δραματοουργία: Χριστόδουλος Ανδρέου. Επί σκηνής: Πάνος Μακρής. **€15/12**

14 - 16

ΠΑΡ - KYP (50')
Παρ 19:00, Σαβ & Κυρ 11:30 & 16:00
88 Μικρές Συμφωνίες
Στέφανος Δρουσιώτης | Επί Σκηνής

Η επιτυχημένη παράσταση επιστρέφει, συστήνοντας στους νεαρούς θεατές την κλασική μουσική και τα χιλιάδες μυστικά της. Μέσα από μια σειρά μαγευτικών σκηνικών εικόνων, η συναρπαστική αυτή εμπειρία καλεί τα παιδιά να εξερευνηθούν, θέτοντας ερωτήματα: τι είναι η μουσική, πώς δημιουργείται, γιατί συνεχίζουμε να τη φτιάχνουμε και να την απολαμβάνουμε; Σύλληψη, σκηνοθεσία, φωτισμοί, ερμηνεία: Στέφανος Δρουσιώτης. Το έργο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Συνεργαζόμενος Καλλιτέχνης» του Θεάτρου Ριάλτο 2024. **€15 / 12**

19

TET 20:30 (75')
Ολόκληρη η Βίβλος σε μια ώρα
Θέατρο Αντίλογος

Το έργο των Adam Long, Reed Martin και Austin Tichenor είναι μια ευφύης κωμωδία, ένας καταγισμός εικόνων με τραγούδι, χορό και μεγάλα ερωτήματα. Τελικά, «τη Βίβλο πρέπει να την ερμηνεύουμε κυριολεκτικά». Μετάφραση: Ερρίκος Μπελιές. Σκηνοθεσία: Ελένη Αναστασίου. Δραματοургική επεξεργασία: Μιχάλης Παπαδόπουλος. Ερμηνεία: Άρης Κυπριανού, Κλείτος Κωμοδίκης, Βασίλης Παφίτης. Μουσικός επί σκηνής: Σάββας Χρυσοστόμου. **€15 / 12**

20

ΠΕΜ 20:30 (90')
Premiere 4
Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Μια μουσική πανδαισία με σπουδαία έργα. Gioachino Rossini: Mia Ιταλίδα στο Αλγέρι: Εισαγωγή, Wolfgang Amadeus Mozart: Sinfonia concertante σε Mi ύφεση μείζονα, K. 364, Joseph Haydn: Συμφωνία αρ. 97 σε Ντο μείζονα, Hob. I:97. Διευθύνει ο διακεκριμένος μέστρος Gudni Emilsson. Wolfgang Schroeder: βιολί, Paul Cortese: βιόλα. **€18 / 14 & €13 / 10**

21

ΠΑΡ 20:30 (60')
Sticky Fingers Club
Sticky Fingers Club Collective

Μια παράσταση για την αποτυχία, επηρεασμένη από το voguing, την κούρη και μπόλρουμ κουλτούρα. Αντιμετωπίζοντας συνεχείς ήττες, οι χαρακτήρες δημιουργούν έναν χώρο γιορτής, όπου προταγωνιστούν οι ίδιοι. Ιδέα / Χορογραφία / Περφόρμανς: Daniela Komedera- Miśkiewicz, Dominika Wiak, Dominik Więcek, Monika Witkowska. **€10 / 8**

22

ΣΑΒ 20:30 (90')
Ντερμπεντέρισσα
Κατερίνα Βρανά

Η αγαπημένη stand up κωμικός με τη μοναδική, χαρακτηριστική της ματιά, εξετάζει πώς αισθάνεται η ίδια ως γυναίκα και ως κωμικός με τα στερεότυπα και τις έμφυλες προκαταλήψεις. Μια βαθιά ελκρινής και απολαυστικά αστεία παρατήρησηση όσων ζούμε σήμερα και συχνά δεν θίγουμε, ιδωμένα μέσα από το κωμικό φίλτρο της Βρανά. **€25 / 22**

23

KYP 11:00 & 13:30 (60')
Η ουρά μου κι εγώ (3+)
Holobiont Collective

Μια διαδραστική παράσταση χορού από τη διακεκριμένη Πολωνική ομάδα, που δραστηριοποιείται στον χώρο της πειραματικής χορογραφίας για οικογένειες. Μια χιουμοριστική προσέγγιση της ιστορίας της εξέλιξης. Δημιουργία / Περφόρμανς: Aleksandra Bożek-Muszyńska, Hanna Byłka-Kanecka, Dana Chmielewska. **€10 / 8**

Μάρτιος 2025

25 & 26

TPI & TET 20:30 (90')
Voices from Chernobyl
Svetlana Alexievich | À Vendre

Δέκα χρόνια μετά το πυρηνικό ατύχημα στο Τσέρνομπιλ, η νομπελίστρια συγγραφέας Σβετλάνα Αλεξέβιτς κατέγραψε την προφορική ιστορία των ανθρώπων που επηρεάστηκαν από τις συνέπειές του. Η σκηνοθέτις Μαρία Κυριάκου διασκευάζει το βιβλίο της και συνθέτει μια παράσταση για την αγάπη, τον τόπο και τη βαθιά πίστη. Μετάφραση - Δραματοουργία - Σκηνοθεσία: Μαρία Κυριάκου. Ηθοποιοί: Πόπη Αβραάμ, Σταύρος Λούρας, Μιχάλης Παπέττας, Πέννυ Φοινίρη. **€20 / 17**

28

ΠΑΡ 20:30 (75')
Μουσικές του Κόσμου - Από την Edith Piaf στον Μίκη Θεοδωράκη
Alliance Française Λεμεσού

Θα παρουσιαστούν τραγούδια διεθνών δημιουργών όπως οι Georges Moustaki, Serge Gainsbourg, Michel Legrand, Marguerite Monnot, κλασικών συνθετών όπως οι F.P. Tosti, Franz Léhar καθώς και έργα των Μίκη Θεοδωράκη, Μάνου Χατζιδάκι, Μάριου Τόκα κ.ά. Συμμετέχει 12μελής συμφωνική ορχήστρα. Διευθύνει ο pianίστας Σταύρος Δρίτσας. Ερμηνεία: Βάκια Σταύρου και Κύρος Πατσολίδης. **€20 / 15**

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

BOYS PLAY NICE

ALBERTINUM DRESDEN

PACE GALLERY

PENGUIN

MAK

ΤΣΕΧΙΑ

Νέοι χώροι τέχνης

Η μετατροπή της βιομηχανικής κληρονομιάς σε νέους χώρους πολιτισμού δίνει συχνά νέα και ενδιαφέροντα δείγματα αρχιτεκτονικής. Ενα από αυτά βρίσκεται στην Τσεχία, στην πόλη Πάρντουμπιτς, όπου ένα θαυμάσιο δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής αποκαταστάθηκε και διαμορφώθηκε σε χώρο τέχνης από το αρχιτεκτονικό γραφείο Transat, που έχει έδρα το Μπρνο. Ο νέος χώρος παίρνει το όνομα του δημιουργού του, σημαντικού Τσέχου αρχιτέκτονα Γιόζεφ Γκόκαρ (1880-1945).

ΔΡΕΣΔΗ

Βόλφγκανγκ Τίλμανς

Στο Μουσείο Αλμπερτίνουμ της Δρέσδης μπορεί κανείς να δει μια νέα έκθεση με έργα του φωτογράφου Βόλφγκανγκ Τίλμανς έως τις 29 Ιουνίου. Ο 57χρονος Τίλμανς είναι ένας ολιστικός δημιουργός που γεννά οπτικές εγκαταστάσεις με συνδυασμό των εντελώς ιδιαίτερων φωτογραφιών του, μαζί με βίντεο, κείμενα και μουσική. Στο ιστορικό Αλμπερτίνουμ, που διασώθηκε στον βομβαρδισμό της Δρέσδης το 1945, με ζημιές που αντιμετωπίστηκαν, η επίσκεψη γίνεται μια καθολική εμπειρία.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Ρίτσαρντ Λιρόντ

Στην γκαλερί Pace της Νέας Υόρκης, η νέα έκθεση του Βρετανού Ρίτσαρντ Λιρόντ αποτελεί ισχυρό δέλεαρ για όσους θέλουν να σταθούν απέναντι σε εικαστικές φωτογραφίες υψηλής αισθητικής, τεχνικής και ευκρίνειας. Ο Λιρόντ παραδίδει φωτογραφίες που παραπέμπουν στον ολλανδικό Χρυσό Αιώνα (17ος) με εξαιρετικά επεξεργασμένη χρήση φωτός και χρώματος. Κινείται ανάμεσα στην αναλογική και στην ψηφιακή φωτογραφία, έχοντας κατακτήσει ένα δικό του ύφος που τον καθιστά απολύτως αναγνωρίσιμο.

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Αθάνατα Πένγκουιν

Ο ιστορικός εκδοτικός οίκος Πένγκουιν εισήγαγε τον θεσμό των βιβλίων τσέπης στην Αγγλία –όπως τα γνωρίζουμε– το 1935. Για την επέτειο των 90 ετών προκήρυξε διαγωνισμό σχεδιασμού εξωφύλλων για τις σειρές τσέπης, που θα συνδυάζουν καινοτόμο πνεύμα και κατανόηση της ιστορικής ταυτότητας του οίκου. Τον Μάιο θα ανακοινωθούν τα αποτελέσματα. Το ενδιαφέρον είναι ότι έμφραση δίνεται στους νέους άνευ εμπειρίας, με σκοπό να τονώσουν και να κεντρίσουν τη δημιουργικότητα.

ΒΙΕΝΝΗ

Μοντερνιστικά κιμονό

Το Μουσείο Εφαρμοσμένων Τεχνών της Βιέννης (ΜΑΚ) εγκαινιάζει έκθεση που διερευνά τη σχέση των παραδοσιακών κιμονό με τον μοντερνισμό. Εξετάζεται η υποδοχή των νεωτερικών ρευμάτων της Δύσης μέσα στο σώμα της ιαπωνικής κουλτούρας από τα τέλη του 19ου αιώνα, καθώς και η ανάδυση της νέας γυναίκας και της αλλαγής των προτύπων. Η διάχυση του δυτικού μοντερνισμού, αποτυπωμένου σε υφάσματα, αντανάκλα και τη διάδοση του καλλιτεχνικού κιμονό σε ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας.

Ισαβέλλα, η αποκατάσταση ενός αριστουργήματος

Η **Ισαβέλλα** από τον γαλλικό οίκο των Βουρβόνων βασίλεψε στην Ισπανία από το 1621 έως το 1644 και συνέβαλε στην ίδρυση του ισπανικού οίκου των Βουρβόνων, στον οποίον ανήκει η σημερινή βασιλική οικογένεια της Ισπανίας. Υπήρξε ισχυρή προσωπικότητα, ιδιαίτερα δημοφιλής και ήταν σύζυγος του βασιλιά Φιλίππου Δ', γνωστού για την αγάπη του στις τέχνες και την προστασία που παρείχε σε καλλιτέχνες, ανάμεσά τους και στον Βελάσκεθ.

Το εξαιρετικό αυτό πορτρέτο της βασίλισσας Ισαβέλλας της Ισπανίας φιλοτεχνήθηκε από τον Βελάσκεθ γύρω στο 1635, όταν η βασίλισσα ήταν 33 ετών (απεβίωσε στα 41 της). Ο Βελάσκεθ είχε ζωγραφίσει αρκετές φορές τη βασίλισσα, στην περίπτωση αυτή όμως, σε αυτό το επιβλητικό πορτρέτο, την παρουσιάζει έφιππη με τρόπο απολύτως συμβολικό για την ισχύ του χαρακτήρα της.

Αυτό το έργο τέχνης αποκαταστάθηκε υποδειγματικά από το Μουσείο Πράδο, όπου παρουσιάζεται και πάλι στο κοινό. Η διαδικασία και τα στάδια της αποκατάστασης, με χρηματοδότηση από το Ίδρυμα Iberdrola Espana, αποτέλεσε ξεχωριστό γεγονός καθώς αφαιρέθηκαν αριστοτεχνικά χρόνια μουντζούρας και βερνικιού, που είχαν θαμπώσει και σκοτεινιά-

σει τα αρχικά χρώματα. Ο πίνακας φιλοτεχνήθηκε αρχικά για τη βασιλική αίθουσα στο ανάκτορο Buen Retiro. Αποτελεί μέρος μιας σειράς έφιππων προσωπογραφιών που είχε παραγγείλει ο βασιλιάς Φίλιππος Δ'. Σε αυτές περιλαμβάνονταν πορτρέτα του ίδιου, του γιου του πρίγκιπα Μπαλτάσαρ Κάρλος και των γονέων του Φιλίππου Δ', του βασιλιά Φιλίππου Γ' και της βασίλισσας Μαργαρίτας της Αυστρίας.

Το έργο της αποκατάστασης εκτελέστηκε από την ειδική συντηρήτρια Μαρία Αλβαρεθ Γκαρθιγιάν, η οποία αποκάλυψε το βάθος και την ένταση των πρωτότυπων χρωμάτων. «Η βασίλισσα ανέκτιψε το βασιλικό παράστημα και τη γαλήνη και τη φυσική ομορφιά», σχολιάζει. «Όπως και το άλλογο αποκαλύπτει τις αρετές του νατουραλισμού που μόνο μια ιδιοφυΐα όπως ήταν ο Βελάσκεθ μπορούσε να συλλάβει».

Στη διάρκεια της αποκατάστασης αφαιρέθηκαν μεταγενέστερες προσθήκες και πλέον αυτό το έργο τέχνης ακτινοβολεί την αρχική πρόθεση του ίδιου του Βελάσκεθ αποτελώντας καύχημα της σύγχρονης αντιληψής περί συντήρησης. Μπορεί κανείς να το δει από κοντά στην Αίθουσα 12 του Μουσείου Πράδο μαζί με άλλα έργα της ισπανικής βασιλικής συλλογής.

Ντιέγκο Βελάσκεθ, «Η βασίλισσα Ισαβέλλα των Βουρβόνων έφιππη» (1634-35).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μουσική με δύναμη από την Ολλανδία

Ποιες εθνικότητες κυριαρχούν παραδοσιακά στη λόγια μουσική; Γερμανοί και Αυστριακοί, Ιταλοί, Γάλλοι, Ρώσοι, Τσέχοι, Ούγγροι, Αγγλοι κ.ά. Από τον πρόχειρο αυτό κατάλογο απουσιάζει εντελώς η Ολλανδία. Παράξενο δεν είναι; Μια τέτοια χώρα στην καρδιά της Ευρώπης; Ο κύριος Γκρι, όμως, ακούει το τριπλό cd «Piano Concertos from The Netherlands», που μόλις κυκλοφόρησε η Brilliant Classics.

Τρεις ψηφιακοί δίσκοι με δέκα έργα για πιάνο και ορχήστρα που χρονολογούνται από τη δεκαετία του '30 και μετά. Αυτό είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο φαίνεται πως η ολλανδική μουσική σχολή «ενηλικιώνεται».

Γνωστός Ολλανδός συνθέτης του 19ου αιώνα δεν υφίσταται: η γερμανική ρομαντική επιρροή είναι συντριπτική. Όπως μας υπο-

Τρία cd με δέκα έργα για πιάνο και ορχήστρα που χρονολογούνται από τη δεκαετία του '30 και μετά.

δεικνύουν οι ειδικοί, περίπου έως το 1930 οι Ολλανδοί μουσικοί διχάζονταν ανάμεσα στον υποβλητικό γερμανικό ήχο και στον πιο ραφιναρισμένο γαλλικό ήχο.

Από το '30 και μετά, υποτίθεται ότι έχουμε έναν πρώτο «ολλανδικό ήχο». Μάλιστα, μερικά από τα σημαντικότερα έργα της συλλογής φέρουν την ένδειξη (από τους ίδιους τους συνθέτες) «κοντσερτίνο». Αυτό επέφερε μια παρεξήγηση διότι δεν πρόκειται για κοντσέρτα «μικρού μήκους», το αντίθετο μάλιστα.

Το τριπλό cd «Piano Concertos from The Netherlands» που μόλις κυκλοφόρησε η εταιρεία Brilliant Classics.

Ωστόσο, η ένδειξη αυτή σηματοδοτεί μια αποκοπή από τις μεγάλες φόρμες της γερμανικής μουσικής όχι μόνο του 19ου αλλά και του πρώιμου 20ού αιώνα (π.χ., οι αχνές μουσικές εκτάσεις των Αντον Μπρούκνερ, Ρίχαρντ Στράους και Γκούσταβ Μάλερ). Ο όρος «κοντσερτίνο» υποδηλώνει και μια επιστροφή στις απαρχές του είδους, στο μπαρόκ του 17ου και του 18ου αιώνα.

Το λατινικό «concertare» σημαίνει «διάλογος» – ανάμεσα στο όργανο και στην ορχήστρα. Τον καιρό του Μπαχ οι ισορροπίες ήταν πιο ισοδύναμες: όλο αυτό μεταβλήθηκε δραματικά με τον Μότσαρτ και τον Μπετόβεν, για να πάρει μια πρωτοκαθεδρία το πιάνο με τον Σοπέν και τον Λιστ. Οι Ολλανδοί της έκδοσης αυτής φέρνουν τα πράγματα, σε ένα βαθμό, πίσω σε μια πιο δυναμι-

κή ισορροπία. Ο κύριος Γκρι δεν ξέρει να πει αν πρόκειται για «ολλανδικό ήχο»: η διάκριση αυτή τον φέρνει σε μια αμυχανία. Αυτό που καταλαβαίνει, όμως, είναι ότι από τα ηχοχρώματα που αναδύονται, ειδικά στα πιο αργά μέρη ή στο έξοχο Dances Sacrees του Τον Ντε Λιουβ (1926-1996) προκύπτουν πράγματα σπάνιας έμπνευσης και ατμόσφαιρας. Υπάρχουν όντως τόσο ερεθιστικά ακόμη πράγματα να ανακαλύψει κανείς...

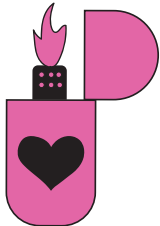
Για την Ιστορία: τα ονόματα των άλλων συνθετών στα τρία αυτά άλμπουμ: Ενριέτ Μπόσμιανς (1895-1952), Κέες βαν Μπάρεν (1906-1970), Λέο Σμιτ (1900-1943), Καρλ Σμούλντερς (1863-1934), Βίλεμ Πίτζπερ (1894-1947), Χενκ Μπάντινγκς (1907-1987), Τριστάν Κέουρις (1946-1996) και Γιαν βαν Βλιτζμεν (1935-2004).

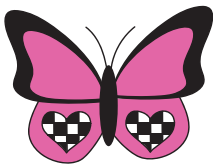
ANTHONY DAVID

ANTHONY DAVID

FLANNIE JUBANCE

ANTHONY DAVID

ASHLEY LARPA

Στα emo πάρτι, που διοργανώνονται σε χώρους του κέντρου της Αθήνας και τα οποία αποτελούν πόλο έλξης για τους εναπομείναντες φαν της γενιάς του '90, προσέρχονται όλο και περισσότερα άτομα της Gen Z αλλά και νεότερα, απολαμβάνοντας μελωδίες από θρυλικά συγκροτήματα των '00s. Επάνω αριστερά, ο dj Νίκος Μπαλαντίνης και η συνεργάτης του dj Axellae.

Η γενιά της χορευτικής μελαγχολίας

Η emo μουσική, που άνθησε στα '00s, γνωρίζει μια απρόσμενη αναβίωση στην Αθήνα μετά την περίοδο της πανδημίας

της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Σάββατο βράδυ αφήσαμε το αυτοκίνητο επί της Ακαδημίας και αρχίσαμε να κατφορίζουμε προς την πλατεία Κάνιγγος, μαζί με την παρέα που βρήκε, τυχαία, μία κενή θέση ακριβώς μπροστά μας. Αν και η ηλικία τους δεν ξεπερνούσε τα 20-22, δεν έμοιαζαν με παιδιά του «σήμερα»: θύμιζαν κάτι από τη μακρινή πρώτη δεκαετία του 2000 – κάτι τόσο ξεχασμένο, που δεν μπορούσα καν να το προσδιορίσω. Μέχρι που ένας από αυτούς τους μαυροντυμένους και όμορφα μακιγιαρισμένους τύπους, έβγαλε από την τσέπη το κινητό του κι έπαιξε το τραγούδι «Black Parade», των My chemical romance, ενώ ένας άλλος σχολίασε: «Πιο μείνστριμ πεθαίνεις». «Μα φυσικά» ήταν ένας από τους ύμνους των emo. Μα υπάρχουν ακόμη;», αναρωτήθηκα, τη στιγμή που η δική μου παρέα έστριψε στη Θεμιστοκλέους και αναγκάστηκε να την ακολουθήσω, παρόλο που εγώ ήθελα να τρέξω πίσω από αυτή τη «μαύρη παρέλαση», όπως λέει και το τραγούδι.

«Η Emo μουσική ξεκίνησε στα τέλη των '80s ως παρακλάδι της hardcore πανκ, στην Ουάσιγκτον. Αρχικά την αποκαλούσαν “emotional hardcore” (σ.σ. Σκληροπυρηνικά συναισθηματικό), μια πρώιμη μορφή του “post-hardcore”. Αν και συνέχισε να αποτελεί παρακλάδι της πανκ εξέφευγε όλο και περισσότερο από τις hardcore ρίζες της και έγινε πιο μελωδική, εμπεριέχοντας και indie στοιχεία», εξηγεί στην «Κ» ο dj Νίκος Μπαλαντίνης, που ασχολείται με το συγκεκριμένο είδος μουσικής.

Στα '00s, όπως μας λέει ο ίδιος, η emo φάνηκε να είναι ένα είδος που συναποτελείται από πολλά διαφορετικά είδη, κάτι το οποίο την κάνει να υπάρχει σε κάθε εποχή, άλλοτε πιο έντονα και άλλοτε ως ένα αφομοιωμένο στοιχείο. «Τότε είναι που emo συγκροτήματα εμφανίζονται και στο Ηνωμένο Βασίλειο, με μπάντες όπως οι Funeral for a friend και Hell is for heroes, οι οποίες καθόρισαν τη συγκεκριμένη σκηνή. Το MTV βοήθησε

στο να γίνει μόδα σε όλη την Ευρώπη και να βγουν θρυλικά άλμπουμ», συνεχίζει.

Στην Ελλάδα η emo εμφανίστηκε περίπου το 2005-2007, όχι μόνο ως είδος μουσικής. Ολοένα και περισσότεροι νέοι, κυρίως έφηβοι, άρχισαν να υιοθετούν το αντίστοιχο στυλ – ναι, ακριβώς αυτό που έχουμε στο μυαλό μας: μαύρα - καρό ρούχα, μακριές ολόισιες φράντζες, έντονο μολύβι ματιών και σκουρόχρωμα νύχια, ήταν μερικές από τις στυλιστικές επιλογές αγοριών και κοριτσιών. «Η αλήθεια είναι πως δεν υπήρξε ποτέ emo, με την αυστηρή έννοια του όρου, αν και είχα υιοθετήσει σε ένα βαθμό αυτό το στυλ. Με κέντριζαν μπάντες της σκηνής όπως οι Lost Prophets, Bring me the Horizon, αλλά και πιο μείνστριμ όπως οι Simple Plan», μας λέει ο σκηνοθέτης Κώστας Δημολίτσας, παιδί των '90s, που γνώρισε και αγάπησε την emo μουσική και κουλτούρα στην εφηβεία του.

«Η θλίψη που εξέφραζαν οι emo καλλιτέχνες ήταν κάτι που ταίριαξε απόλυτα στη γενιά μας, η οποία βίωσε την αρχή της οικονομικής κρίσης».

Πέρα όμως από τα τραγούδια, τις μπάντες και τα ρούχα, η emo είχε αρχίσει να εισχωρεί και στον αστικό ιστό της Αθήνας, με «στέκια» που ξεφύτρωναν εδώ και εκεί. «Το 2006-2008 ήταν σύνηθες να σουλατσάρεis στο Σύνταγμα, στο Mall, στην πλατεία Δεξαμενής, στην Ομόνοια και να συναντάς άτομα με μαλλί “ήλιο”, μαύρους σωλήνες με αλυσίδες και μπλουζες misfits», θυμάται ο ίδιος και συνεχίζει: «Μία φορά στην πλατεία Κολωνακίου, εκεί που καθόμασταν στα ημικυκλικά παγκάκια, δίπλα από το υπόστεγο, μας πλησίασε μία παρέα ατόμων, που δεν συμφωνούσε με την emo κουλτούρα και απει-

λούσαν ότι θα κάψουν το μαλλί ενός παιδιού, από την παρέα μας, με αναπάντη. Ευτυχώς, η κατάσταση δεν είχε τραγική κατάληξη, αλλά υπήρχαν πολλές περιπτώσεις που τα πράγματα ξέφευγαν».

Παρόμοια περιστατικά έχει να αφηγηθεί και ο κ. Μπαλαντίνης, ο οποίος όπως μας είπε, «μεγάλωσα στα νότια προάστια. Θυμάμαι σημεία στη Γλυφάδα που άραζαν οι emo, κάνοντας σκέιτμπορντ, κάτι πολύ χαρακτηριστικό. Φυσικά οι “κάγκουρες” δεν μας πήγαιναν και μας την έπεφταν για ξύλο. Αυτός θεωρώ ήταν και ένας λόγος που οι emo άραζαν και σε μεγάλες παρέες».

Όταν τους ρωτάμε γιατί πιστεύουν ότι η συγκεκριμένη μουσική γοήτευσε τις νεαρές ηλικίες της δεκαετίας του 2000, οι απαντήσεις τους δεν αποκλίνουν και τονίζουν ότι η συγκεκριμένη κουλτούρα έκρυβε μία «ατομική μελαγχολία», και οι

έφηβοι δεν έβριωσαν, επιτέλους, τήφει για να την εκδηλώσουν. «Πιστεύω πως ήταν μία συμβατική μορφή αντίδρασης προς το καθιερωμένο, μία προσπάθεια των νέων να αντιμιλήσουν σε αυτό που τους επιβαλλόταν ως νόρμα, είτε αυτό αφορούσε τη μουσική είτε ανδρικά και γυναικεία πρότυπα. Με άλλα λόγια, να διαρθρώσουν μία νέα ταυτότητα μακριά από τις επιταγές της οικογένειας και της κοινωνίας», αναφέρει ο κ. Δημολίτσας και ο κ. Μπαλαντίνης συμπληρώνει ότι «είμαι γεννημένος το 1993. Θεωρώ πως αυτή η θλίψη και απόγνωση που εξέφραζαν οι emo καλλιτέχνες ήταν κάτι που ταίριαζε απόλυτα στη γενιά μας, η οποία βίωσε την αρχή της οικονομικής κρίσης, τα γεγονότα της δολοφονίας του Αλέξη Γρηγόρου και γενικότερα ζούσε μέσα στην ανασφάλεια και στις κοινωνικές εντάσεις».

Η παρέα που πέτυχα στην Ακαδημία, εκείνο το Σάββατο, δεν είναι η μοναδική της Αθήνας, που διατηρεί την emo αισθητική και συνεχίζει να ακούει θρυλικά συγκροτήματα της περιόδου. Ωστόσο η συγκεκριμένη μουσική φαινομενικά έχει εκλείψει σε ένα βαθμό με το πέρασμα των χρόνων, ενώ πολλοί νέοι, οι σημερινοί μιλένιαλς, σταμάτησαν να ισώνουν τις φράντζες τους και να φοράνε μόνο ό,τι θεωρείται emo.

Emo revival

«Μετά το 2010 η emo άρχισε να κάνει τη δύναμή της, με άλλα μουσικά είδη να έχουν τον πρώτο λόγο. Αν και δεν θεωρούνταν πλέον μείνστριμ, δεν πέθανε εντελώς. Καλλιτέχνες της γενιάς μου, που έχουμε παρόμοια μουσικά ακούσματα, παρατηρώ ότι κάνουν μουσική επηρεασμένη από την emo – είναι το λεγόμενο emo revival και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη», μας λέει ο Νίκος Μπαλαντίνης, ενώ ο Κώστας Δη-

«Το TikTok και άλλες πλατφόρμες έκαναν πολλούς νέους να “ξεθάψουν” διαμαντάκια του τότε και να ταυτιστούν με τη μουσική και τους στίχους».

μολίτσας σημειώνει ότι σήμερα αυτή η μουσική αποτελεί προίον νοσταλγίας για εκείνον. «Τα ακούσματά μου έχουν διευρυνθεί και έχουν αλλάξει κατά πολύ από τότε που ήμουν 15-16. Βλέπω όμως μία μικρή αναβίωση της σκηνής. Η Gen Z ανακαλύπτει αυτή την κουλτούρα με τον τρόπο της. Ωστόσο θεωρώ πως έχει παρέλθει ως μόδα και επανέρχεται περισσότερο ως σημείο αναφοράς σε μία εποχή».

Πράγματι, αν κάποιος σήμερα κάνει μία βόλτα στην πλατεία Συντάγματος ή στη Δεξαμενή, δύσκολο να συναντήσει κάποιο γκρουπ μαυροντυμένων με εκκεντρικό χτένισμα και μέικ απ,

που να ακούει σε ηχεία κομμάτια των Tokio hotel. Παρ' όλα αυτά, ο κ. Μπαλαντίνης ως ένας από τους θιασώτες της emo μουσικής λέει ότι «η emo γνωρίζει μία αναπάντεχη αναβίωση από την καραντίνα και μετά. Ακόμα και ο πιο αισιόδοξος “elder emo” (όπως μας αποκαλεί η νέα γενιά) δεν θα το φανταζόταν. Σε αυτό έχει παίξει τεράστιο ρόλο το TikTok και άλλες πλατφόρμες που έκαναν πολλούς νέους να “ξεθάψουν” διαμαντάκια του τότε και να ταυτιστούν με τη μουσική και τους στίχους».

Μα πού είναι τέλος πάντων οι emo σήμερα αν όχι στις πλατείες; Πού μαζεύονται; Πού πηγαίνει η παρέα που κατφορίζει την Ακαδημία εκείνο το βράδυ; αναρωτιέμαι. «Από τον Φεβρουάριο του 2024 και μετά διοργανώνω, με τους dj Axellae και Mike A, τα λεγόμενα core πάρτι αλλά και τα emo nights, όπως έκανα το 2012-2019. Είναι ένας πόλος έλξης για τους εναπομείναντες φαν της γενιάς μου αλλά και για νεότερους, πολλοί από τους οποίους πρόσφατα ανακάλυψαν αυτόν τον κόσμο, τον λίγο ξεπερασμένο, όπως αρκετοί νομίζουν», απαντάει ο κ. Μπαλαντίνης και μας λέει ότι στα πάρτι του θα δεις κάθε ηλικία, από εφήβους μέχρι και 40ηδες, με την Gen Z να παίρνει τη μερίδα του λέοντος.

«Όταν ήμουν εγώ γύρω στα 20, δεν υπήρχε κάποιο μαγαζί που να παίζει αμιγώς emo μουσική. Αναγκαστικά, πηγαίναμε σε μεταλλάδικα και γκοθάδικα με την ελπίδα να βάλει ένα - δυο κομμάτια. Υπήρχε μόνο ένα μέρος στο κέντρο, έμοιαζε σχεδόν με γκαρσονιέρα, που λειτουργούσε παράνομα. Εκεί μπορούσαμε να πάμε και να ακούσουμε όντως τη μουσική που μας αρέσει», μας λέει ο ίδιος και σημειώνει ότι «τα πάρτι που διοργανώνω έχουν πολύ μεγάλη απήχηση και προσελκύουν διαφορετικό κόσμο, μουσικά αλλά και ως στυλ. Η ίδια η emo μουσική το επιτρέπει αυτό, γιατί με το πέρασμα των χρόνων περικλείει μέσα της όλο και περισσότερα διαφορετικά είδη. Είναι ενωτική και αυτός είναι ένας από τους κύριους λόγους που την απολαμβάνω».

Ο Φράνκι δεν πιάνει μόνο ποντίκια

Τι μπορεί να σκέφτεται ένας γάτος για τη μελαγχολία, τη μοναξιά, το πένθος, την κατάθλιψη, τον αυτοκτονικό ιδεασμό

ΓΙΟΚΕΝ ΓΚΟΥΤΣ & ΜΑΞΙΜ ΛΕΟ
Η ζωή σύμφωνα με τον Φράνκι
μτφρ.: Δέσποινα Κανελλοπούλου
εκδ. Πατάκη, 2025, σελ. 224

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Να ένα βιβλίο που διαφέρει, ένα βιβλίο που δεν πασχίζει να παραστήσει κάτι παραπάνω από αυτό που είναι –όπως, φευ, κάνουν τα περισσότερα–, ένα βιβλίο που έχει μόνο μια γοητευτική, χαρούμενη, συγκινητική, ανθρώπινη ιστορία να αφηγηθεί. Πιο «ανθρώπινη» δεν γίνεται άλλωστε, γιατί κεντρικός πρωταγωνιστής, αλλά και αφηγητής, είναι ένας γάτος: ο Φράνκι.

Γραμμένο από το συγγραφικό δίδυμο των Βερολινέζων δημοσιογράφων και συγγραφέων Γιόκεν Γκουτς και Μαξιμ Λέο (αυτό είναι το πέμπτο βιβλίο που γράφουν μαζί, και το πιο επιτυχημένο τους: μεταφράζεται σε πάνω από 20 «ανθρώπινες» γλώσσες, όπως θα έλεγε και ο Φράνκι), είναι ένα βάλαμο για τον αναγνώστη, μια καταφυγή και μια παρηγοριά. Αν πρέπει κανείς να αγαπά τις γάτες –«τον πιο εκνευριστικό, ανίδεο και όμορφο αντιπερισπασμό» (σ. 215)– για να το ευχαριστηθεί; Μα, ποιος αναγνώστης δεν αγαπά τις γάτες;

Ο Φράνκι, λοιπόν, ζει έξω από τη μεγάλη πόλη, στο χωριό. Είναι αδέσποτος ή, μάλλον, ελεύθερος («υπάρχουν πέντε κατηγορίες ζώων», θα πει, «αυ-

τά που ζουν σε στάβλους, αυτά που ζουν σε κοπάδια, αυτά που ζουν σε αγέλες, αυτά που φορούν λουρί κι αυτά που ζουν ελεύθερα», σ. 69), αρκούντως φιλοσοφημένος και ικανός να τα βγάλει πέρα απέναντι στις αντιξοότητες του βίου, με λιγότερες ή περισσότερες απώλειες κάθε φορά. Μέχρι που συναντά τον συγγραφέα Ρίχαρντ Γκόλντ, που ήρθε να μείνει στο εγκαταλειμμένο σπίτι στην άκρη του δρόμου. Ηρθε όντως για να

«Οι άνθρωποι παίρνουν τον θάνατο πολύ στα σοβαρά. Σχεδόν προσωπικά. Αλλά ο θάνατος δεν είναι παρά το τέλος της ζωής. Που, όπως έχει αρχή, έχει και τέλος. Σαν τα λουκάνικα».

μείνει; Ή τον έπεισε ο Φράνκι να μείνει; Δεν έχει σημασία. Σημασία έχει πως τώρα πια μένουν μαζί, κοιμούνται μαζί, πηγαίνουν με το αυτοκίνητο στο πετ σοπ ή και στην πόλη, και συζητούν. Με τις ώρες. Γιατί ο Φράνκι μιλάει καλά τη γλώσσα μας. Ξέρει κι άλλες, και η δική μας δεν είναι η πιο δύσκολη. Για τι πράγματα συζητούν; Για τα πάντα. Για τον θάνατο, επί παραδείγματι: «Οι άνθρω-

Ο Φράνκι είναι αδέσποτος ή, μάλλον, ελεύθερος. «Υπάρχουν πέντε κατηγορίες ζώων», λέει, «αυτά που ζουν σε στάβλους, αυτά που ζουν σε κοπάδια, αυτά που ζουν σε αγέλες, αυτά που φορούν λουρί κι αυτά που ζουν ελεύθερα».

ποι παίρνουν τον θάνατο πολύ στα σοβαρά. Σχεδόν προσωπικά. Αλλά ο θάνατος δεν είναι παρά το τέλος της ζωής. Που, όπως έχει αρχή, έχει και τέλος. Σαν τα λουκάνικα. Χωρίς αρχή και τέλος, το λουκάνικο δε θα ήταν λουκάνικο. Ούτε η ζωή θα ήταν ζωή. Καταλάβατε;» (σ. 87).
Λέει και άλλα ο Φράνκι: «Το μόνο σημαντικό είναι πως είσαι εδώ» (σ. 151). «Δε γίνεται να πάνε όλα καλά στη ζωή. Μπορεί

να πάνε καλά τα μισά. Αν είσαι τυχερός» (σ. 196). «Ο άνεμος λίκνιζε τα κλαδιά της γέρικης φλαμουριάς, κι εμείς ήμασταν ξαπλωμένοι στο φως του σουρουπού, αραχτοί και γλαρωμένοι, γιατί αυτό είναι κάτι που μπορείς να κάνεις καλά με τους φίλους σου: να μην κάνεις τίποτα» (σ. 132). Που μας θυμίζει ότι αυτό ακριβώς (πρέπει να μπορείς να) κάνεις και με μερικά βιβλία. Όπως αυτό εδώ. Απλώς

το διαβάξεις, γελάς, συγκινείσαι και κλαίς.

Ενα μοναδικά μεταφρασμένο («Αυτό έχω να δηλώσω») βιβλίο για τη μελαγχολία, τη μοναξιά, το πένθος, την κατάθλιψη και, ναι, τον αυτοκτονικό ιδεασμό. Και βέβαια: για τις γάτες.

Αλλα βιβλία με γάτες

Μπορεί αρκετές χιλιάδες άνθρωποι να έχουν διαβάσει το «Χρονικό ενός πολυταξιδεμένου

γάτου» (μετ. Αλεξάνδρα Κονταξάκη, Μίνωας) και την, τρόπον τινά, συνέχειά του, τον «Αποχαιρετισμό του γάτου» (μετ. Αργυρώ Μαντόγλου, Μίνωας) της Χίρο Αρικόουα ή, βέβαια, τον «Γάτο που έσωζε βιβλία» (μετ. Αύγουστος Κορτώ, Ψυχογιός) του Σοσούκε Νατσουκάουα, αλλά ούτως ή άλλως από τις «Περιπέτειες της Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων» (μετ. Μένης Κουμανταρέας, Πατάκης) μέχρι τον «Μετρ και τη Μαργαρίτα» του Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ (μετ. Αλεξάνδρα Ιωαννίδου, Μίνωας), από τον «Κάφκα στην Ακτή» του Χαρούκι Μουρακάμι (μετ. Αργυρώ Μαντόγλου, Ψυχογιός) μέχρι το «Πρόγευμα στο Τίφφανους» του Τρούμαν Καπότε (μετ. Ανδρέας Αποστολίδης, Πατάκης), από το «Σπίτι στην ομίχλη» του Νιλ Γκέιμαν (μετ. Βασίλης Μπαμπούρης, Οξύ) μέχρι τον «Γάτο που δίδασκε Ζεν» του Τζέιμς Νόρμπουρι (μετ. Βαγγέλης Γιαννίσης, Διόπτρα) και από το «Ενας άντρας που τον λένε Ούβε» του Φρέντρικ Μπάκμαν (μετ. Γιώργος Μαθόπουλος, Κέδρος) μέχρι το «Νεκρωταφίο ζώων» του Στίβεν Κινγκ (μετ. Εφη Τσιρώνη, Κλειδάριθμος), τα πιθανώς εξωγήινα αυτά αιλουροειδή, όντα υπερκόσμια, είναι εκεί, στα πιο απίθανα μέρη, στα πιο αναπάντεχα μυθιστορήματα, γλείφοντας ωχελικά τις πατούσες τους ή γλιστρώντας σαν σκιές ανάμεσα στις αράδες, ανάμεσα στις σελίδες.

NEW PROGRAM

Whoops
Meghan Trainor

Listen on DeeJay 93.5

Small Talk
Τζώρτζια Παναγή
Καθημερινά 13:00-15:00

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10
ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24
ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 15.2%

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12
ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 13.4%

@lovefmcypus

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΡΚΕΤ ΡΕΣΕΑΡΧ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2022 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2024 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ 13-50

Διάστημα, κλώνοι και μαύρο χιούμορ

Ο Μπονγκ Τζουν-χο επιστρέφει με την πιο φιλόδοξη έως τώρα ταινία του

Mickey 17 ★★★

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2025), 137'

Σκηνοθεσία: Μπονγκ Τζουν-χο
Ερμηνείες: Ρόμπερτ Πάτινσον, Μαρκ Ράφαλο, Στίβεν Γιουν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Εξι χρόνια μετά τα οσκαρικά «Παράσιτα», ο σπουδαίος Κορεάτης Μπονγκ Τζουν-χο επιστρέφει με την πιο φιλόδοξη έως τώρα ταινία του, η οποία υποστηρίζεται και από μια πλουσιοπάροχη παραγωγή της Warner. Κάπου στο απροσδιόριστο μέλλον, ο Μίκι Μπαρνς (Ρόμπερτ Πάτινσον), ένας νεαρός άνδρας δίχως προοπτικές, δηλώνει εθελοντικά συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα κλωνοποιημένων εργαζομένων. Κάπως έτσι θα βρεθεί να δουλεύει στις πιο ακραίες συνθήκες αδιαφορώντας για τη ζωή του —κάθε φορά που πεθαίνει επανέρχεται σε σώμα που διατηρεί τις μνήμες του— μέχρι που θα κληθεί στην αποστολή για την εποικισή ενός επικίνδυνου πλανήτη.

Ο Τζουν-χο διασκευάζει τη νουβέλα με τίτλο «Mickey7» του Εντουαρντ Αστον, προσαρμόζοντάς την στο σατιρικό ιδίωμα που αποτελεί δικό του σήμα κατατεθέν. Εδώ, βέβαια, βρισκόμαστε πιο κοντά σε sci-fi αλληγορίες τύπου «Snowpiercer» παρά στα «Παράσιτα», ωστόσο, ο εμφανής παραλληλισμός της κατάστασης του Μίκι με σύγχρονο δυστοπικό εργασιακό περιβάλλον είναι σίγουρα επιτυχημένος. Γενικώς εδώ το μαύρο χιούμορ ξεχειλίζει, ειδικά στο πρώτο απολαυστικό μέρος, όπου μας συστήνεται και ο χαρακτήρας-καρικατούρα του Μαρκ Ράφαλο, κάτι ανάμεσα σε Ντόναλντ Τραμπ και Ελον Μασκ από το... μέλλον.

Όλα τα παραπάνω είναι, φυσικά, πολύ ευπρόσδεκτα, μαζί με τις φιλοσοφικές προεκτάσεις και την προσοχή στη λεπτομέρεια

—η «εκτύπωση» κάθε καινούργιου Μίκι αποτελεί μικρό αριστούργημα— και μια εξαιρετική ερμηνεία από τον Ρόμπερτ Πάτινσον. Ο Αμερικανός ηθοποιός, πιο ώριμος από ποτέ, αποδίδει ιδανικά τον μελαγχολικό, διαρκώς εκπληκτο αλλά και στωικό απέναντι στις δυσκολίες Μίκι, καλούμενος μάλιστα να διαχειριστεί και τις διαφορετικές προσωπικότητες του τελευταίου.

Καθώς τα πάντα έχουν τοποθετηθεί στη θέση τους, βέβαια, και οδεύουμε προς τη

Ο χαρακτήρας-καρικατούρα που ενσαρκώνει ο Μαρκ Ράφαλο είναι κάτι ανάμεσα σε Ντόναλντ Τραμπ και Ελον Μασκ από το... μέλλον.

δραματική κορύφωση, τα νβία πλέον αναλαμβάνει η καθαρή δράση, με τη μορφή της πολεμικής σύρραξης ανάμεσα στους ανθρώπους και στα υβριδικά πλάσματα του εξωγήινου πλανήτη, τα οποία μοιάζουν βγαλμένα από τη φαντασία του Χ. Φ. Λάβκραφτ. Παρασυρμένος ίσως και από το μεγάλο μπάζετ, ο Τζουν-χο εκτροχιάζει τη ροή της αφήγησής του σε αυτό το δεύτερο κομμάτι, το οποίο θυμίζει περισσότερο ταινία του Κρίστοφερ Νόλαν, δίχως όμως το μεγαλειώδες όραμα του τελευταίου. Ακόμη κι εδώ πάντως δεν λείπουν κάποιες υπέροχες σκηνές, οι οποίες φανερώνουν ένα δημιουργό που ξέρει να αφουγκράζεται τον κοινωνικό παλμό και να τον ενσωματώνει σε τολμηρές κινηματογραφικές κατασκευές, είτε αυτές τοποθετούνται στη Σεούλ είτε στα πέριξ του Διαστήματος.

Ο Ρόμπερτ Πάτινσον με την Αναμαρία Βαρτολομέι σε σκηνή του «Mickey 17», που υπογράφει ο σπουδαίος Κορεάτης σκηνοθέτης Μπονγκ Τζουν-χο.

HOME CINEMA

Παράνομη πυγμαχία με ατμόσφαιρα «Peaky Blinders»

Ο Στίβεν Γκράχαμ είναι ο βετεράνος μποξέρ Σούγκαρ Γκούιντσον, στα «Χίλια χτυπήματα» του Στίβεν Νάιτ.

Ο Αριε Βορχάλτερ ενσαρκώνει τον Πιερ Γκολντμάν στο δικαστικό δράμα του Σεντρίκ Καν.

Χίλια χτυπήματα

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2025)

Δημιουργός: Στίβεν Νάιτ
Ερμηνείες: Μάλακαί Κίρμπι, Εριν Ντόκερτι

Ο δημιουργός του δημοφιλούς «Peaky Blinders», Στίβεν Νάιτ, επιστρέφει με μια σειρά παρόμοια αισθητικής που τοποθετείται στη Βρετανία του τέλους του 19ου αιώνα. Ο Εζεκάια και ο Αλεκ, αδελφικοί φίλοι από την Τζαμάικα, φθάνουν στο βουτηγμένο στη βρωμία και στην εγκληματικότητα Ανατολικό Λονδίνο. Εκεί θα αναμειχθούν στην ακμάζουσα πυγμαχική σκηνή, κερδίζοντας φήμη αλλά και την προσοχή της περιφέρειας «Βασίλισσας των Σαράντα Ελεφάντων», Μέρι Καρ, αρχηγού μιας γυναικείας συμμορίας. Ταυτόχρονα, έχουν να ανταγωνιστούν τον βετεράνο πυγμάχο Σούγκαρ Γκούιντσον, ο οποίος ορκίζεται να καταστρέψει τον Εζεκάια.

Ο Στίβεν Νάιτ πατάει εξαρχής το γκάτζι, ενορχηστρώνοντας μια ενδιαφέρουσα ιστορία, που μπορεί να μη φτάνει

το στυλ και την ατμόσφαιρα του «Peaky Blinders» —και εννοείται δεν έχει Κίλιαν Μέρφι— στέκεται όμως εξαιρετικά στο σύγχρονο τηλεοπτικό τοπίο. Ο γοττευτικός κόσμος της ημιπαράνομης πυγμαχίας κάνει μεγάλο μέρος της δουλειάς, μαζί με τους γρήγορους ρυθμούς και τις εύστοχες ιστορικές παρατηρήσεις σχετικά με τη μετάβαση από την παλιά πραγματικότητα σε μια καινούργια. Η σειρά είναι διαθέσιμη στην πλατφόρμα του Disney+.

Υπόθεση Γκολντμάν ★★★½

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2023), 115'

Σκηνοθεσία: Σεντρίκ Καν
Ερμηνείες: Αριε Βορχάλτερ, Αρτούρ Χαράρι

Από την πλατφόρμα της Cosmote TV επιλέγουμε το πιο πρόσφατο φιλμ του Σεντρίκ Καν, το οποίο μεταφέρει στην οθόνη μία από τις πιο πολυκροτες δίκες της δεκαετίας του 1970 στη Γαλλία. Στην αίθουσα του δικαστηρίου, ο ακροαριστερός ακτιβιστής Πιερ Γκολντμάν δικάζεται για δεύτερη φορά για υποθέσεις ένοπλης ληστείας

και ανθρωποκτονίας, έχοντας ήδη καταδικαστεί σε ισόβια κάθειρξη. Εκείνος ωστόσο υπερασπίζεται με πάθος την αθωότητά του ως προς τις δολοφονίες, ερχόμενος μάλιστα σε σύγκρουση με τον νεαρό δικηγόρο του Ζορζ Κιεγμάν και ρισκάροντας τη θανατική ποινή. Ταυτόχρονα, ένα κύμα υποστήριξης στους κόλπους της διανοούμενης Αριστεράς της εποχής τον μετατρέπει σε είδωλο. Ο Σεντρίκ Καν καταφέρνει να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή, παρουσιάζοντας με ένταση και πάθος την πληθωρική προσωπικότητα του Γκολντμάν, όπως αυτή αποκαλύπτεται μέσα από τη δική. Παιδί του Ολοκαυτώματος και αγωνιστής του Μάη του '68, ο Πολωνοεβραίος στην καταγωγή Γκολντμάν συμβολίζει τη Γαλλία (και την Ευρώπη) της εξέγερσης και της ελευθερίας από την άλλη, κάποιες πράξεις του, όπως και ο ίδιος παραδέχεται, είναι απολύτως εγκληματικές. Όλα αυτά τοποθετημένα στο πλαίσιο μιας κοινωνίας και ενός συστήματος συχνά κατάφωρα άδικων και αποκάλυπτα ρατσιστικών.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Μια βραδιά με έργα μουσικής δωματίου του Ραβέλ

Στη μουσική δωματίου του Μορίς Ραβέλ ήταν αφιερωμένη η συναυλία που πραγματοποιήθηκε στις 13 Φεβρουαρίου στην αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος». Ο βιολονίστας Κώστας Παναγιωτίδης και ο τσελίστας Δημήτρης Τραυλός ξεκίνησαν ερμηνεύοντας τη Σονάτα για βιολί και τσέλο, ενώ στη συνέχεια ο πιανίστας Κωνσταντίνος Δεστούνης απέδωσε τον «Γκασπάρ της νύχτας». Μετά το διάλειμμα, οι τρεις μουσικοί απέδωσαν το «Τρίο για βιολί, τσέλο και πιάνο».

Η τετραμερής Σονάτα για βιολί και τσέλο πρωτοπαρουσιάστηκε το 1922 και είναι αφιερωμένη στον Κλοντ Ντεμπισί, ο οποίος είχε φύγει από τη ζωή τέσσερα χρόνια νωρίτερα. Ο Ραβέλ θεωρούσε ότι η Σονάτα συνιστούσε στροφή στο δημιουργικό του έργο. Η αρμονική αυστηρότητα και το ενδιαφέρον για τη γραμμική ανάπτυξη είναι στοιχεία που θα εξερευνούσε σε επόμενα έργα του. Λίγα χρόνια νωρίτερα, ο Ούγγρος συνθέτης Ζόλταν Κόνταί είχε ολοκληρώσει ένα έργο για τον ίδιο συνδυασμό οργάνων, το οποίο ο Ραβέλ φαίνεται πως γνώριζε,

καθώς στη Σονάτα του υπάρχουν μνήμες ουγγρικής παραδοσιακής μουσικής. Πιο σημαντικό είναι ότι βρίσκει κανείς έντονα διάφωνα διαστήματα, ανάλογα με αυτά που συναντά στα έργα των Κόνταί και Μπάρτοκ. Το συγκεκριμένο στοιχείο φάνηκε να επηρεάζει τους Παναγιωτίδη και Τραυλό στην ερμηνεία τους, αφού εστίασαν πρωτίστως στον μοντερνιστικό χαρακτήρα του έργου και μάλλον δευτερευόντως στην τρυφερότητα και στην ευγένεια, που επίσης βρίσκει κάποιος στη γραφή του Ραβέλ. Σε κάθε περίπτωση, διέθεταν τη σιγουριά και την απα-

Τρεις πολύ καλοί Έλληνες μουσικοί παρουσίασαν αντιπροσωπευτικά έργα της δημιουργίας του Γάλλου συνθέτη.

ραιήτην τονική ακρίβεια για την ερμηνεία τους κι έτσι είχαν την άνεση να ασχοληθούν με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του μουσικού κειμένου, όπως εμφα-

Ο βιολονίστας Κ. Παναγιωτίδης, ο τσελίστας Δ. Τραυλός και ο πιανίστας Κ. Δεστούνης προσέφεραν μια ολοκληρωμένη ερμηνεία στο έργο «Τρίο για βιολί, τσέλο και πιάνο» του Μορίς Ραβέλ.

νίζονται ήδη στο πρώτο μέρος της Σονάτας. Η πολύ καλή μεταξύ τους συνεργασία επιβεβαιώθηκε στο ζωνηρό και απαιτητικό δεύτερο μέρος, με τον έντονο διάλο-

γο ανάμεσα στα δύο όργανα. Το αργό τρίτο μέρος δόθηκε με εκφραστικότητα, ενώ οι δύο μουσικοί ολοκλήρωσαν με ακρίβεια και νεύρο την ερμηνεία της Σονάτας.

Ακολούθησε μια εξαιρετικά εντυπωσιακή ανάγνωση του πολλαπλά απαιτητικού «Γκασπάρ της νύχτας». Ο Κωνσταντίνος Δεστούνης διαθέτει στο ακέραιο

την αστραφτερή δεξιότητα χωρίς την οποία δεν έχει νόημα να προσεγγίσει κανείς το απαιτηκότατο έργο, που ο Ραβέλ χαρακτήρισε ως «τρία ποιήματα για πιάνο». Μια δεξιότητα ταυτόχρονα αέρινη και διάφανη, που επιτρέπει στον ακροατή να απολαύσει τη μουσική, έχοντας την αίσθηση πως ακούει όλες τις νότες μία προς μία χωρίς να κάνει τη συνολική εικόνα. Οι επιρροές από τον «Ισλαμέι» του Μπαλακίρεφ και τις «Σπουδές υπερβατικής δεξιότητας» του Λιστ είναι φανερές, ενώ ο Ραβέλ χτίζει με επιτυχία πάνω στην εκφραστική γλώσσα που είχε αναπτύξει ο Ντεμπισί στα δικά του πιανιστικά έργα. Η επιτυχία ήταν ότι στην ερμηνεία του Δεστούνη αντιλαμβάνονταν κανείς όλα αυτά και ταυτόχρονα άκουγε την προσωπική γλώσσα του Ραβέλ.

Στο δεύτερο μέρος, οι τρεις καλοί μουσικοί απέδωσαν το έργο «Τρίο», έργο που συνδυάζει λυρισμό, δεξιότητα, αλλά και έντονα δραματικό στοιχείο. Συνεργάστηκαν αποτελεσματικά και φώτισαν τις όψεις της μουσικής, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη ερμηνεία.

Η καρτ ποστάλ που επιβεβαιώνει τη θέση της οικίας Σεφεριάδη. Το μεγάλο μπαλκόνι που «κοιτούσε τη θάλασσα» διακρίνεται ανάμεσα στο γαλλικό προξενείο και στην μπιραρία «Αλάμπρα».

«Εδώ ήταν κάποτε το σπίτι μας»

Στην Παράλληλο, στον μεγάλο δρόμο πίσω από το Σπόρτινγκ κλαμπ και το γαλλικό προξενείο γεννήθηκε ο Γιώργος Σεφέρης

Του ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Την Πέμπτη 13 Μαρτίου 2025 συμπληρώνονται 125 χρόνια από τη γέννηση του Γιώργου Σεφέρη. Τιμώντας την επέτειο, προσθέτουμε μία ακόμη πολύτιμη ψηφίδα στη γνώση της ιστορίας της Σμύρνης: την ακριβή θέση της οικίας Σεφεριάδη, όπως ήταν το πραγματικό επώνυμο του νομπελίστα ποιητή. Τις τελευταίες δεκαετίες πολύ μελάνι έχει κυθεί για το σπίτι του Σεφέρη, όχι όμως γι' αυτό της Σμύρνης, αλλά για εκείνο στη Σκάλα Βουρλών (σημ. Urla Iskelesi), όπου εσφαλμένα θεωρείται από πολλούς ως ο τόπος γέννησής του. Στην πραγματικότητα, η Σκάλα ήταν το παραθαλάσσιο μέρος όπου με τα αδελφια και τους συγγενείς της μητέρας του πέρασε τις ομορφότερες στιγμές ξεννοιασιάς των παιδικών του χρόνων και πάντα το αναπολούσε. Τι γνωρίζουμε όμως για το μέρος που έζησαν στη Σμύρνη, μετά τον γάμο τους το 1897, ο Στυλιανός Σεφεριάδης και η Δέσποινα (Δέσπω) Τενεκίδη, εκεί όπου γεννήθηκε ο Σεφέρης;

Η Ιωάννα Τσάτσου στο βιβλίο της «Ο αδελφός μου Γιώργος Σεφέρης» δίνει την εξής περιγραφή: «Ενα μεγάλο σπίτι με τρία πατώματα, με πλατιά μαονένια σκάλα. Στα υπόγεια οι αποθήκες. Εκεί έμπαιναν οι σοδιές της χρονιάς. Στο πρώτο πάτωμα η μεγάλη κλειστή αυλή (σ.σ. Προθάλαμος, το κωλ), η τραπεζαρία με τα πορτρέτα των παππούδων και τις βαθιές πολυθρόνες, η σάλα, το σαλόνι. Ήταν και μια υπαίθρια μικρή αυλή με τη φανταχτερή γλυσίνα, τη γούρνα και τη βρύση της. Στο δεύτερο πάτωμα το δωμάτιο των εικονισμάτων, οι κρεβατοκάμαρες. Μία μεγάλη κάμαρα με το κλειστό μπαλκόνι προς τον δρόμο, προς τη θάλασσα όπου τα τρία παιδιά παίζαμε».

Πρώτη παρατήρηση: Η Τσάτσου, η οποία επίσης γεννήθηκε σ' αυτό το σπίτι, δύο χρόνια μετά τον αδελφό της Γιώργο και τρία πριν από τον Άγγελο, ονομάζει «τριώροφο» ένα σπίτι με δύο ορόφους. Δεν πρόκειται όμως για σφάλμα. Ήταν τέτοια η κατασκευή του τυπικού σμυρναϊκού σπιτιού, που συχνά έπρεπε να ανέβει κανείς έως και δέκα σκαλιά από τον δρόμο προ-

κειμένου να φτάσει στην προφυλαγμένη μέσα σε εσοχή είσοδο. Έτσι, μολονότι ισόγειο πρακτικά δεν υφίσταται, το ψηλό ημιυπόγειο, ο 1ος και ο 2ος, μας κάνουν σύνολο τρεις ορόφους.

Η θάλασσα

Το άλλο κρίσιμο ζήτημα είναι η αναφορά της Τσάτσου στη θάλασσα. Γνωρίζοντας ότι το σπίτι βρισκόταν στην Παράλληλο πίσω από το Σπόρτινγκ κλαμπ, αλλά και ότι απείχε πολύ λίγο από το Ελληνογαλλικό Λύκειο του Νίκου Αρώνη (Αλάμπρας 9), εξετάστηκαν όλα όσα είχαν γωνιακό μπαλκόνι αντίστοιχου προσανατολισμού. Το μόνο που πληρούσε τις περιγραφές ήταν εκείνο στη διασταύρωση με την οδό Αλάμπρας, ένα στενούτσικο δρομάκι που έβγαζε στο Και. Κατά την ανοικοδόμηση του παραλιακού μετώπου, τα τελευταία άχτιστα οικόπεδα της περιοχής ήταν εκείνα του γαλλικού προξενείου (1905-6) και του διπλανού του, θεάτρου Σμύρνης (1910-11). Έτσι, η απουσία τους, ειδικά τα 6 πρώτα χρόνια της ζωής του ποιητή, άνοιγε ένα μεγάλο «παράθυρο» του μαγευτικού κόλπου της Σμύρνης και του απέναντι Κορδελιού, πλάτους 50 μέτρων, το οποίο δυστυχώς σταδιακά περιορίστηκε σε λιγότερο από το 1/10. Ακόμη και ο ειδικός κήπος με τα ψηλά δέντρα του παλιού γαλλικού προξενείου, ο οποίος βρισκόταν πίσω από το νέο και στο σπίτι της οικίας, με τα χρόνια είχε αρχίσει να οικοπεδοποιείται. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται ότι το σημείο παλαιότερα ήταν τόσο ελκυστικό, ώστε για χάρη του ο Στ. Σεφεριάδης απαρνήθηκε τα ακίνητα της οικογένειάς του επάνω στην προκυμαία, στην Μπέλλα Βίστα.

Την οριστική επιβεβαίωση της θέσης της οικίας Σεφεριάδη έδωσε καρτ ποστάλ πριν από την Καταστροφή, με το μεγάλο μπαλκόνι, που όντως κοιτούσε τη θάλασσα, να ξεχωρίζει ανάμεσα στο «βαρύ» σαν φρούριο γαλλικό προξενείο και τη διασημότερη μπιραρία στην Παράλληλο, της οδού Νατάλι. Μάλιστα, στη μέσα πλευρά του μαντρότοιχου διακρίνεται κατασκευή με διπλή κόγχη, λογικά η βρύση με τη γούρνα της περιγραφής της Τσάτσου. Δεδομένης λοιπόν της απουσίας άλλου ερει-

Μετά την καταστροφή. Το σπίτι δεν φαίνεται, αλλά θεωρητικά είναι τα ερείπια στα αριστερά της ανθρώπινης φιγούρας.

Το ακριβές σημείο όπου βρισκόταν η οικία Σεφεριάδη στη Σμύρνη προσδιορίστηκε χάρη σε μια παλιά γαλλική καρτ ποστάλ.

Την εικόνα της μορφής του ακινήτου συμπληρώνουν φωτογραφίες τραβηγμένες μετά τη φωτιά του 1922, για λογαριασμό του γαλλικού εβδομαδιαίου περιοδικού L'Illustration (30.9.1922) και της συλλογής Albert Kahn αντίστοιχα. Στην πρώτη διακρίνονται στο Παράλληλο τα ερείπια της οικίας Σεφεριάδη (η ίδια δεν περιλαμβάνεται στο κάδρο), παραδίπλα χαλάσματα περιφραξής και ένας ψηλός μαντρότοιχος προς την πλευρά της επόμενης προς νότο μετά την οδό Αλάμπρας κάθετης στην Παράλληλο, της οδού Νατάλι. Μάλιστα, στη μέσα πλευρά του μαντρότοιχου διακρίνεται κατασκευή με διπλή κόγχη, λογικά η βρύση με τη γούρνα της περιγραφής της Τσάτσου. Δεδομένης λοιπόν της απουσίας άλλου ερει-

πώμενου σπιτιού στο ίδιο μέτωπο, αυτό που περικλείει ο μαντρότοιχος και βρισκόταν εδώ, πρέπει να ήταν η εσωτερική αυλή της οικίας Σεφεριάδη. Επιπροσθέτως, στη δεύτερη φωτογραφία (αυτοχρωμική λήψη 20.1.1923) φάνηκε καθαρά μέρος του κτίσματος που τότε έστεκε ακόμη όρθιο, βαμμένο ωχρά.

Ο κύκλος των Σεφεριάδηδων

Γύρω από αυτό το σπίτι απλώνονταν ο μικρόκοσμος των Σεφεριάδηδων, μιας μεσοαστικής οικογένειας της Σμύρνης, που ζούσε κυρίως από την εκμίσθωση γραφείων και καταστημάτων του βερχανέ Τενεκίδη στον Φραγκομαχαλά. Οι γονείς, αλλά και ο Γιώργος, φοίτησαν στη Σχολή Αρώνη. Μάλιστα ο γιος του σχολάρχη Νίκου Αρώνη, Χρήστος, ήταν ο καλύτερός του φίλος, όπως επιβεβαιώνεται από τη μεταξύ τους αλληλογραφία. Ο πατέρας του Σεφέρη, Στυλιανός Σεφεριάδης, διαπρεπής νομομαθής και λογοτέχνης, διέτελε νομικούς συμβούλους του γαλλικού προξενείου, ενώ μίσθωνε επαγγελματικό χώρο λίγο πιο κάτω, στην Ιταλική Σχολή. Αντίκρυ στο σπίτι τους και όπισθεν της

«Αλάμπρα» κατοικούσε η οικογένεια του ποιητή και συγγραφέα Αλέκου Φωτιάδη, η οποία φρόντιζε τα τρία αδελφία –μαζί με τους συγγενείς των γονιών τους και τον Αρώνη– όταν εκείνοι έπρεπε να λείψουν. Δίπλα στην οικία Φωτιάδη βρισκόταν η πίσω είσοδος του αριστοκρατικού Σπόρτινγκ κλαμπ με το ομώνυμο θέατρο, όπου οι Σεφεριάδηδες ήταν τακτικοί θαμώνες. Ο κόσμος της μητέρας του Δέσπως, τουλάχιστον όσο ζούσαν στη Σμύρνη, φαίνεται πως περιοριζόταν στη φροντίδα των παιδιών. Χαρακτηριζόταν δε από έντονη θρησκευτικότητα, καθώς όλο το σπίτι μοσχοβολούσε θυμίαμα, ενώ για τα «κονίσματα» υπήρχε ιδιαίτερη κάμαρα, πράγμα όχι σπάνιο στην κοινωνία της Σμύρνης, που αγαπούσε και σεβόταν τις κατ' οίκον εκκλησίες.

Φυλακή. Έτσι αποκαλούσε το κτισμένο πριν από το 1893 σπίτι του ο Σεφέρης. Τα παιδικά του χρόνια σηματοδοτούν οι καβγάδες των γονιών και, κυρίως, η καταπίεση. Μπορεί ο πατέρας του να τον μύπησε στη λογοτεχνία, να ήταν υπέρμαχος της δημοτικής και φλογερός πατριώτης, απαιτούσε όμως ταυτόχρονα εκείνος να είναι τέλειος μαθητής (δεν ήταν), φθάνοντας στο σημείο να του σκίζει τις εκθέσεις. Το φθινόπωρο του 1913 η γενικότερη κατάσταση θα χειροτερεύσει, εξαιτίας των Βαλκανικών Πολέμων, όταν ο Σεφέρης φοβόταν ακόμη και να κυκλοφορήσει έξω κρατώντας ελληνικά βιβλία, γιατί οι Τούρκοι σε σταματούσαν και τα κατέστρεφαν.

Το καλοκαίρι του 1914 τα περιθώρια παραμονής της οικογένειας, εξαιτίας κυρίως της πατριωτικής δράσης του πατέρα του, είχαν πια στενέψει, ενώ και ο ίδιος έπρεπε να συνεχίσει αλλού τις σπουδές του. Έτσι, θα αδειάσουν το σπίτι συσκευάζοντας τα πάντα σε κάσες και θα μετακομίσουν στην Αθήνα. Πριν φύγουν, η Τσάτσου γράφει ότι ο αδελφός της έκαψε στη μικρή αυλή τα σχολικά βιβλία, βγάζοντας το άχτι του. Οι δικοί του επέστρεψαν για λίγο στα χρόνια της ελληνικής κατοχής και διοίκησης (1919-1922), όμως το σπίτι είχε πια πωληθεί. Αν και κανείς τους δεν έζησε από κοντά την Καταστροφή του '22 και τη φωτιά που το κατέκαψε,

μαζί με τη Σμύρνη βίωσαν την κατοπινή ανέχεια, εξαιτίας της απώλειας της περιουσίας τους, αλλά και την τεράστια αγωνία μέχρι να φύγουν όλοι οι δικοί τους σώοι και αβλαβείς.

«Το τίποτε...»

Η απώλεια της Σμύρνης θα σημαδέψει τον ποιητή, διαποτίζοντας το έργο του. Μόνο στην Κύπρο θα αισθανθεί ξανά ότι βρίσκεται σε γενέθλια γη. Επιστρέφοντας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στην Τουρκία ως διπλωμάτης καριέρας, αναζήτησε το πατρικό του. Στο ημερολόγιό του, το Σάββατο 1η Ιουλίου (1950) θα γράψει: «Κατεβήκαμε στο Tüccar Kulübü (Λέσχη Εμπορίου) το αλλοτινό Sporting εδώ από πίσω ήταν κάποτε το σπίτι μας. ... Μετά το γεύμα, δυο βήματα προς το μέρος του σπιτιού μας: Το τίποτε».

Ο χαμένος ισκίος της πόλης-φαντάσματος που τόσο συγκλονιστικά περιγράφει στη συνέχεια, ήταν πρώτα και κύρια ο ισκίος του δικού του σπιτιού.

Σήμερα, στην Ιζμίρ από τα προ του 1922 κτίσματα σώζεται μόνο το γαλλικό προξενείο, ενώ εκεί που στεκόταν το σπίτι του Σεφέρη περνά η διαπλατυμένη μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου λεωφόρος Δημοκρατίας (Cumhuriyet Bulvarı), δηλαδή η Παράλληλος. Ακόμη και η θάλασσα, έπειτα από τις επικωματώσεις της δεκαετίας του 1990, έχει απομακρυνθεί κατά δεκάδες μέτρα.

Η Μνήμη όμως πρέπει να επιζήσει.

Ο κ. Αχιλλέας Χατζηκωνσταντίνου είναι γεωγράφος, ιστορικός ερευνητής και μέλος του Δ.Σ. της Ενωσης Σμυρναίων. Μαζί με τον Γιώργο Πουλημένο είναι οι συγγραφείς του δόιμου βιβλίου «Η προκυμαία της Σμύρνης. Ανικνεύοντας ένα σύμβολο προόδου και μεγαλείου», εκδόσεις Καπόν, 2018 (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2019).

• **Θερμές** ευχαριστίες στον συγγραφέα και ερευνητή της σμυρναϊκής τοπογραφίας Γιώργο Πουλημένο για τις εύστοχες τοπογραφικές παρατηρήσεις του, στον τ. υπουργό και μελετητή του Γ. Σεφέρη κ. Γιώργο Ανωμερίτη και στους υπεύθυνους του αρχείου Γιώργου Σεφέρη της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών.

Γαστρονόμος

Ά
ΓΙΟ
Ν

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΖΙΝΑΣ
ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ό
ΡΟ
Σ

Ο ιερομόναχος Επιφάνιος
Παντοκρατορινός
σερβίρει φαγητό στην τράπεζα
της Μονής Παντοκράτορος,
που χρονολογείται
στον 14ο αιώνα.

+
Η Μαριλένα Ιωαννίδου
μάς φτιάχνει μοναστηριακά
και νησίσιμα.
Αλάδωτα Ρεβίθια
με ντομάτα και ταχίνι
&
Σπανακόπιτα με ρίγανη
και ελαιόλαδο

ΚΥ
ΡΙΑ
ΚΗ
16/3

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE KYRIAKI

Εφημερίδα Κυριακής και Οικονομική Εμπροστίς

www.kathimerini.com